
VE
RI
TAS

DROBTINCE

za

NOVO LETO

1858.

Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v podúk in kratek čas.

XIII. Leto.

Na svetlo dal
MIHAEL STOJAN,
Braslovški dehant.

Pri Janezu Leonu v Celovcu

je na svitlo prišlo in se dobi:

Ahacel Mat. Koroške in Štajerske pesmi. Enokoljko popravlene in na novo zložene. Tretji natis pomnoženi. Mehkovezane 40 kr.

Angelska služba za mladenče k sveti maši streči. Mehkovezane 3 kr.

Bichler Anton. Cerkveno leto ali pesmi z napevi za vse nedelje in praznike. Mehkovezane 48 kr.

Bog čuje nad pravičnimi. Poleg nemškiga od K. Šmida. Mehkovezane 16 kr.

— nikomur dolžen ne ostane. Povest premilej slovenskej mladini, kakor tudi za odrašče̊ne v podučenje in kratek čas. Po nemškem. Mehkovezane 16 kr.

Božidar. Podučna in kratkočasna povest za slovensko mladino, kakor tudi za odraščene ljudi. Mehkovezane 10 kr.

Čujte, čujte, kaj žganje dela! Prigodba žalostna in vesela za Slovence. Mehkovezane 18 kr.

Cvek Leop. Šestdeset pesem z napevi za cerkev, šolo in kratek čas. Mehkovezane 36 kr.

Djanje Svetnikov Božjih in razlaganje prestavnih praznikov ali svetkov. Spisali družniki sv. Mohorja, na svetlo dal Anton Slomšek. 2 dela, mehkovezane 4 fl. 20 kr.

Drobtince za novo leto. Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v poduk in kratek čas.

Leto 1847.	Mehkovezane	—	48 kr.
„ 1849.	„	—	48 kr.
„ 1850.	„	—	48 kr.
„ 1851.	„	—	48 kr.
„ 1854.	„	—	48 kr.
„ 1855.	„	1 fl.	20 kr.
„ 1856.	„	1 fl.	— kr.
„ 1857.	„	1 fl.	— kr.

Dve lepe rezhi za pridne otroke 1. Velikonozhna pisanka ali pirh II. Kresnica; terdovezane 15 kr.

Goffine slovenski ali razlaganje cerkvenega leta. Izdalo družtvo sv. Mohora. Mehkovezane 1 fl.

Janežič Anton. Glasnik slovenskega slovstva. Pervi zvezek. Mehkovezane 30 kr.

— Slovensko berilo za Nemce s kratkimi razjasnjenji in potrebnim abecednim imenikom. Mehkovezane 48 kr.

Keršanski mladenč ali ogledalo pobožnega življenja. Za mlade in odraščene ljudi. Po nemškem. Mekkovezane 16. kr.

Keršansko devištvo. Potrebni nauki, izgledi in molitve za žensko mladost. Sedmi natis. Mehkovezane 24 kr.

Kratko številoslovje ali navod, kako učence iz glave rajtati učiti. Mehkovezane 6 kr.

Kratkočasne pravlice otrokam v podvučenje. Iz Nemškiga poslovenili mladi duhovni v Celovški duhovnici. Terdovezane 15 kr.

Likar A. Venec lepih molitev pri sveti maši in o raznih druzih priložnostih. Zbran iz pisem svetnikov in cerkvenih učenikov. Poleg ilirskega „duh kerštjanski“ poslovenil. S podobo terdovezane v nožicah 40 kr. nevezane 30 kr.

Marije rožen svet. Molitvene bukve s premišljevanjem v počešenje nar svetejših serc Jezusa in Marije. Z dovoljenjem visoko častitega Lavantinskega knezoškofijstva. Mehkovezane 48 kr.

Majer Matia. Pesmarica cerkvena ali svete pesme, ki jih pojó ilirski Slovenci na Štajarskim, Krajnskim, Koroškim, Goriškim in Benatskim in nektere molitvice, litanije in svet križoven pot. Mehkovezane 36 kr.

— Napevi za orgle k pesmarici cerkveni. mehkovezane 36 kr.

— Spisovnik za Slovence. Mehkovezane 12 kr.

Molitev bogoljubnih otrok. Molitne bukvice za slovensko mladost. vezane 10 kr., terdovezane v nožnicah 15 kr.

Molitoune bukvize, v katerih se najdejo juterne in vezherne molitvize. Tretkič vtisnjene terdovezane v nožnicah 24 kr.

Molitvice in potrebni nauki za pridne mladenče terdovezane v nožnicah 16 kr.

M. Metenleiter. Ogledalo keršanskih čednost v poduk in posnemanje 20 kr.

Peter in Paul, ali Bog vbogih sirot najboljši oče. Povest za otroke in mladenče, za odrašene kakor tudi za starše in učitelje. Iz nemškiga poslovenjena. Z eno podobo. Mehkovezane 16 kr.

Posebni nauki in molitve za žensko mladost; terdovezane v nožnicah 16 kr.

Prijetne pripovedi sa otroke. Drugi natis terdovezane 15 kr.

Robida K. Domači zdravnik v navadnih boleznih človeka polog Hufelanda, Rusta, Tissota in drugih. mehkovezan 40 kr.

— Zdravo telo nar boljši blago, ali navk zdravje ohraniti. Mehkovezane 24 kr.

Rohlves, J. N. Domače živinozdravstvo v boleznih konj, ovac, govedja, prešičev, koz in psov, ali nauk kako mora kmetovavec svojo živino rediti, ji streči, jo kermiti in ozdravljati. Mehkovezane 1 fl. 12 kr.

Rokopis kraljedvorski. Iz staro-českega poslovenil Franc Levstik. Mehkovezane 12 kr.

Rozman, J. Kateketika ali poduk pervencov u sveti Jezusovi veri. Mehkovezane 40 kr.

— cvetje keršansko slovenske zemlje. 9 Stahlstich. Mehkovezane 48 kr.

Šmid K. Dvoje fantov. Blagi Fridolin in hudobni Bric. Poslovenil Felic. Globočnik. Mekhovezane 20 kr.

— Martin mladi pušavnik. Terdovezane 15 kr.

Sgodna daniza. Molitne bukve v čast Marii Devizi. Terdovezane v nožnicah 24 kr.

Slomšek Ant. Apostolska hrana bogoljubnim dušam dana po branji apostolskih listov in drugih bukuv svetiga pisma za nedele in svetke cerkveniga leta 2 dela. Mehkovezane 2 fl.

— Hrana evangelskih naukov bogoljubnim dušam dana na vse nedele in zapovedane praznike v leti. Spisali dušni pastirji na spodnjim Štajarskim. 2 dela mehkovezane 2 fl. — Terdovezane 2 fl. 24 kr.

— Blaže in Nežica 3. natis. Mehkovezane 1 fl. 12 kr.

— Mnemosynon Slavicum suis quondam auditoribus ac amicis carissimis dicat. Mehkovezane 1 fl. 12 kr.

— Življenja srečen pot. Potrebni nauki, izgledi in molitvice za mladenče. Tretji natis. Mehkovezane 40 kr.

Šola vesela lepega petja za pridno šolsko mladino. Mehkovezane 30 kr.

Stari Urban ali zimski večeri dobrih kmetov. Poleg talianskega poslovenili Goriški bogoslovci. Mehkovezane 30 kr.

Stowe Henriet. Stric Tomaž ali življenje zamorcov v Ameriki. Svobodno za Slovence zdelal. J. B. S 6 podobami. Mehkovezane 40 kr.

Sveti križev pot in litanije od terplenja in smerti Jezusa Kristusa. Mehkovezan 3 kr.

***Sveto pismo Stariga zakona. Perve Mozesove bukve.** 2 dela mekkovezane à 30 kr.

Troje ljubeznivih otrok. Tri vesele pripovedi za otroke. 1. Pavle Hrastovski. 2. Zgubleno dete. 3. Kapelica. mehkovezane 12 kr. Terdovezane 15 kr.

Voditel proti obljubleni deželi. Nauki tolažleji in molitve za bolne in vmirajoče kristjane. Na svetlo dal mašnik Lavantinske Škofije. Mehkovezane 42 kr.

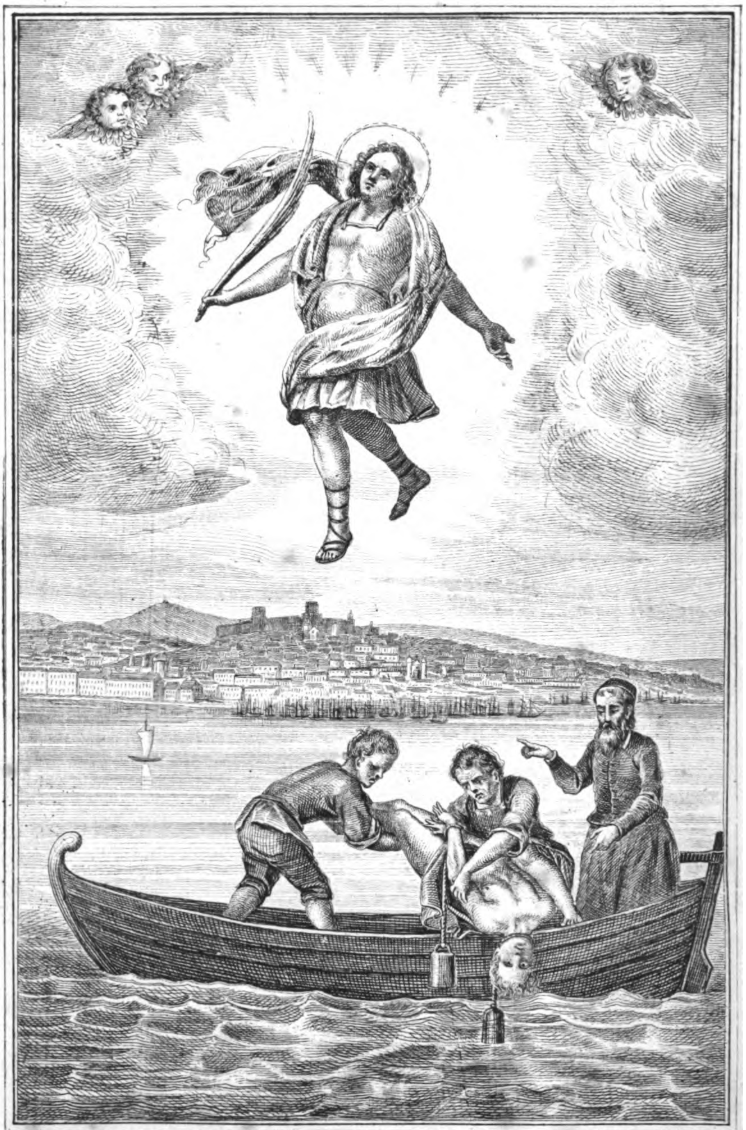
Vodnik pobožnega kristjana ali nar potrebniši molitve v raznih okolišinah življenja. terdovezane v nožnicah 30 kr. Mehkovezane 20 kr.

Zalesia Franciška svetiga škofa v Genevi Filoteja ali prijazna roka pobožno živeti. Poslovenil in z molitvami za cerkuv in nekterimi drugimi pomnožil neki dušni pastir Lavantinske škofije. Drugi natis mehkovezane 54 kr.

***Zgodovina sv. vere v podobah starega zakona. Mehko**vezane 10 kr.

*— novega zakona. Mehkovezane 10 kr.

Ziegler Janez, Življenje sv. Heme brumne Koroške grafinje. Mehkovezane 10 kr.

O sveti Just! za nas Slovence prosi,
Molitve naše pred tron božji nosi!

DROBTINCE

za

NOVO LETO

1858.

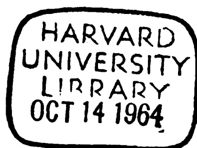
Učiteljem in učencom, starišem in otrokom v podúk in kratek čas.

XIII. LETO.

Na svetlo dal

MIHAEL STOJAN,
Braslovški dehant.

V CELOVCU
Natisnil in založil Janez Leon.

Poberite kosce, da konca ne vzamejo.
Jan. 6, 12.

KAZALO.

E. Ogledalo za šolo in domačo rejo otrok.

F. Slovenska gerlica.

PREDGOVOR.

Kakor poprejšnih dvanajst prinese tudi pričujoči tečaj „Drobtinc“ mnogoverstnega blaga. Zapopadek knjige pa tudi njeni obrazek — oboje stori, da se bo tečaj naverstil poprejšnim vse pristojno.

Za obrazek se najraje vidi podoba Svetnika, v naših krajih bolj znanega, posebno pa tistih kterega, ki so svoje dni popotovali in zaklade za srečno večnost si nabirali todi, kjer zdaj mi prebivamo. Take podobe so se doslej sploh oskerbovale „Drobtincam“ v zali kinč; — letošno sv. Justa, Teržačana in zdaj patrona slavnega mesta Tersta in cele tamošne Škofije so nam prečastiti stolni prošt Verne darovali s popisom Svetnikovega živlenja vred. Ta popis je zvesta prestava berila za duhovne ure po slavni Teržaški Škofiji. Pač kaj ljubo darilo vsim Slovencom! In da bo tečaj prav domač, ima še poverh živlenje dveh drugih blaženih Teržaškega mesta, sv. Cenona in svete Justine po prečastitem Gospod kanoniku Kovačiču v lepi pesmi zloženo.

Pa tudi drugi obsežek ga stori domačega. Koliko sladkih ur smo si mnogi vžili prebiraje „Zgodbe svetega pisma!“ Imamo pa str. 81 — 107 obširni živlenjopis visokega izdatelja tega izverstnega dela, prevzvišenega Škofa Ravnikarja. In koliko drugega se bo še silno rado bralo! Da se je druga polovica sostavka „A — B — C“ že težko pričakovala, ni dvomiti. Kako po volji bo vsim živlenjopis „Očeta“ Radeckita str. 108 — 139! Bo pač mnogemu prav, da se je natis toliko zakasnil, drugače bi namreč toliko prijetne biografije ne bile prinesle že letašne „Drobtince.“ Bog plati visokemu pisatelju za toliko ljubi dar!

Kar se bo še posebno rado bralo, je zgodovina Marijo-Celjske cerkve, pa popis božje poti kje in tamošne lanske 700 letne slovesnosti. So pač premnogi čitatelji lani v duhu kje romali, se v občno molitev Bogu priporočevali, ki se je v tej sloviti romarski cerkvi dan na dan opravljala, pa veseli brali, kar so vse skoz novine o srečnem Marijo - Celjskem romanji donašale, — dosti pa jih je v osebi tam bilo. Vsim bo popis od str. 151 do 168 silno po godu, in jim bo — obljubim — serce prijazno ogréval.

Pa tudi vse drugo se bo prikupilo dragim čitateljem. Sostavki so po večini izvorni; da se je tudi še prevodov vmes naverstilo, ne more biti od škode: saj tudi vertnarji išejo še po drugot cvetlic, da jih med domače naverstijo, ne iz sile, ker domačih čez več imajo in jih še oddajajo; pa lepota verta se povikša, ko se verste cvetlic množé.

Bog plati vsim, ki so darovali za „Drobtince“ ali izvorne izdelke ali prevode: vsim častitim pomočnikom priserčna zahvala! Priporočim se pa vsim tudi za prihodnji tečaj — za pomoč kolikor toliko: tudi drobtinčica se bo hvaležno sprejela.

STOJAN.

SVETI JUST,

mučenik, patron Teržaške škofije.

Sveti Just, sin pobožnih kristjanskih starišev, je bil rojen pod cesarjema Dioklecianom in Maksimianom v Terstu, mestu Oglejske okrajne. — Bil je poln goreče ljubezni do Boga, posebnega vsmiljenja do vbozih in vsakoverstne kreposti. — Mestni poglavar Manaci, ki je bil od omenjenih cesarjev povelje prejel, da naj pomori vse tiste, ki bi se branili molike ali krive bogove moliti, ga da pred-se pripeljati; pa Just mu naravnost pové, da je kristjanske vere, in da Jezusa Kristusa moli, prazne bogove nevernih ljudstev pa zaničuje. — In ker ne more poglavar Justa ne z obljubami ne žuganjem od njegove svete vere odverniti, ga vkaže, v terdo temno ječo vreči, kjer je celo noč Boga iskreno molil in prosil, da bi mu blagovolil po svoji neskončni milosti venec mučenstva podariti. — Naslednje jutro ga peljejo iz ječe spet pred Manacija, pa ker se vere svoje junaško derži, in le Kristusa, gospoda svojega moli, molikom pa žertovati noče, ga ukaže poglavar sleči in z ostrimi biči nemilo bičati. — Ko pa mestni poglavar vidi, da Just silovito mučenje ne samo junaško, ampak celó z veselim sercom prenaša, se razserdi in vkaže, da naj se mu na vrat in na roke svinčene teže privežejo, in da naj se v morje verže. – Just to slišavši hvali Boga, vzame od kristjanov slovo, ter hiti s težami, s kterimi je bil ob-

ložen, kakor da bi kam v gostje šel, na breg k morji. Tú ga denejo v majhen čoln, odrinejo na morje in ga veržejo v globočino. Tako doverši Just svoje sveto kristjansko življenje in doseže lepi venec mučenstva — 2. dan novembra. — Pripoveduje se tudi, da se je Svetnik še tisto noč nekemu duhovnemu z imenom Sebastian prikazal in mu povelje dal, da naj truplo njegovo, ki je bilo po razterganih vezéh h kraji priplavalo, pokoplje, kar se je neki vpričo mnogih kristjanov slovesno zgodilo.

A.

STARE RESNICE

v novi obléki.

Učite jih spolnovati vse, kar koli sem vam zapovedal. In glejte! jaz sem z vami vse dni do konca sveta.

Mat. 28, 20.

I.

OZNANILO

svetih časov in praznikov (svetkov) cerkvenega lěta.

Cerkveno lěto, ki se o pervi adventni nedeli začne in o poslední nedeli po binkoštih konča, je lepo ogledalo vsih skrivnost našega zveličanja; pa malo kristjanov to imenitno ogledalo prav pozná in zato svete dni le slabo obhaja. — Našo sveto věro oživljati, krepčati upanje naše in pa vnemati božjo ljubezen, mislim da bi dobro bilo, razumevno oznanilo najprej, kaj sveti časi in prazniki (nedelci, svetki) pomenijo, po tem pa, kako se naj obhajajo; na priměr:

I. Za sveti adventni čas.

Prihodno nedelo se začne sveti adventni čas, spomin prihoda zveličarja našega Jezusa Kristusa, prične se tudi *cerkveno leto*, ktero nam skrivnosti našega izveličanja in svete čednosti božjih svetnikov kaže, naj bi Boga molili in hvalili, svetnike pa častili in posnemali. — Štiri adventne nedele pomenijo tistih štiri jezerov (tisuč alj tavžent) lět, kterih so stari očaki na pervi prihod obljubljenega Odrešenika željno čakali, zdihvaje: *„Rosite ga nebesa, oblaki dežite Pravičnega.“* Pomni nas pa tudi sveti adventni čas drugega *prihoda Kristusa* našega Sodnika, zato se čita (bere) evangelj od posledne sodbe. Sveta mati kat. cerkev želí,

naj bi se v tem časi za pervi prihod Jezusa Odrešenika zahvalili, pa tudi na drugi strašni prihod Jezusa, našega ojstrega Sodnika, vredno pripravljali s postam in prijemo svetih zakramentov, ter bi tako pripravljeni sveto rojstvo Jezusovo spodobno obhajali.

Svet *adventni post* je vsako sredo in petek, in pa kvaterno saboto, da si pritergamo in se le enkrat take postne dneve nasitimo. Mesojeja pa je le vsak petek, kvaterno sredo in saboto prepovedana. Zaupati je, da bodo vsi věrni kristjani v tem svetem adventnem času svojo sveto *spoved* opravili, po lepem redu, kakor se vam oznani. - - - -

Svitance alj zorne svete maše se bodo obhajale. - - - -

II. Za svetek spočetja Marije.

Prihodni — bomo hvaležno obhajali častit spomin tistega veselega dneva, o kterem je bila Marija, izvoljena mati Jezusa, odrešenika našega, skoz posebno gnado brez vsega madeža izvirnega greha spočeta.

Sveta cerkev nam pred očí postavi nedolžno, *prečisto serce Marijno,* ter nas opominja, naj bi Marijno sveto čistost posnemali in po priprošni Marije prosili usmiljenega Jezusa v pomoč, Bogu z neomadeženim telesom služiti in s čistim sercom dopasti.

Vsi udje *bratovšine Marijnega prečistega serca,* pa tudi sobratje in sestre kerš. družbe - - - zadobé te praznik popolnoma odpustek, ako zakrament svete pokore in presvetega rěšnjega Telesa vredno prejmejo; kar se vsem mladenčem in devicam posebno priporočí. Kar na praznik prečist. spočetja ni mogoče, naj se skoz to osmino zgodí.

Udje družbe *neomadežanega spočetja Marijnega* pomagati katoličanom na Turškem imajo svoj bratovski god. Udje te lepe Marijne braterne molijo vsakdan 1 Oče naš, 1 Češena si Marijo, in dostavek: Marija, brez greha spočeta, prosi za naše verne brate na jutrovem. Vbogaime dajo za vsak mesec 5 krajcarjev, alj pa 1 goldinar za leto.

Pervo opravilo bo - - -

III. Za sveti božični dan rojstva Jezusovega.

Prihodni — bomo veselo obhajali svet božični praznik, častiti spomin tiste srečne noči, o kteri se nam je rodilo božje děte Jezus kakor človek na te svět, nas pogubljenja odrešit, nas z Bogam spravit, *nas storit božje otroke* in dediče (erbiče) božjega kraljestva. Sveta cerkev nas povabi k jaselcam Jezusovim, naj v ponižnosti Jezusa molimo in ga priserčno zahvalimo, da se je za nas včlovečil in od Marije rojen bil, naj bi nam svete nebesa odperl, ktere sta nam Adam in Eva po pervem grehu zaperla.

Božično bilo (na predbožični dan) je terdno zapovedan post, si pritergati in se mesenega zderžati za vredno pripravo k visokemu prazniku rojstva Kristusovega.

Na sveto noč se začne duhovsko opravilo - - -

IV. Za praznik sv. Štefana in vseh drugih svetih mučencov.

Hitro po častitem rojstvu Jezusovem pervi dan obhaja sveta kat. cerkev spomin častitljive smerti sv. Štefana, ki je pervi učencov Kristusovih za sveto věro svojo kerv prelil; obhaja pa *tudi spomin vseh svetih mučenikov* in mučenic, ki so rajši svoje življenje dali, kakor bi bili pravo věro zatajili in zgubili večno živlenje, kterega nam je usmiljeni Jezus s svojo kervjo tako drago prikupil.

Spomin svetih mučenikov nam kaže, da nebeško kraljestvo silo terpí, in da si morjo veliko prizadeti in do konca stanoviti ostati, kteri hočejo krono večnega življenja doseči. — Sveto opravilo bo o . . .

Prihodni — je sopraznik alj nedelc sv. *Joana* apostola in evangelista, Jezusovega ljubeja. V spomin sv. Joana, kteremu so neverci strupnega vina podali, naj bi pil in umerl (po znamnji sv. križa pa mu strup vkončan ni škodil), blagoslovi sveta cerkev vino, naj bi věrnim ne škodvalo, ki to žlahno blago *z hvaležnim sercom v ljubezni*, ktere je sv. Joanez učil, *změrno* uživajo.

V. Za poslednì dan starega lěta.

Prihodni — je poslednì dan starega lěta 18 . . Zvečer o—bo *zahvalno opravilo* za toliko milost in dobrot, kojih smo preteklo leto za dušo in telo od Boga prijeli.

Vernim se priporoči, naj to zahvalno pobožnost pridno obišejo; ako pa v cerkvo ne morejo, naj vsaj doma priserčno za vse prijete gnade zahvalijo, za odpušanje storjenih grèhov prosijo, in se božjemu varstvu priporočijo.

VI. Za novo leto.

Sveta kat. cerkev nam novega leta dan pokaže Jezusa veliko pokoršino, da se je dal po Judovski postavi osmi dan po rojstvi obrezati, ter je začel kakor človek za nas kerv prelivati in terpeti, naj bi nam izgled postavil, *kako imamo tudi mi vsim postavam pokorni biti,* če ravno terpimo. Le skoz pokoršino in pa poterpežlivost sveti in Bogu prijetni prihajamo.

Kedar si novo leto vošimo in drugi druzimu srečo in vse dobro želimo, ne pozabimo, da bo lehko *posledno novo leto* za nas, ter prav zvesto Bogu obljubimo, v novem leti tako živeti, da bode Bogu v čast in nam v izveličanje. Spomnimo se pa tudi *rajnih, ki so lani veselo novo leto z nami obhajali,* pa niso novega leta včakali. Lehko bo tudi z nami k leti osorej taka.

Lansko leto je bilo *poročenih*. . — Daj jim Bog v svetem zakonu srečno živeti! *Rojenih* je bilo. . — Daj jim Bog rastiti, ne le na starosti, ampak tudi na ljubeznivosti pri Bogu in pri ljudéh.

Pomerlo jih je v naši duhovniji. . — Daj jim Bog večni pokoj, in *večna luč jim naj sveti!*

VII. Za praznik svetih treh kraljev.

Prihodni — bomo obhajali velik praznik svetih treh kraljev, alj spomin razglašenja Gospoda našega J. Kr. kteri se je dal modrim po čudni zvezdi — v potoku Jor-

danu keršen po glasu svojega nebeškega Očeta, da je njegov ljubeznivi Sin, oklicati in po pervem čudeži, v Kani Galilejski svojim učencom spoznati, da je vsegamogočen Odrešenik in Izveličar svetá. V spomin tega se voda svetih treh kraljev blagoslovi.

Sveta cerkev nas želí skoz ta praznik opomniti, kako ljubeznivo je dober Bog po modrih iz jutrovih dežel se tudi naših nekdajnih dedov (ki so neznabogi alj hajdje bili) in po njih tudi nas usmilil, ter nas je k spoznavi prave věre v svojo sveto cerkvo poklical. Dolžni smo se Bogu *za preveliko dobroto svete věre prav serčno zahvaliti,* in mu svojo molitvo, ljubezn in zahvalo iz vsega serca darovati.

VIII. Za nedelo presvetega imena Jezusovega.

Prihodno nedelo obhaja sveta cerkev spomin naj svetejšega imena Jezus, ki pomeni toliko kakor Izveličar, ktero presladko ime je Bog po angelu Gabrielu Mariji oznanil. Sv. cerkev verne skoz to posvečevanje uči, da izveličanja ni razun v imenu Jezusovem (Djanj. ap. 4, 12:) in nas opominja, to naj sveteje ime častiti skoz edinost v pravi věri, terdno upanje in skoz gorečo ljubezn do njega, pred kterim se vse kolena pripognejo v nebesih, na zemlji in pod zemljo, in vsak jezik spozna, da je Jezus v časti Očeta (Fil. 2, 9—11). *Vselej glavo pripognimo, kedar presveto ime Jezus izrečemo alj zaslišimo,* in nikolj v šali alj nepridoma tega presv. imena ne izrekajmo, marveč spodobno in z veliko častjo.

V nedelo presvetega imena Jezusovega in vsih osem dni potem deli sv. cerkev *popolnoma odpustik,* kteriga vsi věrni enkrat tih osem dni v vsaki cerkvi lehko zadobé, ki zakrament svete pokore in presvetega rešnega Telesa vredno prejmejo, očitno službo pobožno slišijo, kteri se *tudi věrnim dušam v vicah* lehko kakor priprošnja daruje. K temu naj věrni kristjani za *razširanje prave věre, za pokončanje krivověr, za edinost keršanskih poglavarjev, za blagostanje papeža in škofá* pobožno Boga prosijo. (Pius VII. 21. maja 1808)

IX. Za svečnico alj očiščevanje Marije.

Svečnica se tudi imenuje praznik darovanja alj očiščevanja Marijnega, ktira je 40 dni po porodu božje děte Jezusa v Jeruzalemski tempel prinesla in ga Očetu nebeškemu darovala, kojega je stari Simeon v svoje naročje vzel in luč sveta imenoval. Sv. cerkev v te spomin sveče blagoslovi, ktere věrni v rokah deržé, kedar v lepi procesji gredó in slovesno sveto mašo slišijo. Pomni nas ta častita obhaja, kako so tudi nas svoje dni naša mati po porodi v cerkvo prinesli, Bogu darovali in obljubili nas po keršansko izrediti, naj bi stanovitno za Jezusom hodili, ki je luč sveta, da nam sveti skoz to živlenje v večno izveličanje.

X. Za godovno sv. Cirila in Metoda škofov in spoznovavcev.

Prihodni — bomo obhajali obletnico *braterne sv. Cirila in Metoda,* apostolov Slovenskih narodov, naj bi usmilen Bog po zaslugah Jezusa Kristusa, po prošnji Marije, svetih bratov Cirila in Metoda, pa tudi vsih drugih svetnikov *po krivověri odločene kristjane*, posebno Slovane (starověrce) k naši sveti cerkvi združil in nas v pravej věri poedinil.

Vsi udje te pobožne bratovšine zadobé *popolnoma odpustek,* ki na dan tih svetih bratov alj skoz osmino tega spomina zakrament sv. pokore in presvetega rešnega Telesa vredno v te namen prejmejo in pa molitvo braterno: 1 Oče naš, 1 Češčena si Marija, in pa dostavek: Sv. Civil in Metodi prosita Boga za nas! pobožno opravljajo. (Pius IX. 12. maja 1852).

XI. Za praznik (svetek) sv. Jožefa, deželnega patrona.

Prihodni — je svetek (praznik) sv. Jožefa, rednika Jezusovega in patrona dežele naše. —

Prednamci naši so sv. Jožefa varha in posebniga patrona deželi naši izvolili, ker je bil sv. Jožef zvest varh Jezusov in pri Bogu z svojo prošnjo veliko premore, on svet mož, ljub Bogu in ljudem. Sveta kat. cěrkev nam ga v lep izgled postavi, kako naj *ponižno, poterpežljivo in zadovoljno v svojem stanu* živimo, radi molimo in pridno delamo kakor sv. Jožef, in zvesto dopolnimo dolžnosti svojega stanú.

Posnemajmo lepe čednosti sv. Jožefa in se njegovemu varstvu priporočajmo, *naj ovarje našo deželo vsega hudega,* nam v *poslední uri* v pomoč pristopi in vsim v nebesa pomaga.

XII. Za oznanenje Marijno alj učlovečenje Kristusovo.

Prihodni — je terdno zapovedan praznik (svetek) oznanenja Marije, kteri je veliki angel Gabriel oznanil, da bo mati božjega Sina Izveličarja sveta, kterimu je Marija odgovorila: „*Glej, dekla sim Gospodova*; *zgodi se mi po tvoji besedi!*" Na to privoljenje Marijno se je naj vekši skrivnost zgodila: *Beseda se je učlovečila*, v prečistem telesu Marije vselej device je božji Sin *človek postal.*

Na to prečudno učlovečenje Kristusovo nas sveta cerkev *vsak dan trikrat* opomeni, kedar juternico, opoldnevnico in pa večno luč zvoni, naj bi angelsko počešenje molili, hvalili Boga za odrešenje, častili Marijo božjo porodnico in posnemali njeno sveto ponižnost.

XIII. Za tri predpepelnične nedele.

Prihodna nedela je perva predpepelnična nedela, in se po cerkveno imenuje *Septuagezima* (sedemdesetnica), kajti so svoje dni svetoželjni kristjani že to nedelo svet velikonočni post začeli, in se postili 70 dni v spomin Babilonske sužnosti božjega ljudstva. Ravno tako se zove druga predpepelnična nedela *Šeksagezima* (Šestdesetnica),

tretja pa *Kvinkvagesima* (petdesetnica), kakor so se verni postiti jeli.

Sv. mati katolška cerkev opusti od te nedele do velike noči v duhovskih molitvah vsako veselo petje, p. alelujo, ob nedelah in vsakdanskih božjih službah Te Deum (Tebe Bog mi hvalimo), pri sveti maši vtihne gloria (Slava Bogu), nosi mašne oblačila višnjeve (môdre, plave) farbe, in sklene ob nedelah sveto našo z resnim opominom (*Benedicamus Domino*) Pohvalimo Boga!

Vse to nam oznanuje *pokore svet čas*, naj bi se na post vredni pripravljali, in izogibali predpustnega razujzdanja, kojega se toliko po sveti godi. Vse to je *skerbne matere glas;* ako njeni glas čujete, nikarte svojih serc ne oterpnite; „*ker so dnevi hudi.*“ Ef. 5, 16.

XIV. Za pepelnico in 40 danski post.

Prihodno sredo bo pepelnica, začetek 40 danskega posta. Pepel se bo blagoslovil in vernim na glavo potrosil z besedo: *Pomni človek, da si pepel, in v pepel se boš povernil!* Tako je Bog Adama obsodil po storjenem grehu.

Štiridesetdanski post se obhaja po izročilu apostolov v spomin, da se je tudi Jezus postil poprej, ko je očitno učiti začel, naj bi njegov svet izgled posnemali in se pripravljali z Jezusom sveto veliko noč spodobno obhajati, zakramenta sv. pokore in presv. rešnega Telesa vredno prijeti.

Svoje dni so se věrni kristjani toliko terdno postili, da niso česar zavživali, kar je od mesa bilo, tudi ne jajc, ne mleka, ter so le enkrat na dan jedli in še le po večernicah. Sveta mati kat. cerkev naši slabosti prizanese in nam dovolji, se enkrat na dan do sitega najesti, zvečer pa le kaj malega povžiti.

Kar mesojejo zadene, je dopušeno mesenih jedil zavživati, razun teh dni (Bere se postni list.)

Vsakdo, ki meseno o tih dnevih zavživa, naj moli vsak tak dan — očenaše in — češena si Marijo, pa věro v čast Kristusovega terplenja. Dobro je, ako se te molitve z dru-

žino pri mizi in pa na glas opravijo. Ravno to je dolžen vsako saboto moliti, kdor v saboto meso jě.

Podoba križanega Jezusa se nam na altarji očitno pred oči postavi, naj bi ves postni čas premišlevali terplenje Kristusovo, naj bi spoznali, koliko je za nas terpel, kako drago nas odkupil; naj bi pa tudi mi po njegovem izgledu svoje *pregrešne navade opustili in pravično živeli.* Sveti post je Bogu prijeten čas, so *dnevi izveličanja; nikar jih ne zapravimo!*

XV. Za sveto velikonočno spoved.

Prihodno nedelo — se začne sveta velikonočna spoved in terpi do — nedele po veliki noči. Vsak věrn katoličan je dolžen, pod smertnim grehom se na *velikonočno spoved in sveto obhajilo posebno zvesto pripraviti;* zato je predvelikonočno *izpraševanje* in poduk. Vsak gospodar in hišni oče naj svoje domače, ki so pod njegovo streho alj v njegovi skerbi, k izpraševanji pošle, in naj skerbi, da se v potrebnih resnicah podučé. *Kdor izpraševavnega skazika ne dobi, ni dovolj podučen.* Za velikonočno spoved se ima izpraševaven dokazik (cetelc) spovedniku odrajtati, zakaj oni ne smějo pod grehom nobenega za sveto veliko noč izpovedati, ki jim ne dokaže (z cetelcem), alj ga drugače ne poznajo, da je dovolj v kerš. nauku podučen. Kdor se izpraševanju pregrešno umika, jegova spoved za sveto veliko noč ne velja.

Sveta kat. cerkev želí, naj bi vsi věrni *v svojej domači cerkvi* velikonočno obhajilo opravili. Da vam bo to ložej (lehkej) storiti, bomo od prihod — po tem redu izpovedovali: — (Velikonočna spoved se lehko obhaja po spolu — stanu in okolicah). — Za bolnike in stare ljudi, kteri v cerkvo ne morejo, bode oznanjen poseben dan, da jih pojdemo na dom za veliko noč obhajat.

Po dokončani sveti velikonočni spovedi naj *vsak gospodar* od svojih domačih ljudi, bojo si otroci, posli, prihajači alj osebenjaki, dokazike (cetelce) velikonočnega sv. obhajila skerbno pobere in prej ko mogoče odrajta. *Kdor se vsaj en-*

krat v leti ne izpove, in o velikonočnem času ne obhaja (presv. reš. Telesa ne prejme), njega *sveta mati kat. cerkev za svojega otroka ne spozna;* on je iz društva pravovernih odločen (izobčen), in brez keršanskega pokopališa bo, ako v tem nespokornem stanu umerje. (IV. Later. zbor.) Ta zapoved se ima pogosto oznaniti, da se nihče z nevednostjo ne izgovarja.

XVI. Za cvetno nedelo in běro za Jeruzalem.

Prihodno cvetno nedelo bomo nedelni alj cveten les blagoslovili, in po tem procesjo imeli v spomin častite ježe Jezusove v Jeruzalem, naj bi tudi mi Jezusa, kralja nebes in zemlje spodobno počastili, in vredni bili enkrat ž njim iti v nebeški Jeruzalem, kamor nam je skoz svoje terplenje in križ vrata odperl, ki so nam bile zavolj greha zaperte, kar pomeni cerkveni obred, pri procesji vrata zapreti, in jih na trojne poterkanje s križem odpreti.

Bralo se bo prihodno nedelo za božji grob v Jeruzalemu, tistim duhovnim in misjonarjem v pomoč, ki svet grob v Jeruzalemu varjejo, v kterega je bil Jezus pokopan, pa tudi po svetih krajih keršansko vèro oznanujejo, po kterih je Kristus hodil, čuda delal in učil, ktere svete mesta pa zdaj neverni Turki v oblasti imajo.

Iz ljubezni do Jezusa in do svetih krajev njegovega življenja in terplenja naj vsaki věrni vloži po svojem premoženji; naj ſpa tudi moli te svete dni, da bi se Bog tistih krajev zopet usmilil, kterim je luč svete věre vgasnila, naj bi se božje kraljestvo zopet po njih razširilo, in se nevěrni Turki in krivověrci v sveto kat. cerkvo povernili.

XVII. Za veliki tjeden.

Prihodni tjeden se svet alj *veliki* tjeden imenuje zastran velikih in svetih skrivnosti, kterih spomin se te dni obhaja. V ponižni žalosti pomni sv. kat. cerkev britko terplenje in grenko smert Jezusa svojega božjega ženina, in da brati terplenje (pasion) Kristusovo, kakor so ga vsi štiri

evangelisti popisali, naj bi věrni priserčno premišlevali, kaj je usmiljeni Jezus za nas prestal.

Veliki četertek se obhaja častiti spomin posledne večerje Jezusove, pri kteri je vpostavil presv. rešno Telo v vedni spomin svoje neizrečene ljubezni do nas, ki ni le na križi za nas umerl, timveč je hotel tudi v tem zakramentu med nami vedno prebivati in se naši duši dati zavživati. Sveta cerkev opominja věrne skoz svoje svete obrede, *naj Jezusa v presv. zakramentu altarja molijo,* hvalijo in njegovo ljubeznivo *ponižnost posnemajo*, kajti je svojim učencom noge umival.

Veliki petek nas pomni prečudne smerti Kristusove na križi, kteri je za nas svojo rešno kerv do posledne kaplice perlil, naj bi mi izveličani bili. Pri obiskovanji božjega groba se spomnimo svojega odrešenja, in ponovimo Jezusu svojo priserčno obljubo, *le njemu živeti in umreti,* ker je tudi Jezus za nas terpel in umerl.

Veliko alj kerstno saboto se ogenj, po tem kerstna sveča in kerstna voda blagoslovi, v spomin da je prišel *Jezus* kakor *nebeška luč* na ti svět, ki nas je razsvetil po svojem nauku, in nam skoz svet kerst dodělil pravico večnega življenja. Svoje dni so le na veliko in pa binkoštno saboto novince kerstili; v to se te dve tudi kerstni saboti imenujete.

Častito vstajenje Kristusovo se bo obhajalo. — Rada se pri strelanji nesreča prigodi; varujte torej, da se nam veselje v žalost ne premeni.

Veliko noč (nedelo) obhaja sveta cerkev vesel spomin častitega vstajenja Jezusovega, ki je premagal greh, smert in pekel, ter je skoz svojo lastno moč veličastno iz groba vstal, našo vero in upanje poterditi, da *bomo tudi ravno tako od mertvih vstali,* če bomo po njegovem nauku živeli in umerli.

Sveta cerkev nas o tem veselem svetku (prazniku) opominja, *naj bi tudi mi vsi iz groba naših starih pregrešnih navad vstali,* Kristusu na novo živeli, in kakor Jezus več ne umerje, se tudi mi ne povernili več v staro pregrešno življenje. Za to podelé *prezvišani škof* na veliko

nedelo v svojej stolni cerkvi iz apostolske pooblastitve *papežev žegen* in pa *popolnoma odpustik* vsem pričejočim věrnim, ki zakrament svete pokore in presvetega rešnega Telesa vredno prejmejo, za razširo svete kat. věre, za pokončanje krivověr, za edinost kerš. oblastnikov, za blagor papežu in škofu pobožno molijo.

XVIII. Za slovesno obhajo sv. Jezusovega detinstva.

(V četertek po 2. nedeli po veliki noči.)

Prihodni četertek bodo obhajali otroci, *udje sv. detinstva Jezusovega* svoj častitljiv *braterni dan*, in z njimi vsi dobri prijatli otrok, rešiti vboge zamurske otroke časne in večne smerti.

Otroci sv. detinstva Jezusovega molijo vsak dan 1 Češena si Marija, in pa izdihlej: „Sveta Marija, prosi za nas in za vboge hajdovske otroke!“ — Dokler še otroci moliti ne znajo, moli kdo odrašenih za nje. Vsak mesec se 1 krajcar srebra vbogaime da, otroke nevernikom odkupiti in po keršansko izrediti.

Otroci do 12. leta so poklicani bratje in sestrice sv. detinstva Jezusovega biti. 12 otrok naredi 1 versto, 12 verst pa 1 oddelk, 12 oddelkov pa 1 celo družbo.

Sveto opravilo za otroke detinstva Jezusovega bo o —. Vsem udom te svete družbe dodelijo sv. oče papež Pii IX. te četertek, (pa tudi v četertek po svetih treh kraljih) popolnoma odpustek, ki svete zakramente vredno prejmejo, pobožno sveto mašo slišijo, in pa za žive in mertve družbane molijo.

XIX. Za sv. Marka dan.

Prihodni — na dan sv. Marka evangelista bomo imeli ob — procesjo. Sveta mati kat. cerkev nas v procesjo pelja, naj bi Boga ponižno prosili *za odvernitvo zasluženih šib* in kazni, na prošnjo vsih ljubih svetnikov

in svetnic, božjih prijatlov in prijatlic, ktere v litanijah v pomoč kličemo, naj bi za nas Boga prosili. *Vsaka kerš. hiša naj pošle* h procesji, kolikor ljudi vtegne. Procesja je duhovska vojska, naše orožje bo molitva in sveto petje; več kakor nas bo, poprej bomo uslišani, ako bomo prav molili v duhu pokore in resnice.

XX. Za križev tjeden.

Prihoden tjeden je križev, in bo procesja v pondelek — v tork — v sredo —. Sv. mati kat. cerkev nas te tri dní v procesjo pelja Boga prosit, naj bi na prošnjo vsih ljubih svetnikov blagoslovil naše vinske gore in žitno polje, nam zdravo vreme in dobro letvino dal. Križevi dnevi *so dnevi pokore*, in če ravno niso zapovedani posti, vender sveta mati kat. cerkev želí, da se vse hude priložnosti varjemo, in trezni očitne molitve opravimo, ter pred vsem išemo božjega kraljestva in pa njegove pravice, da nam bo vse drugo naverženo.

XXI. Za veliko križevo alj vnebohod Kristusov.

Prihoden četertek se bo obhajalo veliko križevo, častito godovno vnebohoda Jezusa Kristusa, ki je štirideseti dan po svojem ustajenji očividno pred svojimi apostoli na oljski gori v nebesa šel, tudi nam v hiši svojega Očeta prostor pripravit. Od undot bo enkrat zopet prišel kakor pravičen Sodnik živih in mertvih. Sveta cerkev želí, naj bi vsi věrni za Jezusom hodili, in prav živo obudili *serčne želje po nebesih.*

XXII. Za binkoštno nedelo.

Prihodno saboto je terdno zapovedan post, naj bi se vredno pripravili častiti god obhajati prihoda Boga sv. Duha, ki se je petdeseti dan po veliki noči čez apostole razlil, jih razsvetil in poterdil, sveto věro Jezusovo vse-

mu svetu oznanovati. Ravno te binkoštne svetke obhajamo tudi vesel spomin začetve in vstanovitve naše svete matere kat. cerkve, naj bi se Bogu sv. Duhu prav serčno zahvalili za neprecenljivo srečo, da smo pravověrni kristjani, udje prave, edino zveličanske cerkve, otroci božji, bratje in sestre Jezusa Kristusa, in njegovi sodediči nebeškega kraljestva. Prosimo pa tudi Boga sv. Duha za njegovih sedmero darov, da bomo svojo *věro prav spoznali, v djanji pokazali* in tako večno življenje dosegli.

XXIII. Za kvaterni tjeden in nedelo presv. Trojice.

Prihodni tjeden je kvaterni, v sredo, petek in saboto zapovedan post. Sveta kat. cerkev želí, naj bi věrni kristjani o vsih štirih letnih časih se svojih *grehov očistili* in z svetim postam z Bogam spravili. Zato prejmejo skerbni kristjani vsake kvatre zakrament svete pokore in presv. rěš. Telesa. — Sveta cěrkev nas tudi učí spomladanske (vigredne) kvatre Boga prositi, naj bi obsjano polje lepo rodilo — po leti, da bi sjanje srečno zorilo — o jesenskih kvatrih, da bi pridelke srečno pospravili, in o pozimskih, naj bi nam teknilo, kar bomo vžili; naj bi bilo Bogu v čast, nam pa h časni sreči in v večno izveličanje.

O kvaternih tjednih pa tudi sveta kat. cerkev věrne opominja, moliti za dobre *duhovske pastirje*, kteri se o kvatrih v to imenitno službo posvečujejo.

Prihodna nedela *presvete Trojice* nam kaže naj večo skrivnost naše svete vere: edinega Boga v treh božjih peršonah (osebah), in sklene naj imenitnej svetke alj praznike cerkvenega leta. So božični svetki Bogu Očetu posvečeni, ki je svět toliko ljubil, da nam je svojega edinorojenega Sina dal, velikonočni svetki Bogu Sinu, ki nas je odrešil, in binkošti Bogu sv. Duhu, ki nas je posvetil, tako sveta trojiška nedelo vsem trem peršonam veljá, naj molimo presv. Trojico, in hvalimo Boga Očeta za stvarjenje, Sina za odrešenje, in sv. Duha za posvečenje. To se zgodí,

kedar se spodobno pokrižamo, alj pa ponižno rečemo: „Čast in hvala (slava) bodi Bogu Očetu, in Sinu, in sv. Duhu, kakor je bila v začetku, zdaj in vselej, in vse večne čase. Amen.

XXIV. Za praznik presvetega rešnega Telesa (Telovo).

V četertek po nedeli presvete Trojice obhaja sv. cerkev prečastiti spomin presvetega rešnega Telesa, ker na veliki četertek zavolj žalosti ne more zadosti veličastno hvale in zahvale svojemu božjemu Ženinu opravljati. V slavni procesji Jezusa svojega kralja nebeškega spremljamo, svetu očitno pokazati‘ da vanj verjemo in ga v presvetem zakramentu molimo, in ga hvalimo, da iz ljubezni do nas med nami prebiva. Po svoji moči hočemo Jezusu skoz to svečavno obhajilo povemiti svojo merzloto, in gosto žalenje, ki se mu skoz nespodobno zaderžanje v cerkvi godí. Prosimo pa tudi usmiljenega Jezusa, naj nas ne zapusti, temveč nas blagoslovi na duši in telesu. Prizadenimo si to sveto godovno prav lepo obhajati; ono je *krona vsih svetih praznikov.*

XXV. Za spomin presladkega Serca Jezusovega.

Prihodni petek (po osmini božjega Telesa) bomo obhajali častiti spomin presvetega Jezusovega serca, *braterni dan* vsih bratov in sester pobožne *družbe presladkega serca Jezusovega.* Kdor braterne molitve opravlja: vsak dan 1 Oče naš, 1 Češena si Marijo, apostolsko věro, in pa kratek izdihlej: „*Daj, o Jezus, naj presladko serce tvoje ljubi bolj in bolj te revno serce moje!*“ zadobi vsakega mesca popolnoma odpustek, ako se vredno spové, presveto rešno Telo prejme, in v namen sv. Očeta moli.

Sveta mati kat. cerkev bi rada skoz to lepo bratovšino v naših sercih *živo ljubezn do Jezusa* vnela, kterega božje serce ljubezni do nas plamení. V to sveto bratovšino sto-

piti se posebno mladim ljudem priporoča, da jih ljubezn sveta ne oslepí.

XXVI. Za god sv. apostolov Petra in Pavla.

Prihodni — se bo obhajalo godovno častite smerti sv. Petra in Pavla, pa tudi spomin vseh drugih apostolov, ki so sveto kerš. věro vsemu svetu oznanili, in jo sveti kat. cěrkvi izporočili, naj jo ohrani brez vse pomote skoz pomoč sv. Duha neoskrunjeno za vse narode, za vse kraje in vse čase.

Naša dolžnost je o svetku apostolov *pravo živo věro obuditi*, in prav terdno skleniti, v tej sveti pravi věri, 'ktero je sam Bog razodel, apostoli oznanili, in sveti kat. cerkvi izročili, naj jo ohrani in uči, živěti in umreti.

Svoje dni so se věrni vsakemu apostolu posebej postili; zdaj je na bilo (predvečer) sv. Petra in Pavla v čast vseh apostolov terdno zapovedan post; naj ga torej zvesto deržimo.

XXVII. Za veliko Gospojnico alj vnebovzetje Marije.

Obhajali bomo prihodni — častiti god vnebovzetja Marije, ki se tudi velika gospojnica alj velika maša imenuje, spomin tistega srečnega dneva, o kterem je bila Marija v nebesa vzeta, in nad vse angele in svetnike povišana kraljica nebes in zemlje. Sveta kat. cerkev opominja, naj bi věrni svoje *serca* kakor otroci *za svojoj Materjoj* povzdigali, njene svete čednosti posnemali, se njenim mogočnim prošnjam priporočali in tako vredni bili k Mariji, svoji ljubi materi v nebesa priti.

Na predvečer (bilo) velike Gospojnice je terdno zapovedan post.

XXVIII. Za angelsko nedelo.

Sveta kat. cerkev obhaja prihodno nedelo spomin vseh angelov, naj bi se věrni spomnili toliko dobrot, kterih so že

svoje žive dni po angelih prijeli, Boga hvalili in angele, svoje zveste varhe, častili.

Angelska nedela naj nam bo vesela opomnica, angelov varhov *ne žaliti*, ki so povsodi pri nas, *timveč jim pomagati* nedolžne greha varvati, zapeljane poboljšati in posvariti, pa tudi moliti za grešnike, kar je posebno starišev, rednikov in učiteljev sveta dolžnost, kteri imajo biti vidni angeli sebi izročenih otrok.

XXIX. Za malo Gospojnico alj rojstvo Marije device.

Prihodni — obhaja sveta kat. cerkev častito rojstvo Marije, božje porodnice Jezusa Kristusa, izveličarja sveta, ki je bila iz rodú kralja Davida.

Male Gospojnice alj male maše obhajajo bratje in sestre *Marijne braterne*, *pomagati misjonarjem v sredni Afriki*, zamorce pokristjaniti in pripeljati v sveto kat. cerkvo. Kdor v to lepo Marijno družbo stopiti želí, moli vsak dan 1 Očenaš in 1 Češena si Marijo s pristavkom: „O Marija, nebeška kraljica, prosi za nesrečne zamorce, da bodo z nami vred deležni obljub Kristusovih!“ — Vsaki mesec, če premore, 5 krajcarjev v srebru milošine da misjonarjem v pomoč. Udje te Mariine družbe, ki na mali Šmarn zakrament sv. pokore in presvetega rešnega Telesa v ta namen prejmejo, se popolnoma odpustkov deležni storé.

V nedelo po rojstvi Marijnem obhaja sveta cerkev *spomin presv. imena Marije* device, ki je začetek našega veselja, ktera nam je rodila Sina božjega, kteri je nam pravo veselje prinesel. V nedelo Marijnega imena nas sveta kat. cerkev pomni posebnega varstva na prošnjo Marije, skoz kterega so věrni kristjani svoje dni nevěrne Turke pred Dunajem (Bečem) srečno zmagali, in dodelí vsem věrnim popolnoma odpustek, ki zakrament sv. pokore in presvetega rešnega Telesa vredno prejmejo, in so to nedelo pobožno pri svetem opravilu; pa tudi za razširanje svete kat. věre, za pokončanje krivověr, za edinost keršanskih oblastnikov, in za blagor papežu in škofu ponižno molijo.

XXX. Za roženkransko nedelo.

Prihodna nedela roženkranska nas pomni prav lepe molitve svetega roženkranca, v kteri prečudne skrivnosti našega odrešenja in zveličanja hvaležno premišlujemo, ter Jezusa in Marijo častimo in prosimo, naj bi se sadú odrešenja vredni storili.

Bratje in sestre živega roženkranca imajo svojo braterno nedelo, kterim se spodobi sveto spoved opraviti, če je mogoče, in k božji mizi vredno pristopiti, da se odpustkov jim dodelenih vdeležijo. Predstojnik alj predstojnica vsake rože naj poskerbi, da vsakdo petnajst udov svoj odelk tiste skrivnosti sv. roženkranca zvesto moli, ktera po versti na-nj pride, naj bo, vsaki dan vsih petnajst skrivnost vsake rože skerbno odmolenih.

XXXI. Za obletnico posvečenja vsih cerkuv.

Prihodno nedelo se bo obhajal častiti spomin posvečenja naše domače — pa tudi vsih drugih cerkuv, naj bi se farani in farance hvaležno spomnili neštevilnih duhovskih dobrot, kojih so v svoji farni cerkvi prijeli; naj bi pa tudi *posebno ljubezn do svoje domače farne cerkve ponovili,* ki jim bo vrata nebeške, če bojo skerbno božjo službo obiskovali, zvesto božjo besedo poslušali, in sv. zakramente vredno prijemali.

V stolni cerkvi dodelijo pri velikem opravili milostivi škof vsem pričejočim *papežev žegen* (blagoslov) kakor na veliko nedelo, pa tudi popolnoma odpustek jim, ki zakrament sv. pokore in najsvetejšega rešnega Telesa vredno prejmejo, za razširanje prave kat. věre, za pokončanje krivověr, za edinost kerš. kraljev in oblastnikov, za blagor papežu in škofu ponižno molijo.

Ravno to nedelo *v vsih cerkvih* te škofije, ktere so od škofa posvečene, *odpustik 40 dni* lehko zadobi, kdor opravi, kar cerkva v zadobitek odpustkov tirja.

XXXII. Za praznik vsih Svetnikov.

Prihodni — se bo obhajal častiti spomin vsih svetnikov, izvoljenih prijatlov in prijatlic božjih, pa tudi naših, kteri se že v nebesih veselé in za nas Boga prosijo. Sveta cerkev želí, naj bi o vsih svetih Boga hvalili, ki jim je dal gnado in pomoč tako sveto živeti, pa tudi svete čednosti svetnikov posnemali, jih častili in se jihovi prošnji priporočali, naj bi srečno došli v družtvo zveličanih.

Na predvečer (bilo) vsih svetnikov je terdno zapovedan post.

XXXIII. Za spomin vsih věrnih duš.

Opomniti nas vsih rajnih (pokojnih), ki so scer v Gospodu pomerli, pa še niso čisti dovolj, priti v nebesa pred božje obličje, in še v vicah časno terpé, obhaja naša skerbna mati sv. kat. cerkev prihodni — spomin vsih věrnih duš v vicah.

Naša dolžnost je rajne v spominu imeti in jim pomagati skoz molitvo, milošno, sveto mašo in druge dobre dela, naj bojo rešeni svojega terplenja in dosežejo večno zveličanje. *Z kakšno měro mi rajnim merimo,* se bo tudi nam enkrat merilo. Dans meni — jutre tebi!

XXXIV. Za godovno sv. Leopolda.

Prihodni — dan sv. Leopolda spoznovavca je bratovski dan vsem udom hvalevredne *bratovšine sv. Leopolda,* ki so združeni pomagati kat. misjonam, posebno v severni Ameriki med Indjanami, kteri vsak dan 1 Oče naš, 1 Češena si Marijo molijo, pa izdihlej dostavijo: „Sv. Leopold, prosi Boga za nas!“ Vsak mesec dajo, ako premorejo, 1 krajcar srebra vbogajime misjonarjem pomagati.

Udje te bratovšine prejmejo, kedar v bratovšino stopijo, na dan sv. Leopolda, pa tudi vsacega mesca enkrat popolnoma odpustik, ako saj mesec dni poprej bratovske dolžnosti vsak dan opravijo, vredno k spovedi in k sv. obhajilu

gredó in v kaki cerkvi za lepo zastopnost kerš. kraljev in cesarjev, za pokončanje krivověr in za razširanje sv. kat. cerkve molijo.

Sveta kat. cerkev nas budi z molitvijo in milošno kolikor premoremo, *pomagati, naj bi božje kraljestvo med vse ljudi prišlo,* naj bi vsi Boga prav spoznali, njemu služili in zveličani bili, kar nam Kristus priporoča, rekoč: „Žetev je velika, delavcov pa malo; prosite torej Gospoda žetve, naj pošle delavcov v svojo žetvo.“

XXXV. Za čas (dobo) posvečenja novih mašnikov.

Prihodne dni --- bodo milostni škof nove mašnike posvečevali, in jim zakrament mašnih redov podelili, da bodo kakor dušni pastirji v sveti kat. cerkvi besedo božjo oznanovali, sveto mašo služili, svete zakramente delili, in delali kakor dobri delavci v vinogradu Gospodovem za izveličanje duš.

Imena duhovnikov, ki jih bodo posvetili, so — — —.

Vsem věrnim se priporoči, da te dni posebno pri sv. maši prav pobožno za mlade duhovnike molijo, naj jih sv. Duh razsveti, da bodo svoj *svet stan* vredno nastopili, naj jih v vsem dobrem poterdi, da bodo svojo visoko službo zvesto opravljali, in prav veliko duš v nebesa pripeljali.

Za njih torej

Molimo:

O Bog, nebeški Oče, ki delavce v svoj vinograd kličeš, in mašnike v žetvo svoje svete cerkve pošiljaš, ponižno te prosimo, daj nam dobre dušne pastirje. — O Gospod, kako velika je tvoja žetev za nebeško kraljestvo, in kako malo še delavcov tvojih na svetu! Pošli mašnikov, namestnikov svojih, ki so polni tvojega duha, in ne daj, da bi kdo nevredno tvojo sveto službo nastopil.

Razsveti mladim duhovnikom um in pamet, naj bodo prav spoznali svoje visoke dolžnosti, očisti in oživi jim

serca, da bodo serčno in modro vodili tvojo drago odkupleno čedo z živo besedo in z lepimi izgledi.

Daj novim mašnikom pravo gorečo ljubezn do tebe in do tvoje svete cerkve, pa tudi do sebi izročenih duš, naj hudobne serčno svarijo, slabe podpirajo in vsim v nebesa pomagajo. Daj jim stanovitost in pomoč, da pod butaro svoje službe ne onemagajo, vselej pripravljeni dati tudi življenje za svoje ovčice. Za to te prosimo, naj viši pastir naših duš, Jezus Kristus, ki živiš in kraljuješ z Bogam Očetam v edinosti sv. Duha vekomaj. Amen.

Oče naš. itd. Češena si. itd.

XXXVI. Za godovno sv. Andreja apostola, patrona Lavantinske škofije.

Prihodni — bo god (sopraznik) sv. Andreja apostola, ki je naše Lavantinske škofije poseben patron in priprošnik.

Vsi věrni naše škofije naj se sv. Andreju priserčno priporočajo, naj za nas prosi, da bi dober Bog vse hudo posebno pa *greh, pohujšanje in krive vere od naše škofije odvernil* in dal, naj bi med nami sveta věra živela, ktero je sv. Andrej apostol oznanoval, naj bi terdno upanje in keršanska ljubezn pri nas dober sad obrodile, in mi vsi bili izvoljena čeda Jezusova enkrat na unem svetu.

XXXVII. Za rojstni dan presvitlega cesarja.

Prihodni (alj prihodno nedelo) bomo obhajali slavno rojstvo Njih apostolskega Veličanstva, našega presvitlega cesarja in deželniga očeta, *Franciška Jožefa.*

Vsi věrni in zvesti podložni naj se veselé in za veliko srečo Boga zahvalijo, ki nam je dal cesarja pravičnega, pa tudi milega očeta, ki nas sovražnikov varjejo, in po svoji moči za našo srečo skerbé.

Kakor dobri otroci za svojega očeta — molimo za svojega cesarja tudi mi, naj jim Bog, on Kralj vsih kraljev in Gospod vsih gospodov, da srečo in blagoslov (žegen) za vse modre sklepe in dobre napravila, naj bodo

dolgo naš dobri cesar, mi pa njih dobri in srečni podložniki. „To je dobro in dopadljivo pred Bogam, veli sv. Pavl, da naj se opravljajo prošnje, molitve, priporočitve in zahvalenja za kralje (cesarje) in vse oblastnike, da bi mirno in pokojno živeli v vsi pobožnosti in pravičnosti.“ I. Tim. 2, 1 — 3.

Slovesna sv. maša za presvitlega cesarja bo o —. Povableni ste obilno k tej obsežni službi božji.

Za imenski dan presvitlega cesarja se ravno to oznanilo ponovi, in premenijo besede po svečavnosti.

II.

PRIDIGA

od štirih poslednjih reči.

So jih imeli preč. škof Wittman v Regenšpurgu pôstni čas leta 1830.

Perva pridiga.

Od bližnje priprave za smert.

Pri vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil.
Sir. 7, 40.

Sosebno zdaj sveti postni čas nam je potreba, močno prizadevati si, da bi prav veliko molili, toliko več, ker nam je Gospod zapovedal, da imamo vsak dan moliti: „Odpusti nam naše dolge, kakor mi odpušamo svojim dolžnikom.“ V molitvi bomo marsikaj spoznali, sosebno zvečer, kadar si vest izprašujemo. Verh tega še tudi ne vemo, če vse svoje grehe prav spoznamo; torej nam je molitve toliko bolj potreba. Živí se rado v skritem napuhu, skriti mlačnosti, skriti neveri. In tu pravi sv. pismo: „*Človek ne ve, ali je vreden ljubezni ali sovraštva Božjega;*“ in v prigovorih: „*Vsi poti človeka mu niso pred očmi.*“ Pa Bog preiskava duhove. Razvetleni prerok David prosi, „da bi ga Bog od njegovih *skritih* grehov očistil.“ Torej nam je treba, močno prizadevati si, da sv. pôstni čas prav spokorno živimo, sosebno, ko je molitev tako zlo opešala. — Oserčiti nas za spokorno živlenje, sim začel od štirih poslednjih reči človekovih govoriti, in pred štirnajstimi dnevi govoril od *daljne* priprave za smert s spokornim

življenjem in od sveta ločenjem. Pred osmimi dni je bilo govorjeno od neke verste ljudi, ki ne morejo verjeti, da bi morli biti za smert pripravljeni. Dones hočem od *bližnje* priprave za smert in smerti same govoriti. Ali nam bo Bog to pripravo dal, ne vemo. Hočemo premisliti, *kako se godi ali goditi utegne, kadar člověk umerje, in telo mertvo tam leží.* Hočemo to dobro prevdariti, in Boga za njegovo pomoč prositi. Daj nam On gnado svojega svetega Duha! In tako začnem v imeni Jezusovem.

1.

Bližnja priprava za smert se naj začne, ko smertno zbolimo. Ali pademo v smertno *bolezin*, ne vemo. Nektere zadene kap (božji žlak), drugi zgubijo zavednost, ko bi trenil, eni v vodi, drugi na suhem, druge podsuje i. t. d. Če nam pa Bog da smertno bolezin, se mora tudi hitro bližnja priprava za smert začeti. Smertna bolezin pa ni tista, v kteri se mora umreti, temuč v kteri bi se utegnilo umreti ali se sploh umerje.

Naša bližnja priprava pa obstoji v tem, da

Pervič to bolezin spoznamo ko od Boga poslano. Hočemo biti zadovoljni! Vemo, da se ničesar ne more zgoditi drugače, kakor Bog naravná. „Nobeden vrabič ne pade iz strehe brez volje Božje. Vsi lasje vaše glave so prešteti,“ pravi božji Izveličar. Tako tedaj, če nam Bog bolezni pošlje, jih hočemo sprejeti in z njimi zadovoljni biti. Pa pravijo nekteri ljudje: jaz bi raj kako *drugo* bolezin, le *te* ne. Kristjan ne dela tako, temuč kakor bolezin pride, tako jo sprejme. Jo spozna, da mu je od Boga poslana, se vda v njo, in sklene, Bogu svoje življenje darovati. Bog vé, kedaj je pravi čas, življenje od nas tirjati, mi ne vemo. Bog pokliče včasi otroka k sebi, ki še ni eno uro staro; nekteri živijo devetdeset let, njih manjši del doživí dvajseto leto. Bogu tedaj na voljo damo, ali hoče od nas življenje tirjati ali ne. Bog nam ga je dal, on ga spet vzame, kadar hoče. Kristjan da svoje življenje v roke svojega stvarnika.

Potem prejme bolnik svete zakramente, Ne čaka, da bi še le zdravnik rekel: „Bolezin je smertna, zdaj je čas pripraviti se.“ Prejme zakrament svete pokore, dokler je še pri pameti, da zamore grevengo prav obuditi, ko vendar ne ve, ali nima tudi velikih grehov nad sebo, desi ravno za nobenega ne ve. Sveto spoved opravi rad, in sklene v njo vse grehe, in tako se mu vsi odpustijo, če so mu ravno neznani.

Za tem prejme sveto rešnje Telo, ker je naš Gospod in Zveličar rekel: *„Resnično, resnično, vam povem: če mojega mesa ne bote jedli . . . ne bote življenja v sebi iméli.“*

Zdaj je čas, če smo na smertni posteli, *da življenje v sebi imamo, ako hočemo v večno življenje iti.* Tako, ker je naš Gospod in Zveličar to rekel, hočemo prav radi in kmalo, ko še moč imamo, prejeti sveto obhajilo.

K temu pride *dalej* sveti zakrament poslednjega olja. Naš Gospod in Zveličar ga je vpostavil za bolnike. Sv. Jakob pravi: „Ako je kdo med vami bolan, pokliči k sebi mašnike cerkve, da nad njim molijo in ga z oljem pomažejo v imeni Gospodovem. In molitev vere bo bolniku pomagala, in Gospod mu bo polajšal.“ Tako s tem poslednjim oljem se gnada Božja podeli v polajšanje na duši in telesu.

Ko je tako bolnik prejel svete Zakramente, postane miren in jemlje zdravila, kakor mu je zdravitel vkazal. Tudi ne skerbí, ali mu je bolje ali slabeje, temuč vse prepustí Bogu. Potem zdravim ni veliko nadležin, ne tirja, da bi se noč in dan pri posteli mu stalo, se zahvali za vse, kar se mu stori, ne iše, da bi zmeraj kdo pri njem bil in težavo z njim imel. Pa Božjo martro bo imel pred očmi. Tu vidi Jezusa, našega Gospoda in Zveličarja v njegovih ranah, njegovi kervi, njegovi smerti. To ga tolaži, krepča; v tem vidi, kako je Jezus za nas terpel in nas tako drago si odkupil z *ranami*, s *kervijo*, s *smertjo.*

„On me je odrešil“ — ta misel ga bo tolažila. Ko pride potem smertna ura, ga Jezus ne bo zapustil. Ga je tako drago odkupil, ne pojde zdaj od njega. Ako zamore bolnik še moliti, mu je to velika gnada Božja. So pa tudi bolezni, ko se ne da nič več z besedo moliti, tu je treba bolniku kaj naprej moliti, „Oče naš,“ „Češena si kraljica,“ „Verujem v Boga

Očeta," ali „Vero, upanje, ljubezin" i. t. d.; to mu je prijetno, to mu dobro déne. Pa ni treba veliko, da je le kaj malega. Bolnik je slab, se ne sme močno, ne preglasno ali prenaglo moliti, bolnik bi ne mogel dohajati.

Zdaj nastopi čas, ko se misli kristjana sploh spremenijo; zdaj ima vse drugačne misli. Ko ima svet zapustiti, se mu svet ves drugačin pokaže, kot sploh. Se je kristjan veliko s časnim blagom pečal, veliko sitnob in pravd imel — vso to je zdaj pri kraji. Ubožin človek umerje ložej. — Zakaj, če je tudi človek imel dobre dni, kar zadeva živež, prebivališe, obleko, spanje, oskerb svojega života, če mu ničesar ni manjkalo — zdaj mu mine vse. Ubogi Lazar pred durmi bogatina — ko se približuje smertna ura, je pri boljem, ko bogatin. Tako je tudi s častjo. Nekteri jo ima za kaj velikega. Se trudi in trudi, da bi kaj slovel, in potem? — je vse nič. Tu ložej umerje, kdor je bil zaničevan. Zakaj o smerti se mu svet ves drugačen prikaže. —

Nastopijo smertne znamnja, in se vidi, da bolnik ne bo več dolgo, se mu naj prižge mertvaška sveča. Ko smo prijeli sveti kerst, so nam mašnik dali gorečo svečo v roke in rekli: „*Glej, da jo lepo ovaruješ*", so nas hotli opomniti na znano pripovest od pet nespametnih in pet modrih devic. Nespametnim, kakor veste, so se duri zaperle, torej reče mašnik: „*Vzemi gorečo* svetilnico (*svečo*), varuj jo dobro, da boš zamogel ženinu naprot iti. „Zdaj o smertni uri pride ženin; imamo mu naprot iti z vsim veseljem. Saj smo bili keršeni v njegovem imeni, v imeni presvete Trojice, in smo bili njegovi od svetega kersta sem. Od tod goreča sveča. Ona pomni kristjana na smertni posteli že prejete gnade svetega kersta, in ta spomin mu upanje daja, da bo gnado našel, kadar Ženin pride. Smemo pa tudi misliti, da bomo o smertni uri veliko skušnjav hudobnega sovražnika imeli. Vendar ne vemo tega tako čisto za gotovo. Od svetega *Martina*, velikega škofa Turonskega, se bere, da je na smertni posteli svoje oči v en kot uperl in rekel: „Kaj hočeš ti, divja zver?" Je kali veliki sveti mož hudega duha vidil? Od sv. *Stanislaja* se je pravilo, da ko je na Dunaji študiral in v smertno bolezin padel; bi ga bil hudi duh močno nalezaval,

in da bi ga bil vidil v podobi psa. Torej, mogoče je. — Pa zavolj tega se nam ni treba bati. Ko bi tudi prišel hudi duh in bi nam rekel: „Poglej tukje svoje grehe, toliko si jih storil, ali si kos v nebesa priti?“ o, tu nas bo sveti Duh krepčal; in saj je usmilenje Božje veči, kot naši grehi. Tudi terplenje in smert našega Zveličarja nas bo krepčala. — Ali ko bi nam hudobni sovražnik kje rekel: „Koliko si opustil za svojo lastno dušo, v molitvi, v svojem poklicu, v skerbi nad svojimi podložnimi, kako zamoreš v nebesa priti?“ tudi tukje nas bo krepčala gnada svetega Duha, da bomo v zaupanji na milost Božjo in v veri na našega Gospoda in Zveličarja zamogli reči: „O, usmilenje našega Boga je veči, ko vse skušnjave!“ Ali ko bi nam hudi sovražnik kje šeptal; „Ti si pohujšanje delal, in ga še nisi popravil, — in hočeš v nebesa priti? tvoje pohujšanje še stoji na sveti tukje;“ — nam bo sveti Duh to tolažbo dal: „Gospod mi je dal gnado svete odveze; upam v njegovo gnado in milost.“ Da, smemo zaupljivo verovati, da nam bo Gospod na strani stal. Naš Gospod in Zveličar nas je iz oblasti pekla rešil.

Ako je poslednjič še kdo pričujoč, da umirajočega pokriža, in ime presvete Trojice izgovori, alj ako nekteri pričujoči kako molitev opravijo, tudi to dene dobro umirajočemu, naj že tudi ne vidi in ne sliši več. — Ko je pa že sklenil, se poklekne in kratka molitev opravi.

Tako hočemo tudi mi umreti, ako v smertno bolezin pademo, in upati, da nas bo Bog v svoji gnadi ohranil.

2.

Ko potem telo tako tu leží, pravi katolška cerkev: „*Telo gre meni* — je sveto telo — gre meni.“ Zakaj bilo je prebivališe svetega Duha; to telo se je vdeležilo presvetega telesa in kervi Jezusa Kristusa, ni prav za prav smerti vidilo, temuč le zaspalo, enkrat veličastno vstat. „*Kdor moje meso je in mojo kri pije, ne bo umerl.* Vaše očetje so v pušavi mano jedli in so pomerli; kdor pa moje meso je . . . ne bo umerl.“ Torej moli cerkev za take mertve ne pod imenom *mertvih*

(zakaj prav za prav niso mertvi), temuč ona moli vselaj za *rajne*, za nje kakor take, ko so se ločili, za duše tistih, ki so se ločili, preselili, in v večnosti še *živijo*. Torej se tudi imenuje kraj, kamur so pokoplje, v cerkvenem jeziku *spavniše*. Ako pa umerje kdo v velikem grehu, se cerkev ne meni za-nj. Ako se kdo sam umorí, ali če se kdo terdovratno in naprejvzetno brani spovedati se in tako umerje, tako pravi cerkev: „Za tega se jaz ne menim." Ali če človek očitno z grehi in hudobijami iz sveta gré, cerkev tudi pravi: „Tukje se jaz ne menim." Ako pa kdo keršansko umerje, od kterega se veruje, da se je v gnadi Božji ločil, od tega pravi cerkev: „*Telo grémeni*."

Potem se zvoni za *ločitev*. Pobožni kristjani molijo, ko slišijo, kdo je umerl, en očenaš za rajnega. Na to se telo rajnega obleče. Obleka in keršanstvo gresta skupej. Ko je otrok keršeno, mu duhoven kmalo oblačilo poda; torej se tudi telo mertvega obleče. Potem se Božja martra in luč k njemu postavi. Božja martra pomeni, da je rajni odrešenih eden, luč kaže na kerstno svečo. Tako ostane do pokopa. Potem pridejo duhoven po telo rajnega, in ga spremijo med molitvijo in zvonjenjem na pokopališe. Pokopališe je svet kraj, s cerkveno molitvijo in blagoslovom posvečen. Tako svet je ta kraj, da, ko bi se velika pregreha na njem dopernesla, se po cerkvenih zapovedih ne sme nihče več va-nj pokopati; se mora poprej po škofovi naravnavi spet blagosloviti. Tako svet je ta kraj. —

Na to se telo pokoplje, z licom proti jutru, ker namreč v cerkvi tako obernjeni molimo. Položijo nas tedaj tako v grob, kakor v cerkvi molimo. Tudi *kadilo* in *blagoslovljeno vodo* jemljejo k pokopom. Blagoslovljena voda kaže na sveti kerst, kadilo na molitev. Res, da se tudi razloček med ubogimi in bogatimi dela. Pri ubogih je vse priprosto, pri bogatih so mnogoverstne napravila. Pri Bogu, ne vemo, ktero da je bolje. Lehko, da pokop ubogega Bogu bolje dopade. Ko se bogat pokopat nese, ga spremi njih veliko, — njih manjši del pa moli. Stori se bogatinu poklon; s tim bi naj bil zadovoljin. Na grob se križ postavi — k glavi rajnega — znamnje odrešenja. Naj stojí na njem, kdo leži pod njim, koliko je bil star, kedaj je umerl, da žlahta in znanci rajnega grob najti zamo-

rejo. Ki so bili z rajnim v zavezi, naj njegov grob lahko najdejo, in se ga naj spomnijo v molitvi.

Zdaj naše telesa trohnijo. Ako se v dvanajstih letih grob odkoplje ali odpre, je vse strohnelo razun večih kosti. Te se denejo spet nazaj, in ako se v dvajsetih, štir in dvajsetih letih grob spet odpre, so tudi že veči kosti sperhnele. *Pa Božja vsegamogočnost jih bo spet obudila!* —

Tako smo, ljubeznjivi! svojo *smert* in svoj *pokop* premislili. Hočemo po nauku svetega pisma pogosto na to misliti. Ako si živlenje tako vravnamo, kakor bomo na smertni posteli želeli, da bi bili živeli, bomo dobro storili. Torej „v vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil.“ Imamo na smert misliti *vsak večer*. Ko večno luč zvoni, se še tudi znamnje da z malim zvonom, da naj za verne mertve molimo. Mislimo tačas tudi na svojo smert. Dalej, kakor pri večerni molitvi, imamo tudi zjutrej en Očenaš za rajne moliti. Tudi kadar rajnim zvoni, naj kristjan kratko molitev opravi. Večkrat gremo mem pokopališa, tudi tačas se je rajnih spomniti. Tudi je lepo, da nekteri kristjani ob nedeljah in praznikih na pokopališe grejo. Tu vidijo grobe svoje sorodovine, kraj, kjer bojo tudi oni — lahko da že skorej — počivali. Poslednjič je katolška cerkev vkazala, da se imamo 2. listopada, vernih duš dan vsih rajnih svoje žlahte in vsih vernih mertvih še sosebej spomniti.

In tako hočemo v spominu na svojo smert upati, da nam bo Bog po svoji gnadi srečno smert dodelil, pa tudi moliti, da nas bo Bog v spokornem živlenji svoje gnade vdeležil. Amen.

Druga pridiga.

Od posebne sodbe.

V vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil
Sir. 7, 40.

Govorilo se je doslej od štirih poslednjih reči, in poslednjič smo smert premišljevali. Zdaj pride na versto druga poslednjih reči, namreč *sodba*. Sodba je dvoja: *posebna* kmalo o smerti, kjer bo vsaka duša kar tvegoma spoznala, kaj jo čaka, in potem *splošna* sodba, ki jo bo Gospod živih in mert-

vih nad vsim človeštvom ob enem imel. Govoril bom dones od posebne sodbe. Da bi nam Bog dal pri spominu na njo spokorno serce! —

Obhajamo pa tudi dones praznik sv. Jožefa, rednika včlovečenega Sina Božjega. Kar v svetem pismu od njega najdemo, je celo malo, in iz tega vemo, da je imel živlenje polno terplenja, in pa vse spokorno. Bog ga je izvolil, naj da bo spremljevavec in čuvaj (varih) prečiste device in matere Božje *Marije:* ali terpeti je imel veliko. Narpoprej, ko je presveta Devica prišla domu od obiskovanja Elizabete. Tri mesce potem, ko jo je angel obiskal, in je Božjo Besedó spočela bila, je bilo svetemu možu nedvomljivo, da je njegova presveta Nevesta blagoslovljenega telesa; — saj se po tretjem mesci ni dalo več prikriti. Polotil se ga je sum, da se je kje bila dala zapeljati. To je djalo Jožefu kaj hudo! Bog ga je tudi več tednov v tej revšini pustil, dokler je sklenil, da bo Presveto skrivaj odpravil, da ne bo kamenovana. In na to se mu je angel prikazal, in ga podučil, da bo Sina Božjega rodila! — Komaj je bilo pervo terplenje prešlo, pride že drugo. Moral je s presveto Materjo Gospodovo dolgo pot storiti — po zimi — tje do Betlehema. Čas poroda je bil že blizo za deviško Mater. To je bilo hudo terpljenje za spremljevavca in čuvaja narčistejše Device. Potovati — dva dni daleč — in po zimi, in pa — toliko ubožna! — To da, ko do Betlehema dospeta, je terpljenje še veči. Vsa trudna sta, prenočiša pa ne najdeta.

Še žlahta ju pod streho ne vzame. Je že tema, pozno zvečer, in še ne vesta kam; vesela sta, da v borni hlev pod streho prideta. To terplenje je bilo pač kaj hudo! — Ne dolgo, in pride povelje, da naj beži z Detetom Božjim in nja materjo v Egipt. Ta pot je bila dolga in pa kaj težavna — in pa toliko uboga! Na to sta morla živeti v tej ptuji deželi — dve celi leti. Češ da sta morla beračiti. Potem, ko je spet v svoj kraj nazaj prišel, je s presveto Devico živel vse ubožno, se je preživil s teškim delom svojih rok. Kaj je potem terpel, ko je cele tri dni moral iskati Sina Božjega, ki ga je zgubil, dokler ga je v tempelni spet našel? Poslednjič ga je Bog po mnogih težavah, po toliki zvestobi, ki jo je skazal Božjemu

Detetu in deviški Materi, že rano k sebi vzel, in pri njegovi smerti sta bila pričujoča — Jezus in Marija. O presrečna smert! — ! zato je pa tudi sv. Jožef patron umerajočih.

Tako grejo pota Božje; sv. Jožef je veliko gnad od Boga prejel, ko je bil rednik Sina Božjega, in spremljevavec in čuvaj presvete Device Marije, in je bil vreden viditi Jezusa rasti pred svojimi očmi. Pa več ko mu je Bog dal gnad, več mu je tudi dal terplenja. Tako so pota božje. Več gnad, več terplenja! Sv. Jožef je namreč imel po volji Božji *spokorno* živeti.

Torej bi tudi jaz rad god svetega Jožefa nas vse k spokornemu živlenju oživljal. Za to hočem od štirih poslednjih reči dalej govoriti in dones razlagati:

1) *Kakošna da bo posebna sodba Božja*;
2) *Da se ta posebna sodba Božja sploh že v tem živlenji začne.*

Ako nam Bog s svojo gnado in milostjo pomaga, da prav premislimo, *kakošna* da bo posebna sodba Božja, in da se že v tem živlenji začne, nam bo še tudi gnado dal, da bomo ta sveti postni čas spokorno obhajali, in zmeraj in vselaj spokorno živeli. Začnem v imeni Jezusovem.

1.

Sv. Pavl pravi: „Človeku je postavljeno, enkrat umreti, in na to pride sodba.“ Tako, sodba Božja pride nad našo dušo, kakor hitro se bo telesa ločila. Tako je tudi Božji Zveličar učil, in primeril, nebeško kraljestvo gospodarju, ki s svojim hlapcem porajt ima. Tako, nas vsak bo moral pred sodbo Božjo priti in odgovor dati. — Vendar pa ne smemo misliti, da se bo pri sodbi Božji godilo, kakor pri človeških sodbah, kjer bi se tožbe nam naznanile, ali se vemo odgovoriti ali ne. Ne, tako se ne bo godilo, temuč sveto pismo pravi, da bo sodba, ki nas čaka, *ob trenleji* storjena.

Po kakošni meri pa se bo sodba ravnala? To nam povê naš Zveličar pri sv. Janezu na 3. postavi: „To je sodba: ljuč je prišla na svet, pa ljudje so temo bolj ljubili ko ljuč.“ To je tedaj naša sodba; ako smo na zemlji ljuč bolj ljubili,

kot temo, imamo srečno sodbo. Zakaj kmalo o smerti bo naša duša spoznala, ali sliši k ljuči ali k temi. *Kamur potem sliši*, to je nje sodba. Torej tudi pravi Božji Zveličar: „Jaz ne sodim nikogar, pa to je sodba: *ljuč* je prišla na svet, pa ljudje so vendar *temo* bolj ljubili, kakor ljuč.“ Kakošna ljuč je pa ta? Božji Sin je v človeški podobi med nas na zemljo prišel, *On* je bil ljuč. On nam je pa s svojim svetim naukom in svojim svetim zgledom pokazal, da se v uboštvi ložej v nebesa pride kot v obilnosti. O! tega nočejo ljudje, ubožno živeti! — Res, to je teška reč! — V bogastvi, v obilnosti živeti, je bolje, je ložej. Tako je tudi naš Gospod in Zveličar učil s svojim naukom in zgledom, da ne pride na to, da bi se živelo v veselji, vse po volji! — rekel je veliko več: „Gorje vam, ki se zdaj smejite, — blagor žalostnim!“ — „O, pravijo ljudje, žalostnega življenja nočem, to mi je preteško, — veselja hočem!“ — Jezus je prišel ko ljuč, in nas je dalej učil, da pobožni, ki z njim deržijo, morajo veliko prestati, da morajo kakor On, križ nositi, da morajo, kakor On, biti preklinjani, zvezani do smerti. Tako se bo njegovim učencom tudi godilo. „O, pravijo, tako preganjano življenje mi je preteško!“ Pa moraš se vdati! Zakaj, — *tako* je ljuč na svet prišla, in ljudje so temo bolj ljubili, kakor ljuč. To je *naša* sodba. - -

Tedaj takošna utegne nekako sodba nad našimi dušami biti. Godilo se bo nekako, kakor s pticami, ki iz gnezd izletavajo, podnevne zapustijo gnezdo po dne, ponôčne po noči. — Kakor se duša telesa loči, bo vedila, kam sliši, ali k ljuči ali k temi; in če tudi ima nekaj časa v vicah terpeti, sliši vendar že k ljuči — sv. Duh je v njej. Tako, taka utegne nekako sodba biti.

Vendar pa še dostavim, da bo sodba sploh drugačna, kakor vsak človek sam od sebe misli, ali drugi od njega mislijo. Pobožni — pobožni, oni zdihujejo vsak dan nad svojimi grehi; — in kolikokrat jočejo nad svojimi grehi in nad svojo grešno revšino! — Sveti apostel *Paul* — ta veliki apostel, popisuje (Rim. 8.) svoje grešno življenje: „O!“ zdihuje, „o! kdo me bo rešil od telesa te smerti!“ Tako zdihuje ta veliki apostel. Nekje drugde pravi: Ničesar se ne zavem, pa zavolj tega nisem opra-

vičen; (I. Kor.) térem svoje telo, in ga išem spraviti v sužnost duha, da, ko drugim pridgujem, sam zaveržen ne bom." Tako je z pobožnimi ljudmi. Občutijo svojo grešno revšino, in zdihujejo nad njo.

Pa tisti, ki zdaj nič nočejo vediti od svoje grešnosti, pač ne bojo pri dobrem. Božji Zveličar je farizejem rekel: „Jaz sim prišel, da bojo vidijoči slepi, slepi pa vidili." Temu so kmalo rekli: „Smo mar tudi mi slepi?" „O! je rekel Božji Zveličar, ko bi le vedili! — ali pravite, da vidite, za to ste slepi." Oni od svoje grešnosti nič vedili niso. In tako se večkrat najde. Tako se najde od tistega bogatega moža, ki je imel vsak dan polno mizo. Temu bi ne bilo na misel prišlo, da bi utegnil v pekel priti, — zakaj on ni bil ravno hudoben mož — ! — In ko je pogubljen bil, je gori klical k Abrahamu: „Oče Abraham, imam še pet bratov; pôšlji jim Lazarja, da zvejo, kako da se tukje godí!" — Taka je z nami, ako nočemo od svoje grešnosti ničesar slišati. Naš Gospod in Zveličar permeri nebeško kraljestvo Gospodu, ki ima več hlapcev, kterim zaupa talente, enemu pet, drugemu dva, tretjemu enega. Tisti s pet talentami jih je pet drugih pridobil, ta z dvema je pridobil dva, ta z enim ga je pa v ruto zavil, in ko je na odgovor prišel, je rekel: „Gospod, tu le je talent, ki si mi ga dal; sim ga kaj dobro hranil!" Ta je mislil, kako dobro da je napravil. „Zakaj pa nisi kupčeval z njim," zakaj ga nisi menjevavcem dal?" — In tako se večkrat najde v svetem pismu. Poslednji dan poreče Božji sodnik: „Poberite se izpred mene, prekleti; zakaj bil sim lačen, in niste me nasitili itd." Na to porekó pogubljeni: „Gospod, kedaj smo te vidili lačnega itd.?" Tako je, nič nočejo vediti od svoje grešnosti. Taka je s človekom.

In torej bo ta sodba, ki kmalo o smerti nad človeka pride, drugačna, kakor vsak človek misli. Ako se bojimo, utegne dobro biti. Ako pa mislimo: O, jaz sim že dober, meni ne more spodleteti, pa ne bo dobro.

Tako bo tudi ta sodba drugače obtekla, kakor drugi ljudje mislijo. Naš Gospod in Zveličar je rekel: „Pervi bojo poslednji in poslednji pervi." Torej je vsim svojim učencom re-

kel, da bojo imeli velikó terpeti, da jih bojo kleli, sovražili, preganjali do smerti, da jih bojo za hudobne ljudi imeli, in še mislili, da se Bogu vstrežejo, ako jih iz sveta spravijo. Tako, ki s Kristusom deržijo, ne bojo hvaljeni. In Kristus še govorí na ravnost: „Gorje vam, ako vas ljudje hvalijo, — pa blagor vam, ako vas preganjajo, in vse hudo od vas govorijo itd.“

Zdaj še hočem razložiti, da sodba, ki nas kmalo o smerti čaka, se že v tem življenji začne.

2.

Kateri tukje na zemlji k temi slišijo, grejo v večno pogubljenje. In to je strašna sodba, ako bi imela naša duša v večno temo iti. Kako se pa godí s tako dušo, dokler je še v telesi? Božji Zveličar pravi: Kdor greh stori, je *hlapec* greha.“ To je terda sužnost! Jezov človek stojí pod gospodstvom jéze; njegova jeza ga tlači, mu ne da mirú noč in dan. Res še misli vmes: „To je hudo!“ Pa jeza ga gospoduje, in ona mu kmalo pravi: „Tega ti ne smeš terpeti.“ O vé, to je sužnost greha. — Nekteri človek živi po divjem poželjenji mesa; to divje poželjenje ga goni, perložnost iskat, zapeljevat. Mu pride vendar včasi misel: „To me spravi ob življenje, to me spravi ob zdravje, ob dnar in dobró ime;“ ga gospodovavka, divja strast hitro zaverne: „Ti si slab, — ti se ne moreš zoperstaviti, ne moreš premagati!“ To je terda sužnost! Tako se mu godí, ki po časti hlepeni; ta noče biti pokorn, hoče sam zapovedovati. Častihlepnost mu pravi: „Ti zapoveduj, nikar se ne zametuj; — ne daj se pod noge.“ Je še vendar kteri, ki sam pri sebi misli: „Čast nima nič v sebi, me ne stori zdravega, ne boljega, mi ne prinese nobenega veselja,“ se kmalo častiželnost oglasi ko gospodovavka, pa pravi: „Nobenega poniževanja ne smeš terpeti, se moraš spraviti na višji!“ Pa dalej, kako se godí dalej? Pravi naš Gospod in Zveličar: „Pri taki sužnosti mora sovraštvo Božje vstati.“ Kako pa gre to, da človek postane sovražnik Božji, da Boga sovraži? — Tega, kar je Božje, ne more več terpeti. Molitev? — O te

ne more nikakor več prenesti. „Ne pomaga za nič, reka, delati se mora — kaj imamo od molitve? — ljudi, ki molijo, Bog terpeti ne more.“ — Taka je s spokornimi deli. Ako kdo takih vidi, da ljudje spokorno živijo, da ljudje težave svojega stanu radi prenašajo, če se jim še tudi več nálaga, in ako si še sami terplenje nalagajo, se kmalo reka; „O to so neumšine! to so slabosti, — tako silno glavo pobešati ne gre — človek se mora tudi kaj ponositi. — Tak človek tudi ne more čistosti več terpeti. Ako vidi, da odrašeni mladi ljudje tovaršij nočejo, kjer se slabo govori, kmalo začne hudobovati: „Ti neumniki, kaj neki začeti hočejo, ako ne išejo se svetu priličiti?“ — Taka je z odtegovanjem od sveta. Ako se pobožni kristjani od sveta odtegujejo, ako se radi znajdejo v molitevnih zbirališih, se radi s svetimi Zakramenti pokrepčavajo — se vé da tako s svetom ne deržijo — to se spet ne more terpeti. „So ljudje, ne za prenesti“ se kmalo sliši. Tako se razodeva sovraštvo Božje.

Naš Gospod in Zveličar dalej pravi: „Kdor ni z meno je zoper mene.“ „O, pravijo taki ljudje, na to ne gledam, mi je vse eno, če je ta, s kterim se pečam, kristjan, jud, turk ali ajd, da je le dober človek, ki stori svojo dolžnost,“ — „Ne, pravi naš Gospod in Zveličar, to ni res, kdor ni z meno, je zoper mene.“ — Modrúhi na Francoskem so rekli: „O, na to ni gledati, naj vsak veruje, kar hoče, velja eno, naj ima človek vero, ktero hoče.“ Ko so si pa vladarstvo posvojíli, kralja umorili, veliko jézar so jih usmertili alj iz dežele pahnili. Od kraja so rekli: „Na to se ne gleda.“ „Ni res,“ pravi naš Gospod in Zveličar. Modruhi na Francoskem so sami pokazali, da jim ni bilo vse eno. — Še eno: naš Gospod in Zveličar je tudi rekel, da tak človek v oblast hudega duha pride. „Ako nečisti duh iz človeka gré, hodi po pustih krajih. Potem reče: jaz pojdem nazaj v svojo hišo, in potem najde prebivališe prazno; (in vendar bi moral sv. Duh v njem prebivati) in ko najde prebivališe prazno, gre, in vzame še sedem duhov s sebo, ki so huji, kakor on sam itd.“ Tako pride človek v oblast hudega duha. Kakor se je zgodilo Judežu — njemu je v serce dal, svojega mojstra izdati; — kakor se je Magdaleni zgodilo, — sedem hudih duhov je v nji tečalo. —

Pa kristjani, ki so tukje, zbrani, ne mislim, da bi te verste bili. —

Zdaj še pa nekaj malega od srečne sodbe, ki se tudi že v tem življenji začne.

Ako verjemo v našega Gospoda in Zveličarja, nam daruje svetega Duha. On nam da ljubezen Božjo, v ljubezni smo pa združeni z Božjim Zveličarjem — in to je začetek zveličanega življenja. Združimo se tako pa tudi z vsimi pobožnimi dušami. Te grejo (slišijo) vkup. Tako je Jezus v svoji molitvi izgovoril. Jezus namreč prosi: „Oče, prosim te, da bojo vsi eno.“ (Jan. 17.) Tako se začne zveličano življenje že tukje. Pobožne duše se išejo včas in včas s prijetjem svetih Zakramentov okrepčati, in se tako čedalje bolj združijo z Gospodom našim. Zakaj, pravi naš Gospod in Zveličar: „Kdor moje meso je, in mojo kri pije, ostane v meni in jaz v njem.“ — Ravno tako že tukje na zemlji Božji angeli pobožne duše v svoje varstvo jemljejo. „Kdor me bo spoznal pred tem grešnim rodom, pravi naš Božji Zveličar, tega bom tudi jaz spoznal pred angeli Božjimi.“ In angeli Božji so potem veseli, in tako duše varujejo. Angeli v nebesih gledajo na te, ki s Kristusom deržijo. Tako se začne to zveličano, to *večno* življenje. Torej pravi tudi naš Gospod in Zveličar. To je *večno* življenje, da tebe spoznajo, in kterega si poslal, Jezusa Kristusa.“ Tako se večno življenje že tukje začne. „To je *večno* življenje, da tebe spoznajo itd.“

Po tem takem hočemo upati po milosti in usmiljenji Božjem, da se dobra sodba že zdaj v nas začne. Da se pa začne in v nas ostane, dokler se duša telesa loči, moramo spokorno živeti, sosebno zdaj ta sveti pôstni čas; hočemo težave voljno prenašati, kaj več moliti in vaditi se, sebi odmerati. Tedaj bo prišla ljuč nad nas v svojem veličastvi. Amen.

Tretja pridiga.

Od splošne sodbe.

Pri vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil.
Sir. 7, 40.

Ta veliki teden imamo tri perve dni počešenje presvetega rešnega Telesa, kjer je treba, da se vsi pobožni pa spokorni zbiramo, ter prosimo svojega Gospoda in Zveličarja, da bi nam milostljiv bil zavoljo naših grehov, in nam dal gnado spokornega življenja, naj bi sosebno ta veliki teden prav spokorno živeli. Hočem torej dalej govoriti od poslednjih rečí te tri dni. Doslej sim govoril od smerti in od posebne sodbe, ki bo kmalo po smerti vsakega človeka . . . donea pa hočem dalej iti, in govoriti od splošne sodbe, in sicer:

1) *Od vstajenja mertvih.*

2) *Od sodbe, h kteri vsi ljudje pridejo.*

Kristus v presvetem rešnem Telesi, vpričo kterega smo tukje zbrani, nam daj svojo gnado, da nam premišljevanje vstajenja mertvih in splošne sodbe pomaga, naj da dobre sklepe delamo, ta teden vse spokorno živeti in pobožno življenje začeti. Začnem v narsvetejšem imeni Jezusa Kristusa.

1.

Pred poslednjo splošno sodbo bojo prišli vsi mertvi iz svojih grobov. Tako pravi Božji Zveličar pri sv. Jan. 5, 28.: „Pride ura, da bojo vsi, ki so v grobih, slišali glas Sina Božjega in pojdejo, ki so dobro storili, k vstajenju življenja, ki pa so hudo storili, k vstajenju obsojenja.“ Tako, vsi ljudje pobožni in hudobni pojdejo iz svojih grobov. Tako, govori tudi sv. Paul (1. Kor. 15, 51.): „Vsi bomo vstali, pa ne bomo vsi spremenjeni.“ Pobožni bojo *poveličano* telo dobili . . . tudi hudobni bojo telo dobili, tode kakošno! — V skrivnem razodenju se bere: „Tudi morje bo svoje mertve nazaj dalo.“ Tudi tisti, ki so se v vodi potopili, in so jih ribe požerle, bojo vstali po Božji vsegamogočnosti; — saj je Božja vsegamo-

gočnost z eno besedo vse stvarila. Po Božji vsegamogočnosti bojo mertvi spet svoje telesa dobili in vstali. Kar je bilo na telesu pomankljivega, tega po vstajenji ne bo; ne bo več kruljevih, hromih, slepih itd., vsi bodo imeli zdrave ude; pa pobožni bojo imeli poveličano, *častitljivo telo*, hudobni bojo imeli življenje polno terplenja in bojo dobili vse *boleče* telo. „Potem se bojo pravični svetili ko sonce," pravi sveto pismo. Pobožni bojo imeli vse sosebno svetlobo. Kakor se je Zveličar učencem prikazal v svitlobi in veličastvi, tako se bojo tudi pobožni svetili, sicer ne tako popolnoma, pa vendar temu podobno. In tačas bojo pobožni veseli, da bojo svoje telo spet nazaj dobili. So veliko prestali v tem telesi, veliko bolezni, bolečín — in zdaj imajo častitljivo telo! Slabega života so se velikokrat pri težkem delu veliko vtrudili slab živež imeli itd. — in vsega tega je zdaj konec. Njih oči so veliko solz pretočile . . ., zdaj so vse zbrisane. Iz njih ust je toliko zdihovanja šlo k Bogu v nebesa — to je zdaj vse pri kraji; s svojimi ušesi so morali mnogo zaničevanja prenesti, — tudi to je pri kraji. Veseli bojo in si srečo vošili, da so imeli na zemlji kaj terpeti. — Pa *hudobni?* Njih telo ne bo poveličano. Prestrašili se bojo, zgrozilo jih bo, da to telo spet nazaj dobijo, da bojo z njim pokorjeni. S svojimi očmi so imeli veselje nad nesramnimi, grešnimi rečmi . . . in zdaj je vse pri kraji! S svojimi ustmi so se z dobrimi jedmi gostili . . . in zdaj je vse proč! Ti bojo kleli nad svojim grešnim življenjem, nad pregrehami, ki so jih s svojimi udami, z vsimi svojimi počutki dopernašali na zemlji. —

Kadar bojo že vsi od smerti *vstali*, bojo vsi *zbrani* pred Božjim Sodnikom. Od vsih štirih vetrov bojo zbrani. — Kje da se bo to godilo, ne stoji zapisano. Pa sodnik bo prišel na oblakih neba. Tako govorí Božji Zveličar (Mat. 24, 30.): *Po tem se bo znamnje Sina človekovega na nebi prikazalo, in vsi rodovi bojo ječali.*" V cerkvenih molitvih stojí, da bo to znamnje *sv. križ* . . . prikazalo se bo v nebeški svitlobi. Tedaj bojo pobožni radovali, da je križ toliko častitljiv; vsak dan so ga nosili, in zdaj je tako častitljiv! — Pa hudobni bojo zdihovali. Niso hotli križa nositi, so ga zaničevali, in zdaj ga prisileni vidijo — pa zdihováje. „*Po tem*, pravi Božji Zveli-

čar, *ko bojo vidiliSina človekovega priti, bojo vsi rodovi zemlje ječali.*" To bo strah in groza! — Vendar vsi, čisto vsi ljudje ne bojo tam ječali; pobožni in pa otroci bojo veseli, ko bojo vidili sodnika priti. Saj je bil prijatel otrók, ubogih in pa spokorjenih grešnikov na zemlji. — In zdaj pride sodba.

2.

Od sodbe ne vemo več, ko to, kar nam je Zveličar razodel, . . ne več. Kaj nam je pa razodel? Pervič pravi Božji Zveličar: „Po tem bom ljudi ločil, kakor pastir loči ovce; pobožne bom postavil na desnico, hudobne na levico." — To ločenje je strašna reč. — Bog nam bodi milostljiv, da ne pridemo na levo stran! — To ločenje bo silno žalostno, ko bojo otroci od svojih sester itd. na vekomaj se ločili, ali ljudje, ki so v eni hiši skupej bili, vkup živeli, vsi en nauk prijemali itd. — Bog nam bodi milostljiv! Od tega stojí v bukvah modrosti: „Tedaj bojo uni na levi zdihovali: Glejte tam tiste, ki smo jih za nespametne imeli . . . in zdaj so med otroci Božjimi, in mi — smo zgubljeni." —

In dalej je naš ljubi Zveličar razodel, da bojo pri tej sodbi vsi grehi, tudi narmanjši na svetlo prišli. Kteri so pa narmanjši grehi? Gotovo nepotrebne besede! Pri sv Mateju (12, 36.) pravi naš Gospod in Zveličar: „Po tem bojo ljudje dan sodbe od vsake nepotrebne besede morali odgovor dati;" — tako tedaj od vsake prazne besede! Tako bojo tedaj tudi narmanjši grehi pri sodbi razodeti in sojeni. Kako se bo to godilo, tega mi ne moremo vediti, ne razkladati. Lahko da je tako nekako, kakor če se zdaj dva kmetijstva podstopita; imata lepo reč dnarjev, pa dasta majhin denar za to in to, ki bi treba ne bilo; bi lahko pri porednišem za,.erku obstala, pa si privošita boljega . . pa sčasoma zaloga zgine — in ubožtvo je pred durmi! Ali lahko da je nekako tako, kakor če je vino v sodu hranjeno; začne nektere kaple zgubljati, vsak dan nekaj malega; čez kake mesce, ko se pogleda, se vidi, da veliko manjka. Tedaj, mi ne vemo. Pa Božji Sodnik je vendar le rekel: „Od vsake nepotrebne besede bojo

ljudje morali odgovor dati.“ Tudi pravi sv. Pavl: Tedaj se bojo skrite reči serc razodéle.“ *Kako*, mi ne vemo. Pa to je resnično, da so nam naši grehi že zdaj na obraz zapisani. Naš obraz bi namreč imel Božja podoba biti. Jézov človek pa popači Božjo podobo, popači svoj obraz z jezo. Nečisti popači svoj obraz z nesramnostjo, nezmern z požrešnostjo in pijanostjo itd. Taki popačijo svoj obraz že zdaj; vendar mi ne moremo tega tako razločno reči; pa tam! —

Še neka druga versta grehov se bo tam razodela, ki jih zdaj ne poznamo. Človek ne vé, ali je ljubezni ali sovraštva Božjega vreden. Se najdejo ljudje, ki ne vejo, da so neverni, prevzetni, maševavni, da nesramno živijo; oni sami tega ne verjamejo, in torej ne vejo za to. Tistim, ki za svoje grehe pokoro delajo, bojo v veselje, v čast ... Za take bo stalo Božje usmiljenje! Spokorjeni grehi bojo Bogu in ljudem v čast; pa nespokorjeni grehi bojo grozni Bogu in ljudem. Zato je naš Gospod in Zveličar nam besedo razodel, ki bo na sodbi izgovorjena: „*Tedaj bom tistim na desni strani rekel: Pridite, vi blagoslovljeni mojega Očeta, in posedite kraljestvo, ki vam je od začetka sveta pripravljeno.*“ O to je prijetna beseda! *pridite, pridite*, o prijetna beseda! — Zdaj, dokler še na zemlji živimo, nam pravi: „*Pridite, pridite vsi, ki ste s težavami obloženi; — pridite in učite se od mene; zakaj jaz sim krotak in ponižen.*“ Táko pravi zdaj: Pridite! „O,“ pravijo ljudje, „nimam časa zdaj! — Pa, kdor zdaj pride, temu bo milostljiv. „*Pridite, poreče, vi blagoslovljeni mojega Očeta; zakaj, jaz sim bil lačen in vi ste me nasitili. itd.*“

Po tem jim bo to razložil in rekel; „Karkoli ste enemu narmanjšemu mojih bratov storili, to ste meni storili.“ Zakaj pa imenuje Božji Zveličar dela milosti ko vzrok večnega zveličanja? Zato, ko je rekel: „To je moja zapoved, da se ljubite med sebo. Novo zapoved vam dam, da se med sebo ljubite, kakor sim jaz vas ljubil. Na tem se bo spoznalo, da ste moji učenci, ako se med sebo ljubite;“ — Tako tedaj ljubezin bližnega! Torej imenuje pri pobožnih dela milosti kot vzrok večnega izveličanja.

Pa hudobnim poreče: *„Poberite se spred mene, vi prekleti, v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovi derhali, zakaj jaz sim bil lačen, in me niste nasitili itd.“* in bo tako razložil: Karkoli niste narmanjšemu mojih bratov storili, tega meni storili niste.“ Ko Božji sodnik poreče: *Poberite se spred mene* . . . o strašna beseda! — „Poberite se spred mene!“ — Jeli bo Božji sodnik človeka zavergel? Ne. pravi pri sv. Janezu (5.): jaz ne . . . temuč to je sodba, da je ljuč prišla na svet, in so ljudje bolj ljubili temo ko ljuč.“ Tako, če ne deržimo z našim Gospodom in Zveličarjem, če rečemo: jaz deržim s svetom . . . smo že ločeni; in če v tem odločenji umerjemo — smo se *sami* ločili. In če potem poreče: „Poberite se spred mene, vi prekleti itd.“ to nikakor ni prekletstvo Božje. Kako bi Bog človeka klel? Stojí v bukvah Siraha: „Bog je vsakemu človeku pred njegovo roko položil prekletstvo in blagoslov.“ Človek stegne lahko svojo roko, po kterem hoče, si vzame prekletstvo ali blagoslov, ktero hoče. Zakaj pa? Ker ga je Bog preklel? O ne, temuč, ker človek reče: „Prekletstvo mi je ljubše!“ —

Tako, kakor je Gospod govoril: „To je sodba itd.“ ravno tako poreče hudobnim: „Jaz sim bil lačen, in me niste nasitili itd.“ — Kaj, ali niso kalj čisto nobenih del milosti izpolnjevali, čisto nič almožne dajali? So, tode je razloček med almožno in almožno. Naš Gospod in Zveličar je rekel od farizejev, da so tudi almožno dajali . . . pa je pristavil: „oni že imajo svoje plačilo.“ — Če dajate almožno po farizejsko, storite to zato, da bi ljudje vidili. Eni dajajo almožno zavoljo časti, ker bi jih sram bilo, ko bi nič ne dali. *Svoji* lastni časti in pa Zveličarju kaj dati — je dvojno. —

Toliko nam je Zveličar od splošne sodbe razodel. Hočemo vpričo presvetega rešnega Telesa, vpričo Zveličarja našega prositi, da bi nam hotel tukje milostjiv biti, da nam dá duha svete spokornosti, da bi vendar obstali pri sodbi! Hočemo zdaj s katolško cerkvo, hočemo s pobožnimi deržati, potem nam bo Bog v resnici milostljiv, potem nas bo sprejel. In tako hočemo sosebno te dni v velikem

tednu v spominu na terplenje in smert našega Božjega Zveličarja spokorno živeti, ga v presvetem rešnem Telesi moliti, in dal nam bo svojo milost in gnado, da bomo enkrat obstati zamogli pred njegovo sodbo. Amen.

Šterta pridiga.

Od pekla.

Pri vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil.
Sir. 7, 40.

Dosihmal sim razlagal nauk našega Gospoda in Zveličarja od smerti in sodbe. Od poslednje sodbe sim rekel, da bo naš Gospod in Zveličar ko sodnik ločil ljudi narazen, ene na desno, druge na levo. Tistim na levi strani bo zgovoril strašno obsojenje v večno pogubljenje z grôznimi besedi: „Poberite se spred mene itd.“ — To bi pač že bilo zadosti, da bi si zamogli misliti, kaj da je pekel, in kakošen je stan na vekomaj zaverženih, ki so od Boga odločeni. Vendar pa, ko je Gospod in Zveličar rekel, da se imamo pogosto pekla spomniti, posebno če velike zopernosti pridejo, ki nam jih gré premagati, hočem njegov nauk o tem dones dalje razlagati.

V pridigi, ki jo je naš Zveličar imel na gori, tako govorí: „Če te tvoje desno oko pohujša, izderi ga in verzi od sebe, če te tvoja desna roka pohujša, odsekaj jo, in verzi od sebe.“ Pa še pristavi: „Boljše je, da eden tvojih udov konec vzame, ko da bi se tvoje celo telo v pekel verglo.“ Tako če je treba velike zopernosti premagati, pravi Božji Zveličar, da naj na pekel mislimo. Še celo svojim svetim apostelnom je to rekel. — So bili njegovi izvoljeni učenci, so imeli po njem ves poseben Božji poklic, in vendar jim pravi: „Pride čas, ko bo vsak, ki vas umori, mislil, da s tem Bogu službo stori; pa ne bojte se jih, ki telo umorijo! Hočem vam pokazati, koga da se bojte; *bojte se Njega, ki zamore telo in dušo v pekel vreči!*“ Ali ni s tim očitno svojih apostelnov opominjal, da

naj v velikih zopernostih na pekel mislijo? Bolje je sicer da dobro delamo iz ljubezni, kakor iz strahu; pa mi smo ubogi ljudje, smo iz umerajočega telesa, in smo strahu in boječnosti podverženi; in torej pravi: Ne bojte se njih, ki telo umorijo, temuč njega, ki zamore telo in dušo v pekel vreči!" — — Hočem torej v imeni Božjem po nauku našega Gospoda in Zveličarja dones od pekla govoriti, in pokazati:

1. V čem da po nauku našega Gospoda in Zveličarja pekel obstojí;

2. Kteri so tisti, ki po njegovem nauku v pekel pridejo.

Ako v počešenji Jezusa Kristusa v presvetem rešnem Telesi stanovitni ostanemo, zraven pa nauk Jezusov od pekla premišljujemo, nam bo Bog svojo gnado dal, da v spominu na pekel va-nj ne pridemo. Začnem v narsvetejšem imeni Jezusovem.

1.

Ako se vpraša, v čem po nauku našega Gospoda in Zveličarja pekel obstoji, je pervo in narbolj strašno, da so tisti, ki v pekel pridejo, na vekomaj *od Boga odločeni.* Bog je naša narvikši dobrota; vsa naša duša je za Boga ustvarjena; Božja podoba je v njej. Ona se ne more z ničemur nasititi, vse dobrote sveta je ne nasitijo: nasiti jo le narvikši dobrota, Bog sam. Ko je tedaj duša v pekli od Boga odločena, je to narstrašniši in pervo terplenje.

Imamo pobožne duše; te tudi včasi mislijo, da so od Boga zapušene. Bog jim pošlje namreč včasi čas zapušenja. Tu ni nobene ljubezni Božje — je teško terplenje! To terplenje je morla Devica Marija tudi občutiti, ko je bila svojega Božjega Sina zgubila in ga tri dni iskala. Tako se godi še zmeraj marskteri pobožni duši... tu se dozdeva, da je zapušena od Boga — ne najde nobene ljubezni Božje več v sebi. Pa kakošno terplenje je še le tisto, ako se duša *vekomaj* od Boga ločeno najde! Podoba Božja ostane vendar v duši; to déla britkost, obupanje. Je kakor zasuti studenec; studenec je še, toda ne teče več.

In po tem terpi ta stan *večno.* Pravi naš Gospod in Zveličar od nezvestega apostelna Judeža: „Bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen.“ Zvečer pred svojim terplenjem je namreč rekel: „Resnično, resnično, vam povem, eden izmed vas me bo izdal! Sin človekov gre sicer, kakor je pisano od njega, toda gorje tistemu, po kterem bo izdan: bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen tisti človek.“ Tako, ta ne pride več v nebesa. Ko bi čez tavžent, čez več tavžent let v nebesa prišel, bi bil v večnem zveličanji; in tako bi ne bil Gospod rekel: „Bolje bi mu bilo, da bi ne bil rojen.“ Strašno! — Ko je bil bogati mož v pekel pokopan, je vpil gor k Abrahamu: „Oče Abraham! pošlji vendar Lazarja doli, da mi samo kaplico vode na jezik položi!“ Na to reče Abraham; „Med vami in med nami je brezen, da tisti, ki hočejo od tod k vam iti, ne morejo in tudi ne more nihče od ondi sem priti.“ (Luk. 16, 19.) — In tako je *nauk svete vere*, da terplenje pekla vekomaj terpí. Tu ni nobenega upanja, tu ne pomaga nobena molitev. Kako dobro déne marskteri duši, ki je s terplenjem obložena, če moliti začne! Pa tukje ni drujega več, ko ločenje od Boga — nobene molitve — nobenega upanja! —

Dalej pravi naš Zveličar, da je tam *ogenj.* Kolikor krat od pekla govori, imenuje vsako krat ogenj. Ko je tisti bogat mož bil v pekel pokopan, je djal: „Jaz terpim hudo v plamenu.“ Tako bo tudi Gospod sodni dan pogubljenim rekel: „Poberite se spred mene, vi prekleti! v večni *ogenj!*“ Spet reče: „Ako te tvoje oko pohujša, izderi ga verzi od sebe; zakaj boljše ti je, da z enim očesom greš v življenje, kakor da bi dva očesa imel, pa veržen bil v peklenski *ogenj.*“ Kolikor krat je tedaj Zveličar od pekla govoril, je tudi govoril od ognja. — Pa ognja je več sort. Ogenj, ki ga mi zažigamo, je drugačin, ko ogenj v oblakih, v blisku; ogenj sonca je spet drugačin, stori tiste, ki v veliki sončni vročini živijo, černe. Je tudi ogenj brez plamena. Več naših kemiških delavcev se peča z ognjem brez plamena. Tudi ogenj oglarjev je brez plamena. Tako tudi v globočini zemlje ni plamena, ogenj je pa. V gorah ki ogenj plujejo, se ruda taja, pa brez plamena. — Tako, ognja je več sort. Vendar ogenj naredi narhujše terplenje, ničesar ne takega; hujega terplenja ne

poznamo, kot od ognja. Kazen (štrafenga) z ognjem se pri vsih narodih ima za narhujšo; in če bolnika bolí, da ne more izreči kako, pravi: „Peče, kot ogenj." —

Dalej pravi naš Gospod in Zveličar, da je v pekli *tema.* Tam nikdar več dan ne napoči. To je grozin stan . . . nobeden dan več! — O le en sam dan, ko bi še napočil, pogubljeni bi ga dobro obernili! — Ako bolnik celo noč spati ne more, močno zdihuje po dnevu . . . o de bi le skorej dan bil! In ko se začne daniti, mu je ložej. In če po tem nič več, nikdar več ni dan! — Ako se jetnik pod zemljo v ječo zapre, — to je strašno za človeško naturo; — nič več dan! —

Spet pravi naš Zveličar, da je v pekli *strašna drušina.* Zakaj, tako pravi hudobnim: „Poberite se spred mene v večni ogenj, *ki je hudiču in njegovi derhali pripravljen.*" To bo drušina — strašna! Ti bojo eden drugega kleli, zapeljani svoje zapeljivce preklinjali vekomaj! „Poberite se spred mene, *vi prekleti*" se poreče. Strašno!! Ako se sliši od hiše, kjer je vsak dan krég in kletev, se reče: „V tej hiši se godi, kakor v pekli." Pa v pekli se bo še vse drugače godilo! — Ako zdaj Bog pripusti le enemu samemu hudemu duhu, koga nadlegovati, to je terplenje! In če tam cela drušina hudih duhov eden drugega terpinči, — kakošna martra!

Tako se glasi nauk našéga Gospoda in Zveličarja. Jaz ne morem drugače, ga moram oznaniti! —

2.

Zdaj, kteri so pa tisti, ki se v pekel pahnejo? V svetem pismu najdemo take, od kterih Zveličar pravi, da so v pekel prišli. Med njimi apostel *Judež.* Bil je izmed dvanajsterih, ktere je Gospod za svoje apostelne izvolil. Je bil z njim cele tri leta, je pridigoval, se je lepo nôsil, tako da njegovi tovarši nič slabega od njega vedili niso. Še pri zadnji večerji ni nobenemu v misel prišlo, da bi on bil, ki bi Gospoda izdal. Sv. Janez je Zveličarja vse na tiho vprašal: „Kdo je pa?" On sam je vedel. In ko je Judež ves nemirn od mize vstal, in mu Gospod rekel: „Kar storiti misliš, stori berž," jim še ni v misel prišlo . . . menili so, da gré še kupit

kaj za praznike. In od tega apostelna, ki je tri leta z Jezusom bil, ki je Jezusov nauk oznanoval, od kterega drugi apostelni nič hudega vedili niso, od tega pravi Gospod, da je v pekel prišel — „da bi mu bilo bolje, da bi ne bil nikdar rojen.“ Sv. Peter pravi od njega, ko so se apostelni zbrali, da bi drugega namesti njega izvolili, „da je šel na svoje mesto.“ — Se moramo pač bati pekla! Ko je apostel v pekel prišel, ki ga je Jezus med svoje učence sprejel in ki je bil tri leta pri njem, je pač treba, da smo si tudi mi v skerbéh! —

Dalej od bogatega moža (Luk. 16.) pravi Božji Zveličar: „Imel je vsak dan polno mizo, se oblačil v tenčico in škerlat, je imel veliko družíne', je imel pse v hiši — in je umerl, in je bil v pekel pokopan.“ ... Zakaj pa v pekel? Izveličar ne pravi, da bi bil krivico delal, da bi bil razvujzdano živel. Ni bil nevoljin, da je ubogi Lazar pred durmi njegove hiše sedel — kdo drugi bi ga ne bil tam terpel. Da iz kuhinje nič dobil ni, ni bila ravno terdoba bogatega moža kriva; za to se ni menil, to je bila skerb njegovih ljudi. In zakaj je vendar bil v pekel pokopan? Abraham pové, zakaj. Ko je bogat mož Lazarja v naročji Abrahama vidil, je klical k njemu: „Oče Abraham, pošlji Lazarja túsem itd.“ Je pa rekel Abraham; „Pomisli, moj sin, da si ti dobro vžival v svojem živlenji, ta je pa imel hude dni.“ Zveličar tedaj ne pravi, da bi se bile bogatemu dopernešene *hudobije* očitale. Bogat mož pač ni mislil, da bi vendar le v pekel prišel, ko prav za prav ni krivice delal, ne razvujzdano živel. In ta reče dalej Abrahamu: „Pošlji vsaj Lazarja na zemljo; imam še pet bratov, ti ne vejo, in živijo ravno tako, kakor sim jaz.“ Tako, on ni vedel, in je prišel vendar v pekel; — njegovim bratom tudi ne pride v misel!“ Tako, pravi Zveličar, je v pekli.

Spet pravi Božji Zveličar, ko govori od zvestih in nezvestih hlapcev: „Godilo se bo, kakor z Gospodom, ki je v daljne kraje šel in svoje blago razdelil; enemu je dal pet talentov, drugemu dva, tretjemu enega. Tisti ki jih je pet dobil, je še pet drugih pridobil; ki je dva do-

bil, je dva druga pridobil; ki je enega dobil, ga je skerbno shranil v pert — ga je po tem zakopal — je menil, da je dobro napravil, in je torej rekel: Gospod, sim ga skerbno shranil, tukje ti ga spet prinesem“ . . . je menil, da je dobro napravil, in vendar mu je Gospod rekel: „Ti hudobni hlapec!“ — Ne vemo, kako smo pri Bogu. — Spet je Gospod govoril od deset devic: „Nebeško kraljestvo je podobno deset devicam itd.“ (Mat. 25.) Vsih deset jih imenuje device, so tedaj pošteno živele, so bile vse povabljene, s svetilnicami ženinu naprot iti. Modre so menile, „utegnilo bi nam slabo steči“ so se z oljem oskerbele: une so menile: „nam mora prav izteči,“ in se niso z oljem previdile. Ko so tako čakale ženina, so vse pospale. Vse, vse so terdo spale. In kar vstane glas: „Deviče, pojte ženinu naprot!“ In tako so modre šle ženinu naprot; nespametne so hitro hitro tekle po olje. Po tem pridejo, terkajo: „Gospod, odpri nam!“ Ali, ženin reče: „Jaz vas ne poznam.“ — Tako se godi, se moramo pač bati! —

Tudi pravi Zveličar (pri sv. Mat. 7.): Tisti dan mi mnogi porečejo: Gospod, Gospod! ali nismo v tvojem imeni prerokovali, hudiče izganjali, ali nismo v tvojem imeni znamnja in čudeže delali? In vendar jim bo Sodnik odgovoril: „Jaz vas nisim poznal.“ . . . . Poslednjič, ko bo sodbo nad hudobnimi zgovoril, poreče: „Poberite se spred mene, vi prekleti, v večni ogenj!“ Zakaj? — Ali reče kali: „Vi ste velike grehe in hudobije dopernašali, ste pohujšanje dajali?“ Ne, temuč: „Jaz sim bil lačen, in me niste nasitili itd.“ . . . Zato, ko so dobro opušali, zato v pogublenje! —

Ali nam je pač treba v skerbi biti, da bi nam utegnilo slabo izteči! — Torej, če pridejo težave in britkosti, mislimo na pekel. Živimo v sredi sveta; povsod se nam daja pohujšanje; kar vsak dan z očmí vidimo, z ušesi slišimo, je skorej samo pohujšanje, ki nas za sebo vleče v pogublenje. Kdo nas bo otel? Bog v svoji milosti. Pa hočemo tudi na pekel misliti; zakaj tisti, ki v strahu in v duhu spokornosti na pekel mislijo, ne bojo va-nj prišli. Vsi ki so v pekli, so nekdaj mislili, da ne bojo noter prišli . . . Je rekel Gospod

od učenikov pisma tistega časa, od učenikov pisma, ki so se svetega pisma od konca do kraja učili bili: „Vi pravite, da vidite, zatorej bote v svojih grehih umerli! Ko bi rekli: slepi smo, bi bilo dobro.“ - - - Torej, če pridejo težave in britkosti, mislimo na pekel; in če na-nj mislimo, nas bo Bog v svoji milosti obvaroval, da va-nj ne pridemo! Amen.

Peta pridiga.

Od svetih nebes.

Pri vsih svojih delih se spomni svojih poslednjih reči, in nikdar ne boš grešil.
Sir. 7, 40.

Ker smo doslej prišli do zadnje poslednjih reči, hočem dones od nje govoriti, namreč od svetih nebés. Vsi ljudje so za nebesa stvarjeni. Vse ljudi je Bog Sin za nebesa odrešil. Vsi ljudje so pri sv. kersti in po svetih zakramentih za nebesa posvečeni; in tako bi bili od presvete Trojice vsi ljudje za nebesa odločeni. Bog je človeka stvaril po svoji podobi, mu je vdihnil sapo življenja v njegov obraz; Božji Sin se je včlovečil, je ko človek z ljudmi na zemlji hodil, vse terplenje, ki zamore nad človeka priti, prestal; in sveti Duh hoče v nas prebivati, nas hoče razsvetovati, voditi, da bi bili njegovi, in bi v nebesa prišli. Hočem torej dones od nebes govoriti. — Tukje, kjer smo pred presvetim rešnim Telesom zbrani, kjer je naš Gospod in Zveličar v sredi med nami, kjer so združeni sami pobožni kristjani, ki se h keršanskemu življenju spoznajo, otroci, odrašeni, stari ljudje; ubožni, premožni, in molijo tukje med sebo združeni, tukje imamo majhino podobo od veselja v svetih nebesih, kjer bojo vsi zvoljeni združeni — pa le majhino podobo! — Naš ljubi Gospod in Zveličar nam daj dones v svoji pričujočnosti, da nebesa prav premislimo, in sicer:

1) V čem da nebesa obstojijo.
2) Kdo da v nebesa pride.

Ako nam Bog dá v svoji milosti, da prav pomislimo, v čem da nebesa obstojijo, in kdo da v nebesa pride, da bi nam pač še gnado dal, delati dobre sklepe, da bi raj vse, čisto vse zgubili, ko pa svete nebesa. Jaz začnem v narsvetejšem imeni Jezusovem.

1.

Ako se vpraša: *V čem obstojijo nebesa?* moramo obstati, da nebesa so kaj takega, kar s svojimi mislimi zapopasti ne moremo, kar se s človškimi besedami ne da povedati, da so tedaj nebesa taka sreča, ki vse misli in besede visoko preseže. Tako pravi sv. Janez v svojem pervem listu: „Moji otroci, zdaj smo otroci Božji, pa ni še razodeto, kaj da bomo . . .“ in sv. Paul (II. Kor.) pravi: „Kar je Bog tistim pripravil, ki ga ljubijo, ni v nobenega človeka serce prišlo itd.“ Tako, ko bi reči hotli, *kaj* da so nebesa — to je nemogoče. Naše misli in naše besede so za to preslabe. Vendar pa hočem eno in drugo iz nauka našega Gospoda in Zveličarja izgovoriti.

V skrivnem razodenju se bere: *„Po tem bo Bog vse solze iz oči pravičnih izbrišal.“* Po tem ne bo nobenega vpitja, nobenega prepira, nobenega terplenja več. Zdaj smo v dolini solz. Ko otrok na svet pride, začne jokati. Ko z leti raste, pridejo otročje solze; in ko dalej in dalej raste, in pride še drugo terplenje, je spet dosti solz; — in tako se z rojstvom začne, in se s smertjo končá. So solze nad terplenjem telesa, solze zavolj hišnih težav, solze pokore — to se dobre solze! — solze svete pobožnosti — ako pobožne duše svojo molitev opravljajo — to so presrečne solze. Eni imajo tudi dar solzá. Imel ga je med drugimi sv. Paul. V svojih listih pravi ene krat: „Jočem se, ko to pišem;“ in Efežanom je rekel, ko je od njih slovo jemal: „Jaz tri leta med vami nisim henjal, po dné in po noči vsakega izmed vas v solzah prositi itd.“ Tako zdaj smo v dolini solz. Po tem pa, se reče, bo Bog vse solze iz očí pravičnih obrisal. —

Dalej se reče v svetem pismu, *da so nebesa večno življenje.* Večno življenje! — torej nobene smerti več — nobene

bolezni — nobene žalosti — nobenega strahu — večno življenje! Ko bi zdaj kje bil človek, ki bi vse imel kar hoče — toda narberž takega ni na sveti; pa ko bi bil kje tak človek, vse to mine kmalo, ne terpi dolgo — in ko mine, je kakor da bi se bilo le senjalo. So ljudje, da so stari osemdeset, devetdeset, tudi sto lét — in ko so pretekle, in pride smert, je sto let preteklo kot senja. Pa v nebesih je večno *življenje!* Oh Bog! če imamo to, imamo vsega zadosti! —

Dalej pravi sv. Paul, *da bomo v nebesih popolnoma z Bogom združeni.* To je prav za prav izveličanje izvoljenih v nebesih. V nebėsih, pravi namreč sv. Paul, bȯmo z Bogom tako popolnoma sklenjeni, da ga bomo poznali, kakor sami sebe poznamo. Človek samega sebe ne pozná, ne more samega sebe v obraz gledati; pa večkrat vé vse svoje misli od celega leta, še celo od pretečenega leta. Tako se pozna človek, ker sta duša in telo na tenko med sebo sklenjena. In v nebesih, pravi sv. Paul, bomo Boga ravno tako poznali, kakor sami sebe poznamo. Kakor sta namreč naša duša in telo zdaj med sebo sklenjena, tako bomo v nebesih z Bogom sklenjeni. Kako se pa to godí, ne moremo zapopasti, pa okusiti nekaj malega pač že zdaj zamoremo. Ako namreč pobožne duše v molitev pridejo, sė večkrat zgubijo, ne vidijo in ne slišijo zunajnega, dokler se spet zdramijo, — tu so nekoliko kaj takega okusile. Ako se po svetem obhajili kake mirne trenutke s svojim Gospodom in Zveličarjem pomudijo, imajo nekoliko kaj tega. Ko potem od molitve vstanejo, in se od svetega obhajila domu podajo, so oživljene, okrepčane potolažene, in ko bi jih vprašal: „Ali bi hotel tako četert ure za bogastva vsega sveta zamenjati?“ — oh, tega bi taka duša nikakor slišati ne mogla. Pa to je le nekoliko kaj. Naš Gospod in Zveličar pravi (Jan. 17.): To je večno življenje, da tebe, edino pravega Boga, spoznajo in njega, ki si ga poslal, Jezusa Kristusa.“ Tako nekaj, vendar pa le silno malo kaj vejo pobožne duše tega, kaj so nebesa.

Dalej je v nebesih narveči sreča zavoljo *drušine,* ki jo tam najdemo. Pred obličjem našega Zveličarja bojo vsi zvoljeni vso večnost zbrani. Vsi bojo tam skupej. Tam bo pri nas njegova deviška Mati v vsi svoji veličasti, tam bojo svetí

apostelni, sveti marterniki. Tam bojo verste devic, bojo „pésem prepevale, ki je ne zna nihče péti, ko one same; bojo hodile za Jagnetom, kamur pojde.“ Dalej bojo tam verste nedolžnih otrók. Se bere v psalmih: „Iz ust otrók si pripravil si hvalo.“ Ko bo tedaj med nebeškimi duhovi toliko otrók, toliko nedolžnih otrók, in bojo prepevali Božjo hvalo, kako veselje bo to! Po tem bojo tam vsi svetniki iz vsih krajev zemlje, iz vsih stanov, od stanu ubožcev do stanu kraljev, in po tem svetniki in izvoljeni od začetka sveta iz vsih narodov do konca sveta. — Tako tedaj, veselje, sreča, ki se popisati ne dá! —

2.

Zdaj se pa vpraša: „*Kdo pride kje?*“ Hočemo terd nauk našega Gospoda in Zveličarja slišati — zakaj terd nauk je, kar na to vprašanje odgovori! — On pravi: „*Njih malo.* Malo jih bo v nebesa prišlo. V svoji pridigi na gori je namreč Gospod rekel: „Kako voska je pot proti nebesom, in kako voske so vrata, ki v živlenje peljajo, in *malo* jih je, ki jih najdejo . . .“ Rekel je, kakor bi se čudil: O, kako voska je pot itd.! . . . Pa, on pristavi: „Široka je cesta proti peklu, in široke so vrata, ki v pogubljenje peljajo, in veliko jih je, ki po tej cesti hodijo.“ Tako, na eni strani reče: „*Njih malo,*“ na drugi: „*Njih veliko.*“ In od njih, ki jih je malo, pravi, da hodijo po *voski* poti, od njih pa, ki jih je veliko, da grejo proti *peklu.* — Ta nauk našega Gospoda in Zveličarja je *Božji* nauk; s svojo pametjo ga ne smemo preiskavati — le vpogniti se moramo in moliti sodbe Božje, On, Gospod, je to učil. —

Še na mnoge druge viže je to učil. Rekel je enkrat: „Nebeško kraljestvo je podobno obédi, ki jo je kralj napravil . . .“ Povabil jih je veliko, pa niso prišli, vsi so proč ostali — in ti so bili sami premožni, imenitni ljudje. Po tem reče kralj svojim služavnikom: „Perpeljite uboge, kruljeve, hrome, kakor jih najdete.“ So prišli in rečejo: „Zgodilo se je, pa je še prostor.“ — „Idite vun na razpotja in prelaze, in pripeljite jih, ktere kolj najdete“ — in tako je bila obednica

napolnjena. Zdaj bi bilo enako število; toliko jih je bilo zunaj, kolikor jih je notri sedelo. Pa zdaj pride kralj, goste pogledat. Najde človeka, ki ni bil svatovsko oblečen, ter ga vpraša: „Prijatel, kako si pa ti noter prišel, ko nisi svatovsko oblečen?“ Ta je pa omolknil; in kralj je zapovedal: „Zvežite ga, in verzite v unajne teme . . ,“ Tako, že ni enako število. Ko bi ne bil kralj preiskaval, bi bilo enako število. Tako tukje spet vidimo, da število ni enako. — Tako je naš Gospod in Zveličar rekel od vsih svojih učencev: „Vi bote sovraženi pri vsih narodih zemlje.“ — Tako je spet rekel: „Mislite na ženo Lotovo.“ Ko je namreč bilo mesto Sodoma pokončano, jih je bilo iz celega mesta le čvetér rešenih, Lot, njegova žena in njegove dve hčeri; pa žena se je nekoliko pomudila, in je že oteta konec vzela. Torej pravi: „Nevarnost je velika, mislite na ženo Lotovo!“ — Od splošnega potopa, po kterem je bil svet pokončan, pravi sv. *Peter:* „Vsi so bili pokončani razun njih osem v barki.“ — In sv. *Paul* pravi, ko od izhoda Izraelcev iz Egipta govorí: „Ko so Izraelci iz Egipta šli, so vsi, njih šeststo tavžent — šli skoz morje . . . in le njih dva sta prišla v obljubljeno deželo.“ — Tako tedaj — terd nauk: „*Njih malo!*“ — Le moliti moramo sodbe Božje . . . naša pamet tega ne zapopade. — Dalej so po nauku našega Gospoda sosebno *ubogi*, ki v nebesa pridejo; se mora pa kmalo pristaviti, da tudi bogati v nebesa priti zamorejo — sveta katolška cerkev je tako zgovorila. Imamo svetnike, ki so bili vojvodi, kralji, cesarji. Tudi vsi ubogi ne pridejo v nebesa. Ko je Gospod govoril: „Zveličani so ubogi“ — je pristavil: „v *duhu.*“ Tisti, ki so svojega uboštva zadovoljni, imajo obljubo, drugi ubogi pa ne, ki niso zadovoljni, in kolnejo in hudobujejo nad svojim uboštvom. Da pa ubogi ložej v nebesa pridejo, vidimo iz besed Božjega Zveličarja: „Jaz sim prišel, ubogim pridigovat;“ — za to je bil poslan. In od bogatih govorí v priliki od obedi: „So vsi od kraja proč ostali. Eden je rekel: Jaz sim pristavo kupil. Velik izgovor; se mora vendar pogledati! . . Drugi: Sim pet jarmov volóv kupil . . . sim veliko za nje dal, moram pogledati, ali so za kaj, jih moram poskusiti! Tretji pravi: Imam ženitovanje . . . še veči izgovor. Zakaj jim pa

Jezus tako velike izgovore na jezik polaga? Je v resnici tako, bogati — oni ne pridejo; — imajo zapreke. — Torej reče kralj; „Povabite hrome, kruljeve itd.“ Tako, po nauku našega Gospoda in Zveličarja so *ubogi* pervi za nebeško kraljestvo.

Dalej še rečem, da tisti v nebesa pridejo, ki *s našim Gospodom in Zveličarjem od sveta odločeni ostanejo.* Je rekel Božji Zveličar (Mat. 10, 34.): *Ne* verjamite, da sim mir na zemljo prinesel . . . prišel sim, očeta od sina, hčer od matere itd. ločiti!“ To se tudi vidi. Se najdejo med nami pobožni kristjani, ti so od sveta odločeni; ljudje jih nimajo radi, pa oni so tega zadovoljni, živijo drugače, kakor se sploh živí; — od družin, posvetnega veselovanja nočejo nič slišati, niso radovedni nepotrebnih reči. Tako mora biti. Ki grejo po poti proti nebesom, živijo *spokorno*, in od tega je rekel Božji Zveličar: „Kdor hoče za meno priti, zatáji samega sebe itd.“ . . . in pri sv. Matevžu (10): „Kdor očeta ali mater bolj ljubi, ko mene, ni mene vreden;“ ravno tako (pri sv. Jan 12.): „Kdor svoje življenje ljubi, ga bo zgubil; kdor pa svoje življenje sovraži na tem sveti, ga bo ohranil za večno življenje.“ Tako, spokorno življenje, življenje od sveta ločeno je potrebno za nebesa. — Pa dalej po nauku našega Zveličarja nimajo vsi ljudje *enakega poklica.* Bog ima mnogoverstne pota. Tako dve sestri Lazarjeve. *Marta* je imela drug pot ko Marija. Marta je bila polna opravkov, vsa delavna; *Marija* je veliko molila, in je sprejela vsako besedo Gospodovo v svoje serce, Je rekel Božji Zveličar: Marta, Marta! zakaj si toliko nepokojna? tvoja sestra si je bolji del izvolila.“ — Tako tedaj, dva pota sta: zunajno, delavno življenje, in tiho molitvi vdano življenje — oboje je dobro, pa poslednje je boljše — je boljši del. Tako je tudi Božji Zveličar rekel: „Janez je prišel, in ni jedel ne pil, in rekli so: ta ima hudiča; Sin človekov je prišel, je jedel in pil, in rekli so: On je vinopivec.“ - -

Tako vsaka duša je od Boga klicana, *kakor* Bogu dopade. Pa pobožna, keršanska duša, gledaj dobro, k čemu si poklicana! Vsaka duša mora na to dobro gledati; zakaj pravi Kristus: Kaj pomaga človeku, ko bi ves svet zadobil, pa bi na svoji duši škodo terpel? —

Ta veliki teden pa hočemo lepo združeni v misli na terpl'enje in smert svojega Božjega Zveličarja spokorno živeti, da bi nam spoznati dal k čemu je tudi nas poklical. Po tem nam bo tudi dal gnado, njegovo voljo spolnovati, tako bomo pa v veselje svetih nebes prišli.

Amen.

III.

PREMIŠLOVANJE

terpljenja Gospoda našiga Jezusa Kristusa vélikiga petka dan.

On me je ljubil, in je sam sebe za-me dal. Gal. 2, 20.

Vvod.

Ljube v Jezusovim duhu zbrane duše! Prav je, de danes z svojo katolško cerkevjo vsi žalostni zdihujemo in iz celiga serca žalujemo! prav, de današnji dan svojo žalost, svoj plak z vso v jok in žalovanje zagernjeno natoro združimo, prav, de z vsimi nebeškimi angelci jokamo in plakamo! — Glejte nepremagljiv Bog danes z smertjo rinja, in neumerjoč kralj vsih vekov danes sili smerti v oblast pade! — Ali se hočemo čuditi, ker zavolj tako veliko čudnih reči današnji dan solnce svoje žarke zakriva; de se zagrinjalo tempeljna na dvoje preterga; de po celi zemlji strašen potres vstane; de mertvi od smerti ustanejo, in de terde, negibljive skale z strašnim gromenjem vsaksebi gredó? In resnično ob uri, o kteri je bil Jezus Kristus, vir živlenja po sili in nevsmiljeno umorjen, kaj drugiga bi se zamoglo, in se gotovo mora zgoditi, kakor grozno velika zmešnjava in strašna prekucija v celi natori? — Vender se ni sv. apostel Pavl ne nad temi strašnimi zmešnjavami, ki so se vidile, ne nad temi velikimi čudeži, ki so se v natori kazali, tudi ne nad grozno čudnimi pergodbami, ktere so se slišale per Jezusovi smerti, zavzel in ostermel; česar se popolnoma zavzame, je Jezusova ne-

skončna ljubezin do nas ubogih grešnikov. Ves zavzet in zamaknjen govori in pravi: *On me je ljubil, in je sam sebe za me dal.* Moj Jezus me je ljubil, in njegova ljubezin do mene je bila tako neskončno velika, da je on za-me nehvaležniga in grešniga človeka nar veči britkosti in težave voljno terpel, in iz ljubezni svoje življenje na križi za-me dal.

Radovoljin je on sam sebe zavolj naših grehov v roke svojih smertnih sovražnikov dal, naj bi zanaprej iz otrok jeze pravi otroci milosti božje bili. On terpi za nas, de bi serd in jezo božjo potolažil, in z grehi razžaleniga očeta zopet z nami spravil. On umerje za nas, naj bi mi večne smerti ne umerli. Glejte, kako neskončna je Jezusova ljubezin do nas ubogih grešnikov! V tolažbo in mir svojih ubogih duš premišlujmo danes Jezusovo terplenje, ali — premišlujmo rajši danes neskončno ljubezin svojiga žalosti polniga, terpečiga in umirajočiga odrešenika. *Naše grehe pokoreči Jezus naj bo tedaj današnji dan zapopadek mojiga žalostniga govorjenja.* Vidili bomo, kaj je Jezus iz ljubezni do nas storil, in pa kaj moramo tudi mi iz ljubezni do njega storiti. Za vse Jezusove bolečine, žejo, pot, rane in smert nam je le dvoje storiti; moramo namreč: greh, ta sam in edini perzadetik vsiga Jezusoviga terplenja in njegove kervave smerti, čez vse studiti, ga zapustiti, — in pa zanaprej iz celiga serca le Kristusa ljubiti. Poslušajte me z vso pazljivostjo, začnem v presvetim imenu danes na križi visečiga in umirajočiga Jezusa.

Pogovor.

De bomo brezkončno ljubezin svojiga odrešenika Jezusa Kristusa do nas ubogih grešnih sirot prav živo in hvaležno spoznati in si k serci vzeti zamogli, premišlujmo danes Jezusa za naše grehe terpečiga, posebno v sledečih treh nastopih, pervič: *na vertu* oljske gore, drugič: *pred sodniki*, in tretjič: *na kalvarski gori.*

I.

Na vertu tedaj je Jezus svoje terplenje hotel začeti, tam, kjer se je tudi naša revšina začela, tam, kjer so naši nesrečni pervi starši grešili, nedolžnost duše in neumerjoč-

nost telesa zgubili, in kjer se je nesreča človeškiga rodu rodila. Večkrat je on že poprej v ta vert prišel svojo molitev opravljat, jo svojimu nebeškimu očetu darovat, in ravno iz tega namena pride tudi zdaj sem. Vender pa zdaj, ljube keršanske duše! oh kako silno žalostna je bila njegova molitev! — Komaj v vert stopi, naglo njegovo obličje, ktero je sicer vedno veselo, jasno in ljubeznivo bilo, žalostno postane in otemni; njegovo serce začne trepetati, se bati in se od strahu težave, sile in britkosti tresti; in že ga tako velika groza spreleti, de svoje žalosti in svojiga terplenja učencam dalje zakriti ne more: *Moja duša*, jim z milim glasom potoži, *moja duša je žalostna do smerti.* Ves bled in z kervavim potam oblit pade na svoje kolena, in z milim glasom svojiga nebeškiga Očeta prosi, rekoč: *Oče! ako je mogoče odvzemi mi ta kelih; vender, Oče! ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi.*

V Jezusovim duhu zbrani kristjani! Kaj je to, kar zveličarja našiga v tako silno veliko žalost in strah perpravi, in zavolj česar mu kervavi pot po čeli in licih stojí? Ali ga morde misel križa in smerti, ali ozir na prihodnje britkosti in težave tako zlo boli in peče? Nikakor, na to terplenje clo ne misli, in ako bi ravno na-nj mislil, bi si ga serčno želel. Že več let hrepení — v ljubezni gori in zdihuje po uri svojiga terplenja: *vem*, govori, *de britik kervavi kerst na-me čaka*, in kako zlo me peče, de se ura tega kervaviga kersta tako počasno bliža! Ako so tedaj težave, britkost in kervavi kerst njegovo goreče in preserčno poželenje, kaj ga vender v brezen nar večiga žalovanja podera? — Oh ljube keršanske duše! glejte, moji in vaši grehi, z kterimi je on obložen, in kteri jezo božjo budé zavolj nas se nad njim mašovati, glejte naši grehi so izvir njegove britkosti in žalosti. Resnično, grehi vsih rodov in stanov; grehi knezov in podložnih, grehi mašnikov in ljudstva; grehi sive starosti in razujzdane mladosti, ti so izvir prevelike britkosti in neizrečeniga terplenja Jezusa Kristusa, zatorej z milim glasam reče: *moja duša je žalostna do smerti.*

Kar mu pa še veliko veči žalost dela, in kar ga skorej popolnama zatreti hoče, je ta-le misel, de jih bo veliko, za ktere radovoljno terpi, zavolj svoje terdovratnosti, pogub-

ljenih. Zatorej sv. cerkevni učenik Ambrož pravi: *ne zavolj svojiga terpljenja*, ampak zavolj pogubljenja nepokornih in nepokorjenih Jezus kervavi pot poti. Oh kako britka, kako grenka je v Jezusovim sercu biti mogla misel: zdaj idem greh zatret, dolg za-nj plačat in dolžno pismo z svojo kervjo zbrisat; in vender bo ta kačja pošast spet v sercih mojiga ljudstva rasti začela, veliko ljudi spačila in vekomej nesrečne storila; sim že perpravljen sam sebe v odrešenje ljudi nebeškimu Očetu darovati, in vender jih bo silno veliko pogubljenih; tudi želím in hočem zaničevan in zasramovan biti, nar veči britkosti in težave terpeti, in clo na križu umreti samo zato, de naj bi vsi ljudje enkrat popolnama srečni bili in živeli, in vender jih bo veliko nesrečnih in vekomaj zavolj svojiga nespokorjeniga serca pogubljenih. — Oh naj bi vsaj zanaprej greh bolj ko vse drugo hudo studili; tako bomo vender Jezusa v njegovih britkostih in težavah tolažili! Zedinimo svoje spokorne solze z njegovimi kervavimi solzami, obljubimo mu, de hočemo svoje grehe čez vse sovražiti, se resnično poboljšati in v pravi pokori, v zatajevanji in krotenji željá in pregrešnih nagibov se njegoviga zasluženja deležne delati in storiti, o potem se bo serčno in veselo izdal v roke tistih, ki mu s križem, vervmi, sulicami, žebli, z žolčem in gobo, in z vsim orodjem in perpravo zaničljive smerti naproti gredó.

II.

In glejte, keršanske duše! že so tukej hudobni, kervoželjni rabeljni, razujzdani sodnji hlapci — njih voditel je Judež, neverin in brezvestin zdajavec. Vlečejo ga pred sodnje stole, de naj bi tukej nečloveško zasramvanje, zaničvanje, tepenje in mnoge druge krivice terpel! Od strahu in groze prepadeni učenci so že svojiga ljubezniviga učenika in mojstra zapustili; le skrivši in od dalječ gledajo, kako neusmiljeno in hudobno briči z Jezusam ravnajo, kako nemilostljivo ga od eniga do drugiga sodnjiga stola gonijo in vlačijo! — In oh glejte, ljubi kristjani! nar svetejši in nedolžniši duša, Jezus sam večni Bog, kralj svetov, gospod angelcov, sodnik živih in mertvih, bo zdaj-zdaj od nar *hudobniših sodnikov* ob-

sojen, in sicer per eni glavni sodbi, v kteri so krive priče nedolžniga Jezusa gerdo obrekovale, njegov nauk krivično grajale, in ga puntarja ljudstva, neprijatla občjiga miru, sovražnika deželskih pravic in postav, in clo preklinjavca samiga živiga Boga vpričo ljudstva tožile.

Krivični sodniki po hinavsko Jezusa vabijo, naj na vse to odgovori; in on je tudi že perpravljen svojo nedolžnost pred celim svetam skazati. In vender poglejte krivično sodbo. — Komej on usta odpre, de bi svojo nedolžnost skazal, ga že neusmiljen berič v lice vdari. Ako tedej zveličar naš govori, imajo njegovo govorjenje za prederznost in greh; če pa molči, imajo ravno tako njegovo molčanje za tako neodpustljivo napčnost in hudobijo, de ga kakor nespametniga in norca zasramujejo. Ali molčiš ali govoriš, o moj nar nedolžniši Jezus! si vender že odločen za tistiga, nad kterim oslepeni nehvaležni Judje svojo jezo, togoto in serdoželjnost nasititi hrepené. Oh poglejmo nedolžniga Jezusa! kako neusmiljeno ga hudobni Judje do nagiga slečejo, na steber pervežejo; kako nemilostljivo ga z šibami in bičmi razbijajo, tepó in razcepajo; kako njegovo božje obličje z svojimi smerdljivimi pljunki razpodobijo in ognusijo, in kako nečloveško njegovo presveto glavo z ojstro bodečim ternjem ovenčajo in prebadajo. Oh poglejte! kako neusmiljeni trinogi, tiranski Judje rano na rano, bolečino na bolečino nakladajo, in ga, o večna milost! tako razmesarijo in razbijó, de kervavih prog števila ni, de mu kri skor v potokih po svetim životi lije, in de on, ki ga preroki naj lepšiga med človeškimi otroci imenujejo, že skorej več človeku podoben ni, zatorej Pilatuž ga viditi, z začudenjem in grozo milo zavpije: *glej človeka!* —

Kje bi se človek pod solncam najdel, kje serce, ako le v človeških persih bije, de bi se že samo v premišlovanji in nekolikim prevdarki Jezusoviga prevelikiga terplenja v žalosti ne topilo, in ako bi ga vpričo vidilo, v britkosti in grozi ne počilo? — In vender o čudež! poglejte keršanske duše! neusmiljene in razkačene Jude, kteri serdito kakor divje rise vpijejo in brumijo: križaj ga! Oh nezapopadljiva slepota, o večno gerda nehvaležnost! Križaj ga, vpijejo Judje, kteri so tako pogosto njegove čudeže vidili in tolikokrat njegove do-

brote vživali, tudi večkrat na jezeri zbrani njegov presveti nauk pazljivo poslušali, in ga zdaj za svojiga odrešenika, zdaj za velikiga preroka spoznali. Še so ulice priča njegoviga veličastva, ulice, z zelenimi oljskimi in drugimi vejami lepó okinčane, po kterih so pred štirimi dnevi gredočiga Jezusa z imenitnim pozdravljenjem: „*Slava sinu Davida*, naj bo češen kralj, ki pride zdej v imeni Gospoda!“ sprejeli, in ga z veselim vriskam in z vso veseljico v Jeruzalemsko mesto spremili, jezero in jezero jih takej vpije: hvaljen, češen bodi, ki pride v imeni Gospodovim; in zdej — oh nehvaležnost! — Kaj drugiga se sliši kakor strašno preklinovanje in edinoglasno vpitje: Imamo postavo, in po ti on umreti mora, ker je sam sebe sina božjiga delal. Križaj ga, križaj ga! In sklenjena je sodba večniga prekletstva vredna, strašna smert mu je odločena — smert na križi! —

III.

In glejte že mu naložé zasramvani terdi les križa na rame, ktere so z šibami in bičemi neusmiljeno raztepli in razmesarili. Oh terdoserčni, divjaški vbijavci mojiga Jezusa! ako ste sklenili, de že mora on nedolžne smerti umreti, nikar ga vender dalje ne terpinčite in mučite; nikar mu njegovo silno težavno in britko terplenje ne množite, storite mu vsaj tisto milost, ki jo nar hudobnišim razbojnikam ne odrečete, polajšajte in pohitrite mu njegovo smert! Dalje ko živi, več terpi, in vender, oh nedolžni Jezus! v svoji slednji uri moraš še gledati kako čez tvoje oblačilo vadljajo; moraš viditi in občutiti težave svojé ljube matere, ktera v smertni žalosti pod križem stoji; moraš slišati preklinovanje nehvaležniga Judovskiga ljudstva, hudobnih pastirjev in rimskih vojšakov, ki okoli križa stoje; in moraš piti jesih z żolčem zmešan, ki ti ga tvoji nar hujši sovražniki podajo. Pa — kaj govorim, saj je znano, ker se nedolžnost mori, tam hudobije in ljutosti ni konca. Le ene zadnje kaplje presvete kervi še vró v njegovim preljubeznivim sercu; le majhina moč še okrepčuje poterte ude in počutke njegoviga svetiga telesa; in lejte-tudi ta moč zgine, poslednje kaplje iztekó v odrešenje svetá, še enkrat oberne oči v nebó proti svojimu nebeškimu Očetu,

in z glasno molitevjo: „*Oče dokončano je! Oče v tvoje roke zročim svojo dušo!*“ dopolni ojstri sklep večniga Boga — nagne glavo in umerje! —

Oh kristjani! kdo bi vender per Jezusovi smerti zamogel tako brezseršen in neobčutljiv biti, de bi se mu milo ne storilo, de bi britko ne jokal? Terde skale, ktere so per ti smerti od žalosti in britkosti vsaksebi šle, bi me v sram perpravile, ako bi tukej brez serca bil, kjer nedolžni Bog za me terpi, kri preliva in umira; in zares če bi tukej brezseršni bili, bilo bi gotovo znamnje nar veči hudobije, znamnje terdovratne nespokornosti in večniga zaverženja. — Nad čim bi pa jokali? Oh nad seboj, nad svojo nehvaležnostjo, nad svojimi grehi in nad svojo nespokornostjo, to je, samo to, kar je zveličarju našimu toliko silno velikih težav, britkost in ran perpravilo, in ga umorilo! O neizrečena ljubezin! de bi nas grešne hlapce odkupil, je sam sebe v tolikošno terplenje dal, in nedolžno smert, de bimi večno živeli, ves rad terpel! Gospod, mi smo grešili, mi se zadolžili, samo mi smo krivi vsih tvojih ran in tvoje kervave smerti — kaj ti bomo tedaj povernili za vse, kar si za nas storil? Oh Jezus, vemo, de drugiga darú, drugiga povračila ne želiš, ko skesanih serc, zgrevanih solzá, ker le te nas tvojiga zasluženja vdeležijo in večniga pogubljenja otmó!

Sklep.

Učite se tedej ljubeznivi bratje in sestre! od Jezusoviga terplenja ostudnost in hudobnost greha spoznovati, bojte se v roke živiga in razserdeniga Boga pasti, to se pravi varujte se greha in čez vse ga studite, ker le greh božjo jezo in serd budi, ker je le greh sam in edin vir in začetik vsiga hudiga na tem in unim sveti. Kadar koli vse časti vredno predrago znamnje slavne zmage našiga Gospoda in zveličarja, to je, presveti križ zagledate, terdno sklenite, greh, ki je Jezusa umoril, ki je seme vsih križev in nadlog, bolj ko vse drugo hudo sovražiti. Oh varujte se, hudobijo, ktere se vam nad nehvaležnimi Judami studi in gnusi, ponavljati, in spomnite se, de vi po besedah sv. aposteljna Pavla vselej terplenje Jezusa Kristusa ponavljate, kadar koli zavedno in radovoljno

v smertin greh dovoljite. Sami so si sina božjiga vnovič križali in zasramvali. (Hebr. 6, 6.) Kaderkoli se na Jezusovo na križu visejoče telo ozrete, mislite, de ga zasramujete, če vaše truplo v nečitosti ognusite; ako njegovo češeno glavo gledate, pomislite, de jo vselej na novič z ternjem prebadate, kadarkoli z veseljem nečiste podobe gledate, nespodobne misli in želje radi v serci imate, in va-nje pervolite; kadar si spomnite na Jezusovo ljubeznivo serce in njegovo odperto stran, pomislite, de vselej nabrušeno sulico v njegove persi rinete, kader ste do svojiga bližnjiga neusmiljeni in terdoserčni; se spomnite Jezusovih perbitih rok, prevdarite, de jih vselej z ojstrimi žebli presunete, če krivico delate, ali druge pred krivico ne branite; se spomnite Jezusovih prebodenih nog, pomislite , de jih vselej do kervaviga prebadate in na križ nabijate, kader po pregrešnih potih hodite, in se slabih krajev ne ogibate.

Še enkrat naj se nam v spomin verne neskončno terplenje Jezusovo in k sercu si vzemimo, de ga nar hujši žali in boli, če smertno grešimo, in njega in njegoviga svetiga očeta z grehi dražimo. Oh naj bi vender že enkrat popolnama spoznali, kakošna strašna pošast de je vsak smerten greh; naj bi vender prav spoznali preveliko krivico, nehvaležnost in hudobijo, kterih se z grehi deležne storimo, in z katerimi Jezusa na novič preklinjamo, tepemo, dražimo! Oh naj bi vender prav živo in z hvaležnim sercom spoznali, de smo, kakor sv. apostel govori, s silno visoko ceno kupljeni in povelіčani. Kaderkoli Jezusovo podobo pogledamo, spomnimo se, de smo po božji milosti in ojstrosti s smertjo nedolžniga sinu človeka, z drago kervjo Kristusa odkupljeni in rešeni.

In oh kristjani! ta presveta kri, de ne bo zastonj za naše uboge duše prelita, ktera misel je Jezusovo serce še pred njegovo smertjo z tako grozovitno britkostjo navdala; de ne bo zastonj visoka cena dana, zastonj kervavi dar dopernešen: oh tak' zapustimo greh, strašni greh, zapustimo široko pot, po kteri večni smerti in pogubljenju naproti gremo, in bežimo na zveličansko stezo križa, ktero nam je Kristus pokazal, in ktera gotovo v zavetje miru, sreče in večniga življenja pelje. Amen.

Placid Javornik.

IV.

OD POŠTOVA STARŠEV.

Kaj nesta vedila, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta? Luk. 2.

Povejte mi, dragi, da li je moč najti na ovem svetu bolj plemenito, jako i sveto vez, ko je una, katera spenja srca otrok in staršev? Komu se děte, vas prosim, tako prijazno smehlja kot svojej materi, svojemu očetu? Katero besedico zprva jecljati začenja? Kaj ne: „ata, mama?“ Ta prva, otroku naj bolj mila beseda je tudi odraščenemu človeku tako ugodna i ljubka, da za samega stvarnika nebes i zemle lepšega imena najti ne more od tega; to preljubljeno ime vzeme na posodo, pa kliče Boga „*Oče.*“

Med vsimi zavezami, katere človek dela na zemli, kakor: vrstnik z vrstniki v mladosti, prijatel s prijatelom, znanec z znancem itd. je naj sveteja zakonska zaveza, ki veže spruga i sprugo, to je moža i ženo; pa kolikokrat so presite strasti, omrze i druge napake vez zopet razdrle; zgin rožic z obličja je ugasnul plamen poprejne ljubezni v srcu, in ločitva je nastopila: srca pa detinskega od src staršev neodterga nobena strast, nobena zamrza, nobena kasneja doba. Tudi naj grja otrok izmena se ozira v peklino grizeče vesti nazaj na dneve mladosti, kjer je muhte brez tuge i skrbi sedel v naročju očeta veselo grlivši, se spomina materine goreče ljubezni, in ga sram biva, da je grdo ravnal s tistimi, ki so ga zkojili in oskrbeli.

Zatrle so se lepe navade, šege koristne opustile, čednosti prepale, poginula mnoga nedolžnost od zapelivosti strupa; poštov pa staršev se tudi v nej večem zlotvoru zadušiti ne da. Kar je v starej davnosti veljalo, to čuti sledno človeško

srce še dan danes: „*Oko, katero zasmehuje očeta i zaničuje porod matere svoje, izkljuvali bodo kavrani od potokov in ga požrli njihovi mladi.*“ Poštov staršev je prva čednost, ktero človek čuti, spoznava in overšuje; ona poganja prva svoje koreninice gliboko v deteče srce, ravno zato se nikoli celovito izkoreniti ne da. Se da omajati in pa umaliti? Zlo (gorjé!) po človeku, pri kterem, zlo po narodu, v kterem se to spetiti zamore!

Gliboko v našej natori tiči nagon poštovati stariše; dapače (kér) je natorna postava. Zato se poštov starišev najde med vsimi narodi na zemli; tudi poganinski učeniki lepega zadržanja so ga razlagali kot naj svetéšo od natore človeštvu dano dolžnost. Veliko narodov je bilo v davnih časih, ki neso imeli v svojih zakonikih nobene postave zoper staršomora, nekaj, kajti mislili neso, da bi kaj takega mogoče bilo, nekaj, kajti neso hteli soznaniti človeštva s to grozno mislijo.

Nagonu natore se prilagodi božja zapoved veleča: poštuj očeta in mater, pa sledi neposredno za tremi prvimi, katere nas potijo, kako imamo častiti Boga; kakor da bi Bog reči hotel: Sprva poštuj mene, svojega Boga, pokle pa starše svoje; ti so med vsimi ljudmi prvi, ktere si poštovati dolžan. Ta zapoved ima po besedah sv. Pavla, česar prve tri nemajo, obljubo, da ti bo dobro na zemli.

Poštuj dakle svoje stariše i slušaj jih v svojej mladosti; kajti oni so ti namesto Boga na strani. Kaj je človek iza svoje mladosti? Otrok, ki ne pozna nevarnosti ne telesne, ne dušne: lahkomišlen, neobzirn, neskušen, neveden, nerazumen, neumen. Kaj bi postalo z otrôk, ako bi ga ne imeli, kateri bi čul nad njimi? Ravno to, kar z broda (barke) na zburkanem morju, ako nema modrega i skušenega mornara. Gotovo je treba deci napotka i svéta.

Kdo jih bo naj bolj potil, jim naj bolj svetoval, naj lepše nauke dajal? Kdo drugi, ako ne starši? Oni so nas izredili, so nam dajali hrano, opravo i veselje, ko jim še mi nič drugega dati nesmo mogli, kot jok in stok, tugo i žalost. Bedili so nad našim zdravjem i dobrim imenom. Zobražavali so naša mlada srca in jih vlažili z nauki za srečno večnost,

ko mi še na nič drugega misliti nesmo zamogli kakor na časno. Nič tako jako ne želijo, kakor da bi nam bile njih obilne skušnje naš svarnik in vodja; tako dobro ne kani z nami noben človek na zemli kot oni. To spoznamo iz njihovih skrbi, truda i pota, ktere podnašajo zarad (zavolj) našega blagostanja i sreče; se kinijo, žurijo i mučijo večput cele noči, da mi brez vse brige sladko spimo; za nas molijo, dokler se mi v dečinskih igrah radujemo; svojim ustom tergajo pa nam manj potrebnim delijo; se dobrovoljstva habajo, da nam več pripravijo. Kdo prešteje solze, ki jih oče i mati milo točita nad bolnim otrokom? Srce nam že samo veli, da starši nič tako jako ne želijo, kakor da bi nam se tu i tam dobro godilo. Nas milovali ali karali, dela to le njih ljubezen, ki nas naplačuje, le njih ljubav, ki nas kaznuje. Kako bi jih tedej poštovaje ne slušali radi?

Poštuj stariše ne le s pokoršino, dokler si pod njih oblastjo in oskerbo, nego tudi z zunanjim zadržanjem, z ljubeznivo spoštlivostjo v govorenju, vedenju i djanju, *ako tudi več ne stojiš pod njihovem varstvom;* zakaj dolžni smo kot dobri otroci željam svojih staršev vgajati, če le neso našim višim dolžnostim nasproti. Dolžni so tudi oni, ki že svoje otroke imajo, svoje starše enako poštovati, kakor v mladosti, kajti nikolj ne nehajo biti starši, ako so ravno jenjali biti redniki naši. Neškodnim njih željam strežeči ne smemo nikoli deteče dolžnosti, deteče ponižnosti zatajiti, tudi onda ne, ko nas sreča v veljavi, časti, stališu, bogastvu visoko nad njih povzdigne. Jožef egiptovski je šel svojemu očetu spoštlivo naproti in ga peljal z veliko častjo v svojo hišo. — Njih otroci smo bili pred, ko smo veljavo, srečo in čast stekli; bivamo in ostanemo njihovi otroci tudi onda, ko nas nevgodna osoda v brezno človeške nesreče pogrezne. *V govorenju z njimi in od njih se vedno spoštlivo zadrži,* kadar oni govorijo, spodobno molči; nigdar jim ne preseci besede, ako si ti drugega mnenja, razodeni to pametno s krotkim srcem; zoper njih slabosti i pregreške ne govori nikjer, ako se od tega kje govori v pričo tebe, zagovarjaj jih ljubeznivo. Sinek! nestaja (pomanjkanje) ljubkosti, prizaneslivosti, spoštlivosti in pristojnosti v zunanjem zaderžanju razodeva sirovo, za velike pregrehe spret-

no serce. Oko in beseda kažeta noternjo vrednost ali nevrednost človeka. Časti stariše, ker tako sam sebe naj bolj častiš.

Poštuj stariše s poterplenjem; to je njih slabosti in pregreške sterpno podnašaj. V tem nam daje modri Sirah prelep napotek: Sinko, veli, podnašaj starost svojega očeta; ne žali ga za celega njegovega živlenja; in ko pešati začne njega um, potrpi z njim, in ga ne zaničuj v svojej moči. Si ti učen; on neveden: ne zaničuj ga. Si ti bogat; on reven ne zaničuj ga. Si ti imeniten pred svetom; on zaničevan: ne zaničuj ga. Dapače, si ti priden, trezen, čist, pravičen; tvoj oča pa lenuh skitač, nemarnež, nečistnik, togotnež, golfivec: ne zaničuj ga. Zakrivaj starišev pregreške ljubeznivo, sodi jih prizaneslivo. Toliko so ti dobra storili, siv las v časti dočakali: kako bi jih sadaj ti ojstro soditi zamogel? Ako se tega okaniti ne moreš, kajti to tvoja čast od tebe zahteva in njih poštov, ki ga s takim djanjem gubijo pri drugih ljudeh; učini to vselej z detečim poštovom, skrbno prizaneslivostjo v besedah; naj ne vlada tvojega jezika zla (hudobna) volja, nego sinovlja ljubav. Se oni na tvojo prošnjo razjadijo in ti molčati velijo; molči spoštlivo, svoj križ nosi poterpežlivo, pa Boga prosi za njih spreobrnitvo. Ako pa vidiš, da je že prekasno, te zastarane slabosti in pregreške pri njih zatreti: molči. Molči in trpi ti sam. Molči in učini te pregreške na tihem za njih in druge, kar moreš, neškodne. Molči in prikrivaj njih slabosti in pomanjklivosti, zakaj njih čast je tvoja čast. Zapameti si, moj otrok: živeli tvoji stariši, kakor hteli, ostanejo vedno tvoji stariši in ti si jih vedno poštovati dolžan. Vedi, da so tudi oni njegadni tvoje napake in slabosti strpno nosili, te neso čertili van nježno ljubili. O, tvoja nevolja (britkost) je bila njih nevolja! — In ko bi tudi tvoji stariši tvoj odkoj (izrejo) zanemarili, tebe po svojih napakah in zatornosti v siromaštvo spravli, ali celo zoper tebe krivični bili: nekar jih ne zaničuj. Sodnik in kaznik ne moreš biti ti njih, ki so stariši tvoji. Njih starost zahteva (potrebuje) od tebe pomoč, njih siv las poštov, njih ljubezen do tebe iza tvoje mladosti, zahvalo. So bili trdi in ojstri proti tebi, morebiti je ravno ta ojstrost pospešila tvojo srečo. Poverni jim sedaj z milino. So bili proti tebi oni krivični: bodi ti sedaj proti

njim pravičen. Nikar jih tega ni malo ne opomni. Vsaka taka spomena bi jih ranila gliboko; in kako bi se taka rana v njih visoki starosti zopet zacelila, kadar se pretekli časi več prikličati ne dajo nazaj, in storjeno je nespreminljivo? In če so bili zoper tebe krivični: vešli, da so bili oni tega krivi? vešli, da jim ni kaj dalo povoda motiti se nad tabo? Bili so morda krivični, pa vender nedolžni in do tebe polni ljubezni.

Poštuj svoje stariše, pa jim bodi v starosti rednik, oskrbnik, prijatel in branik. Nad vse radosti, katere Bog na tem svetu pobožnim in hvaležnim otrokom dati zamore, je ta, da njih starišem veliko starost doživeti da. Tu se ponudi otrokom naj bolja priložnost, starišem povračevati dobrote. Velika starost zanese zopet nazaj stariše v gingava dečinska leta, kjer si sami več ne morejo pomagati. Stari oča, stara mati nemata več moči ni za delo ni za obrambo. Sedaj jim daj, sin, hči, une vesele ure nazaj, ki so jih oni tebi, otroku dali. Sedaj jih hrani, oblači in oskrbuj; sedaj se ti za njih poteguj, kakor so se oni potegali za te. Oj, kako dobro dę srcu, svoje stariše imeti dolžnike! Preblažen človek, kteremu ta nebeška sreča došla!

Spoštuj stariše tudi po smerti z lepim i pobožnim življenjem. Bil si morebit ravno ti njih zadnja skrb, zadnja tuga, zadnja radost, zadnja molitva! Bodi tudi tebi njih grob še svetišče, njih ime in spomena njih življenja še tvoja čast, tvoje veselje; tvoj ozir na njih, na večnost, kjer vedni mir kraljuje, bodi tvoja nada (upanje).

Prestopi te velike zapovedi med kristiani navadni.

Zona človeka obide, ko se dan današnji po mestih in vaseh ozira, ker v kristianskih občinah zapazi grozo in strahoto, katere poganinski svet nekdaj še poznal ni. Enea poganin je svojega očeta opertiv iz goreče Troje nesel, ognju prepustivši ves svoj imetek. Poganinka je bila una hči, ka je svojega očeta k smerti od glada obsojenega s svojima persima dojivši dolgo pri življenju ohranila. Mnogi kristianski stariši pa bivajo sileni se potoževati zoper svoje otroke: jaz sim si odkojil otroke;

oni so pa mene zaničevali. V kristianstvu se nahajajo otroci, ki svojim staršem nastor delajo, jim dodijajo, se z njimi karajo, prepirajo, v rvanki živijo, jih raznašajo, zoper slabosti njih velike starosti si bedaka delajo, od njih nobenega poduka, nobenega posvarjenja ne prijemajo. Pogosto vidimo nehvaležnikov, kteri do visoke časti se pospevši staršev pred očmi radi nemajo, misleči, da jim njih revšina dela sramoto. Zapazimo nezahvalnikov, kteri giugavim staršem s serdom zadnji kruh deleči jim skoro smerti želé. Najde se otrôk, kteri posileni svoje starše pri sebi imeti, jim vsaki dan vediti dajejo, da svojih otrok kruh le iz milosti jejo, jim slabejo hrano delijo kot jo uživajo, in le za kervavo potrebo opravo omišlujejo; kteri s svojimi starši veliko slabše ravnajo kakor s posli, jim nobene besedice čmerkniti nepuste, in jim očitno vediti dajo, da že predolgo živijo! Med nami biva hudobnežev, ki svoje predobre stariše tako premotiti vejo, da iz njih zadni dinarček, ki so za star dan si ga prihranili, izmamijo. Je nečutnikov veliko, kteri ne čuté terplenja svoje matere, ka (ki) je mnogo noč na njih posteli v bolezni prečula; kteri so terdi pri stradanji in lakoti svojega očeta, ki se ni bal ne truda ne pota, ne zime ne vročine, da jih je na noge postavil in k sreči pripravil. Nahaja se besnih divjakov, ki samopašnosti, igri, lenobi, skitanju vdani, se v brezin sramote pogrezujejo, nemarni za solze svoje matere, nemarni za pravičen serd svojega očeta; nemarni za lasé, ki se belijo pod ujedanjem zbog (zavolj) vkanjene nade; nemarni za tugo, ka jim truje živlenje; nemarni za jad (jezo) ki jih turka v grob. Sliši se tudi tu in tam od nečlovečnikov, ki se prederzujejo groziti, da pače roko položiti na tiste, od katerih so rojeni. O nakaze! o pošasti! kdo bi mislil, da bi se kaj takega spetiti zamoglo, ko bi ga skušnja ne učila? O kervavih solz vredni stariši, kako se vi meni smilite! En oča odkoji in hrani po deset otrok; deset pa otrok ne more enega očeta, ene matere prehraniti! —

Mislimi da *tudi vi molite* nesrečniki; *kako pa molite nebeškega očeta, ako zaničujete svoje starše*, ki so vam

namesto Boga bili na zemlji? Kako bi ljubili Jezusa in se veselili njegove sv. vere, kadar ne ljubite teh, ki so vam ljubezen do njega in do presvete vere v serce zasadili in vas objemaje poprej ljubili, ko ste jih vi spoznali? Kako vam kaj dé pri sercu, kadar se ozirate proti nebesom in večnosti, kjer morajo biti vaši pervi tožniki tisti, ki bi imeli biti pervi zavetniki vaši?

Kakovo ime bi dal tebi, ki tajiš ljubezen in poštov, ki ju Bog do staršev vtisnil v človeško serce? Ja te kličem morivca svojih staršev; zakaj tvoje kamnito serce, tvoja nehvaležnost jih siloma vleče v grob. Tebe, ki se staršev sramuješ in se kratiš, biti jim podpora in tolažba v starosti, imenujem morivca očeta in matere; ker tvoja nesmilja jim grob prerano kopa. Ti, kteri zaničuješ njih blagoslov, in nemarn za njih podučenje in svarjenje se valjaš pod bremenom pregreh v blatu sramote, in tako čineči pleteš ternovo krono za njih sive glave: ti si morivec starišev svojih; zakaj tvoje djanje je krivo, da se v tugi v grob prenaglo valijo. Tebe, *ki roke na starše pokladaš*, ne morem imenovati; kajti za te ime le pekel izmisliti more; kar pa do zdej še storil ni. Samo to rečem: da on, ki je preklel oko, ktero zasmehuje starše, bo gotovo še drugači preklel roko, ka jih bije.

O natanko povračilo božje pravice! ti vladaš na tem in onem svetu. Ni čuda, da se taki izmeni (spaki) dobro goditi ne more ne tu, ne tam. Kako ti bo, nevoljnik! djalo pri sercu, ko bojo tudi tebe tvoji otroci in odvetki enkrat zasmehovali? Joj tebi, kadar tudi tebe tvoji potemki od sebe spodé? Ajme grenkosti! Ko se bojo tvoje ostarele roke za palico lovile, pa se zanjo popasti nikjer ne bojo zamogle! Kolika bo tuga za tvoje serce, ako ti v bolezni stregla ne bo nobena prijazna hči, ti za zdravje molil ne bo nobeden hvaležen sin. Veselja dobrih staršev ti nesi vreden uživati za to, ker ga tudi ti nesi delati hotel svojim staršem; ponujal si jim le turobnost, tugo in žalost, jim le s pelenovcem kelih natakal: kakor si posojeval, tako se ti bo povernilo z obilnimi obresti in doklado.

O Bog ga bodi zahvalen, da se ta nehvaležnosti pregreha med Slovenci še le po redkem najde; od nje oskru-

njeni so le sramotne spake v našem ljudstvu. Mila vludnost in topla hvaležnost do staršev imate vre (že) od nekdaj hišo in hišišce pri nas, in se od prededov naših iz ust do ust po gorah in dolinah naše ljube domovine do današnjega dneva hranite začuvane v sledečem pregovoru:

„Kdor starost ne poštuje,
On u tugi ostaruje;
Kdor jo z ljubavjo podpira,
Sladko živi, še slaj umira.“

Blažena deca, presrečni otroci, ki ste vedno svoje starše poštovali, ljubili in častili! Vam bo dobro tu in tam; tega vam je porok sam preudičeni oča nebeški, kateri veli: poštuj očeta in mater, ako češ, da boš dolgo živel in da ti bo dobro na zemlji. Varite se tudi v napredek prestopa te velike zapovedi; kaj more huje biti od prekletstva, ktero njenim prekeršnikom vedno v pete bije? — Vi pa nesrečni otroci, kteri ste to zapoved prelomili in starišem za njih trude, pote in ljubezen, hudo povračevali: prosite naj poprej svoje starše za zamero in potem z njimi sklenjeni se obernite k Očetu neskončne smilje, prosite ga, da se na vaš kas in sklep oziraje vam to veliko pregreho odpusti, in da bi starši, ako so preminuli, ne bili tam vaši tožniki; glejte da po pravi pokori uidete večnemu prekletstvu. — Vi pa sirotice, ktere nimate ne matere, da vam v nevolji (žalosti) solzice vtere, ne očeta, da vas milo objemši razveseli: obernite proti nebesom svoje oči in vedite, da pride ura, ako bote pobožne živele, kjer vam bojo starši z veseljem naproti prišli in se z vami združili še v veči ljubezni tam, kjer Bog, nas vsih Oča, in njegova blažena dika prebiva. Amen. *)

K o b e.

---

*) Kar jezik zadene sim rabil: ki, ka, ko, (kteri, a, o.) kar je od Samobora do Reke na krajnsko in hrovaško plat med Slovenci v navadi.

V.

XI. NEDELA PO DUHOVEM.

„Bolj jim je prepovedaval, bolj so razglaševali.“ Mark. 7, 36.

Kjer se krepost (čednost) s krepostjo potegne, tam se nebesa in dobri ljudje veselijo. Glejte, mili Jezus je gluhonemca čudovitno ozdravil, ker pa je Sin božji preponižnega srca, ktero le na ljubezen božjo gleda, ne pa na hvalo in čast pri ljudeh, si želi in naroča, da bi storjene dobrote ne razglaševali. Ali kdo bode ozdravljencu in začudjenim pričam zameril, če jih goreče hvaležnosti prekipeče srce nebeškemu čudežniku povsodi čast in hvalo daja, ktera mu gre? Saj že sam razvezan jezik bivšega gluhomutca je vedna glasna hvala svojega dobrotnika.

Ljube duše! kak dobro bi bilo, da bi naše dobe ljudje le tam zgovorni bili, kjer so lepe kreposti in pobožne, dobre dela hvaliti. Ali žali bog! zdaj je rado, prerado ravno na opak. Dobre dela, lepe lastnosti se redko in malokda hvalé: kar pa je hudega in slabega, se prerado raznaša in s veseljem posluša. Celo laže se, da bi se poslušavcem razvajene ušesa bolj žegetale. To je nepoštena, grešna razvada, ki vbogemu bližnemu krvave rane seka, in nikoga pri miru ne pusti. Vse svarenje in prepovedavanje v imenu Jezusovem je skoro zastonj. Zogniti se potakem tim jezičnikom ni. Kaj je tedaj početi? Treba je vedeti in se naučiti, kako se jim lehko uspešno v okom pride, da se jim strup podreže. — Zategavoljo čemo zdaj premišljevati, *kako se ima moder krstjan* pri *ogovarjanji, obrekovanji, natolcevanji* itd. obnašati, da mu nemore dodjati in škoditi. Poslušajte me v i. I. K.

Ni nobeno sonce tak visoko, da bi nikakše tenje ne prostiralo, ni nobene kreposti tako jasne, da bi je natolcevavci ne črnili. En sam pogled na Sina božjega nam to resnico dovolj potrduje, da ni treba drugih dokazov. — Njegovo živlenje je bilo tak čisto in sveto, da je smel po pravici reči: „Kdo iz med vas me more greha okriviti?“ tu glejte, česa vsega ga dolžijo zavidni sovražniki in hudobni obrekovavci! Eni ga grajajo Samarijanca, kteri ima vraga; drugi ga sumničijo, da čudeže dela s pomočjo Belcebuba — višjega vraga; tretji ga dolžijo, da je preklinjavec božji, prestopnik svetka, prijatelj grešnikov; in česa vsega ga niso krivili ino tožili pred Pilatom in Herodom?

In kaj je na vse to Jezus odgovoril? Učil in rekel je: „Če se sam zagovarjam, ni moj zagovor nič;“ „nekdo drugi je, ki mi pričo dava, in moje dela so mi priča.“ Kaj več ni pregovoril, temoč pohlevno je molčal, kakor nedolžno krotko jagne. Pa ravno to ponižno dobrovestno molčanje, ravno ta tiha mirnost je bila naj boljša, naj glasneja priča njegovi nedolžnosti. — Ali ne čuješ, ga pita Pilat začudjen, kaj ti vse oponašajo? Ne odgovoriš ničesa? Ali Jezus, čisto tih in krotek, ne zine besedice, nedolžnost pa se mu sveti iz obličja. — In Pilat se ne da dalje slepiti in motiti, temoč pregovori po drugokrat glasno: „Ne najdem nobene krivice na tem pravičnem.“ — Ravno tak je sodil tudi Herodež.

Tiho biti in *mirno trpeti* lj. k! je naj *bolji zagovor nedolžnega* in le krivemu je treba zagovarjanja, da bi se opravičil. Pa ravno na tem se krivec spozna.

V tem kristjansko modrem zadržanji in obnašanji je sicer svojega nebeškega učitelja dosta kaj vrednih učencev natenko nasledovalo, ali naj bolj podoben mu je bil obče in visoko častiti sv. škof Franc Salezian, čiga premodre misli in svete, čiga pametno obnašanje v tej reči bi si naj slednji dobro dobro zapomnil.

Mu je kdo začel praviti, da ga nekteri včasih psujejo in černijo, da čelarne reči od njega govorijo — namreč to in to, je — mesto se zagovarjati, celo krotko rekel: „Jeli ničesa več ne govorijo, kakor to? O tě še daleč vsega ne vejo! Oni mi le prizanašajo. Pač vidim, da me bolj pomilujó kakor zani-

čujó, in si želijo, naj bi boljši bil, kakor sim. No, hvala bodi Bogu, hočem se poboljšati! Če tudi v teh rečeh graje ne zaslužim, jo zaslužim vendar v drugih in sploh je smilečnost, da me tak rahlo svarijo.“

Ga je kdo začel zagovarjati in dokazovati, da je to vse očitna laž in krivo natolcevanje, je navadoma odgovoril: „Barem (vsaj) me opominjajo se lepo varvati, da v to ne zaidem (zabredem). Jeli mi ne storijo dobrote, če me opominjajo, na kaj mi je treba pazko iméti, da ne zagrešim?“

Je zamaral, da se kdo nad njegovimi obrekovavci jezi, je rekel: „Sim koga pooblastil, se na mesto mene srditi? Pustite je govoriti in kramlati. Križ, kterega same besede zavdajajo in nalagajo, je votel, kakor prazen glas, in z glasom premine. Človek bi moral prerahločuten biti, prežegetljive ušesa imeti, ako bi ne mogel gomzenja nekterih mušic pretrpeti. In kdo sme rečti, da bi nijedne graje ne zaslužili? Znabiti vidijo ljudje naše pomote bolje, kakor mi in naši prijateli. Kar nam prijateli iz prizanesljivosti zamolčijo, nam vendar oni povejo. Dostakrat pa velimo resnico, ki nam ne popade, obreko ali natolčavo. — Kakša krivica pa se nam tudi zgodi, če ljudje od nas visoko ne mislijo? Saj smo že dolžni, sami od sebe ponižno misliti!“ Takši ljudje tedaj niso naši sovražniki, marveč so na našej strani in nam pomagajo našo samoljubnost krotiti, samega se prav spoznati, in svoje zablodke odpravljati. Zakaj bi se tedaj čez je srdili in tožili; raji bi same se krivili in tožili. Kajti, če ljudem ne dopademo, če nas nimajo radi, zvira to večidel iz tega, da nismo ljubeznivi. Kdo bode tiste tudi rad imel, ki so trdoglavci, trmasti prevzetneži, napuhnjeni gizdavci, sirovi samopašniki, neljudni, nepostrežni, jezlivi, prečutljivi? -

Kteri tedaj vse to na nas grajajo, so nam odprtosrčni prijateli, ki nas v resnici ljubijo. Oni nečejo na nas teh slabosti in grdih madežev trpeti, — ravno to pa je znamenje prave ljubezni. Oni so naj bolji vračniki (zdravniki) za našo krepost, za našo dušo. Koga ob pravem času z jezikom vsekati, je včasih za dušno zdravje ravno tak koristno, kakor je za telesno zdravje, če se na pravem mestu rožiči vsekajo. Ob pravem na žili pustiti ali vsekati, že je mnogim življenje

ohranilo, in strah pred ostrimi bodečimi jeziki že jih je dosta dosta na pravej cesti lepega poštenja ovarval, jih je veliko iz njih zmot in pregreh nazaj splašil, in je dosta duš večne smrti rešil. Gotovo so toraj tudi, hudi obrekavi, natolčavi jeziki v roki božje previdnosti, ki ve hudo v dobro obračati, zdačen pripomoček k našemu zveličanji.

Ljube verne duše! kdor se je enkrat naučil, kdo ima milost (gnado) in zadosta moči na tak način, na tako vižo od drugih obrekovanja in kvasanja misliti in se tak obnašati, tega bodo hudi jeziki malokaj žalostili in ranili; marveč mu bodo k zveličanju služili, mu bodo priložnost, se potrpnega prizanešnega, ponižnega in ljubeznivega skazovati in si blago za nebesa pripravljati. Kaj se da tudi bolj pametnega in koristnega početi? — Se zagovarjati, opravičevati? — Je to zmirom vselej mogoče? In zakaj? Lepo obnašanje se po samem sebi opravičuje, nedolžnemu ne obvisi noben madež, ker bode pravični Bog čisto gotovo, prej ali slej, njegovo nedolžnost razodel in vse prenagle obrekavce in natolčevavce očitno osramotil. — Kdor bi se htel za vse govorenje in blebetanje meniti, bi moral tolikokrat žalosten biti, kolikokrat bi drugi hteli, bi smel le tě vesel biti, kadar bi drugim po móti bilo. —

Jedina reč, na ktero je treba dobro paziti, je ta, če je resen ali bi vtegnulo resen biti, kar nam ljudje oponašajo. Je *taka,* je treba, se pobolšati, vse popraviti in se varvati — se dobro varvati.

Koga imamo poslušati, to je Bog in naša vest. Sta oba z nami zadovoljna, lehko bez skrbi, kakor orel skoz cvič in krič lastovk in tičev, ki ga okvičavajo, dobre volje po svojej poti napredujemo, ne gledé na klepetanje slabodušnih jezičnikov in jezičnic, ki s takimi nemilimi govori le sebi in svojemu zveličanju škodijo, našemu pa škoditi ne morejo, in so bolj našega pomilovanja potrebni, kakor naše jeze vredni. Oni se teško pregrešajo, ker zapoved ljubezni prelamljajo; in kar je Jezus rekel: „Pohujšanje bode sicer zmirom, pa gorje človeku, po kterem pohujšanje pride,“ velja gotovo tudi od takih, rekoč: Ogovarjenje, obrekovanje, natolče-

vanje bode sicer zmirom na svetu, pa gorje človeku, kteri ogovarja in natolcuje. —

Prepričan sim, ljube verne duše! če si vi ravno omenjene izglede, nauke in resnice k zvestemu posnemanju globoko v serce vtisnete; če zraven pogostoma zmislite na zapoved sv. apostola Pavla: da naj močnejši slabejšega pretrpi, mu prizanaša; in če ne pozabite z Jezusom Kristusom verno moliti: „Oče! odpusti jim, kajti ne vejo, kaj delajo,“ svest sem si, tě ne bo moglo tudi naj hujše črnenje in sumničenje — neti našega srca raniti, neti blagega mira naše duše iznepokojiti; ne bo imelo niene moči čez nas. Mirni bomo svoje dolžnosti opravljali, veseli Bogu služili lepo v dobrem napredovali, dokler ne pridemo v srečno družbo nebeščanov, kjer sama ljubezen kraljuje, kjer ni več grajavcev, kjer vsaka zveličana duša le čast in hvalo poje trojnojedinemu večnemu Bogu. Amen.

Dr. Muršec.

B.

OGLEDALO

blaženih mož; nekdajnim v spomin, sedajnim v posnemo.

Beseda božja velí: „Ne hvali človeka v živlenji“ — kakor bi hotla reči: Hvali ga po smerti, povišúj ga potem, ko je srečno dokončal. Iz dvojnega vzroka je pa bolje rajne hvaliti kakor žive. Kedar namreč zasluge in čednosti pokojnih hvališ, hvalivca prilizevanje ne mika, in hvaleniga prevzetnost ne skuša!

Sv. Maksim, škof.

I.

MATEVŽ RAVNIKAR,
pervi Teržaško-Koperski škof.

Zapisal Jož. Kovačič, njih nekdajni kaplan.

Vedi pa, de je škof v cerkvi in cerkev v škofu, in de tisti, ki ni s škofom, ni v cerkvi.

S. Ciprian v 69. listu do Flor. Pupian-a.

Matevž Ravnikar ali **Raunicher** so bili rojeni 20. kimovca 1776 na Vačah v Ponoviškim kantonu Ljubljanske okolice na Krajnskim. Njih stariši so bili vbožni in so imeli razun svoje bajtice, v kteri so s svojim edinim detetom stanovali, le malo zemljiša. Imenovala sta se Juri in Neža.

Oče si je mogėl večidel s šivanjem kmetiških oblačil živež za svojo družinco zaslužiti; sinek pa je po Vaških pašinah krave pasel, tičom nastavlal, brinje otepal in si je s tem nektere petice pridobil, ki so mu pozneje obilne obresti prinesle.

Ob tistim časi je bil gospod Juri Stendler, posebno pobožen mašnik na Vačah za kaplana. Leta je vidil, de je Bog že nekoliko odrašenimu Matevžu prav razumno glavico dal, in je tedej starše nagovarjal, naj bi fanta v Ljubljano v šolo poslali. Bogaboječa mati, kteri je edino dete zelo pri sercu bilo, je zanj v strahu bila zavolj nevarnost, kterim je mladost v mestih podveržena, in se ni hotla za to reč nič kaj zmeniti; očetu pa, ki je sam bil brihten in serčen mož, je od tistihmal vedno misel po glavi šla, ki mu je gospod kaplan bil uternil; tode pomočkov mu je manjkalo, sineka v Ljubljani preživiti. Gospod kaplan pa mu je bil obljubil, mu po svoji moči pripo-

magati in je bil tudi mož beseda. Prav za to pa tega blagosercnega moža rajnki škof svoje žive dni niso pozabili, so ga vseskozi do smerti svojega dobrotnika imenovali in ko so še učenik desete šole v Ljubljani bili, ga vsake šolske praznike obiskali, dokler ni na Primskovim poleg Krajna vmerl.

Neki dan, ne de bil materi kaj povedal, prime oča dečka za roko in pravi: „Matevžek! bova šla.“ Kakor reče tako stori; vzame petice, ki si jih je bil fantič prihranil, in ga pelje v Ljubljano v šolo. Tukaj ga je bil v stanovanje pripravil k nekemu kramarju in dobrimu znancu na Šenpeterskim predmestji Nr. 23, ki je na semnje na Vače hodil.

Vmalih nemških šolah, v kterih se je fantič prav lepo obnašal, se zgodi enkrat, de ker revček pri kosili osmojenega soka jesti ne zamore in pa tudi še kruha nima, celi božji dan brez vse jedi mu ostati je, glad ga silno terpinči in pa tudi beliča v žepu ni. V ti sili se k neki pekinji podá in ji reče: „Mati! lepo vas prosim, dajte mi bigo (žemlo) za dva solda, ali dnarjev zdaj ne gleštam, bom vam jih pa pošteno prinesel, berš ko moj oče v Ljublano pridejo.“ Dobrosercnica kar ne zine in mu poprošeno bigo poda. Kmali po tem pride oča svojega šolarčka objiskat, in ker mu pri ti priči nekaj krajcarjev podeli, vestni deček kar tisti hip k svoji dobrotnici hiti in ji dva solda ponuja rekoč: „Mati, to imate svoj dnar za bigo, ki ste mi jo bili upali, pa vas prav lepo zahvalim, de ste me tako dolgo čakali.“ Dobra pekinja fantiča prijazno pogleda in mu pravi: „Ne! ne! ljubčik moj! ti meni nisi nič dolžen in jest se ne domislim, de bi ti bila kadaj kaj upala in pristavi, če bi pa tudi taka bila, kakor ti terdiš, tako pa za me v molitvi ne pozabi.“ To obnašanje pekinje si hvaležni deček tako terdno v serce vtisne, de ni miru imel, dokler te dobrote materi čez nekoliko let njenemu sinu, ki je tudi v šolo hodil, obilno ne poverne.

Še bolj pa se mladenč Ravnikar v latinskih šolah vede, kjer je posebno naloge iz nemškega v latinski jezik tako dobro prestavlal, de je vse svoje součence prekosil. Odsihmal je bil zastran živeža na terdem; zakaj imenitna gospoda se je pečala zanj, de bi ga dobila vladnika svojim sinovom. — Ne manj kakor v latinskih šolah je tudi v modroslovskih

(ondajšni sedmi in osmi šoli) slovеč bil. Takrat je bil vzet za učenika v hišo tadajnega deželskega glavarja grofa Jurja Jákopa Hohenvart-a. —

Ko je sedmo in osmo šolo dokončal, se je k bogoslovstvu (v deseto šolo) podal in je stopil v Ljubljansko duhovšnico. Bogoslovstvo je v treh letih dokončal. To se je pa takole zgodilo: Ko je bil ravno drugo leto bogoslovja zdelal in bi imel v tretje prestopiti, je majnkalo učenika za pravoverstvo (dogmatiko), ktere vednosti se bogoslovci v tretjem letu učijo. Visoke časti vredni možje, kterih spomin bo v Ljubljanski škofii vedno živel, so Ravnikarja temu teškimu bogoslovskimu učilstvu pripravnega spoznali ter mislili, de bi se njemu s polno zaupljivostjo izročiti zamoglo. Oni so poznali njegov visoki um in nevtrudljivo pridnost, so mu tedej svetovali, de naj bi se k prihodnimu izpraševanju v pravoverstvo pripravljal in so pri vikših oblastih izprosili, de mu je bilo dovoljeno, tretje in četerto leto bogoslovstva v enem letu dokončati. Imenovanimu izpraševanju se je tedaj podvergel in se je pri njem tako slavno obnesel, de se iz Dunaja v Ljubljano dopiše, de naj bi hiteli Ravnikarja mašnika posvetiti, ker se bi drugač lahko zgodilo, de bo popred učenik pravoverstva poterjen, kakor pa mašnik postal. H koncu meseca julia ali malega serpana v letu 1802 je bil torej mašnik posvečen. Starši so sicer želeli, de bi novo mašo v svojim rojstnim tergu na Vačah pel, ali modri in ponižni mladenč njih prosi, de ker vejo, de je on neprijatel vsake truše, de bi v Ljubljani na tihem svoj pervi dar svete maše Bogu dopernesel. To se je tudi v Škofijski cerkvi svetega Nikolaja veršilo, in na to so rajnki stolni prošt gospod Juri Golmajar novimu mašniku, njegovim staršem in še nekaterim drugim prijatlom na svoji pristavi pod gradom permerno kosilo dali, pri katirem so se vsi skupaj v duhu in po besedah sv. Pavla veselili. Fil. 4, 4. — Vale po tem dobi list izvoljenja za učenika pravoverstva, ki ga je do leta 1827 neprenehoma učil.

V letu 1805 mu je bilo izročeno učenje keršanskega nauka v sedmi in osmi šoli, in je bil zraven tega tudi nedelski pridigar za učence imenovanih šol. Krepko in ob kratkim

je govoril, ali njegove besede, ki so prišle iz serca, so zopet šle v serca. Prost vsakih govorskih obraklost je živo pričeval, de druge časti ne iše, kakor v križu gospoda našega Jezusa Kristusa : Gal. 6, 14. — Koj potem, ko je bil učenik pravoverstva izvoljen, so mu tudi izročili vodstvo Ljubljanske duhovšnice, ki je ji do leta 1823 vodja bil. Tukej se je tako prijazno in odkritoserčno z učenci bogoslovja obnašal, de so ga vsi kakor svojega očeta ljubili; pri eni mizi je ž njimi jedel, jih v njih stanicah obiskoval in se ž njimi pogovarjal in menil, kakor oče s svojimi sinovi. *)

Ko so prekucije v letu 1809 krajnsko deželo pod Francoza spravile, so bile tudi domače učilnice po francoskih postavah prenarejene, tako de so na obširnosti sicer pridobile, pa ne na dobroti in notrajni veljavnosti. Tu je tedej ljubezen do krajnske mladosti nagnila Ravnikarja in Jožefa Wallanda, takratnega učenika duhovnega pastirstva, pozneje Goriškega škofa in k zadnimu še nadškofa, de sta obadva zraven svojega učilstva na vnovič napravljeni šoli prevzela še druge opravilstva: Walland je bil vodja (Regent) Ravnikar pa kancelar (Chancelier) te šole.

Koj ko je krajnska dežela Francozom v oblast prišla, je za šolstvo mnogo zaslužen velikoleten Ljubljanski učenik modroslovja, vodja sedme in osme šole, Franc Wilde, rojen v Avstrianski Šlezii sklenil v Avstriansko preseliti se. Ker mu je pa znano bilo, kakšen duh, de vladuje francoskim modroslovcom, je Ravnikarja nagovarjal, de naj bi se izpraševanju iz modroslovstva podvergel in po njem to učitev prevzel, ker bi ložej bilo, učenika za pravoverstvo, kakor pa popolnoma pripravnega za modroslovstvo dobiti. Ravnikar so bili voljni tudi ta dar na oltar domovine položiti. Opravijo izpraševanje in vložijo v ti reči svojo prošnjo vladarstvu.

*) Glej žlahtni venec iz med njih učencov: Prečastiti gospodi Andrej Golmajar vikši knezni škof Goriški, Anton Peteani rajnki škof Poreški, Franc Kutnar pokojni knezo-škof Labudski, Jernej Legat njih naslednik škof Teržaško-Koperski, Andrej Mešutar c. k. dvorski svetovavec škof Sardiški in Friderik Baraga škof Šmarnjski v severni Ameriki. Pis.

Vender so je na vikši opomin zopet nazaj vzeli in so pri bogoslovstvu ostali, ker so ob času francoskega vladarstva zavolj pomanjkanja učenikov zraven pravoverstva tudi druge razdelke bogoslovstva učili. Pozneje so pa vender tudi nekoliko časa učenika modroslovja namestovali.

Blaženima možama Wallandu in Ravnikarju ima krajnska dežela zlasti hvalo vediti, de je domača šolska mladost tudi ob času Francozov pri svojem blagim in nespačenim duhu ostala, in de se je precej po odhodu Francozov v letu 1813 avstrianski šolski red nazaj povernil bil. Ravnikar so bili zdaj od presvitliga rajnkega Cesarja Franca vodja sedme in osme šolę izvoljeni in tudi to opravilstvo so oni z vso pohvalo svojih vikših opravjali, dokler niso bili v letu 1827 v Terst za svetovavca pri c. k. deželskim poglavarstvu poklicani.

Ravnikar so tudi začetnik nove, veselejši dobe za Slovenšino. Njih „zgodbe svetega pisma za mlade ljudi" ki so jih v letih 1815, 1816 in 1817 iz nemških Šmidovih bukev prestavili, nam to očitno spričujejo. Ni jih bilo poprej slovenskih bukev, v katerih bi tako čisto slovenšino brali, kakor v teh. Kako zelo Jim je pa čista in nepokažena krajnšina pri sercu bila, beremo v predgovoru k imenovanim bukvam v pervim zvezku, kjer pravijo: „Res je sicer, te moje bukve niso „zavoljo Krajnšine, ampak zavoljo lepega nauka pisane. Pa „kdo nima raji, de se mu koščik tudi belega kruha iz lepe „rute po perilu, kakor pa iz vmazane nagnusne cunje poda? „Jelite, še jedli bi ga ne? Ravno tako spakdrana beseda še „tak lep navuk, če vam ne, pa drugim Slovencom perskuti. „Ne le mi Krajnci, šestdeset miljonov ljudi govori sloven„ski jezik in vsem pridejo naše bukve v roke, in gerdo je, „jelite, če nam očitajo, de smo Krajnci vso besedo skazili?"

Pomnožili in popravili so tudi v čisti krajnski jezik bukvice, imenovane. „Sveta maša in keršansko premišlovanje iz svetega pisma za vsak dan meseca, tudi druge lepe molitve." — Te bukvice so poredama večkrat na novo natisnene bile. *)

*) Keršanski katolški navuk z vprašanji in odgovori, natisnen v Ljublani 1822, naj boljših katehismov eden, je izverstno Ravnikarjevo delo. Vred.

Prestavili so tudi petere Mozesove bukve in pa tudi novi zakon noter do pisma svetega Petra iz izvirne besede (Originaltext) v slovenski jezik, ki pa niso natisnene. —

Ravnikarju gre posebna zahvala, de imajo v Ljubljani učilstvo slovenskega jezika; zakaj oni so se pervi zavoljo tega na učenega in veljavnega barona Šiga Cojz-a, krajnski deželi nepozablivega dobrotnika, in pa slavnega Jerneja Kopitarja obernili in jima svoje želje v ti reči razodeli. S prizadevanjem teh mož se je zgodilo, de so presvitli cesar Franc v letu 1817 učilištvo slovenskega jezika v Ljubljani dovolili in bogoslovce druzega leta k šolskemu učenju domačega jezika zavezali. Sad te naprave se ni le na Krajnskim, ampak tudi pri sosednih Slovencih pokazal. Kmalo je prišlo kajt dobro in gladko pisanih slovenskih bukev na dan in duhovni govori na prižnicah so bili prosti gnusne soderge in v lepši čistejši slovenšini zglasovani. V letu 1820 so se na Dunaji z Dobrovskim, Kopitarjem in Metelkotam zavoljo novega občno-slovenskega abeceda posvetovali, in s tem očitno pokazali, de tudi njim stare čerke niso po volji bile in de so tudi oni želeli, de bi vsi Slovani edini pravopis imeli.

V letu 1817 so dobili rajnki Ravnikar grof Lamberško korarstvo pri Ljubljanski stolni cerkvi in tedej so nehali biti učenik keršanskega nauka v sedmi in osmi šoli; učenik pravoverstva in vodja imenovanih šol in pa duhovšnice so pa še ostali. V letu 1823 so se pa vender obloženi z mnogimi opravili, v veliko žalost takratnega Ljubljanskega škofa Avguština Gruber-ja, vodstvu bogoslovja odpovedali. Ravno tisto leto so se oni v Gradcu sošli z prečastitim Francom Ksaverjem Lušin-om, ki so prav takrat za knezo-škofa mestu Tridentu povzdigneni bili, so se njim poklonili in srečo k visoki pa zasluženi časti vošili. Ali ponižni mož odgovoré: „Pa oni meni vošijo srečo k eni časti, ki so je sami nar več vredni in jo že tudi dolgo zaslužili.“

Kakor smo že spomnili, so v letu 1827 presvitli cesar Franc mnogo zasluženega Ravnikarja izvolili pravega svetovavca in duhovnega in šolskega opravnika pri c. k. primorskim deželskim poglavarstvu v Tersti. Ločitev od Ljubljane, kjer so jim nar lepši leta minule, in kjer so bili toliko spo-

štovani in ljubljeni; — ločitev od starih nar boljših prijatlov, ki so jih, z več mestjani vred do Verhnike spremili — jim je bila težka in v serce ganljiva.*)

In še večkrat so pozneje leta spomnivši se te ločitve in besed svetega pisma „ne zapusti starega prijatla, zakaj novi mu ne bo enak!“ Sirah 9, 14. — s solzami v očeh djali: „O! ti je bil srečen, ali žali bog! le prekratek hip mojega življenja, ker vidil sim ondi več svojih preljubih prijatlov zadnikrat.“ — Njih visoko spoštovani prijatel, vsakimu pravimu Krajncu tiste dobe nepozablivi škof in od leta 1824 knežni nadškof Solnograški Avguštin Gruber zvedši to ganljivo ločitev so jim kmali po njih prihodu v Terst med druzim tole pisali: „Pač skusil sem tudi jest, ki sem svoje serce za Krajnsko „deželo daroval, kako težavna je ločitev in kako skeleča pri „očitnih dokazih pravične ljubezni; za to pa lahko umem, de „Jim je ta ločitev gorjup bila, vender pa veseli me prav iz „serca, de so sorojaki Njih zasluženju pravico kazali.“ In na Ravnikarja novi stan, kakor svetovavca v Terstu na dalej pravijo častiti nadškof: „De oni v svetvavskim zboru, kar „Jih tiče, posebnega niso našli, tega sim se od njih nadjal. „Pri tistim zboru se kakor tudi pri vsakim drugim le vse po „človeško ravna, in zgol človeškega se brihten možak kaj „berž in lahko zave. In pokaže „nikomu čuditi se“ na pervi „hip. Bog Jih le zmiram tako terdnega in zdravega ohrani, „kakor dosihmal. Če še nekoliko letic živim — sklenejo z „besedami preroka — tako jih z veseljem pozdravil bom so-„delavca v apostolskim opravilu. — (Socium laborum apo-„stolicorum).“

---

*) Do todu smo z malim dostavkom vzeli življenje Ravnikarja iz perloge verlih „Novic“ leta 1845 iz lista 50. kakor ga je zapisal neki Njih nar serčnejih prijatlov, ki je pri tisti priči tudi nam takole sporočil: „Jest sem zapisal samo življenje našega Ljubljanskega Ravnikarja, „vaša dolžnost pa bo, nam od njih svojega vikšega pastirja to pove-„dati, kar ste od njega toliko več slišati in viditi mogli, ker ste sko-„rej zmiram okol njega bili.“ — Tudi častiti vrednik „Novic“ so nam ravno to sporočili, ali pri nar bolši volji nismo vstreči mogli. — Serčna žalost je nema! — Pis.

Naprav tisto leto se je ravnalo izvoliti oskerbnika neke vikše duhovske službe in pokojni primejo drugi list od imenovanega Solnograškega nadškofa, ki je takole sklenil: „Nezamerjo, da Jih mučim, ali permoran sem *tam* se oberniti, *kjer* se nadjam odkritoserčnost, prevdarnost, vestnost in prijaznost proti sebi najti.“ — Čujte ganljive besede, ki nam čisto kakor sonce spričujejo, kolko de so Ravnikar pri tem slavnim cerkvenim vlardarju veljali! Mi vidimo poterjen stari prigovor: „de le en visok duh drugega visokega duha spodobno ceniti zamore.“

Ne dolgo potem ponudijo Ravnikarju stol novo naravnane škofije Tarnovske v Galicii. Vender oni se za Jim omenjeno čast zahvalivši odpišejo: „Nikol nisem željel imenitne, zraven tega pa neizrečeno težavne škofijske službe in toliko manj še, ker sem prepričan, de hvala Bogu! Avstriansko cesarstvo mnogo in mnogo možev ima, ki so take časti bolj dostojni, kakor pa jest, in ko tudi tega nebi bilo, tako se jes toliko več te meni namenjeni časte odpovedati moram, ker per sebi čez sedemdeset let starega očeta imam, ki mi jih zadne dni njihovega živlenja komu tujimu izročiti otročja ljubezen ne dopusti. Oni pa ravno za tega voljo, ker so sila v letih, se brez velike nevarnosti na tako dolgo pot podati ne morejo. Kajt ako se jim bi kaj človeškega na tem potu pripetilo, tako odkritoserčno povem, de ž njim tudi moje zadne veselje na tem svetu neha.“ Ponudbo Tarnovske škofije so pa v imenu presvitlega cesarja od prijatela Gruberja prijeli. Na zgorni odgovor Ravnikarja to odpišejo: „Ako ravno oni meni že *zopet* željo, ki vem de Jim iz serca „pride, prijazno razodeli so, nikol škofovskih del poprijeti „se, tako sem vender věč ko prepričan, de Jim *nebo* dopol„nena, in de oni česmalo let ta *težek* jarm prevzeti primorani „bodo.“ In resnično tu govorijo nadškof Avguštin od Ravnikarja, kakor enkrat na svoji smertni posteli, sv. Aleksander škof Aleksandrinski od svetega Atanasia, ki se je branil njegov naslednik biti, rekoč: „Atanazi! ti mislš jo vtegniti, ali ti si se v svojim upanju ukanil.“ Teodoret 2. buk. 26 pogl.

Kako de so se pokojni Ravnikar kakor svetovavec primorskega poglavarstva obnašali, kako de so Jih spredniki visoko obrajtali in cenili, kako de so Jih tovarši ljubili in pa podložni spoštovali, nam, mislimo, ni potreba bolj na tanko popisati, ker je to še skorej v stojnim spominu, zatoraj pa hočemo rajši nekoliko dalej se pri njih škofovanju zaderžati.

Preroške besede Solnograškega knezo- nadškofa se pač kmali dopolnijo; zakaj ker s smertjo škofa Antona Leonardiz-a škofovi sedež v Terstu prazen postane, so presvitli cesar Franc 18. kimovca 1830 svetovavca Ravnikarja pervega škofa zedinenih škofij Teržaške in Koperske imenovali. Vender pa smert papeža Pia VIII. ravno tisto leto, zraven tega pa tudi politiške prekucije, ki so takrat posebno po južni Evropi vrele, so njih posvečenje v škofa nekoliko zaderžale. Na to pa, de so po previdnosti božji Gregor XVI. sveti Oča izvoljeni bili, so oni Ravnikarja 30. dan kimovca 1831 škofa oklicali. Posvečeni pa so bili 18. grudna ravno tistega leta v posebno veselje Ljubljančanov v ondajšni stolni cerkvi. Pri tej perložnosti se je ta posebnost pripetila, de so to sveto opravilo en njih součenec prečastitljiv knezo-škof Ljubljanski Anton Alojzi Wolf; njih nekdajni učenik, stolni prošt in dohtar svetega pisma Luka Burger in pa nih učenc, stolni dekan Urban Jerin (oba infulirana) nad Njim doveršili. Vladijo Teržaške škofije so na to 15. prosenca, Koperske pa 5. svečana 1832 prevzeli. — Kdo ne bi pač tukaj resnične besede svetega škofa in mučenika pomislil, ki pravi: „Kristjan zamore vsak lahko biti, ali apostel, ali škof in kaj takega ni v naši moči, temoč pride od Boga daritela darov. To naj bo zavoljo tistih rečeno, ki so bili vredni spoznani, dari in časti prijeti.“ Sv. Hipolit od dari.

In tako so se na dalej nad njim besede nekega svetega škofa spolnile, ki pravi: „Jes vem, de vaš škof ni sam ob sebi ali skoz človeško pomoč službo, ki le zgol na blagor občinstva pazi in pa tudi ne iz nečimere časti, temoč iz ljubezni Boga Očeta in našega gospoda Jezusa Kristusa zadobili. Jes hvalim njegovo ponižnost, za to ker on s svojim molčanjem več zamore, kakor pa ljudje, ki prazne besede govore. To se pa primeri postavam, kakor citre strunam: „Sv. Ign. M. do

Filipnjanov. 1. in pa tudi njih očeta, ki je takrat, ko je fanta v šolo peljal, Vačanom rekel: Moj „Matevž bo še kdej škof.“ — Ta oča, ki so ga vedno serčno ljubili in visoko spoštovali, Jim je vmerl 20. malegatravna 1841 v 94. letu svoje starosti. Bil je zveden in kratkočasen mož, samo zadne leta svojega življenja mu od starosti je pamet nekoliko oslabela in pa bolehnost ga zahajala. Zgodilo se pa je, de ravno male dni pred svojo smertjo po dolgi in hudi bolezni zopet tako bistroumen postane, kakor v svojih nar boljših možkih letih. Prav ta čas je na Vačah nova farna cerkev sozidana bila, in škofu, ki so obilno to delo podpirali, kakor hvaležni rojak svojega pozibališa, dopiše neki duhoven prav na tanko, kakšna in kako posebno de je lepa ta hiša božja. Škof enkrat pri obedu vse to svojimu očetu povedó. Na to vredni starček vidjoče ganjen reče: Me prav veseli, de sem to slišal, mislim v kratkim k materi (t. j. k. svoji pokojni ženi) jo odriniti, bom ji pa to lepo novico povedati znal. — In tretji dan po tem je — Bogu svojo dušo izročil.

Ako se prevdari poprejšni stan zdaj zedinenih škofij, ko de se ju Ravnikar vladati počeli, tako se lehko spozna, de je le zgol sama božja previdnost temu serčnimu in nevtrudlivimu možu nju vladanje naklonila.

Osemnajsto stoletje, tako obilno žalostnih in raznih prikazen, je hiralo zadni čas svojega teka mej strašnim viharjem, oltarji in prestoli so se grušili v prah in pepel, meje kraljestev le po merčni volji bojaške boginje se ravnale, ljudstva prosta igra termastega hipa, zoper čolnič svetega Petra zavrešijo skoraj vse moči, sicer ukljub vseh teh sovražnih valovov na koncu odstopnega stoletja premagavec ostane, ali samo zato, de bi zopet v novim še toliko hujši boj začeti mogel. — O ti so bili bolani in, de bi rekli, skoraj po vseh žilah dušnega in telesnega bitja omamljeni in ostrupeni časi! — Opica Evropa, ki je kakor stradana pijavka s polnim duškom francosko bogotajstvo in loternijo srebala, je mogla strašno grenko skušno storiti, de ravno tudi iz Francoskega perdervi grozoviti vihar, ki od enega do drugega konca njeno nemarno poserčje pretrese, njena morja, gore, soteske in ravnine in planine s človeško kervjo napaja,

tisuče in tisuče vdov, sirotic, zaostanih nevest in obupnih staršev vplodi, siromaštvo in zmotnjavo povsod sadi, edinost mej gospodarjem in družino, mej dušnim pastirjem in njih ovčicami, ako tudi sploh ne spodrije, vender pa silno omaja in tako brez edinosti tudi vsaki kal pobožnosti zaderžuje. — Kar mornarju na prostim morju vodjna zvezda ali pa o primorju prijazna luč preluke, to so ljudstvam v stiskah tužnih časov jih domorodni knezi in pravovernikom jih vikši dušni pastirji! — Ali ravno v teh takih okolšinah osirotite s smertjo škofa Ignaca Buzet-a 1803 Teržaški, — in Bonifacia da Ponte-ta 1810 tudi koperska škofija. Skoraj čez dvajset let je vsaka brez vikšega pastirja zdihovala in kakor zapušena odova venela. Kdo le nebi tukaj pomislil resnico svetega pisma, ki pravi: „Bom vdaril pastirja in razkropile se bodo ovce čede.“ Mat. 26, 31.

Daleč nam bodi zasluženje tistih možev krajšati, ki so ob času francoskih vojsk imenovane škofije oskerbovali in za to gotovo prav težek jarm nosili; ali mora se vender brez vsake zaderge le čista resnica govoriti in odkritoserčno rečti, de do tistega časa, kjer je cela Istria Avstrianskim cesarstvu sodružena bila, duhovšina omenjene deržave v znanju bogoslovja čuda in čuda zaostala je. Res je sicer, de so nekteri duhovni pastirji tudi takrat zared svoje učenosti kakor mile zvezdice mej razterganim oblakom blišeli, ali takih je bilo le silno malo; kajti ako se je kaki bribten in znajden mladenč mej školani bodi si iz enega ali drugega mesta, bodi si iz med kmetov, kar se je pa prav redko pripetilo, znašel in bogoslovstva poprijel, tako je bilo gotovo, de zunaj mestnih zidov zavoljo tega, ki so ga v mesti potrebovali, mu v božjim vinogradu ni bilo dano delati. In tem se tudi nar več prilastiti mora, de ondajšni duhovniki in jih kristjanske ovčice se zared znanosti potrebnih božjih resnic eden od drugega dosti ločili niso. De je le duhovnik maševal, spovedoval, svete zakramente delil in nekoliko molitev znal, za kaj več ni prašal nobeden. Od pridig in keršanskih naukov ni bilo ne duha ne sluha! Ljudstvo pa s tem dovoljno si je mislilo, de to tako mora biti, de je od nekdaj tako bilo in de drugač *biti* ne more in tudi *biti nesme*. Na kratko, kakšno hiranje, kar sveto vero

in zaderžanje zadene, de je ob tistih časih vladalo, so popričali pretečeno leto 1856 visoko častiti škof v Kitaji z imenom Janez Ricolati (Rizzolati), ki so do leta 1819, preden so v duhovski stan prestopili, vradnik v Terstu bili, rekoč: „O kakšen razločik mej enkrat in zdaj v Terstu vidim! Enkrat večdel mlačna duhovšina in merzli katoličani, in zdaj, hvala Bogu! skoraj večdel vse za dobro vneto.“

Škof Leonardiz so bili sicer s krepko roko povodice svoje vladije poprijeli, vender pa v samih osmih letih svojega pastirstva se njim je narveč zared pomanjkanja duhovnov le nekoliko storiti dalo. Za to pa mislimo, de po tem takim slehern bistroumnik kaj lahko prevdari in sodi, de začetik škof Ravnikarjeve vladije ni nič manj ko mikliv bil. Kajti ne le samo pomanjkanje delavcov v vinogradu Gospoda, temoč zraven tega še večidel njih prepičli dohodki in ali nobene ali pa skoraj sploh slabe, duhovnim nepristojne stanovanja storijo, de so pokojni škof z neko britko skerbjo svoj novi stan nastopili. „Ti boš kamen kuhal“ se glasi stari prigovor, kadar se od kaj nemogočnega govori, in tako so tudi v začetku oni večkrat sami pri sebi djali.

„Pri moji veri! nisem zavidliv, moj ljubi škof! Jim za „škofijo“ besedijo zdaj v Bogu počivajoči cesar Franc, kadar „leta 1832 iz Istre zopet v Terst pridejo. „Oni bodo le pre„obilno dosta dela imeli, ali vejo pa tudi, koliko de jih cenim „in ktem znajo, kjer de bivam.“ Te ganljive besede deželskega Očeta, hvale vredna perzadetev nekterih vradništev, nar več pa neomanljivo zaupanje v Boga, vedna netožljivost, in neprenehana poterpežlivost vikšega pastirja pa storijo, de tudi pri teh tako malo mičnih okolšinah zedinena škofija Teržaško - Koperska od dneva do dneva prijaznejša, jasneja in gibčneja postane.

Pri nastopu svojiga pastirstva oni v svojim ogovoru do duhovnov takole besedijo: „Vam pa posebno na serce po„ložim v imenu Jezusa Kristusa, ki bo dušice, zna biti skoz „vašo nemarnost v nevednosti pogubljene, iz vaših rok tirjal, „in vas zarotim in prosim, de ob nedeljah in zapovedanih „praznikih per ranih mašah razlaganja evangelja in lista „(homilie) per farnih ali velkih mašah pa pridig in popoldne

„keršanskega nauka tako za odrašene kakor za deco ne „opustite, in de tudi v šolah godno mladost skerblivo podučite.“ Zato pa je tudi njih naj perva skerb bila, keršanski nauk za mladost oživiti, ali ne po večidel suhih besedah dosedajnih katekizmov, temoč so želјeli, de se duhovni po izgledu našega Izveličarja zaderže, ki pravi: „Pustite otročiče in nikarte jim ne branite, k meni priti, zakaj takih je nebeško kraljestvo.“ Mat. 19, 14 in tako z ljubeznijo, s perkuplivim in vljudnim obnašanjem nedolžne serčica mladosti závačijo. Ogavno ravnanje duhovnika z otročičmi je jim bilo gnusoba. In resnično, ako se je vidil mož s svojim ojstrim in prebodlivim pogledom v svojim vsakdajnim živlenju od ene plati, od druge pa priprosti pogovornik z otrokami pri svojih sprehodih, ki jih je miloval, kaj malega iz keršanskega nauka popraševal in potem jim kakšne darilce delil, tako je bilo skoraj dvomiti, de je to ena in ravno tista oseba. Prav tako so tudi zapovedali, de se pėr procesjah na svetega Marka dan in križev teden ljudstvo čez cil in konc tega duhovnega opravila mej mašo podučiti mora. Ali čez vse to vstane velik krik, namreč: Zakaj toliko pridig, kaj ni le tudi sama sveta maša dovolj? In sicer kar je posebno čudno, nar več od takih, kateri, ako bi bili samo le sveto pismo v roke vzeli, se bi prepričali bili, de oni takole govori: „Pojdite po vsem svetu in oznanujte evangelj vsi stvari.“ Mark. 16, 15. — „Učite jih deržati vse, karkoli sem vam zapovedal.“ Mat. 28, 20. — „Kdor vas posluša, mene posluša.“ Luk. 10. 16. — In nadalej: „Če bo tvoje uho pripravno, boš poslušal nauk, in če ga rad poslušaš, boš moder.“ Sir. 6, 34. — „Kdor se zapovedi boji, bo v miru živel.“ Preg. 13. 13. — „Kdor ima ušesa za poslušanje, naj posluša.“ Mat. 13. 9. — Ali ti tičiki so kmali utihnili, ker so spoznali, de kraljevi orel njihovega žvergolanja poslušati noče.

Duhovstvo je v Njih milostivega očeta imelo, in de zaprav očeta, se že iz tega nar ložej prevdari, de duhovniki, ki so kakšno opravilo ž njimi imeli, so skorej sploh popraševali: Bi se le moglo z milostivim očetom govoriti? Zraven tega pa tudi niso, kadar je bila potreba, besed svetega Pavla pozabili, ki pravi: „Prepričuj, prosi, svari s vsem poterplenjem

in ukom.“ Tim. 4. 2. Če je jim kaki duhoven potožil, de ne more s svojimi pičlimi dohodki izhajati; ali pa pri preselingi, de ne glešta toliko, de bi se brez dolgov preselil, tako je bilo več ko gotovo, de so mu po potrebi pomagali. Pa zgodilo se je vender, de so marskaterikrat za to s tisto nečednostjo plačani bili, od katire sveti Gregor čudodelnik v pohvali Origena takole lepo piše: „Velika in prav velika spozaba se mi zdi nehvaležnost. Ter dobrote prijeti, in jih če že drugač mogoče ni, vender s hvaležnimi besedami ne domestiti, tole kaki neumnež storiti zamore, ali pa taki, katiri nima občutka za dobrote, ali se pa jih ne domisli, kdor jih pa občuti in se jih zavé, taki je, ako njih spomin za prihodnost ohrani, in dobrotniku saj nekoliko hvaležnosti ne skaže, odmekel in hudoben in greha deležen.“ — Na kratko pripetilo se je tudi jim, kakor se Bog v svetim pismi pertoži: „Ljubil sem vas, reče gospod, in ste rekli: v čem si nas ljubil?“ Mal. 1, 2. —

Poznaje slabe dohodke svoje duhovšine so vsako leto čuda duhovskih bukev in zraven drugih posebno „podučenje spovednika“ slavno znanega korarja Dunajske stolne cerkve in dandanas ondajšnega podškofa Franca Cener-ja nakupili in med duhovnike razdelil, kajti dosti in dostibart so ponavlali besede: „Duhovnik naj moli, bukve svojega reda prebira, „brano skerbno premišluje, vseh koristi svojega in svojih ov„čic zveličanja obrača in pred vsem pa lenobe in postopanja „se varuje, zakaj kter je tem dvema napakama podveržen, „ni vreden imena služabnika božjega, in tudi drugega ni nič, „kakor po Jezusu podkupiven najemnik!“ „Moji gospodje! „so oni enkrat iznenade v sredo nekoliko novo posvečenih „duhovnikov stopivši djali, moji gospodje! Imejte pač vedno „Boga pred očmi, in modri, trezni in ponižni pred njim hodite, „ker duhoven, ki hudo stori, je hujši od hudiča, zakaj „naklon hudiča je zmiram le zgol hudobija, ali naklon slu„žabnika božjega more že po svojim imenu le to biti, kar je „božjega!“ Okolstoječi mašniki silno ganjeni od teh besed, si jih globoko v serca vtisnejo, pomislivši opomina svetega mučenika in škofa Ignacia v pismi do svetega Polikarpa, kjer govori: „Pazite na škofa, kakor Bog na vas pazi. S svojo

dušo sem porok tistim, ki škofu, duhovnom in diakonom popokoršno skazujejo, in s takim želim jes enkrat pri Bogu živeti. Delajte skupaj, vojskujte se, tečite, poterpite, spite in vstanite skupaj, kakor hišniki, persedniki in služavniki božji. Perzadenite si le njemu dopasti, za kterega se bojovate, od kterega pa tudi plačilo prejmete. Nobeden vas ne odstopi od vēre. Kerst vam bodi ščit, vēra čelada, ljubezen sulica, poterpežlivost v sploh orožje. Vaše dela naj bodo blagotina, de zasluženo plačilo dobite."

Že od mladih dni sovražnik vsake pregizdave obleke in potratnih pojedi, so se znašli v sredi svoje čede večidel kakor njih korarji oblečeni, tako de so se samo s svojim persnim križem od unih razločili.

Pri obiskanju fará ali kadar so po deželi zakrament svete birme delili, so streljanje ali pokanje z možnarcom djaje: Grom brona gre deželskimu poglavarju, škofu samo le mili glas zvonov, in vse nepotrebne pojedine in posvetne veselice ojstro prepovedali; doma pa, razun če ni kaj posebnega se pripetilo, je vsaki dan navadno število jedi na mizi bilo, in to so na tanko terjali. Kajti zgodi se enkrat, de so dve sklede manj na mizo prišle, ko po navadi in zdajci rečejo slugu: „Kdaj smo se pa tako hudo kuhinski gosposki zameriti dali, de nam precej dve jedi odtegne?" In na odgovor, de se je za tega voljo storilo, ker vsaki dan per njih mizi toliko čezostane, de tudi še družina vsega povžiti nemore. „To nič ne dene, odvernejo škof, če meni in mojim gospodam in pa tudi vam poslom ne pristoji, kar na mizo dobimo, tako mojo voljo dobro veste, kaj de z ostankom storiti je. In jes sem več ko prepričan, de je vsaki dan božcov le dovolj, ki jih bodo prav radi in še hvaležni završili. Hočem de za naprej pri starim ostanemo." In taka je tudi mogla biti.

Ali ker smo ravno do božcov prišli, tako ne moremo od manj tudi od tega govoriti, kar smo vidili in slišali z lastnimi očmi in ušesmi. Vender blagovoljite, de prej še nekoliko od tukajšnega beraštva povemo. Terst omično in pervo teržno pomorsko mesto Avstrianskega cesarstva, v kterim umni glavi, zvestimu sercu in pa pridnim delavnim rokam

skoraj nikdar zaslužka ne pomajnka, si misli marskateri ptuji delaboj obljubleno deželo, kjer se med in mleko cedi in kjer mu bodo brez vsake skerbi pečene ptice v gerlo letele, je že nekterimu takele tale tekni nauk dal, de nas je mili Bog vse povsod odločil, si v potu svojega obraza vsakdajni kruh služiti. In tako v svojih zlatih in prederznenih sanjah vkanjen postopač si drugač pomagati ne zna, kakor na vrata miloserčnosti terkati in si svojega živeža prositi, in da pri temtakim škofove zmiram naj perve na versto pridejo, svedoči očitna vsakdajna skušna. S tem pa vender nočemo rečti, kakor de drugi Teržaški mestjani ne bi vbožtvo podpirali, temoč toliko več s serčnim veseljem razglasimo, de je ravno Terst, kar miloserčnost tiče, eden nar imenitniših biserov Avstrianskega cesarstva, kar ne le samo domače mesto, ampak tudi Krajna, Istra i. t. d. hvaležno spričati zamorejo. Vzemimo pa še zraven tega množico domačih božcov, in pa tudi predersnih vmanjuhov, tako vsaki zrele pameti lahko prevdari, 'de vsakimu po svoji termasti volji se ni vgoditi moglo. Za to se je pa tudi včasi naklonilo, de je kaki iz med poslov že naveličan derhal beračev na njih zarežal; ako so pa škof to slišali, tako so ga gotovo posvarili in mu vkazali s takimi ljudmi poterpežlivim biti in jih za vse ne zaničvati ali pa ž njih norce delati: „Gorje mu! ki to stori“ so rekli in so v poterdenje tega pergodbo iz svojih mladih dni povedali, kako de Bog včasi očitno take kaznuje, ki z božcmi nespodobno ravnajo.

„Bil je, so pravili, neki godec na ženitnini, ki je po „slabi in vražji navadi z nesramnimi in vmazanimi kvantami „svatom zlati čas krajšal, burke vganjal in rogovilil, de je „hotlo vse od smeha popokati; vender to gerdavšu še ni „zadost, temoč zavzame si tudi beračom eno splesti. Torej veli „mu dati v skledo pečenke, govedne, kruha i. t. d. S tem pride „na dvoriše, pomigne beračom, ki jih na kmetih pri taki per„ložnosti nikolj ne manjka, ga slediti, jih tako v hlev zanori „in mahoma zapre. — Nesrečnik na to še na vse gerlo za„vriska — in gospod — nepozablivši vpitja božcov: Ps. 9. „13. — ga pri tej meri vdari — namreč pamet se mu zmeša! „Ni ga pokoja več imel, ampak je vedno okoli klatil do svoje

„smerti; razun dolge platnene srajce ni nič na životu terpel, „in če so mu milosercniki kakšno drugo obleko podarili, tako „jo je vale raztergal in si s capami kolena ovil. Tako je do „svojih starih dni delal. Ali mi, bog, ki po Ecehielu pravi: „nočem smerti grešnika, nego de se poverne od svojega „pota in živi," se ga vsmili, ter nekoliko ur pred smertjo v „neki ptuji hiši hudo zboli, pri tej priči se pa tudi palej po-„polnama svoje pamet zavé. Nagibluje tedej hišnega gospo-„darja, de bi njegovim sinu sporočil, de bi po njega prišel „in damu odpejal. Vreden sin komaj to zvedši po dragega „očeta hiti in ga s seboj vzame. Tukaj brižen starček koj „poprosi, de bi mu po gospoda poslali. In kadar se je to „zgodilo, se on s skesanim sercom spové, ponižno poslednе „svete zakramente prejme in okoli stoječe s solzami za od-„pušanje pohujšanja, ki ga je enkrat dal, proseč svojo dušo „milosti božji pobožno izroči." — O de bi pač to pergodbo toliko dandanašnih malopridnih škripačev, ki po ženitninah in pa po kerčmah s svojim neomitim jezikam mnogo in mnogo nedolžnih dušic ne le samo ostrupijo, ter dosti iz med njih tudi vmorijo, si k sercu vzeli in globoko vanj vtisnili pomislivši besed Jezusovih: „Gorje tistimu človeku, po kterim pohujšanje pride!" Mat. 18. 7.

Svoje vsakdajno opravilo so začeli z molitvo in na to se je vredilo delo njih stanu, s kterim so se večkrat v kasno noč pečali, in ga kakor z Bogom začeli tako tudi ž njim končali; ja pripetilo se je tudi, de celo noč, kadar so kaj silnega opraviti imeli, se k pokoju niso podali, in de Jih je zarja prehitela, preden de so le na spanje mislili. — Oni neomahljivi steber *svete cerkve*, „čversti kakor naklo, po kterim se kuje, in močen borec, ki ako ravno otepen zadnič vender le zmaga (Sv. Ign. do Polikarpa l. 3.) so se vselej stanovitno obnašali, kadar je veljalo njeno čast ali pa pravico." Ne pometajte mi sveto věro, so rekli enkrat neki imenitni osebi in ne storite jo sužno, ter prej ali poznej se ona gotovo mašuje!" Vender šlo je pri tej in tudi še kaki drugi perložnosti, kakor slavni Stolberg verlo piše rekoč: Nekaj posebnega pregomazi obrušenega posvetneža, kadar se mu kaki pobožen mož v moči svete věre pokaže, takrat ga vdari

elektriški tok, ki ga sicer ne ogreje, vender pa pretrese. Stolb. 12, del. 34. pogl. In na kratko rečemo, oni so vselej, kadar se je Jim bilo za sveto věro potegniti, le zgol po besedah svetega pisma ravnali, ki pravi: „Boga se more več bati, kakor pa ljudi:“ Djan. Ap. 5. 29. Če so pa tudi zvesti in neomanjliv čuvaj sveti věri bili, niso vender vestne prostosti drugověrnih nikolj nadlegvali, temoč so omotene ovčice toliko več pomilvali in jim lepoto in dobrotlivost svojega verlega serca nekolikrat očitno pokazali. Tako se namreč enkrat pripeti, de velika noč se pri katoličanih in pri Grekih ravno tisti čas obhaja in de so na veliko saboto preden de je „Gloria“ v škofovi cerkvi se zapela in se pri tej priči zvonovi odvezali, pri eni greški cerkvi kaj dost poprej zvoniti začeli, kar pa po postavah ni dovoljeno in kar je katoličane zelo zavzelo. Poglavarji greškega občinstva sami čez to v stiski se vale k deželnemu poglavarju podajo in prosijo, de bi se jim ta pomota perzanesla. Ta jim pa odgovori, de on drugega storiti nemore, kakor le po postavi ravnati, vender jim pa svetuje, se k visoko častitimu škofu podati, in če oni dovoljijo, de ta reč sama ob sebi ostane, de tudi deželno poglavarstvo se s tem nič pečalo ne bo. Možje za dober svet se zahvalivši hipoma k škofu hitijo, ki so ravno iz stolne cerkve damu prišli. Oni jih prijazno sprejmejo, uni prosijo jim to zadero pregledati in povejo, de je le sam zvonar tega kriv in de so ga tudi prav za tega voljo iz službe iztirali. — Škof poprašajo: Kakšen je pa človek drugač, ali je le poštenega zaderžanja? Odgovor dobijo, de je pozakonen, de imá že tudi svojo družinco in de se sicer od njega nič napčnega ne vě. — No! rečejo na to škof, jes hočem pozabiti, kar se je danas pri vas zgodilo, če mi nekaj obljubite? Možje so k vsimu dovoljni. — Škof zdaj besedijo: „Dajte palej božčiku koščik kruha, ki ste mu ga odvzeli, in ostanemo — stari prijatli.“ — Možje svojo obljubo poterdijo. In tako so oni posnemali nauk svetega Pavla, ki ga on svojimu učencu Timoteju daja I. 3. 7.

De pa niso škofovske dela lahke ali pa toliko več zmiram prijetne, bodo nar bolj tisti znali, ki ž njimi opraviti imajo. „Dovolj jih je, ki škofa samo po imenu spoznajo,

vender pa brez njega vse opravljajo, se obtoži sveti škof Ignaci v svojim listi do Magnezianov, in to je kar vikšim dušnim pastirjem toliko ur ogreni.“ — „Recite kar hočete, so pokojni škof večpot djali, nekdajni časi so gotovo za cerkev boljši bili, ko sedajni. Enkrat so se škofji za njeno prostost potegniti zamogli, so oblastnikom v obraz resnico povedali, ali zdaj je vse z verigo zategneno. O de bi pač kedaj še škofom se zbor dovolil, mislim de bi saj nekateri prosto govorili in toliko krivega vender nekoliko poravnali.“

Kadar so cesar Ferdinand vladijo našega cesarstva poprijeli, so oni škofa Ravnikarja za vodja primorskega poslanstva izvolili, in koliko de so Jih dobrotlivi cesar poštovali, so s tem pokazali, ker so Jih skoraj vselej, kadar je kakšna bolj imenitna oseba iz Dunaja v Terst prišla, lepo pozdraviti dali in se njih molitvi perporočili. Tu le en dokaz blagovoljnosti imenovanega prisvetlega cesarja do našega škofa: Bilo je leta 1844, kadar nekega dne bogaboječi cesar bivši takrat v Terstu se napovedó, v farno cerkev svetega Antona k litanijam priti. Škof njih Veličanstvo pri velkih vratah cerkve pričakujejo, bili so pa že zelo bolehni in se komaj na nogah deržali. Cesar stopijo v cerkev, škof Jim podajo škropilnico in Jih hočejo po sredi cerkve k velkimu altarju pospremiti, ali moč zastanih nog Jim odpove in pri pervi stopinji se skoraj zrušijo. — Okolistoječi to vidši vsi prestrašeni hrup zaženejo: „O vbogi, vbogi naš škof!“ in vsaki Jim k pomoči priti želi. — Mili cesar to viditi planejo k vikšemu našimu pastirju, Jih primejo pod pasho in prijazno rečejo: „Z menoj, z menoj, ljubi moj škof naj gredó,“ in Jih tako celo dolgo cerkev do sedeža pri velkim oltarju pelajo. — O to je bil ganljivi hip! Mnogo pričujočim so solze od vžale oblivale lica in goreče molitve k Vsegamogočnimu za vrednega vnuka Rudolfa in Marije Terezije in pa za ljubljenega poglavarja škofijstva puhtele.

Drugo polovico meseca kimovca 1843 so pokojni škof vzadnič po deželi in sicer v Teržaški in Dolinski tehantiji zakrament svete birme delili. Ali če ravno že bolehni so vender vsako jutro ob 9. uri dar svete maše Bogu dopernesli in na to birmance včasi še čez poldne

izpraševali, in jim in pričojočim vernikom pristojne nagovore imeli in po tem birmovali. Po dokončanim svetim opravilu so se v farovžih navadni pogovori z duhovnim, s starašinam ali klučarjem, in tudi z enim ali z drugim ali tudi z več farani imeli. Po kratkim obedu so se zopet podali v cerkev molit, in na to dalej do druge fare. Te za priletnega vikšega dušnega pastirja posebno težavne opravila, in pa kar naj več dosti neprijetnosti, ki jih, de bi resnično rekli, škofi nar več pokušati morajo, so Njih zdravje tako popolnama omajale, de so komaj nazaj v Terstu se vlegli in še le čez dva in pol meseca palej postelo opušati počeli. Malega travna 13. dan 1844 pa Jih neprevidama omotica napade, blodi se Jim in nar strašneji hip smo s straham pričakovali, vender pa ljubeznivi in vsmileni Bog milostiv prošnam vernih ovčic, ki za svojega pobožnega pastirja in očeta brez nehanja molijo, jim ga za zdaj še ohrani. Niso se pa ljudje zadost prečuditi mogli, ki so Jih v kmali na to o duhovem ali binkoštne praznike več ko 1300 birmancom zakrament svete birme podeliti vidili. Ravno tako so še tisto leto nove mašnike posvetili in vse druge opravila svojega visokega stanu skerbno dopernašali.

Pri tej priliki moremo neko posebnost opomniti. O svoji bolehnosti so oni per mizi večkrat popraševali, kaj de se novega ali posebnega po svetu godi. In večidel se Jim odgovori, de je vse pri starim. — Nato so oni navadno rekli: „Moji gospodje! približujejo se velike stiske, „mi stojimo na enim ogenjbluvniku, neka nezgodna sopa- „rica nastopa po našim svetu, na to binljivo brezvetrije „mora prihrumeti gotovi vihar. Francozi je bodo sprožili, „v več krajih bo vrelo — in tudi naše cesarstvo težka „skušnja čaka! — Jest sicer tega ne bom doživel, vi pa „gospodje.“ — Mi politikarji starega kopita smo se temu posmehovali in terdili, de v našim cesarstvu, kjer toliko raznih narodov je, ki se vedno na sproti opazujejo, kaj takega mogoče ni. Ali oni odvernejo: In vender se bo ta zgodila, bote vidili—ali k sreči Avstrije se bodo tudi zapletki zvozlili.“ Zraven pisatelja znajo to prepričati še

več gospodov, zmed katerih eden še dandanašni Jih le „rankega preroka“ imenuje.

Pridemo zdaj k zadnemu letu življenja našega pokojnega škofa, to je 1845.

Bilo je ravno druga polovica velkega serpana, da je nekoliko seminiščanov (desetošolcov) iz Gorice po dokončanim šolskim letu v Terst prišlo zakrament svetega reda prijeti. Ali škof spoznaje, de Jim tega zavoljo prevelike slabosti mogoče ni, pošlejo dijake v Gorico nazaj in poprosijo vikšega knezo-škofa Lušina njih porediti. Na god svetega Avguština, 28. dan. tistega meseca, Jih bolezen tako napade, da so permorani bili se v postelo vlečti, ki je tudi do smerti več zapustili niso. Prepričani, de konec Njih pozemljiskega bitja nalezuje, se oni popolnama v božjo voljo izročijo, velijo svojim spovedniku gospod Petru Aleš-u Jim svete zakramente umirajočih podati, svoje posvetne reči vravnajo, in s živim zaupanjem zaklic Jezusa: „Dober in zvesti hlapec pojdi v veselje svojega gospoda.“ Mat. 25. 21. pričakujejo. — Vender pa, kakor znani prigovor pravi, de človak obrača, Bog pa oberne, tako se tudi Jim pripeti. Nadjali so se, de Jih bo mili Bog kmali iz tega sveta poklical, ali njegova sveta volja sklene, de se Jih silno huda bolezen podolguje. Že pri njenim začetku se po mesti in škofiji žalostni glas razšira, de zdravnika močno dvomita Jim več pomagati in de mislita, de Jih le kaki čudež smerti oteti zamore, zatorej se je pa tudi od vsih strani od bliz in daleč skoraj brez nehanja poprašavalo, kako de se oni imajo, in če je resnično Jih drago življenje v taki veliki nevarnosti? Več jih so želeli prečastitega bolnika obiskati, ali ker to za voljo Jih posebne slabosti ni pripušeno bilo, se jim je odpovedati moglo. — Le vikši knezo-škof Dunajski Vincenc Milde, škof Travniški Tomaž Jederlinič, korar Ljubljanski Juri Pavšek, ki pa že tudi, vsi v gospodu počivajo, in pa ondajšni dvorski svetovavec v Terstu in sedajšni predsednik zbora svetega Severina v Beču grof Henrik Odonel, in posledna dva večkrat, so slobodno Jim se perbližali. — Neizrečeno so

oni terpeli, ali čez Njih blede žnable ne pride tudi nar manjši glas stoka ali joka, temoč molčaje so grenki kelh pili zgol v voljo božjo vdani. Če pa ravno od dneva do dneva Jih telesna moč oslabuje, duh le zmiram čistin skorej do zadnega hipa tako krepek ostane, de so vsaki dan svojega kancelarja gosp. Jožefa Dandri-ta, sedajnega korarja stolne cerkve v Terstu, sprijeli, dopise in odpise si prebrati dali in na kratko kakor v času zdravja za svojo škofijo skerbeli, — ja še celo sedem ur pred smertjo so neki odpis podpisali.

Skušna nas uči, de bolniki, ki se jim smert bliža, večkrat od popotvanja ali sprehajanja govorijo, taka jo tudi pri ranjkim škofu bila. Oni neke tri dni, preden de to solzno dolino zapustijo, ker je ravno pisatel tega pri Njih zraven postele stal, na enkrat rečejo: Vejo kaj! naj vkažejo napržiti, se moreva vender kamor kol popeljati, zakaj tega ležanja imam že dovolj.“ Ali na odgovor: „Milostivi škof! danes je vreme zelo neprijetno in megla tako gosta, de se skorej sežen pred seboj nevidi; za to bi nar bolše bilo doma ostati“ — tako pomirjeni kar ne čerhnejo več. Posebno radi so pa v svoji bolezni nekatere svojih hišnih duhovnih pri sebi vidili, ter če se je pripetilo, de enega ali drugega, kar za voljo opravil včasi tudi drugač ni moglo biti, kakega poldneva k Njim ni bilo, tako so precej skerbno poprašali, ali de morebiti bolan ni. — In kodar se je na to k Njim prišlo, so skoraj nevadno djali: „Sem se bal, ki Jih tako dolgo ne vidim, de je tudi Jih kaka nadlega napadla ali pa de sem Jih razžalil, ali pa de so se že me naveličali. Naj, naj, še en malo z menoj poterpijo!“ — Resnično besede, ki so globoko v serca segale.

Če pa ravno vale v začetku njih bolezni molitve po celi škofiji se napovedo in iz serc zvestih věrnih ovčic neprenehoma proti nebu puhtijo, de bi vsmileni Bog preljubega vikšega pastirja vender še nekoliko časa pobožni čedi obvarval, je vender le drugač božja previdnost odločila:

Dvajseti dan listopada 1845 okoli 8. ure zvečer

se Jim gospod približa rekoč: „Glej! jes stojim pred duri in terkam; kdor me klicati sliši in me k sebi pusti, k temu bom pristopil in ž njim skupaj večerjal!“ Skriv. raz, 3. 20.

„Zdrava bodi Maria!“ drugi dan z jutraj na sopraznik matere božje darovanja milo zapojejo cerkveni zvonovi Teržaškega mesta in budijo pravične kristjane k rani molitvi. Nekatera vredna duša hvali Boga in ljubeznjivo nebeško kraljico, in se njemu priporočuje za prihodni dan; bolnik se po prijazni zarji ozira, trume gibčnih delavcov se odpravlajo na pošteno pot svojega opravila, grom topa oslobodi v luki zaderžanega mornaja. — Zdaj nekoliko hipov palej grozna tihota! — Ali čuj! velik zvon svetega Justa zadoni, za njim se oglasijo zvonovi drugih cerkva, vender njih glas ni poprejšni glas pozdravlenja ali tisto mično in veselo petje, ki je vikšega dušnega pastirja pri svojim apostolskim popotvanju tolikrat spremilo ali pa sprijelo, temoč neko tužno, žalostno, enovižno, brezkončno bučenje, ki se kakor ledeni glas angela smerti po mestu in jegovi okolici vali. Nobeden ne poprašuje, kaj de to pomeni, ker vsako pravično serce občuti samo od sebe veliko zgubo! — Neprijazen v sivi megli zavit perlazuje rani dan; kakor de bi mu na čeli zapisano bilo splohno žaluvanje in vender že množica ljudstva škofovsko sediše ograja in poprašuje, *če* in *kadaj*, de bi svojega visoko častitega Očeta se viditi dalo? Tudi 22. in 23. listopada, ako ravno vreme zmiraj neprijetno in deževno ostane, vrejo od ranega jutra do terdne noči tako domači kakor ptujci k spodobno okinčanim vodru vrednega naslednika apostelnov, ga ogledujejo, pomiljujejo, Bogu priporočujejo in na zadne s skelečim sercom odidejo.

Štir in dvajsetega listopada ob 10. uri dopoldan pridejo prečastiliv Goriški knežni nadškof in pervak Ilirije Franc Ksaveri Lušin, obdani od korarjev Teržaške in Koperške stolnih cerkva in od mnogo drugih duhovnikov iz poglavitne cerkve svetega Justa po svojega v gospodu spijočega sobrata, začnejo nevadni psalm pokore, osem duhovnov*).

*) Trugo nositi je bilo 16 duhovnikov odločenih; v trojni versti narejena je silno težo imela. Za to pa so nekateri noscov se obtožili, da jih rame skelijo. Ali eden med njimi odgerne svojo ramo in pokaže jo vso plavkasto in reče: Tudi mene tukaj skeli, ali velim vam, de ta hip bi hotel tudi celo roko zgubiti, z zolzami pristavši, de bi nam Bog — našega Očeta le zopet oživiti blagovolil. Pis.

vzame na ramo trugo, bilje zahrumijo in častiti vikši pastir nevedoma zadnikrat v svojo stolno cerkev popotuje! — Množica duhovnikov, civilnih in vojaških uradnikov, med njimi Primorskega poglavar Franc grof Stadion, generala baron Piret-Bihain in grof Wimpfen, dvorska svetavavca grof Henrik Odonel in Franc Spurni, mestni župan Muci Tomazini in dosti vodjov drugih uradništev, skorej vsi oskerbniki (konzuli) ptujih dežel, duhovstvo greške občine, poglavarji ljojdove družbe in brez števila ljudstva spremijo to žalostno pot cerkve kneza — svojega ponižnega škofa. Če pa prav vreme zmiram viharno, deževno in neprijazno ostane, vender le verli Teržaščani o cesti, po katiri pokojnega nesejo, okna in ponudbine svojih prodavnic skoz in skoz z modrastim in černim blagom prepreżejo, na kratko vse si je prizadelo po moči svojo ljubezen in zadno čast preblažnimu merliču izkazati.

Bilje pri svetim Justu so imenovani knežni nadškof Goriški imeli in so še tudi potem pokojnega na občinsko pokopališe pri sveti Ani, ki se skoraj uro hoda od mesta znajde, z duhovšino, z mestno gosposko, z mnogo oseb slavnega imena in z trumo hvaležnih ovčic spremili. Ob treh popoldne se ondi Jih truplo tikama kapeljice poleg spreduika Antona Leonardiz-a in blizo svojega rajnkega očeta v rako položi, ki je vale na to zozidana bila. Oni so sicer v svoji bolezni večkrat rekli, de želijo ko pastir v redu med drugimi svojimi predragimi ovčicami pokopani biti, in na svojim grobu le samo navadno znamnje križanega Jezuva z kratkim napisom: Matevž Ravnikar škof Teržaško-Koperski tukaj počiva.“ — Ali mestno poglavarstvo Jih je željelo, de bi kakor njih spreduik pri kapeljici počivali, in so je tudi tako zgodilo.

Ondi torej spijo spanje pravičnih Matevž Ravnikar, pervi škof zedinenih škofij Teržaške in Koperske. Od njih se zamore rečti, kar verli pisátel živlenja svetega Cipriana od tega govori: „de se je v svojim stanu ko vredni pastir svoje čede z vso močjo in ostrostjo, z vsmilenjem in s svetnostjo obnašal. Bil je ojster in radosten, njegovo serce je puhtelo pobožnost, in svetost se je cedila iz njegovih ust; kakor

bister studenic teče mu beseda, in jegovo živlenje je z besedo ene mere.“ — Tistim pa, ki zna biti, bi kaj na tem vrednim možu glodati imeli, rečemo kakor sveti Franc Salezi v svojih duhovnih pogovorih 16: „Če bi le zgol popolne vikše „pastirje staviti hotli, tako bi Boga prositi primorani bili, de „bi nam sploh angele iz nebes poslal, ker ti bi znali taki biti; „ali med ljudmi jih zabstonj išemo.“

Kakor dobrotnik v živlenji — so tudi v smerti bili, celo svoje premoženje so v zadnji volji sporočili milim namenom.

Vale po smerti smo, kakor smo že prej opomnili, od verlih oseb dopise prijeli, jim živlenjopis pokojnega škofa podeliti, med drugim trikrat iz Pariza. Poslali smo pa te zadne gor imenovanim prijatlu škofa Ravnikarja v Ljubljano in kmali po tem „Novice v 2. listu leta 1846“ od tega takole govorijo :„Smert visoko zasluženega Teržaškega škofa so zvedili kmali tudi v Parizu. Vredništvo francoskega mesečnega časopisa, ki se imenuje „le necrologe universel du XIX siecle“ in ki popisuje samo živlenje umerlih imenitnih mož tekočega stoletja, je 13. grudna pretečenega leta prosilo, de bi mu iz Tersta popis Ravnikar-jovega živlenja poslali. Vikši vrednik imenovanega časopisa gosp. Saint-Maurice Cabany sklene ta dopis s temi besedami: „Noben človek „ne zasluži bolj ko rajnki Ravnikar priti v te velike bukve, „v kterih so vse imenitne osebe sedajnega stoletja zapisane.“ Komu bi serce od veselja ne poskakovalo slišati, kako ptuj narod Slovenca časti! —

Čez dan in leto smo pa vender na dreganje nekih tukajšnih spoštuvavcov škofa Ravnikarja kratki obris njegovega živlenja v nemškim jeziku zapisali, ki ga je na to slavni doktor Kandler polaščeniga na svitlo dal. Ker so pa mislili mnogi Slovenci, ki so ali prijatli, ali poštuvavci ali pa škollani pokojnega vikšega pastirja bili, de bi se spodobilo, živlenje tega imenitnega in za cerkev in slovenšino toliko zasluženega moža Slovencom v njih jeziku bolj na tanko razložiti, tako tem željam in tudi sili lastnega serca boglivši te verstice milim svojim sorojakom s vso spoštlivostjo in ljubeznijo podamo. Sklenemo pa svoje delice z popisom osebe

rajnkega škofa Ravnikarja, ki nam ga častite „Novice“ v svojim časi takega in prav popolnama dale so, namreč:

„Ker imenitne in sloveče može si vsak tudi po „osebi poznati in vsako tudi nar manjši stvarico od „njih zvediti želi, pristavimo še naslednji popis: Rajnki „škof so bili srednjo — velike in krepke postave. Po„samezni znamiki njih obraza so bili pravne primere. „Čelo je bilo visoko; obličje bolj okroglo ko podol„gasto in nekoliko bledo rujavkaste barve. Lase so „imeli černe; verh glave se je po hudi vročinski bo„lezni že zgodaj, ravno tisto leto, ke so korar postali, „plešica pokazala. Pod košatimi obervimi je lesketalo „černo tamno in ojstro oko, ki je na pervi pogled bi„stroumnega in resobnega moža visoke veljavnosti raz„odelo. Streli enak je bil njih pogled. Berš pa ko „so se njih usta k pogovoru odperle, se je odkrilo „njih žlahtno in ljubeznjivo serce. V vsih njih delih se „je razodevala živodušnost iskrenega, za vse dobro „gorečega moža. V družbi svojih prijatlov so se radi „razveseljevali z nedolžnimi kratkočasnicami. Priprosti v „vsim svojim življenji so prezirali vunajno blišobo. Pod „milim nebam, posebno po gričih sprehajati se, Jim je „bilo do zadnega leta Njih življenja nar ljubši veselje. „Hoje so bili nagle, in dober pešec je mogel biti, ki „bi se hotel bil z njimi skušati. Ko so še v Ljubljani „bili, so radi obiskovali svoje stare prijatle po deželi; „nar rajši so pa hodili v svoj rojstni kraj, v terg Vače, „kjer so vsake šolske praznike nekoliko časa doper„nesli, posebno pa dokler so njih pobožna mati živeli, „ktero so serčno ljubili. Tudi pridigvali so tamkej do„kajkrat in ljudstvo Jih je kaj rado poslušalo. Z eno „besedo Vače so Jim bile tako drage, de ko so še „v Ljubljani ko korar, vodja in učenik bili in po tem „tudi v Terstu ko škof in obloženi z čezmernimi opra„vili, so večkrat rekli: Vse bom popustil in pa za be„neficiata na Vače šel. Gorečo ljubezen do svoje krajn„ske dežele, do maternega jezika, ki so ga visoko der-

„žali in nikol sramovali se ga, in do svojega rojstnega „kraja, so do zadnje ure svojega življenja v verlim sercu „ohranili. *)

„Plačilo njih blazega življenja so pri nebeškim Očetu „našli — na zemlji pa so zapustili nepozablivi spomin.“

---

*) Povedali so večkrat resnično smešnico, ki se je ondajšni čas v V . . . . prigodila. Bilo je tamkej v neki kerčmi več mestjanov, in na to, de so se do sitega najedli in napili, začnejo čez svojo slovensko deželo in jezik zabavljati. Ravno tam in pri tisti mizi se pa znajde tudi neki stotnik. Ta posluša in posluša nekoliko časa to nerodno žlobudranje, kar se na enkrat vzdigne in jo tako z pestjo po mizi vreže, de vse zarožla rekoč: „Jas pa tako velim, de slehern, ki se svoje dežele in pa maternega jezika sramuje, je nehvaležen in zaroblen cepic in naj še tako imenitna oseba bo.“ — Vsi kakor z kropom poparjeni obmolčijo, verli stotnik nemškega rodu pa se zopet vsede; svoje kosilice brez vse zabave dokonča in se na zadne prijazno od svojih še zmiram nemih družnikov poslovi. —

Prav tako in tudi mi še zdaj svetvamo Slovencom z Horacom v 27. odi: „Tollite barbarum morem! — Srečno!

II.

JOŽEF GROF RADECKI,

slavni vojskovodja austrianski:

Keršanskim vojšakom oče in luč.

I. Radecki rojen Slovân.

Človeški rod sovražnike tri na tem sveti ima, kteri mu stanovitega pokoja ne dajo: *poželjenje mesa*, *poželjenje oči in pa napúh življenja.* Poželjivost mesa vojsko podkuri, lakovnost ptujega blaga poželjuje in boj napravlja, napuh (napčih misel napét) napleta vojsko in sovražen ogenj podpihuje, de se ljudem pogasiti ne da, ako Bog ne pripomore.

Bog pa trojno orožje ima, z kterim razkačenimu svetu v pomoč priteče, krivične pokročat, ovarvat pravične: vojsko, kugo in lakoto. *Kužne bolezni* poželjivost mésa potolažijo, *glad* in dragina lakovnost strahujete, *kervavi boji* bogastvo in prevzetijo ponižujejo. Večna slava toraj možem, kteri to trojno vojsko za Boga, za domovino in človeški rod po junaško v imeni in po nameni božjem vodijo: v kužnjih boleznih *zdravniki* dušni in telesni, v lakoti *dobrotniki* in darovniki, v vojskah pa *hrabri vojšaki*, kteri nosijo Gospodov meč, hudobnim v strah, dobrim pa v brambo, kakor ga je nosil rajni vojskovodja *Radecki*, austrijanski meč in škit imenovan, Bogu in cesarju zvest, kristjan in avstrijan, svojim podložnim vojšakom pa oče in luč.

Vojaška služba je božja služba, dokler vojak Boga ne pozabi in cesarja ne zapusti. *Vojaški stan* je Bogu svet in

častitljiv stan; za to je tolko imenitnih svetnikov vojaškega stanú v nebesih, na priměr; sv. *Juri*, sv. *Boštjan*, sv. *Florian* sv. *Mavrici*, sv. *Evstahi*, sv. *Ahaci*, in njihovi tovarši mučeniki, sv. *Martin*, sv. *Areh*, sv. *Štepan* vogerski kralj in več drugih svetih spoznovavcov. Ima še pa tudi vojaški stan mnogo drugih slovitih možev, kterih lepo ime od roda do roda slovi in v hvalnim spôminu ostane, kakor cesar *Konstantin veliki*, kteri je kervavo malikovavstvo zmagal in svet križ povzdignil, *Rudolf Habspurski* bogaboječi in slavni oče naše cesarske rodbine, *Jan Sobieski*, Poljski kralj in zmagavec Turske sile. Bili so možje mogočni v roki božje moči, po kojih se je Bog svojega ljudstva usmilil, mu poslal v sili pomoč in v miru srečo za rode in narode.

Tudi Slovenci dva imenitna vojskovodja naj rajši imenujejo, jim naj slajši vojne pesmi prepevajo: starega *Lavdona* pri Belemgradu in pa *Radeckita*, mogočnega vojskovodja naših dni. Od Lavdona so naši stari pripovedali, kako so se nad Turkmi pod njegovim mečom vojskovali; od očeta Radeckita naši bratje in verstniki naj rajši govoré, kako so na Laškem pod njegovim vodstvom sovražne puntarje vkrotili in ohranili avstriansko cesarstvo, de ga sovražniki niso zdrobili, kakor so mislili in poželjeli. Naj torej tudi Drobtince od rajniga očeta Radeckita nekoliko lepiga povedó, pokojnimu prijatlu Slovencov v hvalni spomin, mladim Slovenskim vojšakom pa v poduk. Rajnih slavno življenje bodi živih podučenje; kajti dogodovšina od slavnih ljudi pripoveda in uči.

Rajni Jožef grof Radecki je na Češkem (Bemskem) v tergu Trebnici, šest mil od Praga ravno na věrnih duš dan (2. listopada) leta 1766 sveta luč zagledal. Oče so mu bili Peter grof Radecki, Trebniški gospod, mati pa Maria rojena baronka Behini. Ime tej slavni žlahti na Češkem daja nekako staro selo Gradec, po češko Hradec, iz kojega je posnet okrajšan priimek Radecki. Zarano je mladimu Jožefu in pa edini sestri Franci neusmilena smert ljubega očeta pobrala; ljubezniva mati in pa stric sta za keršansko odrejo otrók skerbela. Ni jima bilo ničesar predrago, zalimu mla-

denču dati keršansko omiko in potreben podúk, stanovito podlogo prave sreče, časne in večne.

Pač čudne, pa vselej modre so poti božje previdnosti, po kojih Oče nebeški človeka od mladih nog pelje, ter vzeme mladenču očeta in mu mater pusti, naj iz materniga serca svete věre zelen rožmarin sinu priraste, in vse žive dni v njegovem djanji zeleni in diši, kteriga mnogoteri brezbožni oče zaduši v sercu svojih otrok. Kaj bi v sedajnih časih iz mladega sveta sosebno pri imenitnih, žlahnih in bogatih stanovih bilo, ako bi keršanske matere svete věre žlahno drevce ne ogrebale in ne polivale! Materni nauk je mladenču juterna zarja, njeni bogoljubni izgled mu je za vse žive dni lepa bela luč; matere spomin spremlja človeka prav po angelsko na vsih potih; in naj se ravno tak človek včasih zajde, prej alj šlej ga rajne matere duh na pravo pot poverne. Blagor torej sinu, ki dobrega očeta — dvakrat blagor mu, kteri dobro keršansko mater imá. Tudi mladimu Radecku je blezo mati on zelen rožmarin žive věre v serce zasadila, ki je njegovo slavno življenje do poslednega izdihleja lepši kinčil kakor vsi lovorovi venci, ter je dajal njegovimu slavnimu djanju pravo svetlost in obstoječo čast.

Pošteno rojastvo je človeka pervo bogastvo; za tega del se mladenči svojega rodú in imenitnega stanu radi pohvalijo; česar jim nihčer ne zameri. Ako se pa prevzetnjaki na imenitnost in premoženje svojih starišev in prededov zanašajo, se na pirovo palco naslanjajo in si naberajo piškove orehe. Mladenč ima biti svoje rodovine kinč, ne pa puhla repa. — So, ki se svojega naroda sramujejo, kakor hitro jim perje zraste. Takih rojakov puhlo djanje je matere zasramovanje, ktira jih je rodila; njihova čast in pa prazna pěna, le košata senca je njihova sreča. So pa tudi prenapeti domoljubi kakti polži v lupinah, ki druge narode čerté in sosede pisano gledajo, ki dobro izhajajo. Tako djanje ni po kristjansko, tim več po pésjansko. Divjaki po Afriki in Ameriki druge rode oberajo in sovražnikov svojih meso žro, dokler keršanskega imena ne spoznajo. Kristjani vsih narodov smo si bratje in sestre, in Avstrijani, mnogoverstnih jezikov ljudje, si imamo biti ljubeznivi domači. Nemec naj Slovencu,

Mažjar Rumenu prijazno roko podá, kajti vsaki le eniga Boga in eniga cesarja ima, tako bo v Avstriji sreča. Ne rekajmo samoljubno in presebično: mi smo Čehi, mi Horvatje, Krajnci smo mi; kaj pa Korošci in Štajarci vi! Bratoljubno mislimo in ravnodušno recimo: mi smo Slovani in pa Avstrijani, kakor je naš *Radecki* bil.

II. Radecki verli vojšak.

Osemnajst let star mladenč Radecki je leta 1784 v vojaštvo šel in na Vogerskem kakor kadet med konjike stopil. Prebrisane glave in pogumnega serca, ves živ ko gliva in čerstev ko hrast je Radecki v službi vojaški hitro napredoval; v poldrugem leti je bil častni podnamestnik (podlajtnant) in v četerih letih nadporočnik (nadlajtnant). Vojaška služba mu je bila vesela in srečna, ker je Bog mladenča na vojsko zaklical.

So mladenči, ki se vojaštva veselijo, kterih delati alj učiti se ne veseli; pa še več je mladenčev, ki se vojaštva bojijo, kakor bi vojaški stan častit in srečen ne bil. Prevelik strah in nepremišleno poželenje mladenča v vojaštvi ne stori srečniga, tem več vojakov

Osem blagrov.

1. Blagor vojšakom *vernim*; vĕra jim daja resničen pogúm. Vojšak brez Boga in brez prave vĕre in pa ptič brez perut. Filip, macedonski kralj, je vkazal dvema vojakov, naj ga vsako jutro spomnita, rekoč: „Filip! spomni se, de si človek?“ Keršanskemu vojšaku pa živa vĕra zjutraj in zvečer veli: „Vojšak! ne pozabi, de si kristjan.“ Poglejte tukaj presveto znamnje, skoz ktero bili smo mi in ves svĕt odrešen! To nam bodi žeslo!“ je djal Rudolf Habspurski, mogočen vitez in slavni oče cesarske avstrijanske hiše. „Za blagost cesarstva se hočemo serčno bojevati; svojo keršansko vĕro zatajiti bi bilo pogumnim in zvestim vojšakom gerdó,“ tako je rekel svojim tovaršem sv. Mavrici, rimski vojvod tebajskega kardela 6666 mučencov. — Le z Bogam; on je Gospod vojskinih trum.

2. Blagor *serčnim* vojšakom; Bog jim bo bramba in skit. „Ako greš v boj nad svoje sovražnike, in vgledaš kojnike in vozove, in veči trumo sovražne vojske, kakor jo ti imaš; ne boj se jih; zakaj Gospod, tvoj Bog je s teboj. Naj vam ne vpade vaše serce, ne bojte se, ne umikajte se, in ne prestrašite se jih; zakaj Gospod naš Bog je med vami, in se bo bojeval za vas zoper sovražnike, de vas reši iz nevarnosti;“ tako je djal Bog Izraelskim vojšakom. V. Moz. 20, 1. Za to je mlad vojšak sv. Martin serčno djal: „S svetim križem oborožjen se hočem v sredo sovražnikov zakaditi.“ Naj krogle švigajo in se černi prah v oblakih kadi, keršanski korenjak se ne bojí; Bog mu je škit, in vsegamogočna roka je njegova bramba.

3. Blagor *bogabuječim* vojšakom; greh, naj hujši sovražnik, jih premagal ne bo; kogar pa greh ne premaga, on več veljá, kakor tisti, ki tabre in kraljestva užuga: uči sv. Duh. Lepo govori sv. Viktor rimski vojšak in mučenik: „Nikolj se nisim zoper cesarja alj deržavo pregrešil; nisim kdaj česar včinil, kar bi bilo na časti cesarstvu škodovalo; nikdar se nisim umikal deržave braniti. Vsaki dan se za cesarja in za celo kraljestvo darujem; vsaki dan molim in prosim svojega Boga, naj ju blagoslovi. Zlo neumno bi delal, če bi Bogu še zvestejši ne služil, in bi si v čem pregrešil, kar bi mi Bog po pravici očital.“ Nevarno je vojšaku rotenje, kletva igra in lenoba; naj nevarnej pa slabe drušine. „Varujte se lenobe; ona je kuga trupla in duše:“ je svojim vojšakom cesar Karol veliki djal. „Zogibaj se družbe hudobnikov“ je opominjal sv. kralj Ljudevit svojega sina.

4. Blagor vojšakom *hrabrim*; slave nezvenljivi venec jih čaka. Se sovražnika pogumno lotiti, premaganih pa usmiliti; na boju biti kakor oroslan, doma pa pohleven ko jagne: je prava keršanska hrabrost. „Bodite močni, bratje, v Gospodu in v mogočnosti njegove moči:“ opominja sv. Pavl. Ef. 6, 10. Hrabrih vojšakov se sovražnik bojí, veselí pa domovina; plahutar se le nedolžnimu grozi, in beži pred sovražnikom.

5. Blagor vojšakom *pokornim*; le pokoršina zmago da. „Imam vojšake pod seboj, pravi stotnik Kafarnavski Jezusu,

in rečem temu: Pojdi! in gre; in drugimu: Pridi! in pride; in svojemu hlapcu: Stori to! in stori.“ In Kristus je pohvalil stotnika in mu pokorniga hlapca ozdravil. Vojske duša je pokoršina; kjer pri vojakih pokoršine ni, si sovražnik lehko smeja. „Mož pokorn bo lehko od zmage govoril:“ pravi modri Salomon. Prip. 21, 28.

6. Blagor vojšakom *zvestim;* zvestoba je zmage srečna mati; če le en sam vojak spodleti, lehko se pogubi cela vojska. Imenitni kralj Ciruz je svojim vojšakom naročal: „Vsakdo vas se naj tako obnaša, kakor bi vse na njem ležalo, in naša bo zmaga.“ Kako lepo se je pohvalil sv. vojšak Juli svoje zvestobe v vojaštvi, rekoč: „Že 26 let služim cesarstvu kakor vojšak; pa še nisim kdaj bil česar tožen alj sojen, ne za še tako maliga včinka del. Šesterih vojsk sim se vdeležil, pa nikolj se nisim kakimu povelju svojih predstojnikov vstavljal, in kakor moji tovarši sim se tudi jaz enako habro bojeval; nikdar ni moj vojvod na meni kaj slabega najšel. Dokler sim tedaj v rečeh, ki niso toliko imenitne in vredne, vselej zvesto postave dopolnil, sami sodite, jeli bi prav bilo, prelomiti božje povelje. Nikdar nikolj ne bom v teh rečeh se kake nezvestobe vdeležil.“ Vojno bandero zapustiti, svojo prisego prelomiti Bog ne daj! Zvestoba na vojski vse veljá.

7. Blagor vojšakom *zadovoljnim;* Bog, ki ptice redi, tudi skerbi, de njegovi služevniki ne bodo prevelike sile terpeli. „Zadovoljni bodite, varujte se krivičnega plena, storite kar je pošteno in prav:“ opomina Bog vojšake po preroku Ecehielu. 45, 9. In sv. Joan kerstitel jim je djal, ki so ga vprašali, kaj naj storé: „Nikogar po nedolžno ne tepite, nikomur krivice ne delajte, in dovoljni bodite s svojo plačo.“ Luk. 3, 14. „Krivično blago je tudi vojšaku prekleto.“ Sv. Gotfrid. „Hraber vojšak ne sme ropar biti.“ Sv. Adjutor.

8. Blagor *stanovitnim* in Bogu vdanim vojšakom; naj jim na kervavem bojišči, alj v naročju ljubih posledna ura doteče, veselo lehko vsak stanovitni vojšak s sv. Pavlom poreče: „Dobro sim se vojskoval, tek dokončal, věro ohranil. Zdaj mi je prihranjena krona pravice.“ II. Tim. 4, 7-8. „Svest sim si, de, če ravno moje telo na tisuč koscev razse-

kali bote, bom vender o vstajenju celo in poveličano telo imel:“ je sv. stotnik Gordi svojim sovražnikom djal. „Moj Gospod in moj Bog, sprejmi me v število svojih svetih vojšakov!“ je bila sv. Floriana posledna beseda; naj tudi vsakega Bogu vdaniga vojaka bo. V božjih rokah smo vsi. „Kdor obstoji do konca, bo izveličan.“ Mat. 10, 22.

Blagor verlimu Radeckitu, osem blagrov je bilo njegovih. Bil je prebrisane glave Slovan, zvest Avstrijan, pa tudi pobožen Kristjan; za to mu je Bog na vojski toliko srečo dal. — V dobri šoli pokoršine se je naučil Radecki modro povelje dajati. Bila je tisto dobo sloveča turska vojska, od koje so nam stari slovenski vojšaki toliko radi pripovedali, in od stariga vojskovodja *Lavdona* prepevali. Kdo vojne pesmi ni slišal, naj jo tukaj bere; kakoršno smo čuli v mladih dneh.

Oj stojaj, stojaj Beligrad!
Za gradom teče r'deča kri;
Za gradom teče r'deča kri,
Deb' gnala mlinske kamne tri.

Sam Lavdon vojvoda stojí,
Kervavi meč v rokah derží;
On hoče 'meti Beligrad
In tursko vojsko pokončat'.

Ošabni Turk se mu smejí,
In Lavdonu tak' govorí:
„Ti došel si mene častit,
Alj si prišel zajce lovit?

„Ne pridem jaz zajcov lovit,
Sim došel tebe počastit;
S svinčanmi kuglam' te škropil
In s černim prahom bom kadil.

Cesarske pukše pokajo,
Se turske gospe jokajo;
Cesarski bombe mečejo,
Se Turki 'z grada vlečejo.

Radecki, ves mlad in čverst korenjak, se je leta 1788 in 1789 zoper Turko vojskoval; vojni četi konjikov, med kterimi je služil, je bilo odkazano, našo Savo sovražnih Turkov oprostiti, in varože Šabac, Beligrad pa Vidin užugati. in taborišče Niso sovražniku vzeti. Radecki si je v tem hudem boju kakor poveljni častnik vojskovodja zlate ostroge zaslužil; se je pa tudi stariga Laudona vojšaka posnemati naučil. Po srečno dokončani turski vojski po novim letu 1792 se je francoska vojska vnela. Grof Radecki je postal leta 1794 drugi ritmojster alj nadkojnik, in je bil dve leti pozdnej adjutant alj pomočnik viši vodija, kteri je cesarsko vojsko na Laškem vodil. Kmalo potem so ga postavili 1796 četnika (majorja) prekopnikov alj pionirjev, v kteri službi je Gradiško terdnjavo popravil, in ob Soči vojaške rove in okope modro naredil. Ko so mir naredili, so njemu odkazali ceste po Italijanskem vravnati. Od te dobe so mu bile vse ceste in pota po Italianskem tako dobro znane, de se je lehko v poslednih vojskah brez skerbi obračal. Tako človeku na stare dni streže, česar se v mladih letih nauči.

Leta 1799 se je huda vojska z Francozi spet vnela, in Radecki se je sosebno moško nosil, ter je bil viši poveljnika Melasa generaladjutant, pa tudi v tolikih nevaršinih, de so mu konja pod njim ustrelili. Še tisto leto so ga povzdignili za podpolkovnika in polkovnika, ter mu dali leta 1800 na Nemškem konjikov polk vojašiti. Leta 1801 je Radecki Marije Terezije reda zlati križ za vojaške zasluge na persi dobil. Po kratkem miru se je kervava vojska spet na Laškem začela, in Radecki se je kakor Generalmajor po Italijanskem leta 1805 bojeval. Ko so Francozi po Nemškem le napredovali in se gornemu Štajarju bližali, je moral Radecki z regimentom konjikov iz Laškega skoz Gorico in Ljublano v Celje hiteti, in sovražniku cesto v Celovec zapreti. Francozi so Dunaj posedli, in naši so se morli na Vogersko podati. Radecki se je povsod možaka skazal. Ko so mir naredili, je prišel Radecki ko brigadir na Dunaj. Leta 1809 je general Radecki v hudi vojski zopet junaško meč nosil, in je tudi v naših krajih stajal, ter je bil lastnik 5. polka konjikov. Od leta 1810 do 1812 je bil general Radecki v Beču vojni svetva-

vec, kjer je vojaške vednosti obdeloval po duhu in potrebi tiste dobe. Tako je nastopal od leta do leta više službe, in po njegovih zaslugah so mu križ za križem na persi pripenjali. Imenitno vojsko na Lipniškem polji, v koji so Francozko silo leta 1813 popolnoma zmagali, je general Radecki ko poglavar general-kvartirmojster štaba naravnal; je pa tudi hudo ranjen bil. Leta 1814 in 1815 je bil Radecki v zmagavni vojski na Francoskem eden naj prednih, ter je o tej priložnosti zopet pet častivnih vojaških redov in svetinj od mnogoverstnih stranskih vladarjev, kraljev in cesarjev dobil.

Previdnost božja svoje služavnike rada tudi poskusi, ali so ji v nevoljah ravno tako zvesti, kakor v dneh, kedar jim vse po sreči gre. Blagor možu, ki poterpi in voljno čaka; včakal bo zopet boljih dni; žlahen kamen se v prahu ne pustí; hitro ga poiščejo, kedar ga je potreba. V mirnih letih je general Radecki na Vogerskem, po tem pa na Moravskem služil, in je moral leta 1829 terdnjavo Holomučkega mesta prevzeti; in že so rekali, de bo Radecki na tej vojaški stopnji zaostal. Alj čez dve leti so nenadoma dobro skušaniga Radeckita v leti 1831 na Laško poslali in mu važno službo viši poveljnika Beneško-Lombarskega kraljestva, Koroške, Krajnske in Primorske zaupali, ter so poznali njega prebrisano glavo in mogočno roko, ktere je bilo na Italijanskem potreba. Na tem novem vojaškem polji je Radecki dolgo let za austrijansko cesarstvo dobro seme sjal, ktero je dober sad obrodilo, in te sad njegovega prizadevanja je v dnevih naj veče nevaršine cesarstvo razpada otel in mogočno obranil, ter vsimu svetu pokazal, kaj Avstrijansko premore, koliko velja.

Prebrisana glava vojskovodja je spoznala, de se morajo vojaki v mirnih časih za boj pripravljati, ne pa križem roke deržati in vojske čakati; zakaj, če hočeš mir, pripravljaj se na prepir. Dal je Radecki leta 1833 nov poduk za vojaško službo. Po njegovi glavi so te vojaške vodila njegovi tovarši doveršili in v bojnih vajah leta 1834 poskusili. Kmalo po tem so dali po mislih Radeckovih pravilo oroževanja na svetlo, kako se imajo novinci vojašne vaditi, pešci in kojniki v svoji službi izverstiti, de se ne bodo vaje bali, pa tudi znali,

česar je vojšaku potreba, naj si vojak posamezno na straži, alj pa v četi orožjen stojí. Tako šolo verle vojašine je modri Radecki oskerbel.

Spoznal je bitsroumni mož, od kteriga kraja miroljubni Avstriji sovražnik vstaja in se je sčasoma na noge vstopil. Ogradil je mesto Verono, naj bi imel v sili terdno zavetje. Se v dobrih časih na hude pripravljati, je hvale vredna modrost, naj si bo na vojski alj doma, blagor možu, ki to zna kakti Radecki. V jeseni leta 1836 so svitli cesarFerdinand njega v naj viši vojaško čast in službo povzdignili, in vojskovodja (maršala) izvoljili. Od leta do leta so ga z-novimi redi in častnimi križi počastili tudi sosedni vladarji. Kakor je rastla skrivaj sovražna oblast, plauiti nad tron in altar in ju siloma podreti, tako je rastla tudi Radeckova moč in čast, se sovražniku v bran postaviti in z mogočno roko vdariti hudobno puntarsko derhal. Radecki je bil mož, kojega nam je Bog poslal, ne le Avstriji, marveč celi Evropi v rešitvo. Prekucneži so na Francoskem kraljevi prestol poderli; in sušca v leti 1848 se je puntarija tudi v našem cesarstvi skuhala, in začela v Beču (na Dunaji) vreti. Kakor bi vstrelil, je začelo po vsih krajih kipeti, in černa vojska kakor vrela povodenj po deželah Avstrije, poprej mirne in srečne, razlivati. Možje brez glave in pa mladenči brez brade so si veslo cesarstva svojili, stare pravice teptali, oblasti poděrali in ljudem domišleno prostost in svojost oznanovali, kmetom pa pravili, de je vse proč, stari davk in stara gosposka; novo bo vse in pa vse dobro. Kakor hudourniki so prileteli sovražni podpihovavci od vsih krajev nad Avstrijansko cesarstvo, ljudi šuntat in strašen ogenj domače vojske podpihovat; naj bi zgorela deržavna moč našega cesarstva.

Kakor silni vihar, sovražna buna tudi po Laškem derví in strašno vojsko podkuri, ktire je laška gospôda že dolgo čakala in poželjela. Jelo je strašno kuhati in vreti; Radecki v Milani varno čuje, in premišluje, kako bo napadu v okom stopil, kako svoje vojaštvo otel, de v hudi sapi puntarije ne onemore. Italijanski vojaki, (in teh je bilo na Laškem tretji del) so vojskovodja po izdajavsko zapustili, in za puntarskimi rojaki poteguili. Piemontezi so začeli sable brusiti in

čez avstrijanske meje segati. Po Milani je začelo kuhati in vreti. Puntarji so cesarskim stražam jeli orožje iz rok pipati in svojim ljudobrancom dajati, po mesti trojno barvane bandera nositi in po ulicah graditi. Radecki spozná sovražno moč in očitno nevaršino. Vkaže, in iz grada vojaški top zagromi; v desetih minutah je vsa posadka vojšakov v orožji stala, pripravlena vdariti.

Tri dni so cesarski prekucnike po mesti vganjali in strahovali, pa tudi veliko kervi prelili in zgubili mnogo hrabrih tovaršev, po kterih so iz vsih kotov, iz oken, in iz streh strelali in po njih kamenje lučali. „Serce me boli, je Radecki djal, de ne morem toliko junaških ljudi očitnim sovražniku v okom postaviti.“ — Bistro oko vojskovodja spozna, de je potreba ošabno mesto prav čerstvo prijeti, in sklene spervič notrajno mesto popustiti, ga od vsih strani obleči, in ker jim bo živeža hitro pomankalo, Milance h pokoršini posiliti. Radecki vkaže v te namen četam, ki so po deželi stale, naj se združijo; ali Lahi so jim krog in krog vse ceste prekopali in vse poslanike poprijeli, de niso zunajni vojšaki nikakega povelja zvedli. Po noči od 19. do 20. sušca mesto prekucnikom prepusti, ki kakti seršeni za cesarskimi vrejejo in radujejo, de jim Piemonteški kralj Karl Alberto v pomoč hiti, de jim Švajcarji trume pomagavcov pošlejo, in de so vse Italijanske dežele za njih po koncu.

Modri vojskovodja previdi, de takim sovražnikom se je potreba vmekniti, se na pravim kraju zbrati, in z novo močjo sovražnike v kozji rog djati. Strašno teško je staremu vojšaku hodilo ritansko iti; pa morlo je biti, rešiti svojih vojšakov in nemških vradnikov živlenje, ktire so Italijani kervavo čerteli; se pa tudi pripraviti, o pravem času laške dežele našimu cesarstvu ohraniti. Radecki se nameni v Verono poverniti, in se o ednajstih pred poldné 23 sušca od Milana poslovi, rekoč: „*Skoraj pridemo spet!*“ V sredi vojšakov so bežale žene in otroci, so peljali bolnike in ranjene vojšake pa srečno so se v dveh dneh na planjavi za Adoj vstavili, in šotorišče napravili si počiti in odehniti. Tukaj dojdejo vojskovodja žalostni povedniki, da je 17 bataljonov laških žolnirjev njega zapustilo, in s prekucijo potegnilo, in de so se

mesta Videm, Trevižo, Padua, Vinčenca in tudi Benedke spuntale. Spoznal je, de mora v Verono hiteti, jo okovariti, se prevideti z živežem in na hud boj pripraviti.

V Verono srečno 2. aprila došel, je svojim vojšakom lepo besedo djal: „Jaz sim se kakor vaš General iz dobrih vzrokov nazaj potegnil, ne vi; vi niste premagani in tudi ne bote. Kedar se bomo zbrali, poravnali, in verzele v naših verstah, ktire so nam izdajavci naredili, spet zadelali, in de bomo prav vedli, kaka bo pri nas domá, se bomo povernili in z našimi sovražniki obrajt imeli.“ In taka je bila.

Sardinski kralj Karl Alberto je svoje čete čez reko Minčio prepeljal in se jel z našimi boriti. Radecki se je med Ečavo in Minčio vstavil, in se Tirolskega deržal, pripravlen se poskusiti. Kedar sovražni kralj Alberto zvě, kako se po avstrijanskem mota, sklene nad našo vojsko vdariti, Verono vzeti in boj v kratkem dokončati; alj moder Radecki mu naklepe zmede. Pri sv. Lucii so Piemontezi kervav nauk po glavi dobili, kteriga niso lehko pozabili. Naši vojšaki so se bili kakti levi, in pokazali sovražniku svojo čudno moč; v njihovi versti so bili mladi cesarevič, naš sedajni svitli cesar Franc Jožef. V tej kervavi bitki je učil stari vojšak Radecki svojega cesarja za meč deržati, braniti pravico, se na zvestobo in moč svojih vojšakov zanesti, jih serčno ljubiti, pa tudi kakor oče za svoje skerbeti. Od tega imenitnega, če ravno kervavega dneva (6. maja 1848) se je vnela v sercu svitlega cesarja ona posebna ljubezen do Radecka, svojega učitela modriga, in zvestiga služavnika, ktira toliko lepo slovi in obdva kinči. Sreča je sovražniga kralja Alberta pri sveti Lucii zapustila, otemnela je zvezda njegove časti; ni se višej podstopil, se naše vojske lotiti. Radecki je svoje vojšake s vsim potrebnim preskerbel, se od vsih krajev okovaril; in ko je novo pomoč dobil, je 25. maja nad sovražnika segel.

Sardinski kralj Karol Alberto se je bil med Ečavo, med Gardo-jezerom in pa reko Minčio močno zakopal. Radecki se ga je hotel od spodne strani lotiti, naj bi njegove prekope razdjal, si tabor Pešiero oprostil in tako sovražnik onemogel. V treh verstah so cesarski do Mantue skrivaj potegnili, od tega kraja sovražnika zajeli, njegovo versto pri

Kurtanone prederli in zmagali, si Montanaro strelaje osvojili, in v nekolikih urah sovražnika na vse kraje v bege pognali. Sovražniku je moč vpadala, avstrijanskim junakom pa serce rastlo; alj moder Radecki se ni prenaglil; naglica rada spoderkne.

Hudo deževje vstavi boje, žalosten glas vojsko vstraši, de so si sovražniki tabor Pešiero posilili in clo Dunajčani zoper cesarja spuntali. Kaj bo storiti? Ali Italiansko sovražniku prepustiti, in hiteti puntarjem dom oteti, alj sovražnika še enkrat krepko zgrabiti in čez mejo zapoditi? Stari vojšak Radecki si ni dolgo pomišljeval. Po noči od 3. do 4. rožnika jo z svojimi v Mantuo zavije, in v kratkem Vinčenco ostopi, ktero terdno mesto je 15,000 Sardov varvalo, kteri so krog in krog vse mostove poderli, nad več mestih ceste pregradili, in iz vsake hiše tabor naredili. Krog Vinčence so po vsih višinah topi nastavleni, in po vsih vesih sovražne ograde napravlene bile. Mislili so, de bo Vinčenca Avstrianom druga Saragoza ne premagana. Sklenili so naši 10. rožnika Vinčenco prijeti. Strašno jame boj vreti, topi grometi, tabri goreti; Sardi se branijo serdito, pa naši jih zmagajo po vsih krajih in podijo Lahe kot veter prah. Drugo jutro še pred svitom pošle sovražnik odjenka prosit. Sardincom zmaganim dajo odlaziti, in naši grejo častito v Vinčenco.

Benečansko je bilo pomirjeno; general Velden seže nad Benedke, Radecki se pa v Verono poverne, naj bi se njegovi vojšaki odihnuli in pripravili nad sovražniga kralja Karol Alberta vdariti, kteri se je bil med Peschiero in Rivoli terdno vstavil. Naši so si nekoliko počili, novo pomoč dobili, in 23. maliga serpana stopijo zopet na noge, vdarijo sovražnike, in ob 10. zjutraj je Sona jihova. Sardi beže do Somakampanje in jihove verste so bile razdrene, vsi naklepi Albertovi poderti. Zdaj je veljalo sovražnike iz verhov krog Kustoce in Somakam panjepregnati; alj ravno tukaj se je naj huj kervavi boj vnel, kajti sovražniki niso po nobeni ceni tih priročnih krajev hotli popustiti. Grozovita je bila poletna vročina 26. maliga serpana, divjala je vojska 12 ur in tekla v potokih je kerv; alj naši so zmagali, vergli Sardince, in ob 7. zvečer bila je slavna zmaga pri Kustoci gotova, ki daja mo-

dri glavi vojskovodja in pogumnosti naših vojšakov slavo in čast. Ravno v tem boji so se naši Štajarci regimenta Kinski tako junaško nosili in nepremaglivi skazali, de so se jim po dokončanem boji o prevodi generali odkrili, kar bo v hvalo Slovencov vedno slovelo, kaki serčni so junaki na boji, na ktire se je zanesti.

Kar so cesarski 25. malega serpana začeli, so hitro drugi dan doveršili, in podili sovražnike do Volte, kjer so se spet hudo tolkli celo drago noč. Drugo jutro 27. so se jeli Piemontezi na vse kraje v bege izpušati; mnogo jih je čelade zgubilo in orožje pometalo, ter so bežali pred našimi na dom.

Omaganimu kralju Albertu in njegovi vojski je verh vsega tega serce vpadlo; pošle poročnike, naj bi odjenjali se bojevati; alj vojskovodja Radecki se za vse to ne zmeni, dokler sovražnik avstrijanske zemlje ne zapusti, ktero je po krivici nastopil. Piemontezi so v Kremono hiteli; pa že po noči 30. malega serpana so spet iz mesta pete potegnili, in v enih urah za njimi so naši v mesto došli. Podili so Sardince čez reko Addo, in 2. velikega serpana so mesto Lodi spet posedli, v kojem so pervi dan po odstopi iz Milana počivali. Mnogo kervi so naši točili, veliko bratov v teh hudih bojih zgubili; alj srečno so zmagali, in poglavitno mesto Milan zopet pred njimi leži.

Kar je Radecki Milanom pri slovesu rekel: *„Pridemo spet!“* se mora zdaj na tenko dopolniti. Po junaško so naši krog Milana vse nasprotne verste razpodili in sklenili mesto po sili vzetim, naj velja kar rado; to de ni bilo velikega potreba. Kralj Alberto se je mislil v Milani hudo braniti, pa ljudstvo se je nad njim toliko razkačilo, de ga je hotlo prijeti in nadreti; s silo je pete odnesil, in jo k domu potegnil. Radecki je 6. velikega serpana v sredi svojih verlih vojšakov častito v Milan došel. Dobra duša se je premaganih Milancov usmilil, ohladila se mu je pravična jeza; prijel je zopet za veslo pokorjeniga ljudstva na Italijanskem, se je pa tudi svojim vojšakom priserčno zahvalil, ki so mu tako krepko pomagali biti mož besede.

Leta 1848 in 1849 so žalostni glasovi kakti hudi vetrovi razdertije po avstrijanskih deržavah divjali; ni bilo edinosti med deržavljani; zato pa tudi nobene prave moči. Mažjari so po Vogerskem rogovilili, Lahi po Italianskem vibrali; Čehi so krog svoje lipe slavo gnali, Nemci pa le na Nemčijo vlekli; sovražniki našega toliko mogočniga cesarstva so se nam pa skrivaj smejali in v ogenj razdertije napeto pihali, naj bi združena moč pogorela in cesarstvo razpadlo. De se ni v kose zdrobilo, ga je dober Bog ovarval pred vsemi po treh možeh, po našem svitlem cesarju Francu Jožefu, Radeckitu in Jelačiču. Od čedne 'edinosti in avstrijanske moči v Radeckovem vojaštvi je slavni nemški pevec Grilparcer prelepo pesm zapél', ki naj slovensko posneta tudi v Drobtincah za deseto obletnico slovi:

Bog ti daj srečo, vojvoda!
V tvojih jé rokah Avstrija.
  Ker je doma več najti ni,
  V tvojem vojaštvi še živí.

Bedost je nas oslepila,
Gerdost hudó razdvojila;
  Tvoji vojšaki vsi lepó
  Eniga duha, serca so.

Tam se mladenče ne zlobí
Biti modrejši, kakor ti,
  Tam se modrost domišlena
  Ne povzdiguje, ne bahá.

Tvoji vojaki čujejo,
Ter nam cesarstvo varvajo;
  Vsaki je bratu dober brat,
  Tvoje vojaštvo je tvoj grad.

Naj bo beseda kakoršna,
Tvoje povelje vsaki zna.
  Tvoji ministri vojvodni
  So tvoji zvesti spremljevci.

Sveta pokoršna tam veljá,
Kjer tvoja roka v boj peljá;
Ona premaga vsak prepir,
In nam podaja ljubi mir.

Bodi si nemec alj mažjar,
Vsaki razumi tvoj slovár;
Naj si bo hrovat alj slovan
Tebi je vsaki serca vdan.

V sili podati si rokó
Branit' deželo materno:
Daja življenja sladek sad;
Smert naše sreče je razpád.

Dal si, Radecki, nam izgled,
Se poprijaznit', združit' spet;
Združena moč nam naj veljá;
Ona nam zmago, srečo da.

Prebrisani vojskovodja Radecki se pa na zvite Piemonteze ni zanesil, ktiri se sicer za odlog prosili, zravno pa svoje vojske ne razpustili, marveč jo le pomnožili, in vedno na nogah stali. Kar so naši pričakovali, se zgodí; 16. sušca dojde v Milan Sardinski častnik in cesarskim zopet vojsko napove. Naši vojšaki to zaslišati po junaško zaukajo, in po vsih krajih Laškega vesela beseda doni: „Gremo v Turin!“ (poglavno mesto Sardinije) Ko bi trenul vojskovodja svoje vojšake zversti in svoje povelje razpošle, posadi straže v Milanski grad, v mesta Brežio, Bergamo in pa v terdno Piačenco, naj jih varjejo; on pa se z svojo vojskoj tako súka, de sovražnike lajha, ki so mislili, kakor bi se hotli naši spet za rekoj Addo postaviti, in tamo še le sovražnika pričakovati. Alj po stranskih potih naši skrivaj do reke Tičina potegnejo, in 20. sušca ravno o poldné jo čez reko vdarijo; v kratkem so stale 4 čete naših vojšakov na Sardinski zemlji. Drugi dan so jo vdarli do Mortare, kjer so imeli z Sardinci kervav boj; so jih pa tudi tako otepli, de so se v Navaro zavernili in vse ceste krog našim prepustili.

Sardinci so vso svojo moč okolj Novare postavili; serčno jih naši 23. sušca dojdejo, in ob 11. predpoldne se začno biti. Piemontezi so nad 20,000 mož v boj postavili in iz 60 topov po naših streljali; to de naši so stali kakor bi bili vzidani, če ravno vsi v enim ognji. Kakor hitro Radecki zve, kako močno se je vojska vnela, s svojo junaško četo v pomoč hiti, in Sardinci naših ne premaknejo, naj si ravno nove čete nad nje ženejo. Dan se je že nagnil, jelo se je večeriti; hočejo naši še tisti večer boj srečno skončati, mora priti še ena nova truma naših v pomoč, de bo sovražniku versto od druge strani presekala, de onemore. Željno se naši po tistem kraji ozirajo, od kojega imajo pomočniki priti. Kakor hitro jih od daleč zagledajo jim v pomoč bandero vihrati, vdarijo še enkrat tako serčno nad sovražnika, ter ga čedalje bolj pred sebo podé. Ravno misli sovražnik z vso močjo nad naše vdariti, ko ravno o pravem časi naša došla četa v pomoč seže, in Radecki od vsih krajev nad sovražnike planiti vkaže. Strašno od obdveh krajev topovi gromé; pa na enkrat vtihnejo, ter same puške pokajo. Grozovitni krič zažénó naši: „Hura! le naprej!“ in z bodalmi sovražnike v bege zapodijo. Piemonteške bandera padajo, in Radecki pri Novari z našimi zopet slavno zmaga. Tisto noč sovražni kralj Karl Alberto svojemu sinu Viktorju Emanuelu krono podá, ktire si ni upal dalej nositi. Še po noči pošle novi kralj za odlog prosit, pa Radecki ga zaverne, in mlademu kralju pogodbe napiše.

Drugo jutro naši Novaro posedejo, in novi kralj z našim Radeckitom za mir pogodbe stori. V treh dneh je bila sovražna vojska Sardincev vžugana, in premagana Sardincov prevzetnost. Veselo se naši 9. malega travna iz Novare v Milan povernejo, in po junaško čez ednajst dni v poglavitno mesto pripojejo. Na belem konji častitljivo oče Radecki pred njimi jaha, dvanajst vojnih topov za njim peljajo in banderov neso, ktire so Sardincom na vojski vzeli. Vse naše junake hvali in njihovega vojskovodja visoko časti; hudobni podpihvavci so potihnili, in avstrijansko cesarstvo je okrevalo in za dobro omladelo. Svitli cesar Franc Jožef I. pošlejo višivojvoda Vilhelma, viteškega starčeka vredno počastit. Ce-

sarji in kralji pošlejo mu srečo vošit in zlatih križev na junaške persi djat. Rusovski cesar pošle Radecku naj viši redovni križ sv. Jurja, in ga viši vojskovodja svoje vojske postavi. Ko je stari Radecki kimovca 1849 svitlega cesarja na Dunaji obiskal, se ga niso mogli nagledati, ne prehvaliti; po vsih krajih blizo in daleč je slovelo njega častito ime: *oče Radecki.* *)

III. Radecki svojim vojakom dober oče.

Hoče vojskovodja zveste vojšake imeti, mora kakor dober oče za vse skerbeti: zdravim za živež, bolnim in ranjenim za postrežbo. Verli Radecki je vse to storil tako lepó, de malokdo tako. Radi pripovedvajo stari vojaki, ki so pod njim služili, kako prijazno je starček ves vesel o palici med njimi hodil, jih popraševal, jeli so žejni ali lačni, ali jim pomankuje kake stvari, jeli so dobili svojo plačo alj še ne? Vsakemu je vedel lepo besedo dati: je potolažil žalostne, obljubil kar mogoče pomagati, in ni pozabil mož besede biti. Kedar so vojaki na vojnem polji kuhali, je svoje vojaške sine pogosto obiskoval, in ko so jedli, se je prijazno k njim vsedel, zdaj ednimu zdaj drugemu žlico vzel in z njimi zajel. Zdaj je kuho pohvalil, zdaj kuharja v šali pokregal, pokaj de ni bratom kaj boljega skuhal, ter mu lep dnar v roko potisnil, naj za jutro kaj boljšega skerbi. Ni bil rad jezen alj kedar je kako nemarnost pri živežu vojakov zagledal, alj zvedel de kruh in drugo svojo pravico prepozno alj v slabem stanu dobé, je ga pravična jeza prijela in hudo zadela nemarnike. Tako se je viši poveljnika vse razveselilo; njega vgledati je slovelo od ust do ust: *„oče Radecki! oče Radecki!“* In kedar je bilo potreba stopiti v boj, se je na povelje Radec-

*) Obširnej popisovanje te slovite vojske najdeš v bukvicah: Oče grof Radecki- V Ljublani 1852. Popisal Franc Malavašič. Založil Janez Giontini. — Prav lepo vojno pesm je naš slavni pevec Bl. Potočnik našim vojakom zapel, ktiro najdeš v molitvinih bukvicah: „Keršanski junak“ imenovanih. V Ljublani 1852. Spisal L. Jeran. Založil M. Gerber. Stran 213.

kovo vsak rad v ogenj in v smertno nevarnost zakadil, pripravlen umreti, naj le vojskovodja premaga. — Mladi vojšaki so v poslednı vojski na Sardinsko skrivaj kozo z sebo peljali, naj bi Radecki ljubleni vsako jutro navadno mleko za kosilce imel.

Kakor prostake je vedel Radecki tudi častnike svoje vojske tako poštovati in jih lepo imeti, de so ga vsi kakor očeta spoštovali in iz ljubezni vbogali. Vsak dan jih je na kosilo in k večerji, kolikorkolj mogel, povabil, in je naj raj z njimi jedel prav po domače. Rad je pohvalil svoje pomočnike, naj si je bilo na boji alj v pisariji doma; vsakimu je zasluge spoznal, ter ni drugim delo, sebi pa čast dajal. Po slavni zmagi sovražnikov pri Novari je 15. sušca 1849 to svojo blagodušnost v svoje armadno povelje očitno zapisal, rekoč: „Vojšaki! slavno ste dopolnili svojo besedo, ste nad sovražnika pogumno segli, kteriga je bilo na število veliko več kakor vas, in ste ga v petih dneh po junaško zmagali. Dogodivščina bode pričala, kajti ni armade serčnejši ne zvestejši, kakor ta, kteri viši povelje dajati so meni vaš cesar in gospod zaupali. Vojšaki! v imeni cesarja in domovine se vam zahvalim za vašo vdanost in zvestobo. Žalostno se ozira moje oko po gomilih grobov, v kojih počivajo naši vojšaki in tovarši, ktire je smert v boju pobrala. Ne zamorem torej se vam z besedo dovolj zahvaliti, če bi se z milim sercom rajnih ne spomnil. Vojšaki! naš naj terdovratnej sovražnik, Karol Alberto, je iz kraljeviga prestola stopil, z njegovim naslednikom, novim kraljem sim začasni mir storil, kteri pogod nam je porok, de bomo skoraj stanoviten mir naredili. Vojšaki! bili ste priče, z kakšnoj radostjo in veseljem nas je dežela našega sovražnika sprejela, kajti so spoznali, de pridemo krivico strahovat, ne pa pravice podjarmovat. Vi bote v djanji skazali, de niso zastonj v vas zaupali, ter se bote prav možko do premaganih obnašali, naj svetu skažete, de so avstrijanski vojšaki ravno tako strašni v boju, kakor pošteni v miru domá. Čakam zvedeti imena hrabrih junakov, kteri so se med drugimi posebno skazali, de bom njih persi s kervavo, pa slavno zasluženim znamnjem junaštva koj zdaj

okinčiti, alj pa te znamnja za vas od presvitlega cesarja izprositi vedel.“ Radecki vojskovodja.

Veliko lepše kakor do zdravih, se je blagodušni Radecki bolenim, sosebno pa ranjenim vojšakom skazal; ne le samo dober oče, ljubezniva skerbna mati jim je bil ter jim previdil zdravila, potrebno postrežbo, in clo žlahte svojih ranjenih sinov ni pozabil. Lepo nam je vojakov nekdo popisal, kar je sam videl in slišal, tako le: „Vogerskemu kojniku je v boji na Italijanskem sovražna krogla desno roko tako hudo prestrelila, de so mu jo morli na komolcu odrezati. Ko je že bil huzar precej okreval, revež v Milanskej bolnišnici v verti na kameni sedi, kadi tabak, žalostno glavo na levico naslanja, in si briše skrivaj svoje solzne oči. Videlo se mu je, de njega znotrajna težava huje boli, kakor zunajna bolečina. Sedel sim tudi jaz v kotu verta za nekim germom tako, de sim huzarja lehko videl in slišal, on pa ne mene. Rad bi ga bil nagovoril in potolažil; pa vogerske besede nisim znal govoriti, de sim ravno vogersko dobro razumeval, ako so drugi govorili. O tem začujem skoz vrata množico gospodov priti, in nemško kramljati; po guči spoznam, da je imeniten gospon med njimi. Vstanem, se ozrem in vidim, de naš občno ljubleni *oče Radecki* dojdejo svoje bolne in ranjene sine obiskat, nas osrečit in počastit.

O sprehodu po verti se je le z bolniki pomenkval, skoraj vsacega pobaral, kaj mu je; posebno se je pa z ranjenimi mudil in jih tako milo tolažil, de bi bil tudi jaz tečas veliko raj kako rano, kakor pa merzlico imel. Poslednjič častitljiv poveljnik tudi na kraj verta h huzarju dojde, ki je še vedno v koti žaloval. Ko huzar ljubleniga vojskovodja se bližati vgleda, se hoče po vojaško prednj vstaviti. Vojskovodja mu reče sedeti, ter se tudi on k njemu na trato vsede, in ga jame tolažiti rekoč: „Ljubi sin! vidim, de si ubožec, in imaš nesrečo, ki te je zadela, obžalovati. Občutim, kako te serce boli, in prav v serce se mi vsmiliš; pa kaj de tebi te velike zgube na tem sveti nikdo poverniti ne more. Pa le tako lepo Bogu služi, kakor si zvesto cesarju služil, in dober Bog bo tvoje serce spet oveselil in tvoji duši pokoj dal. Pomisli, dragi sin, de je malo ljudi na sveti, ki bi se tako lehko na

usmilenje božje zanesli, kakor ti. Slušaj torej moj očetovski svet, poterpi stanovitno svoje težave iz ljubezni do svojega Stvarnika in svojih soljudi, in ob uri srečne smerti, kedar bo vsakega terplenja konec, bodeš tudi ti v kraj večniga veselja došel, v ktero so tvoji bratji naprej šli, ki so na vojski častito smert storili.“

Ko ljubleni viši poveljnik dogovori, seže v žep in hoče kojnika obdariti; alj huzar se lepo zahvali, ne vzame darila, marveč trepetaje vojskovodja za roko prime, rekoč: „Ljubi oče! blagovoljite mi, naj vam odkritoserčno povém, zakaj se solzim. Saj veste, de sim Voger; čujem pa kako žalostno se v moji domači deželi godí. (Ravno je puntarija po Vogerskem leta 1848 hudo razsajala). To me huje boli ko zguba moje roke. Verh tega imam blizo mesta Arada vbogo staro mamko; in za njih sim si vedno v skerbéh, de bi se jim kaj žalega ne pripetilo. Nimam jim sicer z ničemur pomagati, pa vĕm kako bi jih oveselilo zvedeti, de še živim. Jaz in moji tovarši pa ne znamo pisati, ne čitati; tudi ne vĕm, jeli bi pismo materi došlo ali ne? Vse to sim danes prav živo premišleval, in solze so me polivale.“

Radecki poprašuje huzarja, kaj bi še kaj več imel materi naročiti, ter mu obljubi, de ji bode on pisal. Drugo jutro Radecki prav po domače oblečen pride z listom v roci, ter ga kojniku prebere in ga popraša, jeli vse prav? Huzar ni vedel od samega veselja pregovoriti; le prikimal je, in poljubil roko svojega poveljnika, ki je tudi banko za 100 gl. v pismo materi djal in po vojni pošti na Vogersko poslal.

Kmalo potem je odgovor matere na vojskovodja došel. Brez odloga Radecki s pismom v bolnišnico prihiti, ga huzarju veselo pokaže in bere. Kojnik pred vojskovodja poklekne, in bi mu rad kolena objel; ali dobri atej mu reče vstati, rekoč: „Potolažen bodi za čas, dragi sin; in kedar boš hotel svoji materi zopet pisati, le meni povej; saj vas bom, ako Bog da, še večkrat obiskal.“ Koliko radost so vojšaki nad tem lepim djanjem občutili, ne zapopade, kdor vsega tega sam vidil in slišal ni.

Na Koroški je imel star oče ravno te leta svojega sina v laški vojski, kteriga mu je bilo doma kervavo potreba, ker

ni imel koga za delati, ter njega in mater rediti. Oče mu domačijo prepusti, da pisati in prositi naj bi sina iz vojaštva dobil; pa ni ga mogel dočakati. Vojakov brat, duhovnik, v imeni starega očeta maršalu Radecku ponižno prošnjo piše, in v kratkih dneh je bil sin vojaštva oprosten doma, in je k veselju starišev skerb in delo domačije prevzel.

Tudi onim mestom in ljudem, ki so ga hudo obrekali in razžalili, je rajni Radecki rad odpustil in jim vsmileniga serca pomogil. Ko so se bili Benečani leta 1848 spuntali in cesarske izgnali, in se raj lažnivim kervolokom podvergli, je vstala v Benedkah tolika dragina in lakota, de niso imeli kruha ne dnarja, bolnikov pa toliko, de je tisto dobo okolj 4000 Benečanov pomerlo. Cesarski vojšaki so 24 dni zaporedom v mesto nad puntarje strelali, ki se niso hotli vdati. Nad 1000 hiš so postrelene krogle razderle, strah in glad sta po mesti gospodarila, dokler niso modrejši Benečani puntarje vžugali in našim vojšakom mesta odperli. Viši povelnik *oče Radecki* pride v Benedke kakti vsmilen pomočnik, rad vse hudo pozabi, kar so Benečani njemu in njegovim načinili, ter mahoma vbogim dosti pokorjenim mestnjanom kruha in vsega potrebniga oskerbi. Vsako pošteno serce ga je hvalilo in poviševalo njegovo blago serce.

IV. Radecki priden deržavljan, cesarju vdan in ves ponižen podložnik.

Po zimi leta 1807 je Radecki v Teržiču na zgorni Krajnskej grašino kupil, ki je imela velike fužine, v kterih so iz jekla pile in drugo orodje delali. Ni se mu dnarja mililo iz Angleškega umetne delavce najeti in dobro plačati, naj bi se domači od njih obertnije naučili, bolje blago izdelovali in bi dežela bolj dobro izhajala. To posestvo je Radecki leta 1819 prodal, pa Krajnsko še tudi potem posebno rad imel. Gospod grof Radecki so po Krajnskem toliko sloveli, de so Krajnci prav radi od njih govorili, in ko so na Italijanskem vojskovodja leta 1848 in 1849 hud boj imeli in v velikih nevaršinah bili, so ljudje pripovedali, de

so Radecki iz Laške pri Materi božji v Centgrobu blizo škofje Loke, kjer je sloveča božja pot, svete maše najeli, naj bi Bog na prošnjo Marije device cesarskimu orožju srečo dal. — Tako je prav! Dobri podložni so dolžni skerbeti in po svoji moči pomagati presvitlemu cesarju. So cesar srečni, se bo tudi njihovim podložnikom dobro godilo; če pa cesarja sreča zapusti, in ni pokornih, cesarju iz serca vdanih deržavljanov, kakoršnih smo une leta žalostne prekucije veliko poznali, hitro začne celo cesarstvo hirati in onemagati; nihčer si ni premoženja ne življenja svest; kakor cesarju, tudi podložnikom sreča zgine. Za to molimo pri očitni službi božji za presvetliga Cesarja in častito obhajamo cesarjev rojstni god; žali bog de malo ljudi svojo keršansko dolžnost prav spozná, kakor jo je spoznal rajnki moder in verli kmet Plaskan, Braslovčan v lepi Savinski dolini. Ko se je bila namreč leta 1848 po Italijanskem, Vogerskem in clo v Beču černa vojska vnela, je prisel verli kmet k svojemu gopsod dekanu sveto mašo najet. „V kakšen namén?“ ga duhovnik poprašajo. On odgovori: „De bi usmilen Bog našemu presvitlemu Cesarju srečo dal, in pa naj bi kmetje prav spoznali, de ne bo nikolj dobro, ako cesar ne zderžijo.“

Res je taka; cesar so deržavljanom, kar je matica (kraljica) bčelam v panji. Kedar matica onemore, tudi bučele oslabé: se matica pogubí alj umerje, se tudi bčele zgubijo in poginejo. Cesar so celimu cesarstvu sklepni kamen; kjer se ta kamen na oboku omaji alj clo izpade, se celo poslopje razruši; in kedar ljudje cesarja spodobno ne poštujejo, od njih gerdo govorijo in cesarske gosposke ne slušajo, tam res nikolj dobro biti ne more. Stare pravice hudobneži zaterejo, novih malo obrajtajo in vse začne v krebre iti. Sila po deželi gospodini in strah gospodari; vboštvo pa solze preliva, de se usmili Bógu! Dokler ljudje čerstvo in pravično gosposko imajo, pač premalo spoznajo, de so svitli Cesar velik božji dar; kedar v hudih prekucijah Bog ljudem cesarja v pokorilo vzame, de pravice išejo, pa je ne najdejo, še le spoznajo, kaj svetli Cesar veljajo in kaj jim prava gosposka dobriga da.

Vsedajnih časih naj bi si ljudje tri lepe nauke prav globoko in živo v serce zapisali, ki nas dolžnosti do cesarja toliko lepo učijo, rekoč: „*Moj sin! boj se Boga in časti cesarja, ter se z podpihovavcmi ne pečaj:*“ tako sv. Duh govori v bukvah pripovesti 14, 21. — „*Dajte cesarju, kar je cesarjeviga, in Bogu kar je božjega:*“ tako Jezus veli pri sv. Matevžu 22, 21. „*Vsaki človek bodi viši oblasti podložen; od Boga je oblast, od nikodar drugod; in kteri oblast imajo, so od Boga. Kteri se tedaj oblasti ustavlja, se božji volji ustavlja. — Zatorej morte podložni biti, ne samo zavoljo strahovanja, ampak tudi zavoljo vesti:*“ tako sv. Pavl uči in pravi: „*Dajte vsakimu, kar ste dolžni: davek komur davek; čast, komur čast.*“ Rim. 13, 1 — 7. To sveto dolžnost je rajni Radecki prav lepo dopolnil, nosil za cesarja meč v roci, pa tudi ljubezn in zvestobo v sercu, ponižno spoštovanje do svojega svitlega Cesarja in gospoda v vsem svojem djanji in nehanju.

Ko so se leta 1850 naš mladi, pa viteški svitli Cesar pervokrat na Laško peljali, smo jih po železnici častito spremili, in Slovenci so jih povsodi veselo pozdravljali in po dolžnosti visoko počastili. Vojskovodja Radecki pride presvitlemu Cesarju do Trebolj na mejo Krajnske dežele z množico generalov, vojaških častnikov in drugih visokih gospodov naproti. Kakor hitro presvitli Cesar na kolodvoru častitiga vojskovodja vgledajo, iz voza skočijo, viši poveljnika pozdravit; Radecki pa se Cesarju ponižno poklone, in mladimu vladarju spoštljivo vpričo vsih gospodov roko poljubi. Pač lep izgled imenitnega moža, kterimu je 38 zlatih svetinj na persih igralo, vsim podložnim deržavljanom, kako naj spoštovaje presvetliga Cesarja v mislih imajo, vselej lepo od njih govoré, ter jim povsodi spodobno čast skažejo, po nauku sv. Petra, ki veli: „*Vse spoštujte; brate ljubite; Boga se bojte; Cesarja častite!*“ I. Petr. 2, 17.

Pa tudi presvitli Cesar so hvaležno spoznali veliko vrednost svojega že ostarljeviga maršala Radeckoga. Ko so leta 1857 s presvitlo Cesarico Lizbeto Italijanske dežele obiskali, jih je Radecki ponižno prosil, naj mu butaro visoke pa tudi težavne službe milostivo odvzamejo, ker ga je teža

let močno tlačiti jela. Milostlivo mu Cezar pismeno odgovore, de sicer to prošnjo toliko zvestega služevnika težko čujejo, pa vender zato radi vslišijo, ker zaupajo, de bo Radecki brez tolikih skerbi in težavne službe še nekoljko let veselo živel. Dovoljili so in zapovedali, naj si Radecki izbere prebivati v kterim cesarskem gradu alj poslopju rad, naj si bo na Laškem krog Milana, alj na Avstrijanskem v Beču alj okolj Dunaja; vsikdar in povsodi, so djali, jim bo Radecki drag in prijetni gost, kjer ga bodo lehko o potrebi za svet pobarali, in se veselo poslužili, česar se je Radecki toliko let svojega slavnega življenja skusil. Priserčno mu vošijo, naj bi Radecki še dolgo dolgo zdrav in vesel cesarski armadi bil slave živi izgled, ljublen in češen od Cesarja in vsih sercà avstrijanskih, ter naj v sladkem spominu svojega Cesarja ohrani, in zavživa plačilo toliko slavno doprinešene pretečenosti.

Radecki je potem nekoliko mescov v pokoju srečno preživel, pa 21. velikega travna si je visokoletni starček levo nogo vlomil, ko je po svoji prijazni šegi neko gospó do duri spremil, pa srotej pozabil palico v roke vzeti, ter se je spoteknil in padel. Noga je potem zacelila, pa hodil je starček težko; na stolu, ki je kolesa imel, so ga po sobi vozili; v lepem vremenu se je še peljal na zdravo sapo, pa tudi gledat, kako se vojšaki vedejo. Ali s starim letam 1857 se je tudi junaškimu Radeckitu sonce življenja nagnilo, ko je 30. grudna smertno zbolel.

V. Radecki bogaboječi katolški kristjan.

Vsa posvetna čast nima pristne, čiste svetlobe, dokler jo luč prave věre ne osveti; vsa še tolika oblast nima stanovitne podlage brez svete věre. Zlati križi na persih otemne, kterih luč svete věre ne osvetluje, lovorovi venci na glavi hitro zvenejo, kterim rose življenja večniga pomankuje. Torej so bili vsi modri in verli vojšaki tudi zvesti, bogaboječi kristjani. *Konstantin veliki*, pervi keršanski cesar, je vkazal za vojno bandero križ narediti, in je Rimlanom po srečno dokončanim boju djal: „Skoz to izveličansko znaminje (sv.

križa), pravo znamnje serčnosti, sim vašo mesto trinoga rešil in povernil vašemu ljudstvu staro imenitnost in poprejno čast.“ Ko se je *Rudolf Habspurski* na Dunaji leta 1278 na boj pripravljal zoper mogočniga sovražnika Otokara, češkega kralja, so ga njegovi strašili, de ne bo zmogel. Rudolf pa pravi: Počite si en dan; potem pojdete v boj; meni ste zadosti, de bote mojo glavo varvali. Svoje zaupanje imam v Boga, ki me je tako čudno v ta visok stan povzdignil, mi bo kakor zaupam, tudi s svojo gnado pomagal.“ Ko so njegovi vojšaki čuli, de bo skoraj čas odriniti v boj, so se po keršansko pripravili, se izpovedali in so presveto rešnje telo prijeli. Polahoma se nasprotni armadi bližate, kar neki prijatel Rudolfovi zapôje: „O Marija! ti pomaj in nam srečno zmagat' daj.“ Na ta glas vdarijo in tako mogočno sovražnika premagajo, de je tudi nasprotnik, kralj Otokar, med mertvimi obležal.

Turski Sultan je sklenil avstrijansko cesarstvo podjarmiti, in poslе leta 1683 Kara Mustafa, svojega vojskovodja s strašno vojsko, ki je po Vogerskem palila in morila, krog Dunaja 50 vesi in sela požgala, in nad 40,000 Kristjanov v tursko sužnost gnala. Kara Mustafa Dunaj obleže z 200,000 možmi, skoz 60 dni mesto naskakuje in neusmileno stiska. Zdaj poljski kralj *Joan Sobieski* 24,000 mož v pomoč pripelje in se Dunajčanom na gori sv. Leopolda prikaže, ki so mu z gorečimi raketi na znanje dajali, de jim je sila velika. O pervem zoru 12. kimovca, bila je nedela sladkega imena Marije, so keršanski vojšaki službo božjo opravili. Častiti kapucinar Marko Avianski je sveto mašo služil, in Poljski kralj mu je k sv. maši stregel, ter je z naj pervimi tovarši sveto obhajilo prijel. Poln žive vère v božjo pomoč in polu zaupanja v pomočnico kristjanov svoje vojšake kralj serčno nagovorí in na ves glas zavpije: „Noj tedaj! v popolnoma zaupanji na brambo nebeško in na pomoč svete Device nad sovražnika!“ — Tako srečno so Turke potokli, de je Kara Mustafa o petih zvečer gole pete odnesel, kristjanom 300 težkih topov, 15,000 šotorjev, svoje dnarje in premoženje popustil, 19,000 Turkov je mertvih obležalo.

Kaj sveta vêra vojšaku veljá, in kako jo imá častiti; nam dajo posebni trije imenitni vojskovodji našega cesarstva in naših časov prav lep izgled. Princ *Eugen Savojanski*, mogočen premagavec sovražnikov našega cesarstva, ki je leta 1736 na Dunaji umerl, je nosil poleg svoje sable roženkranc, in je vse dolžnosti katolškega kristjana pobožno in prav zvesto dopolnil. Stari *Lavdon*, Turkov strah imenovan, je božjo pot v Marijo Zel opravil, prej ko se je na tursko vojsko pred Beligrad podál. Stari slovenski vojšaki, kteri so bili pod njim v turski vojski, so od Lavdona pripovedvali, de je pred njimi z mečem tudi roženkranc v rokah nosil. Ko je na smertni posteli svete zakramente umirajočih prijel (14. julia 1790), je Lavdon lepo besedo govoril: „Neprenehoma sim si prizadeval hakor pošten mož in dober kristjan živeti. Sad tega je, de clo mirno umerjem. Taka pa onemu brezdušniku ne bo, ki nima vêre, ne Boga.“

Lepo je tudi naš Radecki pri vsaki priložnosti očitno pokazal, de nima le sable v roci, marveč tudi Boga v serci, ter ga ni bilo sram križa na čeli, ki je nosil 30 častivnih križev na persih. Kedar je vidil revšino kervave vojske, ležati vbite in ranjene vojšake, je po navadi globoko izdihnil: „Oh Jezus Kristus!“ — Svete maše, spovedi in sv. obhajila ni pozabil pri vsih svojih težavnih opravilih in velikih skerbeh. Clo moleka alj roženkranca se ni sramoval, in ga je vedno pri sebi nosil v vidno znamnje, de je katolški kristjan. Tako se od njega pripoveduje, de je enkrat ravno pred bojem, poprej ko je svojega konja zasedel, Radecki skerbno okolj sebe zgublene reči iskal. Neki vojak blizo stoji, in hitro vojskovodju iskati pomore, ter najde roženkranc, ki na zemlji leži. Hitro ga pobere in mu ga podá. Prav veselo Radecki roženkranc shrani in v zaupanji na Bogá na boj odjaha. — Ko je bil Redecki leta 1850 v Ljublani obolel, in so se dobre duše bale, de bi pri toliki starosti častitljivi serec jim nepreviden umerl, so ga lepo nagovorile bogaboječe gospé, naj bi svete zakramente prijel. Posmehlaje prijatlicam starček roženkranc pokaže, rekoč: „Mislite, de sim Boga pozabil? Vsaki dan se je potreba za večnost pripravljati.“

Ko si je bil devetred letni Radecki v Veroní nogo vlomil, se je v svoji nevarni bolezni brez odloga previditi dal. Prečastiti škof Veroneški so mu svete zakramente podelili. Z solznimi očmi se je škofu zahvalil in jih poprosil, naj ga vkratkem spet obhajajo njegovi duši v tolažbo in poživlenje. Ali jih ne bo sram, ki pravijo, de se spovedati, svete zakramente prijemati in moliti vojakom ni čast? — Radecki je zopet ozdravil, in posledne dni v Milani prebival v verlem poslopji Vila reale. Dva tedna pred Božičem je tako dobro zhajal, de se je o lepem vremenu na sprevod peljal, doma so ga pa v njegovem sedežu po sobi vozili, ker ni od starosti hoditi mogel. Šterto adventno nedelo so vojni kaplan vojskovodju v sobi maševali, po sv. maši maršala obiskali, pri kteri priložnosti jih na kosilo povabi in poprosi, naj bi ga noviga leta dan spovedali in obhajali.

Na sv. Štefana je Radecki pri sv. maši od slabosti zadremal; in ko ga eden generalov izdrami, se je starček prestrašil; žal mu je bilo, de je pri sv. maši zadremal, ter je rekel: „Ne věm, kaj bo z meno, de bi rad zmirom spal?“ — Ravno tisti dan se ga je tudi plučni vnet lotil. Dva dni pred novim letam so se mu pluče tako hudo vnele, de so se jeli za-nj bati, ako ravno ni v posteli bil, ampak se v svojem stolu po hiši vozil. Stariga leta dan pošlejo po njegovega spovednika vojniga kaplana, ki pridejo, maršala v stolu najdejo in ga lepo pozdravijo rekoč, de so prišli jemu želje dopolnit in ga izpovedat. Radecki odgvori: „Ne danes, ampak jutre je novo leto, kakor bi rad.“ Častniki, ki so za stolam stali, so kaplanu migali, naj ga le danes pripravi; in na to velijo kaplan: „Danes sim pa pripravlen in za to došel.“ „No, naj pa bo, odgovori Radecki; vas bom pa vbogal.“ Na to vsi častniki iz sobe stopijo, in vojskovodja opravi prav pobožno sveto spoved. Radecki ni mogel od tiste dobe poklekniti, kar si je bil nogo vlomil, in je pri spovedi in pri sv. obhajanju z povzdignjenimi rokami sedel. Pri spovedi je bil starček pozabil domačo kapico iz glave djati; ko mu tedaj mašnik presveto rešnje telo prinesó,

se še le spomni, naglo kapco z glave potegne, in prejme posledno popotnico. Vsi pričejoči vojšaki krog njega pokleknejo in na glas svet oče naš molijo, in Radecki z njimi moli. Po tem je bil pobožen starček veliko bolj vesél; alj na večer se mu je zhujšalo.

Drugo noč po novem leti je Radecki vsim pričejočim roko podál, je od njih slovo vzel, ter se jim zahvalil, da so mu toliko zvesto služili, in jih poslednič še popraša, jeli so za ta mesec že plačo prijeli? Drugi dan po novem letu so ga v sveto posledaje olje djali. Ni več govoril; pa čedno pokrižal se je, in s tim na znanje dal, de se zavé svetiga djanja, in pa de je kristjan. Tretji dan po novem leti bi bil Radecki še rad govoril, pa niso ga zastopili. Generalmajor žlahni Stoeger uho umerjočemu nastavi, in toliko čuje, de pravi: „Mojim ljudem plačo! — Zahvalim vas! — Srečno! — Pustite me mirno umreti!“ — Te so bile imenitnega maršala zadne besede; 5. prosenca ob osmih zjutraj je Radecki svojo junaško dušo Bogu izdihnul. Tako umerje po keršansko, kdor po keršansko živi; dobro alj hudo, kar je v življenji ljubil, česar je svoje žive dni mislil in skerbel, ga tudi posledno uro ne zapustí. Kakor življenje, takošna smert. Nosil je pokojni Radecki 76 let svoj viteški meč, je bil mož katolškega duha, ter je z Bogam delal.

VI. Radecki občno obžalován in častito pokopan.

Rajni Radecki, dobra duša, ni velikega premoženja zapustil. Sporočil je svojemu sinu Bogdanu (Teodoru) sploh blago, hčeri Bogomiri (Frideriki) pa svoje zlate križe in srebernino; svoji družini pa v dnarjih po redu službe vsakimu svoj del. Tudi vbogih ni dober oče pozabil, ter jim je prihranil v usnjati mošnji 300 gl., na svete maše je pa 200 gl. v svojem testamentu sporočil, naročil pa tudi, naj ga na viteško goro v Wetzdorfu pokoplejo poleg njegovega pokojnega prijatla, vojskovodja

Wimpfen Baroa, ki je tri leta poprej umerl. Vitežka alj junaška gora je pa prijazen homec (hribček) na spodnem Avstrianskem nekoliko ur unkraj Beča na levi strani Donave. Blagi avstrijan Pargfrieder, ondatni grajšak je grič čedno z drevjem obsadil, pozidal verh hribca lepo kapelico in pod njo rako alj grobnico, junaškim vojskovodjem in vojšakom v čast, kteri so se leta 1848 in 1849 v Italijanski in Vogerski vojski moško nosili, in avstrijansko cesarstvo razpada oteli. Med zelenim drevjem čedno rezane podobe imenitnih vojšakov vsakega stanu in naroda stojé, ktiri so se na vojski vitežko skazali. Tudi hrabrih Slovencov podobe najdeš na vitežki gori v slavni spomin. Med spomenkami svojih sinov je hotel oče Radecki počivati, ktire je svoje žive dni moško vodil. Lastnik je ta homec junakov o Radeckovem pogrebu poklonil presvitlemu Cesarju kot domorodno darilce, in oni so blagimu možu podelili komanderski križ Franc-Jožefovega reda in pa avstrijanski vitežki stan.

Po smerti se še le prava ljubezn spozná, in pokaže, kaj mož ljudém veljá. Presvitli cesar žalostno poročilo zvedši, de je njihov naj zvestejši služevnik, učenik in naj bolji prijatel Radecki umerl, so zavkazali naj se rajnemu po njegovih zaslugah obhaja častiti pogreb. Naj se Radecki v hvalnem spominu ohrani, so zapovedali, de ima peti regiment huzarjev za vselej obderžati ime *Radecki*. Zavkazali so, naj se v vsakem mesti, kjer vojaška posadka prebiva, obhajajo slovesne bile in de naj cela armada po suhem in na morji 14 dni znamnje žalovanja za rajnim maršalom nosi. Tudi rusovski car je vkazal svoji armadi tri dni po njim žalovati, ktire maršal je Radecki bil. Tudi so naš presvitli cesar 3 nadvojvode in mnogo generalov v Milan poslali na pogreb slavnega moža.

Truplo rajnega vojskovodja je v Milani na parah ležalo v sredi ravno tiste sobe, v kteri je naj raj prebival. Nad parami so deržale štiri železne vojaške podobe nebo z lovorjevimi venci in vojnimi spominki okinčano. Vojaki našega regimenta Kinski, ktire je rajni Radecki posebno rad imel, so pri rajnim v pervi versti na častni straži stali. Rajniga maršala, še enkrat viditi, in od dobrega očeta slovo vzeti, se

je terlo ljudí. Kakor je imel v živlenju vsakemu kaj lepiga povedati alj opomniti, vedel revnim pomagati, potolažiti žalostne, in vsakmu prijazno roko podati, se še na mertvaškem ojdru starček z sivo glavo prijazno derží, ki je v 92. leti svoje starosti s slavo ovenčan svoje dolgo, delavno živlenje sklenil.

Kedar so v Milani mertvaške opravila rajnemu odslužili, so 14. prosenca njegovo truplo vzdignili, in po železnici v Benedke, od tod po morji v Terst, in iz Tersta v častivnem kolovozu na Dunaj peljali. Od Milana do Beča bil je le eden dolg častitljiv sprevod, kteriga so Avstrijani vsakega stanu pokojnemu dobrotniku obhajali, ter mu skazali posledno čast. Vsi stranski cesarji, kralji in vladarji Evrope so svoje sporočnike poslali, slavnega maršala h pokopu spremit. Na Dunaji je bilo o pogrebu vse mesto po konci, in 20,000 naših vojakov je v orožji stalo, rajnemu vojskovodju posledne „z Bogom“ po vojaško zadoneti. Presvetli Cesar so sami zbrane vojaške čete v sprevod peljali, in skazali svojemu rajnemu služavniku čast, ktire Evropa pri pogrebu še toliko imenitnih mož vidila ni. Nad 140 generalov in 1200 viših častnikov je rajniga vojaškega očeta na posledním potu spremilo.

Po tem ko so v poglavitnem mesti Dunaju slovesn sprevod 18. prosenca odslužili, in pokojniga truplo v stolni veliki cerkvi sv. Štefana poškropili, ter opravili duhovske molitve za njim, so peljali še tisti dan rajnega na grad Wetzdorf in ga v kapeli na pare položili. Drugi dan ob 11. se pripeljajo presvitli Cesar iz Dunaja, in z njimi viši vojvodi, mnogo generalov in vojaških častnikov vsakega reda v Wetzdorf, pokojnega vojskovodja na posledne počivališče spremit. Po dokončanem duhovskem opravili spet truplo rajniga na mertvaški voz položijo, kteriga je 6 vrancov vleklo na junaško goro. Molče gredó presvitli Cesar za njim, in z njimi spremljavci cesarskega in vojaškega stanu na posledni hoji v kraj pokoja. Verh viteškega hriba rajnega maršala iz voza vzdignejo, poslednič pokropijo, tri lopate persti na mertvaško trugo denejo in ga izročijo v naročje matere, černe zemlje. Zlate križe in častitne znamnja, ki jih je na persih nosil,

zdaj iz pokrivala njegove voske hišice poberó, dvanajst vojšakov ga v grobnico zanese, in v štric rajnega prijatla položi. Še enkrat presvitli Cesar ljublenega vojskovodja v podzemljski počivavnici obišejo, in drugi znanci in prijateli za njimi. Vse tiho in odkrito krog rajniga stojé premišljujejo, kako hitro mine vsa posvetna čast in visokost, naj si ravno človek mnogoje leta doživí, in včaka Radeckove starosti: sive in častite. Še enkrat se ozrejo na kraj, v kojem Radecki počiva, ter vzemejo od njega slovo na vselej z solznimi očmí. — Vse rajnega vojšaka zapusti, le njegove dela za njim gredó, in njegovo imé bo slovelo od naroda do naroda v hvalnem spominu.

Tako umerje bogaboječ kristjan — tako se časti pošten avstrijan — tako častito je bil pokopán junaški vojskovodja Radecki. Kaj je pa vojakom, svojim sinam lepega zapustil? — Dragi, zlati nauk: *Bojte se Boga in deržite njegove zapovedi; spoštujte Cesarja in za domovino se vojskujte; ljubite brate, in srečni bodete.*

Radecki je vsadil na vojaškem polji avstrijanskega cesarstva mogočno drevó slave in imenitnosti, ki bo zelenilo in cvetelo od naroda do naroda; slovelo pa tudi lepo ime: *oče Radecki.*

III.

JANEZ BRINOVEC,

pošten kmet, de malo takih.

Bog ne gleda na veljavo ljudi, ne na imeniten stan, ampak svoje služabnike ima v vsakem stanu, tako tudi v kmetiškem, in iz vsakega stanu sta le dva pota, v nebesa ali pa v pekel, in Bog je tudi dal človeku prosto voljo, da si sam izbere pot, katerega si hoče.

Večkrat zdihujejo kmetje, da jih je Bog v tako niski stan postavil, in nekako nevošljivo gledajo na gospôdo, ter mislijo, da le gospôda, naj že bo duhovska ali deželska, je nazbolj srečna na sveti; pa sploh je v poštenej kmetiškej hiši več sreče in veselja doma, kakor v gosposkih hišah, ker prava sreča si je le bolj tihoto in samoto izvoljila in kmetič jo najde, ako je iše po poti pravice in resnice kakor rajni Janez Brinovec pošten Gomiljan.

V lepej Savinskej dolini za velikoj cestoj leži farna vas, Gomilska, v kterej je bil rojen naš rajni Janez Brinovec. Iz mladega že se je učil lepo Bogu služiti in priden biti, kar je tudi kot mladenč pokazal, ker se je prav lepo obnašal in pridno učil, zravno pa tudi na to ni pozabil, da bo enkrat moral si kruh v putu svojega obraza pridelovati, kar je njegova možka starost zadosti spričevala. Obiskoval je namreč le domačo farno šolo, pa bi bil lahko s svojo učenostjo marskterega šterkovca prekosil, ki je že več let po mestnih šolah hlače tergal.

Resnično je to, da kteri mladenč v svojej mladosti le domačo farno šolo prav pridno obiskovati hoče, se leh-

ko veliko dobrega nauči in če tudi po tem živi, kar so v šoli učili, je lehko srečen na tem in unem svetu. In kar se še iz Janezoviga življenja sklene, je da tajistih naukov ni pozabil in zanemaril, kterih se je v šoli naučil. To je pri nekterih mladenčih kaj žalostno, da, berž ko od šole nehajo, v kratkih letih vse pozabijo; še jaz jih nekaj takih poznam, ki so se v šoli precej dobro učili, pa so v nekterih letih spet vse pozabili, da že skoraj niso znali več brati, manj še pa pisati, to pa, kar se jim je bilo iz katekizma v glavo obeslo, je tudi šlo vse rakom žvižgat, Zategavoljo so ponavljavne šole zelo koristne, če ravno se jih nekteri v svojo škodo branijo, in veči del le od naprej postavlenih persileni, morajo vsaj enkrat na teden v šolo priti, da vse ponovijo, kar so se prej vsaki dan učili; na vse to je treba staršem in rednikom prav skerbno gledati, da se nevedna mladost zmiram opominja na šolske nauke; zakaj če enkrat k spoznanju pride, koliko njeni nauki koristijo, se z hvaležnostjo spomni svojih skerbnih staršov, rednikov in učenikov, ter jim za njih perzadevo in skerb večkrat Bog lonaj reče.

Posebno je še pa tudi staršem skerbeti, kteri imajo otroke, de ne vzamejo takih ljudi pod svojo streho, kterim je malo mar za Boga, in pohujšljivo govorijo in živijo, naj že bo družina, ali kak perhajač, ker se otroci kaj slabega zmirom ložej naučijo kakor pa kaj dobrega. Kar se vem spomniti, so starši našega Janeza zato še precej skerbni bili. Prav dobro še pomnim neke stare Jere prav pobožne in zveste služabnice božje, — v nebesih si jo zdaj mislim — katero so starši našega Janeza delj časa pod svojo streho imeli: kako — je z lepimi nauki in tudi z lepim izgledom starim in mladim naprej svetila. Pač blagor vsakej hiši, kjer se taki prijatli ali prijatlice božje znajdejo; izvir prave sreče in blagoslova božjega vsim domačim, kakor je bila pobožna Jera. V šoli, katero je mladenč skerbno obiskaval, pa tudi doma od staršev, in od tiste skerbne služabnice božje, katero je mende večkrat poslušal, smem reči: se je naučil v svojej mladosti tiste keršanske modrosti, da ni le sam za se vedel

čedno živeti, ampak tudi drugim pri vsakej priložnosti kak lep nauk dati, naj že bo za ta, ali za uni svět.

Kar njegov ledik stan zadene, se je pošteno nosil kakor se keršanskemu mladenču spodobi, nigdar ni tistega posebnega znanja imel z drugim spolam, pa saj se je kolikor mu je bilo le mogoče še tistih razberzdanih fantelinov ogibal, kteri so ga le bolj k slabemu ko k dobremu napeljevali. Med poštenimi fanti, kjer se je kaka poštena pesem zapela, je bilo pa njegovo nar veče veselje biti; petje ga je črez vse veselilo, naj je že bil v drušnji ali sam. Malo ktero delo je bilo dodelano, de bi ne bil ktere zravno zapél; znal je namreč veliko pesem iz glave, svetih in tudi drugih poštenih za dobro voljo, zato ga je pa vse rado v svoji drušnji imelo. Kako je vender veselo per takih mladenčih, kteri so še nedolžnega in tako veseliga serca, da jih pošteno petje veseli! Kadar mladenči poštene in svete pesme prepevajo, se jih angeli božji veselijo, in zlodeji žalostni bežé; začnejo pa mladenči tiste umazane capunke in pleparce krožiti in po noči na vse gerlo nesramno vpiti, da Boga žalijo, in mirnim ljudem nepokoj delajo, tečas se tako vě, da se morajo angeli božji nad njimi jokati; saj tudi vsi pravični ljudje nad takimi žaljujejo in jokajo, med tem, de se zlodej prav zlo veseli, kakor da bi svojo peklensko svatbo ž njimi obhajal, jim tudi prav dobro zravno perlaga, drugače bi ne bilo tega drenja toliko otožno slišati. Mladenč kteri hoče svoje serce razvedriti in je svoje mladosti vesél, najde vsake sorte poštenih pesem na kupe, in pa tudi priložni čas za petje, kakor ga je naš rajni Janez pri vsaki taki priložnosti najdel, da je bilo njemu in drugim po volji in ga je vse rado imelo, rajši kakor tiste, kteri s svojim upitjem o neperložnem času ljudem nepokoj delajo.

Ko je bil že odrastel, so njemu oče pohištvo prepustili. To pa njemu ni glave in serca zmotilo in z napuham navdalo, kakor mnogim mladenčem, kteri kedar gospodarstvo prevzamejo, če svojih staršev in svojih dolžnost do njih več spoznati nočejo, in prav neobtesano ž njimi ravnajo, ter jim pravično zgovorjenega in kervavo zasluženega vžitka na stare dni ne odrajtujejo, in to svojo dolžnost dostikrat, le od gosposke primorani z veliko nevoljo in nevošljivostjo storijo.

Po prevzetem pohištvu je perva skerb našiga Janeza bila, se pošteno oženiti, in kakor je v svojem ledik stanu pošteno, mirno in veselo živel, in se Boga bal, ravno tako je tudi zdaj v zakonskem veči del vesel bil, če ravno ni bil prav per zdravju in zakonski stan tudi še marskteri križ saboj prinese; rad namreč se je v božjo voljo podal, torej je tudi pri vsem zmiram bolj mirniga serca bil. S svojo ženo je prav v miru živel, kakor se poštenemu možu spodobi. Res je tudi včasih za kak maselc vina dal, pa je le za potrebo pil nar bolj pa zato, ker ni prav terdnega zdravja imel, da ni čisto opešal per svojim precej velikem pohištvu; da bi se bil pa kedaj toliko preopil, da bi ne vedil, kaj govori, ali da bi bil komu le kolkaj s tim nadležen, pa ne more nobeden reči. Prišel je vselej o pravem času domu, prav miru in vesel. Iz njegove hiše ni bilo nigdar slišati krega in prepira, kakor se od nekaterih hiš, da bi tak ne, prepogosto sliši. S svojimi sosedi je zmiram v lepej zastopnosti živel, če je mu sosedova živina kako škodo storila, se ni jezil, je raj mirno preterpel, je le rekel: Jaz tudi ne morem obljubiti, da bi moja živina nigdar na sosedovem kake škode ne storila: Roka roko umije, je djal in je bilo dobro. Kako je vendar to dolgočasno, če med sosedi zastopnosti ni, da za vsako majhno reč eden drugemu zamerijo; včasih se za kako majhno reč, ki ni piškovega oreha vredna po več mesencov, clo še po več let pisano gledajo; to pač ni po keršansko!

Posebno se je pa Janez Brinovec s svojim prijetnim in odkritoserčnim govorjenjem vsakimu perkupil; naj je že bil gosposkiga ali kmečkega stanu, in je tudi vedel vsakemu stanu primeren, perjazen, in pošten odgovor dati; ni bil svetohlinski, kakor nekteri, ki pridejo do gospodé posebno do duhovske, ki jim teče beseda kakor měd, in se deržijo kakor angeli, če pa pridejo do svoje glihe in še posebno do domačih, imajo pa namesti medu kačji strup, in so le spodnim angelam podobni. Ni dvomiti, da se najdejo tam pa tam takšni; pa obernimo se rajši k poštenimu in odkritoserčnimu Janezu nazaj, in poglejmo kako se je on v drušnji obnašal. Per vsakej priložnosti je vedel kak dober svet, ali kak lep nauk dati bodi že učenim ali priprostim ljudem; zatega del so ga

pa tudi tadajni visokočastiti gospod fajmoster, in gospod šolski učitel za domačega šolskega ogleda izvolili, če se je ravno iz ponižnosti nekoliko branil. Kar se mi je pa pri njem še nar bolj dopadlo, je to, ker je toliko lepih pa poštenih in mičnih perpovedk in prilik vedel povedati, zdaj od kake duše, kako je molitve potrebovala, zdaj od kakega velikega spokornika, ali od kakega čudodelnika; tudi od svetnikov je kak lep izgled prav rad povedal; posebno je rad pravil od sv. Frančiška Seraf., kako je ponižen bil. Prav lepo je znal uverstiti kak lep izrek iz sv. pisma med govorjenje. Dal je tudi pobožnim dušam pogosto kak lep nauk, kako se še k večej popolnosti pride.

Škoda, da so se tiste poštene in mične perpovedke in prilike začele med ljudstvam tako opušati, s katerimi so se nekdaj v drušnji kratkočasili in še marskteri lep nauk iz njih dobili. Res, da je zdaj namesto tistih pripovedk dosti lepih bukvic za branje, pa brati se ne da zmiramin pri nekterih delih že celo ne; bi bilo tedaj dobro, ko bi se kaka taka poštena perpovedka vmes uverstila, namesto da se prí nekterih le kako nespodobno marnovanje in bližniga oberanje sliši, tako de pošteniga človeka ušesa bolijo, kteri mora poslušati in nemore gerdih besedi vstaviti. Tudi še pri takih pogovorih večkrat nedolžne serca omažejo, narveč pa se Bog žali, tako, da je človek, ki od take drušnje pride, namesto da bi bil vesel, le pobitiga serca.

Prav lepo navado pa je imel tudi ta pošten možak, da je če je bilo le kolkaj mogoče, tudi o delavnikih k sv. maši hodil, in prav kaj posebnega ga je morlo zamuditi, da bi ne bil šel k sv. maši. Ni scer zapovedano, da bi tudi ob delavnikih k sv. maši hodili, pa kdor je blizo farne cerkve in priložnosti ima, neizrečeno dobro delo stori, da gre, komur pa za volj opravil ali bolezni ni mogoče osebno pričejoč biti, naj pa o takih dneh, kadar sliši k sv. maši zvoniti, saj v duhu pri sv. maši bo, to je: da živo pomisli, kaj za en spomin se zdaj v cerkvi obhaja. Pa kaj da je še dosti takih tudi vmes, ki bi brez vse zamude lehko šli k sv. maši, pa raji postopljejo in lenobo pasejo, in to ne samo o delavnikih, tudi o praznikih si veliko vesti ne delajo, če pol sv. maše zamudijo ali pa

vso. Se vě da jim je tudi za pridgo, keršanski nauk in litanije malo mar, ko njim je že za sv. mašo tako malo. — Hvala Bogu! da ni veliko takih Slovencov in se lehko preštejejo, pa vendar ko bi rekel, da jih ni, bi se zlegal in lenobo v službi božji zagovarjal. Kar pa je še žalostneje, je to: da, če bližej so farne cerkve, več se jih narajma, ki lenobo pasejo, med tim ko drugi po celo ali še več ur daleč, včasi tudi z veliko težavo pridejo; od takih pač velja prigovor: Bližej cerkve, bližej pekla.

Naš rajni Janez je bil tudi mož za dobro storiti. Če mu je bilo le kolkaj mogoče, ga ni bilo treba dolgo prositi; popotne in uboge je prav rad prenočil, in če ga je tudi za več časa kakšna srota prosila, da bi jo pod streho vzel, je to z veseljem storil, in se tudi ni tresel od svojega premoženja ubogim kaj podeliti. Večkrat je rekel: Od takiga človeka mi kaj težko dene, ki ima kar grable za vkup grabiti, vil pa nima, da bi vbogim kaj dal!“ Res da on ni bil nar premožniših eden, pa kolikor je zamogel komu kaj dobriga storiti, je pa prav z veseljem storil. Hvala Bogu, dosti je takih kristjanov na sveti, da prav radi in iz keršanske ljubezni pomagajo vbogim, pa tudi še takih ne majnka, ki le za voljo hvale radi dajo vbogaime, in le takim, kteri se njim posebno perlizujejo: Od takih pravi Kristus, „da so že svoje plačilo prijeli.“ Ljubi moj! če imaš kaj dati vbogim, le daj iz dobriga serca in iz ljubezni do Boga in bližnega; če pa ne moreš kaj dati, pa siromaka z pravičnim vzrokam in s prijazno besedo odpravi; ne pa, kakor nekteri, kar sim že velikokrat slišal, če mu nima alj noče kaj dati, da siromaka prav po pesje odpravi, rekoč: marš, poberi se! Kdor vboge, ktere Kristus v svojem imenu pošle in pravi, da hoče vse to, kar se vbogim stori, naj bo kaj dobrega alj žalega, tako sprejeti, kakor da bi njemu samemu storili, tako poslovi, kako bo takemu okrutnežu tačas per sercu, ko bo

Kristus tudi njemu serdito rekel: „Poberi se spred mene, jas te ne poznam.“ i. t. d.

Kteri Boga ljubi, njega tudi Bog ljubi, in iz ljubezni do njega mu zmiram po svoji modrosti kak križ pošilja, ga ž njim privarje, da se preveč v ta svet ne zaljubi, ampak da se zavoljo od Boga poslanega križa večkrat na Boga in na večnost spomni. Tako je tudi Bog z rajnim Janezam ravnal, ter je njemu tudi križ poslal, kteriga je znal kakor Kristusov vojšak voljno nositi. Bil je namreč, kakor je bilo že zgoraj rečeno, malo kedaj prav pri pravem zdravju, in kedar je veliko terpel pri svojem pohištvu, se mu je kmalo začela kri čez usta vlivati, tako da je zmiram bil v velikej nevarnosti življenje zgubiti, in večkrat v svojim življenji je moral po več dni, včasih tudi po več tednov zadel svoje nevarne bolezni ležati. Pa kakor je bilo per njem viditi, je bil zmiram v božjo voljo vdan, alj je že bil po konci alj v postelji, nikdar ni bil nevoljen, ampak zmiram vesel, in kedar je bil toliko bolan, da ni mogel sam peti, je pa druge okoljstoječe prosil, da naj pojejo. Enkrat věm, ko smo mislili, da bo že kmalo življenje sklenil, je še sam začel tisto lepo staro pesem peti: „Tavžentkrat si ti češena“... de je druge okolstoječe k petju opomnil in oserčil, ter jim napev povedal. Tega ni mogel terpeti, da bi kdo pri njem žaloval. Kadar je bil pa kolkaj pri zdravju, je pa tudi rad kake pobožne bukve bral, posebno je rad bral sv. pasion, da se je bolj naučil, kako mora voljno za Kristusam križ nositi. Posebno je pa v bolezni prosil, da mu je kdo kaj lepega naprej bral. Nar rajši je imel, da mu je kdo terplenje Kristusovo iz popisvanja sv. Janeza bral. In tako je več let preteklo, da je bil zmiram pomalem bolan. Posebno se ga je bolezen leta 1851 na vso moč poprijela, in ga pale primorala, se u posteljo uleči, iz katere ni več vstal. Kakor je pa zmiram poprej pri vsakej bolezni lepe izglede poterpežlivosti in vdanja v božjo voljo dajal, je storil posebno še v zadnej bolezni. Voljno je grenke zdravila jemal, in sim sam prepričan bil, da je

na grenek žolc se spomnil, kterega je tudi vmirajoči Odrešenik pil na sv. križu. Svojo hišo je v lep red spravil, in kar zadno sporočilo za ta svet zadene, je vse prav modro obravnal. Čez vse pa je za svojo dušo poskerbel. Že prej v svojem življenju je večkrat v ta namen svete zakramente prijél, da bi se bil lepše za smert pripravil. Vsaki dan, posebno ob sedmih, je prav zvesto vselej za srečno zadno uro molil; in zaupam da je bil vslišan. S posebno pobožnostjo je še v zadni bolezni sv. zakramente prijél; potem pa se ni več menil za ta svet. Čeravno je bil mlado vdovo in petero malih otrok zapustil; vso skerb za nje je Bogu izročil, od vsih lepo slovo vzel, in je še le 40 let star mirno v Gospodu zaspál.

Fr. J. Zupan.

C.

PRIGODBE

žalostne in veséle, mladim in starim
v podúk in svar.

Zgled našega Gospoda Jezusa Kristusa imejmo za sercalo (špegel) pred očmi, da vse svoje djanje po njem vravnavamo. Glejmo torej, kako poterpežljiva, kako pohlevna, kako dobrotljiva, kako molčeča, kako zvesta, kako usmiljena, kako pravična, kako resnična je bila njegova preobilna ljubezin in celo njegovo življenje. To naj ima človek pridno pred sebo, in naj premišljuje v molitvi tako, da prosi Boga iz dna svojega serca, da ker (človek) sam iz sebe nič nima, nič ne zamore, mu on pomaga, da bo zamogel tudi ta pot nastopiti, in na njem svojega Zveličarja Jezusa Kristusa nasledovati.

Joanez Tauléri.

I.

MARIA CELJ.

Znano je, s koliko vdanostjo in ljubeznjo časté pobožni Slovenci Mario, kraljico nebeško, s koliko gorečnostjo obiskujejo njene božje pote v domačih in ptujih deželah in kako radi berejo vse, karkoli zadeva njih nebeške Matere slavno češenje. Spodobi se toréj, de vpletejo „Drobtinice“ letašnje v venec veselih in žalostnih prigodb, ki jih svojim bravcem podajo, tudi nar žlahniši rožo, ki je lansko leto v duhovnim vertu presvete device Marije, v naši Avstrianski domovini tako prekrasno razcvetela, de je njena slava po vsim katolškim svetu glasno donela in prelepo odmevala še celó na visokim prestolu našiga vesoljniga svetiga Očeta v Rimu. Menimo pa *sedmo stoletnico*, ki se je lani obhajala v *Maria Celju*, ki je nar slavniši Mariini božji pot v celi naši Avstrianski domovini. Poprej pa še nekoliko od silno mične zgodovine te božje poti povemo.

Bog je delivec pa tudi gospod svojih gnad, deli jih tedaj kakor in kjer koli jih hoče; hvalo pa mu glasno prepevati moramo, de je s velikimi čudeži posamezne kraje zaznamoval, na kterih je sklenil, posebno milostljivo molitve svojih otrok vslišovati, brisati solze žalostnim, ranjene serca zdraviti in s polnimi rokami gnade rositi na vse, kteri v pobožnim zaupanji po njih zdihujejo; in to posebno velja od omenjeniga božjiga pota v Maria Celju. Ker je pa nebeški Oče sklenil, vse svoje gnade nar rajši po rokah Marije svoje „gnade polne“ hčere, svojim otrokam na zemlji deliti je tudi vse gnade, ki jih je namenil od veka do veka pobožnim romarjem na tem kraji dati, v prečisto krilo device Marie položil.

Zemlja na gornim Štajerskim je silno gorata, hoja v teh krajih sploh težavna in prebivavci, ki svojo živino po visokih planinah pasejo, so daleč vsaksebi razškropleni. De je duhovno pastirstvo v takih okolšinah silno težavno, je jasno. Benediktinarska opatija v *Lambrehtu*, ki skoraj na meji Koroške in zgornje Štajerske leži, je imela že pred blizo osem sto letmi svojo faro v *Aflencu*, ki je terg tri pošte hoda od Maria Celja, ako se od naše strani tje hodi, in od tod so morali duhovni tudi raztrešene pastirje v Celjskih planinah, tedaj več kakor dan hoda, s sv. Zakramenti previdevati, in ljudje semkej h božji službi hoditi, kar je bilo skoraj nemogoče. Lambreški opat *Oto* VII. sklene tedaj eniga posebno pobožniga miniha v Celjske planine poslati, de bi stanovitno tamkej med revnimi pastirji prebival in opravlal duhovno službo med njimi. V letu 1157, tedaj pred ravno sedem sto letmi, pride ta pobožni sin sv. Benedikta v Celjske planine in poiše si za misiou nar pripravniši kraj, kjer se steka veliko planin v dolinici mali. Seboj sicer ni prinesel ne zlata ne srebra, ali drug zaklad je nosil pod plajšem, ki mu je drajši bil kakor vse bogastvo sveta, ter mu spremenil samotno pušavo v paradiž nebeški, namreč *malo podobo Matere božje*, ki je bila iz lipoviga lesa zrezana, kako namreč Mati Maria maliga Ježuška v naročji derži, kteri se ji na desno roko naslanja. Ta kip postavi v neki votol štor in pred njim napravi ubožni oltar, okrog pa zagradi leseno hišico, ter jo razdeli v dve izbi; v pervi s kipom in oltarjem je opravlal službo božjo, v drugi je imel svoje revno stanovanje. — O ti preblaženi služabnik Marie, ko si ti pervokrat na tem kraji pred svojo podobo klečal in gotovo s solznimi očmi priporočal sebe in svoj novi mision kraljici nebeški, pač nisi mislil, de bodo prišli časi, kadar bo stala na ravno tem mestu veličastna cerkev, de se bo slava kipa tvojega razlegala po vsim svetu katolškim, de bodo klečali pred njim mogočni kralji in cesarji in škofi in kardinali, vojskovodje zmagovavni in žlahniki plemeniti in ljudstva jezikov raznih na jezere in jezere, in de bo pred to podobo od veka do veka iz tavžent in tavžent serc in ust donelo angelovo češenje: *Češena si Maria!* Zakaj ko si pervokrat pred tem kipom opravljal

daritev sv. maše, še ve de s svojimi telesnimi ušesi nisi mogel slišati, prelepe pesmi, ki jo je Maria, tvoja mati, prepevala pred tronam Jezusovim in so ji odpevali deveteri angeljski kori: „Tukaj bo moje počivališe od veka do veka, tukaj bom prebivala, ker ta kraj sim si izvolila.“ — „Pridite k meni vsi, ki imate želje po meni in se od mojiga sadu nasitite. Zakaj moj duh je sladek in slajši kakor med je dedšina moja. Kdor mene najde, najde živlenje in bo prejel žegen od Gospoda.“

Sveta gorečnost pobožniga miniha in njegova podoba zala ste začele kmalo daleč okoli po planinah sloveti, dalej več se je zberalo pobožnih pastirjev okoli kapelice male, in ker jim je Maria gnad tako obilno delila, je Celjska kapelica v kratkim kakor novi božji pot sloveti začela. Kako dolgo de je ta pobožni duhovin tukaj živel, ni znano, še celo njegovo ime se je sčasam pozabilo; zaupamo pa, ga brati na sodnji dan v zlatih bukvah pobožnih otrok Marie. Zakladnici (Schatzkammer) nasprot na zidu visi tabla, ki ti kaže v sliki in napisu popisano zgodbo.

V tem je preteklo 50 let, in sklenil je usmileni Bog, slavo čudapolne podobe Celjske po posebnim čudežu širši po svetu razglasiti. *Vratislav* mejni graf Moravski in njegova žena sta že več let hudo bolna ležala. V sanjih se jima svetje, pribežati h priprošnji Marie device, in po zadoblenim zdravji osebno se zahvaliti ji v *kapelici Celjski.* Zaobljubita se, ozdravita in veselo romata k Materi Celjski. Ali ko ji dar zahvale ponižno na oltar polagata, ju močno v serce zaboli preveliko uboštvo lesene kapelice, nepristojno slavi kraljice nebeške. Na stroške Vratislava se lesena kapela odstrani in okoli čudapolnega kipa nova kamenita kapela pozida, ki še zdaj v sredi veličastne cerkve stoji in je bornimu začetku in starosti primerno od zvunaj vsa černa od tal do verha. Tri table v zakladnici z letno številko 1200 ti očitijo to prigodbo.

Že je Celjska Mati božja daleč okrog slovela, ali še bolj visoko se je mogla vzdigniti po volji božji njene slave jasna zvezda. Živel je okoli srede štirnajstiga stoletja na Ogerskim kralj *Ludovik* I. posebno goreč častivec Marie. V

svojim dvoru je imel posebin oltar s podobo Marie, pred kterim klečati in moliti in Marii sebe in svoje kraljestvo priporočati, je bilo kralja meude veselje nar veči. — To podobo je kralj tudi v vsako vojsko seboj vzel, in kaj rad in pogosto pred njo molil. Ravno je imel ta čas vojsko zoper ljutiga *Turka*. Enkrat ko se je moral turski vojski umakniti, ker je bila memo njegove štirkrat močneji, spet pred to podobico moli tako dolgo, de v molitvi zaspi. Prikazin v sanjih mu veljeva, se vnovič Turka lotiti in glej čudo! ko se prebudi, mu leži Mariina tablica draga na persih. To znamnje mu je zadosti, de spozna, de mu Maria gotovo zmago obeta. Hrabro loti se Turka, kervava smert kosi kakor travo turske glave, Turki obupajo, in Ludovik jih podi v domovino nazaj v divjim begu. Ali ponižni kralj spozna, de ta zmaga je delo Mariiniga persta in ne njegoviga meča. Napoti se toraj kakor romar v Maria Celj, in položi kakor nar drajši dar svojo preljubo tablico na Mariini oltar, in poleg nje tudi svoj vitežki meč in drago ženitvansko svoje oblačilo in žene svoje. Vse te reči se še dan današni v zakladnici romarjem kažejo. Pa to pobožnimu kralju še ni zadosti. De bi vsi prihodnji veki njegovo hvaležnost do Matere božje oznanovali, pozida okoli male kamenite kapelice veliko cerkvo, ktere posebin kinč je še do donašnjiga dne prelepi gotiški turn, ki do strehe 27, in do križa 44 sežnjev meri. Tri table v zakladnici ti vse te prigodbe kažejo. Na pervi spi kralj Ludovik in Maria mu tablico na persi polaga; na drugi je kervava vojska, v kteri dvajset tavžent kristjanov osemdeset tavžent Turkov zmaga; na tretji je kralj kakor romar, ki drage darove na Mariini oltar polaga. Pri lepih gotiških vratah pod imenovanim turnam pa stoji na desni kamenita podoba mejniga grofa Vratislava in na levi kralja Ludovika, nad vratami pa je v kamen zrezana kervava vojska in Ludevik s svojo tablico in Vratislav in njegova žena klečé pred podobo Mariino.

Od teh mal je začela slava Marie Celjske božje poti po vsih deželah glasno doneti, in neštevilni čudeži, ki so se po priprošnji na pomoč klicane Celjske Matere božje v bližnjih in daljnih krajih godili, so množili na tavžente in tavžente

romarjev število od leta do leta; sosebno ker so rimski papeži z veseljem svoj apostoljski žegen čez to božjo pot izrekli in jo z obilnimi odpustki oblagodarili. Poslednje pismo je od papeža *Benedikta XIV.* od leta 1754, v kterim so dovoleni popolni odpustki vsim Celjskim prebivavcem in ptujim romarjem, ki se zamorejo dvanajstkrat na leto po prejetih sv. zakramentih zadobiti; razun tega prejmejo še vsi, ki sedem pervih oltarjev v cerkvi pobožno obišejo, ravno tiste odpustke, ki se pri enakim obiskovanji v cerkvi sv. Petra v Rimu prejemajo. Tam, kjer je nekdaj pusta pušava bila, je zdaj lepo obdelana dolinica mala, in tam, kjer je nekdaj le kar lesena hišica misionarja stala, stoji zdaj lepi terg z 108 večidel prav lepimi hišami, v kterih okoli 900 ljudi prebiva, kteri vsi skoraj edino od romarjev žive, pa se tudi prav priljudno do njih obnašajo in so že včakali čase žalostne in vesele.

Ko so Turki v letu 1529 z ognjem in mečam po Štajerskim divjali, so tudi celjški terg požgali, in kakor povesti pravijo, zgorečimi pušicami na cerkev strelali, ktero je pa Maria čudovito obranila. Stari zakladnici nasprot vidiš tablo, ki ti to prigodbo očiti z napisam: „Turk, ki je hotel pred tergam stoječo Mariino podobo prebosti, je hipoma oslepil in se z konja zgrudil; v tem ko se je nad cerkevjo jasna krona v nebeškim blišu zagledala. Drugi dan so terg požgali in z gorečimi pušicami na cerkev strelali, alj pušice so pogorele, de celo streha ni nobene škode terpela,“

V letu 1805 so tudi Francozje v Maria Celj pridivjali. Prav po roparsko so se obnašali, in zverženi kristjani nekdajnim Turkam enako z raznimi hudodeljstvi Mariini diviški prestol oskrunili. Poropali so, kolikor so mogli, in česar niso mogli seboj spraviti, so zasméhovaje požgali. Cerkev jim je služila v jetnišnico za vjete, na več kakor 70 mestih so si vojšaki po cerkvi kurili in prelepi cerkveni oboki so od dima začerneli. Hvala Bogu, de so bile vse znamenitiši dragocenosti še o pravim času odpeljane in varno shranjene. Francozje so od nekdaj znani kakor posebno goreči častivci Matere božje, ali kléto puntarstvo, ki je vselej perva stopnja v nevero in vsaktero brezbožnost, jim je serce tako popa-

čilo, de so v serce nebeške Matere njeni posebno ljubleni otroči sekali tako globoke rane. Zato ljubi Slovenec, ki tudi rad Marijo častiš, ne zgovori besede „punt“ nikoli drugač, kakor s straham in trepetanjem in prosi Mario, de ostaneš deželski oblasti vselej ne kar na videž, temuč v duhu in iz serca pokorin.

Razun teh sovražnih napadov in razun kuge, ki je v letu 1679 v Maria Celju hudo morila, so si Celjčani še tudi sedemkrat hudiga ognja skusili. Nar grozovitniši je bil šesti, leta 1829. Spremenil je v pepel ves lepi terg, tudi streha nad cerkevjo je pogorela, so raztajali se prelepi zvonovi, deset ljudi je našlo v ognji grozno smert in vsi prebivavci so prišli na palico beraško. Hotla je morebit Maria pokazati Celjčanam, de je ona njih nar boljši mati, pa tudi morebit ob enim na skušnjo postaviti, kolika hvaležnost in ljubezin v sercu Avstriancov do nje prebiva. Zaupamo v Boga, de je dosegla oboje. Pobožna žalost, de je Marie nar slavniši božjo pot tolika nesreča zadela, od vsih strani z ganljivo naglico tako obilno milošnje skupaj znaša, de terg in cerkev v kratkim v noví še lepši obliki bližita. Razun druge podpore se je nabralo za terg enkrat sto in pet tavźent, za cerkev in zvonove pa sedem in trideset tavžent goldinarjev. Sedem novih zvonov skupaj vaga 204 centov, nar veči zmed njih pa 103 centov, kteri je pa zdaj, škoda velika! zopet vbit in nja prelivanje čaka še milošne veči.

Med ternjem tolikih britkost je prirastlo Celjčanam pa tudi veliko veselih cvetlic v preteku stoletij: od leta do leta več in več romarskih trum, prihajanje vedno obilniši kronanih gostov z bogatimi darovi in veselje sveto nad vsak dan novimi čudeži, ktere so romarjev hvaležne molitve in solze pred tronam Celjske Matere božje razglasovale.

Romarjev je prihajalo toliko, de je bila velika po kralji Ludoviku zidana cerkev že skoraj premala. Lotil se je toraj Lambreški opat *Prim* po pomoči Cesarja *Ferdinanda III.* noviga zidanja in položil v letu 1644 vogljni kamen. Poprejšna cerkev je čisto novo obličje dobila. Še enkrat tako daleč je bila zadej za *čudapolno* kapelico potegnjena in na obe strani veliko razširjena, tako de čudapolna kapelica zdaj

ravno v sredi cerkve stoji. Starimu veličastnimu turnu sta se prizidala dva stranska turna. Sloveča Mariina podoba, ki je poprej zvunaj cerkve na tri sežnje visokim marmeljnatim stebru stala, je prišla zdaj ravno v sredo noviga dozidanja in nad njo sije luč iz prekrasne visoke kuple, v kteri so štiri evangelisti in patroni Avstrijanske, Stajerske, Ogerske in Česke dežele v zid alj fresko malani. Prostor v cerkvi je tedaj silno velik; meri namreč od vrat do velikiga oltarja 46, od enih stranskih vrat do drugih pa 16 sežnjev, in visokost je mende širokosti enaka. Stranskih altarjev ima cerkev dvanajst; pri enim, ki je sv. Ladislavu, Ogerskim kralju, posvečen, je zlasti znamenita priposta, tako imevnovana Šemniška podoba Matere božje. Živel je namreč, kakor povesti pravijo, v Šemnici, rudarskim mestu na Ogerskim, pobožin rudar, ki je imel na les narisano bolj revno podobo Mariino. V vsih svojih potrebah je pred njo poklekoval in v Mario klical. Alj nekteri njegovih tovaršev, ki so bili brez vere, tega niso mogli sterpeti. Kadar ga enkrat doma ni bilo, mu sklenejo, njegovo podobo zdrobiti. Ali kakor hudo tudi po tanjkim lesu podobe bijejo, se je nobeni žlak ne prime.

Ko to vidijo, jih strah obide in zbežijo. Hvaležni rudar pa roma vesel s podobico svojo v Celj, jo položi v dar pred tron Marije, in tamkaj oznanuje še do današnjiga dne, kako mogočna de je roka Marie, in de je svetim rečem nečast delati gorje!

Veliko veselje je bilo Celjčanam tudi viditi med romarji osebe zmed nar vikših stanov z bogatimi darovi se leto na leto bližati njih cerkvi, zlasti ude naše presvitle vladarske rodovine, ki je Celjske cerkve nar veči dobrotnik. Znana je sicer Slovencem vladarjev naših od nekdaj sloveča pobožnost. Ako jim pa le nekoliko tukaj povemo, kako nar drajši Celjski darovi ravno to pobožnost preglasno oznanujejo, vemo, de bodo vse to z veseljem brali.

Že nadvojvoda *Rudolf I. Habsburški*, je napravil leta 1364 štiftingo v denarji in lepim mlinu obstoječo, de naj se bere vsak dan skoz vse čase sv. maša z šegnam za blagor Habsburške hiše. Ta maša se bere ob šestih zjutraj.

Vilhelm I. je vtemelil leta 1401 potrebno vino za sv. maše.

Nadvojvoda *Matija*, pozneje cesar je poslal po sloviti zmagi pri Štulvejsenburgu 1602 za Mariino podobo težko zlato krono.

Cesar *Ferdinand II.*, kterimu so puntarski Čehi veliko britkih ur delali, je prišel leta 1624 ravno tisti dan v Celj na božjo pot, ko so bili voditelji punta v Pragi ob glavo djani, *de bi*, kakor je rekel, *po zgledu Zveličarjevim za svoje sovražnike molil in jim od Marie gnado srečne smerti sprosil.* — Po njegovi smerti je poslala udova žena njegovo štatvo iz čistiga zlata, ki je tavžent zlatov tehtala.

Nadvojvoda *Karl Jožef*, škof Pasavski se je zaobljubil v Maria Celj; ali ker ga je smert prehitela, je v testamentu naročal, de naj se po smerti njegovo serce v Celj pošle in v steni gnadljive kapelice vzida, ter te lepe besede pristavil: de ker mu ni bilo mogoče živimu to božjo pot opravíti; hoče saj po smerti svojo obljubo dopolniti. Na evangeljski strani kapele je njegovo serce vzidano.

Karl VI. poslednji cesar iz čisto Habsburškiga kolena se je zaobljubil v Maria Celj, de bi ga Maria spremljala na njegovim potovanji na Špansko, kamor je šel, krono te dežele sprejet. Zvest svoji obljubi je prišel leta 1703 v Celj, preden je uno pot nastopil, in silno dragoceno britko martro Marii podaril. Pozneje je ta pobožni cesar pogosto s svojo ženo *Elisabeto* Celjsko Mater božjo obiskal, pa vselej z obilnimi darovi. Ko jima je pervorojeni sin *Leopold* umerl, sta poslala v Celj podobo rajniga otroka, kakor otrok veliko iz čistiga zlata, ki je več kakor 2000 zlatov tehtala z napisam: *Karl* in *Elizabet*. Ker nista mogla, pri Celjski Materi božji sprošeniga pervorojeniga sina *Leopolda* živiga perpeljati, ker ga je Bog nazaj terjal, pošleta vsaj v enaki teži njegovo zlato podobo leta 1716. Po cesarjevi smerti je poslala vdova *Elisabeta* perstana, ktera sta si pri poroki zmenjala, v Celjsko zakladnico. Perstanam je bilo vpisano vsim vdovam in ženam v lep poduk: Vdova cesarica pošle po dva in trideset letnim zakonu, ki ga je zdaj smert razvezala, poročna perstana čudapolni Celjski Devici v dar, ker zaupa, po Njeni priprošnji

enkrat v nebesih še perserčniši s svojim ljublenim možem zedinjena biti.

Cesarica *Maria Terezia*, tudi pri Slovencih še v dobrim spominu, je prejela leta 1728 v Maria Celji svoje *pervo sveto obhajilo*, in 8 let pozneje, ko je bila še komaj tri mesce omožena, je prišla s svojim možam zopet v Celj na božjo pot, ter je pernesla, gnado srečniga zakona sprosit, Marii v dar zlato serce, z diamanti drago ozaljšano, iz kteriga dva goreča plamena puhtita, z napisam: *de bi serca moža in žene bila eno serce v Bogu.* — Daj nam ljubi Bog veliko takih zakonov, v kterih sta dva serca moža in žene le eno serce v Bogu! — Tudi zlato svetilnico, ki toliko krasno razsvetluje čudapolno kapelico, je ona v letu 1749 podarila. In ko se je pred ravno sto letimi *šesta stoletnica* obhajala, je ozaljšala to kapelico z novo čisto sreberno ograjo, ktera od spredej kapelico oklepa, dva centa tehta in se še dan današnji od pobožnih romarjev občuduje. — Ko je v ravno tem letu v vojski zoper Pruse, jih enkrat slavno zmagala, je poslala z hvaležnim serčam 20 vojaških bander Marii v dar, ktere je sovražniku vzela. — Tudi je poslala v tem letu prelepo silno drago mašno oblačilo, kteriga je že rajna vdova cesarica *Elizabeta* začela delati, in ga je *Maria Terezia* z lastnimi rokami zgotovila, in kteriga še dan današnji *„cesarski ornat“* imenujejo. 13. dan kimovca ravno tega leta pa je pripeljala vse svoje otroke, tri sine in tri hčere seboj na to božjo pot, de bi se z njimi vred Mariinimu varstvu priporočila in sv. odpustkov vdeležila. — Blagor otrokam, ki mater imajo, ki jih že v pervi mladosti doji s presladkim mlekam svete ljubezni do Device in Matere Marie!

Tudi njen sin *Jožef*, pozneje znan pod imenam *cesarja Jožefa II.* je prišel leta 1761 s svojo ženo *Izabelo* v Celj na božjo pot, ter podaril zlato svetilnico, ki obstoji iz dveh serc, enako tisti, ktero je poprej enkrat njegova mati že v dar prinesla. Še tudi pozneje je prišel trikrat kakor cesarjevič v Celj na božjo pot.

Znano je od rajniga cesarja *Franca I.*, kako je večkrat popotoval v Maria Celj, pred tronam Matere božje si zlajšat težko butaro svojiga vladarstva v unih tako dolgih in hudih

francoskih vojskah in je z mnogimi imenitnimi pravicami to cerkev oblagodaril. Je pa tudi Celjska cerkev voljno in hvaležno prišla v pomoč visokimu vladarju, ko so une hude vojske vse dohodke cesarstva v svoje nikdar sito kervavo žrelo požirale, ter veliko nar drajših biserov in dragocenost iz svoje zakladnice na oltar domovine položila.

Tudi cesarja *Ferdinanda I.* in njegove toliko pobožne žene *Marie Ane* je bilo mende posebno sladko veselje obiskovati Celjsko Mater božjo in očitno v veliko spodbodo pričujočih romarjev kaj ponižno pred tronam Marie svoje molitve opravljati in sv. zakramente prejemati. Tudi naš sedajni presvitli cesar *Franc Jožef I.* so že večkrat in tudi lani s svojo pobožno ženo *Elizabeto*, in kakor oni so tudi vsi drugi udje presvitle njih rodovine obiskovali in še preradi obiskujejo Celjsko Mater, in ne zapuste nikdar tega kraja, de bi se ali cerkev, ali terg, ali bolni romarjih novih dokazov njih visoke milosti in dobrotljivosti ne veselili. Ne morem pa zamolčati nepopisljiviga veselja, ki sim ga občutil, ko sim lani sam priložnost imel, občudovati vse posebno pobožnost našiga cesarja presvitliga očeta *Franca Karla*, kteri so se cela dva dni pri Materi božji pomudili. Vidil sim jih večkrat na dan čudapolno kapelico obiskati in v sredi pripostiga ljudstva toliko pobožno moliti, de so se vsi nad njimi zgledovali. Ko so pa sv. zakramente prejeli in pri procesii sv. rešnje Telo okoli cerkve spremlali, roke na persih k molitvi sklenjene in vsi zamišleni in zatopleni v ponižno češenje kralja nebes in zemlje, ki je pred njimi nešen bil v presvetim zakramentu, so ljudje nad tem toliko spodbudljivim očitnim spričevanjem sv. vere stermeli in je bilo med romarji veliko govorjenja od tega. — Srečne dežele, ki vladarje imajo, ktere živa vera vodi pred tron Marie, od nje sprosit žegen božji nad ljudstva svoje! Povzdignimo pa tudi mi, Slovenci dragi! roke svoje proti tronu Mariinimu, da bi vse dni obdajala s plajšem mogočniga varstva svojiga svitli prestol vladarjev naših in bila in ostala vse čase dobra mati cesarja in nja podložnih.

Zgled pobožnih vladarjev naših so posnemali v češenji Celjske Matere božje tudi vsi drugi stanovi viši in nižji, du-

hovni in svetni, in knez in škof *Dominik* grof *Lamberški* priča, de je v začetku osemnajstiga stoletja letno število romarjev sto in dvajset tavžent dosegalo; v letu 1757 pa, ko se je *šesta stoletnica* obhajala, so število romarjev na štirkrat sto tavžent cenili, kar vse priča, de se je Celjska božja pot v pretečenim stoletji še vse gorečniši obiskovala memo sedajniga.

Ali veselši in znamenitiši je moglo Celjčanam biti, slišati od leta do leta od novih čudežev, ki so se na priprošnjo Celjske Matere v bližnjih in dalnih krajih godili in gledati mnogoverstne table, zmed kterih so nektere prav lepe in dragocene, ktere romarji ob zidu cerkve obešajo, de bi še prihodnjim časam oznanovale čudeže mogočne Celjske Device. Ako bi hotel vse te table prešteti, ktere pa le od čudežev v časnih in telesnih zadevah pričajo, se ti bo gotovo zgodilo, de ne boš našel ne konca ne kraja. Tode kaj so vsi ti vidni čudeži proti unim nevidnim, kteri se na Mariino priprošnjo neprenehama gode na dušah romarjev vernih! Bilo je pred lanskem, ko sim se tega sam prepričal. Ker so mi ljudje raznih krajev in jezikov pravili, kako so nekteri že celó obupali nad Bogam in zveličanjem svojim, pa so se potlej na „Celjsko Devico“, kakor jo Nemci radi imenujejo, obernili in hipoma zopet presladko zaupanje našli; — kako so drugi dolge leta tičali v nagnjusnih pregrehah vsi slepi in meseni in še mislili niso, kedaj poboljšati se, in kako je edina misel na preljubeznjivo Celjsko Devico jih hipoma zdramila iz globokiga spanja, jim nepopisljivi gnjus, žalost in strah obudila nad življenjem toliko grešnim; — kako so zopet drugi s solznimi očmi pravili, de jim je hudič že dolge leta jezik vezal, de se nekterih preostudnih skrivnih pregreh nikdar obtožiti upali niso, pa jim je poslednjič, da sami ne vedó, od kod, ta misel prišla: v Maria Celj se hočem podati, tamkaj čisto spoved opraviti in tamkaj življenje vse novo začeti; — kako je še drugim Maria tako silniga duha pokore sprosila, de so več dni hoda peš in pri edinim kruhu in vodi in betvo tople juhe božjo pot opravili in v enaki ojstrosti se na dom poverniti želeli, ker se jim vse to še premalo zdi v permeri z odpušenimi grehi in z velikostjo gnad, od Marie prejetih; — kako

so še drugi globoko ginjeni pravili, de potem, ko so si tukaj imenitnih gnad sprosili, jih neka skrivna moč vleče, de jenjati ne morejo, priti še zopet in zopet Marii zahvalit pred njeni toliko gnadljivi tron; kakor sim tudi od nekiga kovača pripovedovati slišal, kteri potem, ko je veliko gnado tukaj prejel, je še 33 let zapored prišel se zahvalit Marii, je tudi po svoji zmožnosti lep in bogat dar v zakladnico položil, pa še sklep ima, de dokler ga noge bodo nosile, jenjal ne bo, vsako leto obiskati Celjske Device častitljivi tron. Ki sim vse to in še veliko več drugiga čudovitega vidil, slišal in zvedil, sim začel sam v duhu stermeti in si misliti: O Devica prečudna! table ob zidu oznanujejo čudeže, ki si jih storila z božjo gnado na bolnih telesih; ali ako bi hotli tudi v table zapisovati čudeže veči, ktere na bolnih dušah grešnikov delaš, bi se gotovo ob vsim zidovji od tal do strehe tabla tišala table.

Tako so tekli Celjčanam časi žalostni in veseli in se je približala *stoletnica sedma.* To sveto leto obhajati po moči slovesno, je bilo v cerkvi mnogo obnovleniga, zlasti *čudapolna kapelica* kakor nevesta okinčana. Teržani pa so na vsih krajih mesta lepe oboke postavili, kteri so bili po leti vedno z zeljenjavo in cvetlicami opreženi, zmed kterih je Maria v lepih napisih raznih jezikov romarje prijazno pozdravlala in blagoslovlala. Začeli so sveto leto tako, de so se na sv. Silvestra večer 1856 ob šestih slovesno lauretanske litanije pele, in potem zvonenje skoz celo uro in mogočna strel od gore do gore sveti čas oznanovala. Na noviga leta dan je bila slovesna peta maša z zahvalno pesmijo za srečno včakanje tega sv. časa; potem skoz tri dni tako imenovana štirdeseturna andoht pred sv. rešnjim Telesam, pri kteri so se vse farne soseske uro na uro verstile. Pozneje so si prizadevali g. dekan in predstojnik samostana, de so ob vsih večih, zlasti Mariinih praznikih ali kteri škof ali saj infulirani opat v gnadljivi kapelici veliko sv. mašo imeli. In zares je spodbudljivo slišati, kako so s svojimi čedami vred tudi njih viši pastirji z enako otroško ljubeznjo „Celjsko Devico“ obiskat hiteli. Mnogi z med njih so veči procesije iz svojih škofij sami osebno po poti vodili in jih branili s

sv. nauki; postavim: Kardinal *Granaški*, knez in škof *Sekovski* (ali Graški), in škof *Bernski*. Razun teh so naslednji škofje in opati še Celjsko Mater obiskali: kardinala *Dunajski* in *Praški*, nadškof in *apostolski poslanec* na Dunaji, nadškofje in škofje iz *Olomuca, Gorice, Kašav-a, Lavanta, Linca, Steinamangera, Stuhlweisenburga, Temesvara, Šent Peltna, Vesprima* in *Veicen-a*, dalej opatje iz *Admonta, Kremsminstera, Melka, Nejrejša, Lilienfelda, Šent Lambrehta, Šent Pavla* in *Forau-a* in veliko infuliranih proštov.

Število vsih romarjev svetiga leta se ceni na dvakrat sto in sedemdeset tavžent. Koliko dela de so spovedniki v tem letu imeli, bodo naslednje števila nekoliko pojasnile. Obhajanih je bilo postavim: 12. in 13. Aprila okoli 6000, 13. Maja okoli 7000, 11. Junia okoli 5000, o Šent Petrovim 5500, na god obiskovanja Marie Device 4000, o velikim Gospiinim v treh dneh 13,000 o malim Gospiinim v dveh dneh 25,000, na vsih Svetnikov okoli 5000, na praznik čistiga spočetja Marie v adventu 6000, na sveti dan 5000 in na dan sv. Silvestra 3000. — Večih procesij, ktere so bile slovesno vpeljane, je prišlo 417, zmed njih so imele nar veči število: iz Dunaja z 4500, iz Gradeca z 5000 in na praznik maliga Gospiiniga velika Ogerska procesija z 27000. — Po raznih deželah pride na Ogersko 135,000, na Češko 25,000, na Štajersko 40,000, na Koroško 2000 in na druge kronovine okoli 3000 romarjev. Po raznih stanovih nar poprej skoraj vsi udje naše *presvitle cesarske hiše;* dalej pride na duhovni stan 1200, na viši vojšake 200, na gosposki stan sploh 3000, na teržane 70,000, na kmete 150,000 in druge delavce 40,000 romarjev. S posebno zahvalo do Marie Device pa je opomniti, de med tolikimi romarji jih ni več kakor 5 vmerlo, in ne več kakor 31 zbolelo, kteri so pa zopet vsi kmalo ozdravili in se domu vernili.

Veliko dragih in prelepih darov so razne procesije seboj prinesle, prinesle in poslale posamezne visoke osebe, poslale daljne mesta in tergi in kraji. V kroni vsih darov pa, ki so se v tem sv. letu na oltar „Celjske Device“ položili, se svetita zlasti *dva bisera posebne blišave in viši vrednosti. Pervi biser je draga silno lepo izdelana srebernа in posla-*

čena monstranca, poslana od sv. Očeta našiga, Pia IX. iz Rima. Ker jim namreč ni bilo mogoče, samim obiskati toliko hvaleno Celjsko Devico, so naročili svojimu apostoljskimu poslancu: „de Luca“ na Dunaji, v Njih imenu opraviti božjo pot v Maria Celj, in Njih dar in molitve, kakor dokaz ponižne vdanosti rimskega stola do nebeške kraljice na oltar Celjske Device položiti. 11. Oktobra so prišli visoki poslanec, peli veliko sv. mašo in *pervi* s to predrago monstranco vernimu ljudstvu sv. žegen dali. — *Drugi biser* je necenljive vrednosti dar njih vzvišenosti kardinala kneza in pervaka Ogerske cerkve, *Janeza Scitovski-ga,* nadškofa Granaškiga iz goliga zlata, srebra in žlahnih kamnov. Na podolgovati podstavi se vzdiguje na posebnim stolicu sreberni steber, na kterim je podoba Matere božje, natanjko uni ponarejena, ktero je nekdaj pervi misionar v ta kraj prinesil, na glavi ima krono Ogersko, ki bliši biserov in žlahnih kamnov. Pred Marijo je manjši podoba klečečiga nadškofa daritela, kteri izročuje na blazini Materi božji podobo Granaške škofijske cerkve, ktera je s prosto roko v občudovanje splošno presilno umetno izdelana. Poleg klečečiga škofa leže bukve, škofja kapa, nadškofji plajš, vratna veriža in persna zvezda reda sv. Štefana. Na stalcu stebra so štiri zlate table z napisi, in sicer pervo: Mati božja, varhinja naše deželе, sprejmi otroško počešenje tvojih Ogerskih vernih;“ — drugi: „Ohrani v svojim milostnim varstvu Granaško marterno cerkev z vsimi njenimi drugimi cerkvami;“ — tretji: „Daj svoj materni žegen rimskimu papežu, kralju apostolskimu in deželi Ogerski; četerti: „8. Septembra 1857 po kardinalu, knezu in pervaku in nadškofu Granaškimu, Janezu Scitovskimu od Nagy-Ker, v Maria Celju darovana.“ V podstavo bodo pozneje kratka zgodovina te božje poti in imena imenítniših romarjev vdoblena.

Kakor so sv. leto slovesno začeli, so ga tudi slovesno končali. Poslednje tri dni je bila zopet 40 urna andoht pred izpostavlenim sv. rešnjim Telesam. In akoravno so knez in škof Graški, *Otokar Maria* grof *Atemski* že o velikim Šmarnim veliko graško procesijo sami v Celj pripeljali, si vendar niso dali ustaviti ne hudi zimi ne globokimu snegu, še enkrat

priromati k Celjski Devici, končat s slovesnim opravilam toliko blagoslovleno sveto loto, poterdit s priserčno pridigo v Mariinim češenji verno ljudstvo, in pred tronam Mariinim odpet zahvalno pesem trojno edinimu Bogu za gnade neštete svetiga leta. Zopet je zvonov milo pojenje skoz celo uro oznanovalo daljnim planinam slovo svetiga leta, zopet v žarnim svitu blišale lepo razsvitlene hiše in ulice in v mnogoverstnih razsvitlenih napisih se brala čast in slava Marie.

Iz tega popisa, ljubi bravec! utegneš nekoliko spoznati, de Celjska Devica se ne imenuje zastonj čudapolna, ker s tako čudovito, skrivno močjo vleče k sebi serca svojih otrok, de bi jih napolnila s svojim duham presladkim, in jim dala dedšino svojo, ki je slajši ko med in satovje. — Ali mertvo in merzlo se mi zdi pisanje moje, ako ga permerim z pregorečimi občutleji svojimi, ki so mi v persih igrali v blaženih urah, kadar sim v gnječi nepoznanih romarjev klečal in molil pred tronam Celjske Device. Ako hočeš tudi ti prav živo spoznati in občutiti sladko moč Mariiniga češenja, moraš tudi sam poromati v Maria Celj, moraš gledati romarjev procesije prihajati in odhajati, moraš gledati njih trume klečeče, njih roke povzdignjene, njih lica s sladkimi solzami oblite in poslušati njih zdihleje globoke, njih pesmi premile in njih molitve goreče, ki gotovo, ako kje na svetu, tukaj predirajo oblake.

Ako se procesija tergu bliža, se da znamnje iz turna; in zdajci se poda procesii naprot manj ali več ondotnih duhovnov z muziko, banderami in posebno Mariino podobo, ki je z rožami ovenčana, v tem ko raznobarvni svilnati trakovi okrog in okrog v zraku vihrajo. In zdajci pride procesija, od daleč že slišiš nje petje. Naprej se nese križ, za njim pridejo večidelj device, pogosto vse v belo oblečene, lase razpušene, rožne vence na glavi, in roke pogosto ob palici za vratam razpete.

Nektere zmed njih nesejo na ramah uno podobo Marie, ki se jim je naproti prinesla, druge deržé ob straneh v zraku vihrajoče trakove, Za njimi pride muzika, potlej banderi in za njimi duhovni, in za temi mladenči možje in žene. Pojejo pri vhodu večidelj lavretanske lita-

nije, ki done v močnih glasih iz dnu serca. Nektere procesije prihajajo o mraku, pri teh imajo romarji goreče sveče v rokah. Gledati tako procesijo, pri kteri večkrat 600 ali tudi 800 sveč gori, počasi okoli veličastne cerkve se premikati, preden vanjo stopi, v tem ko v milim petju izdihlej: „o Maria“ po sto in stokrat v nočnim zraku odmeva, je tako veličastno, tako ganljivo, de se mora tudi terdo serce v sladki pobožnosti raztopiti. V cerkev grejo procesije pri stranskih vratih, iz cerkve pa pri velikih. Kadar tedaj procesija v cerkev pride, se ustanovi pred gnadljivim oltarjem. Vse pade na kolena, nihče ne čuti daljnih pot, ne žulovih in kervavih nog, le solze veselja se vtrinjajo, oči in roke razpete se obračajo proti Marii, izdihleji globoko se vedno ponavlajo: o Maria, o Maria, in vesele pesmi tako truše, de se ti zdi, de se trese zidovje. Prav pogosto se pergodi, de pridejo zapored v cerkev procesije raznih jezikov: Nemci, Čehi, Ogri, Slovaki. Vsaka procesija se vstopi, kjer še kaj prostora najde okoli gnadljive podobe. Nobena ne gleda in ne posluša na drugo; vsaka vzdigne v svojim jeziku svojo pesem po svojim posebnim napevu, in druga hoče drugo v češenji Marie prekositi. Krič in vpitje postane toliko, de sim v začetku ves odrevenil in nisim mogel ne moliti še misli zbrati ne, le serce je globoko k Marii zdihovalo. Ali dalej ko sim to glasno in veselo kričanje poslušal, bolj so se mi misli v duhu zopet vredile in mislil sim si, de se tukaj ponavla tista presveta binkoštna nedelja, ko so apostolni po prejetji sv. Duha v raznih jezikih začeli Kristusa oznanovati in je več kakor 3000 ljudi v raznih jezikih vpiti, Jezusa glasno častiti, grehe objokovati in gnado sv. kersta prositi začelo. Dalej sim si še mislil: O kako lepa in veličastna si ti *sveta edinost věre* v katoljški cerkvi. Toliko jezikov-pa le ena věra; toliko napevov; pa vsi dihajole eno veselje in eno ljubezin, in vse te raznoglasne pobožnosti eno serce, eno jederce je: *Maria z Ježuškam na gnadljivim tronu!* — Pa še ganljivši pogled je, kadar procesije zopet odhajajo. Zopet se v turnu zazvoni in procesija se zbere pred gnadljivim tronam, slovo vzet od ljube Matere Celjske. O ali to je slovo, kakor jemati ga še nisim vidil nikjer in ga mende tudi ne bom. Ta kleči,

roke na persih skenjene, oči proti Marii obernjene, ne gane se kakor mertev zid in vidi se, de je ves v Marii zamaknjen! uni steguje svoje roke proti sveti podobi, kakor bi hotel Mario z Ježuškam objeti in seboj domu vzeti; temu tečejo goste solze po licu in jok mu topi molitev jezika; pri unimu ne slišiš druziga kakor beśede: o Maria, o Maria! Ta leži z obrazam na tleh in joka in moli, uni kušuje sv. oltar in joka in moli; le ločiti se nihče ne more. Vsim so sladke ure pred tronam nebeške Matere prehitro pretekle; vse je Marija s toliko znotranjo lučjo, s toliko tolažbo, s toliko sladkostjo in tolikimi gnadami napolnila, de je grenkost nezrekljiva zapustiti ta sveti kraj, ki ga morebiti vidili nikdar več ne bojo. Že gre procesija doli po cerkvi, ali oči romarjev se še vedno nazaj obračajo in vse zdihuje: o Maria! Vidil sim jih, ki so iz procesije še zopet nazaj pritekli, še enkrat v glasnim joku pokleknili pred Mariini tron in tako silovito in tako perserčno ponavlali molitve svoje, de sim jaz v bližnjim kotecu sam globoko ginjen zdihoval: O blagor sercu takimu, ki toliko ljubezin in toliko zaupanje ima do Marie! Dolgo še slišiš petje milo, ko odšlih romarjev že več ne vidiš; serce pa bi moral kamenito imeti, in věre luč bi ti morala že za vsim ugasniti, ako bi tudi ti vse to vidil in slišal, pa bi se tudi v tebi sladko zaupanje in sladka ljubezin do Marie ne vžgala in bi tudi ti ne začel glasno pričati in klicati: O Maria, v resnici si ti mati in Devica prečudna — si usmilena — si ljubeznjiva!

Tebi pa, o Maria! bodi glasna hvala in zahvala od veka do veka, de si pred Jezusam sprosila gnado, de si ti smela zvoliti ta kraj, na kterim smeš zlasti obilno deliti gnade Njegove otrokam svojim, ki te tukaj obiskujejo in v tebe kličejo. In kolikor gnad si že kedaj tukaj pobožnim romarjem podelila, tolikokrat si želim glasnó zapeti: *Češena si Maria!* — In kolikor solz si žalostnim tukaj že obrisala, tolikokrat želim ponoviti: *češena si Maria!* — In kolikor dušnih ran si tukaj začelila, tolikokrat želim vnovič izklicati: *Češena si Maria!* — In kolikor nevernim luč, kolikor skušanim moč, kolikor pobožnim stanovitnost si že tukaj podelila, tolikokrat želim še vse

serčniši zapeti: *Češena si Maria!* — In kadarkoli bodo še v príhodnjih časih pobožni romarji klečali pred Tvojim Celjskim gnadljivim tronam in jih boš ti blagoslovlala z malim Ježuškam svojim, takrat o Devica! se ozri tudi milo na nas Slovence, tebi vdane, in daj tudi nam sveti materni žegen tvoj, ki v tebe verjemo, — ki v tebe upamo, — ki tebe ljubimo, — ki želimo tvoji verni otroci biti in ostati zdaj in vekomaj. Amen.

Fr. Kosar.

II.

Nekaj

„O JAMI SV. ROZALIJE“

v Junski dolini.

Junska dolina na spodnjem Koroškem je kaj lepa in rodovitna; pa je tudi gledé na zgodovino starodavnih časov znamenita. Zakaj tukaj je stalo o dobi veličastnega Rimskega gospodarstva široko mesto Juena, ki je bilo v 6. stoletji po Kristusovem rojstvu z mestoma Teurnija, Virunum in drugimi v raznih krajih Koroškega od divjih Huncov ali Psoglavcov razrušeno. *) O podnožji velikanske ograje rudoplodnih planin, ki Junsko dolino na jugo-iztočni in južni stra-

*) Poleg Klobasnice, Št. Lipuša in Šotarevesi, kjer je omenjeno mesto ležalo, se še dan danešen nahajajo cenljive starine. Po leti, dokler setvine doraščajo, opaziš črez vse polje poleg Klobasnice, koder je nekdajna Rimska cesarska cesta deržala, neko sivo plazo: ker namreč poljščina v plitvi zemlji, na rodi apneni podlagi, v rasti zaostaja, in se dokaj slabeje ponaša, kot po straneh. Še ni davno, kar so bili rajni Klobaški gosp. fajmošter na neki njivi (kakih 200 korakov za skednjem proti severo-iztočni strani) izrovali velikih obdelanih Rimskih kamnov, kterih neki so po tem v Celovški znamenitnici poshranili se. Na berdu, od vasi proti zahodu, je kopač nedavno našel dva Rimska pepelnika; ravno pod berdom pa, na ravni njivi, je dedu nekega sedajnega kmeta v Malivesi, ko je bil na detelšču luknje za osterve narejal, rož (železni kol) skoz nek obok smuknil, da ga ni vidil nikoli več. Orač v Št. Lipški fari je naletel ilnato posodo polno starega dnarja, ki je bil zaznamjen s podobami in napisi Rimskih cesarjev. Na mertviši Klobaškem najdeš v kostnico vzidan Rimski grobni kamen z vdolbljeno žensko glavo, kterega napis se takole prične: „L. TVRPILIVS SECVNDVS“; v zidu farožkega skednja drugo kamenito ploščo z nekima podobama; v cerkvici sv. Janeza v

ni obdajajo, potnik že oddaleč zagleda sive stene nekega skalnatega homca, z kterega mu lična cerkvica sv. Heme kaj ljubo nasproti pogleduje. Kdor želi Junsko dolino v njeni rajski lepoti viditi, naj se na gorico sv. Heme poda, kadar spomlad črez polja in livade svoj krasen plajš razgrinja. Če se tukaj ne bo čudil nad lepotoj božjega vstvarjenja in naše srečne tihomirne Koroške domovine, gotovo prijatel narave ali pa zelo iskren vlastenec ni. Dokler od zadej in na levi ponosne planine v nebo stermijo, se ti od spredej in na desni širok pozor črez rodovitno planjavo odpira, ki ponuja gledoželjnemu očesu toliko zanimivnih predmetov, da se je težko odločiti, kamo bi človek najprej pogledal. Čudovito-divotno se tukaj ujema z nježno-pastirskim, in ne pogrešaš ničesar, kar se šteje za kinč narave in krasne pokrajine. Prebivavci Junske doline so pa tudi vsi vneti za lepoto svoje domovine, ki jim verh tega radodarna pri malem trudenji vsakdajnega kruha obilno obrodi. Kolikorkrat z homca sv. Heme zvon svojim milim glasom vabi in čas dopusti, si Slovenec Junske

---

Podjuni poškodovan starovinski kamen, na kterem bereš v pervi versti ostanke neke besede: „TICC“; v drugi versti; „RIMIF“; v tretji versti: „FEC. C. IVLIVS“; v četerti: „MAXVMVS“, in v zadnji zopet ostanke neke besede in pismenke: „AN. X. —“ Izrovan je bil ta kamen nedavno ravno tukaj na hribčeku, malo korakov od cerkvice. Pri sveti Hemi na homcu je prag cerkvenih stranskih vrat velik Rimski kamen, cel prepisan, toda so pismenke že zelo zalizane, da jih le nektere še dosti razpoznaš. Kakih 5 minut od Klobaške vesi proti večeru, ravno poleg druzega unih dveh pečovnatih hribcov, ki jih tam najdeš, je bil leta 1856 orač s plugom neko staro zidovje zadel. Berž si najmem težaka, naj bi kopal. Pa je segal zid, kterega je eno popoldne blizo 10 sežnjev odkril, le poldrug čevelj na dno, in ni se našlo pomenitega kamna. Ograjal je same čveterovoglate koteke, ki so imeli obilen seženj v premerji. Poleg pervega hribca, kterega ondotni stanovavci „Dumpelnica“, to je „dupljina, dupljinica“ imenujejo, (ker ima od zadej duplo, v kteri zanimivo vpodobljen kapnik najdeš) je omenjenemu kmetu roš skoz obok všel. Na več krajih tega polja se zna, da zidovje le celo plitvo pod rodovitno poveršino leži, ker na tih mestih žito ne doraste tako visoko in ne obrodi toliko, kot drugod, kjer neplodna apnena podlaga rasti ne zaderžuje.

doline ne more odreči veselja, prijaznemu povabilu vstreči. Kajti svest si je, da vtegne tam slavo božjo dokaj vrednejši in veličastnejši obhajati, kjer mu nad tesnotoj nemirnega življenja nadušeno serce žlahtnih čutov kipi. Cerkva sv. Heme, ki stoji celó ravno na zeleni trati, je prostornejša od marsiktere farne cerkve; toda je gledé na znotrajno bogočastno opravo zelo zanemarana, in zidovje svetišča (obok in stene pred velikem altarjem) s toliko gerdimi in celó smešnimi podobami onečedjeno, da se človek razžali, v keršanskí cerkvi takih strašil viditi. Povsem lična in čedna pa je pozneje prizidana kapelica sv. Rozalije, v kteri se tudi bolj pogosto mašuje. Med drugimi tablami, ki po cerkvenih stenah visijo, najdeš eno z letníco 1601 in kratkim opisom, na kteri je čudoviti dogodek sledeče povestice vpodobljen.

I. Zapravljivi očem.

Stala je tistihdob od cerkve sv. Heme nekoliko niz gore premožna kmetija. V nji se je šurila urna gospodinja, ki je imela od jutra do večera polno glavo skerbi, pa tudi dela polne roke; kajti celo sama je hišni družini zapovedovala. Priden mož je ji bil že pred nekim časom umerl, in zapustil z lepim posestvom vred verlega dečeka, ki je imel nekdaj biti posestnik kmetije in dedič obilnega premoženja. Zdaj pa je še kot vesel pastirček po pašnikih za drobnicoj prepeval. Pavlek je mu bilo ime.

Al kolikor se je tudi marljiva vdova dan za dnevom vbijala, vredovati vsakdanje dela in hišovanje pospešiti, je vendar le v kratkem jasno spoznala, da gospodar pri hiši je vogelni kamen pohištva, in toraj potreba, vdrugič zaročiti se. Oglasil se je pri ti priči marsikak snubec, ki je imel verh zdravih možgan tudi težkega mačeka, ter ga ji ponujal z blagim sercom in pridno roko vred. Toda serce vdove je bilo že nekaj časa od sladkih obljub nekega prekanjenega vmajuha očarano, ki je v bližnji grajšini za konjskega hlapca služil. Ta ženin ji scer memo prazne roke ni imel ničesar podati, razun prílizljivih besedi, pa si ga vendar ni zamogla iz glave zbiti, in v kratkem je bila premožna vdova njegova

žena. Al kar slepa ljubezen osnova, je malokdaj prav osnovano, in tudi tukaj se je godila taka. Ni še leto preteklo, kar se je bila oslepljena žena do živega prepričala, da je jo s svojo zaročbo zabredla, kakor še nikdar tako, in da toraj zanaprej ni nobene sreče upati. Zakaj zviti konjuh, kteremu je bilo delo in služabni stan že od nekdaj smerdel, je bil komej čakal, premožno kmetijo v svojo pest dobiti. Če mi svatba po sreči izide, si je mislil, je nerodnega služenja za vselej konec; dalo se bo pri tolikem blagostanji prav lahko in mehko živeti, pa tudi imenitno in mogočno ponašati se, da mi med kmeti cele okrajne ne bo para. Gospodar bom, in delal, kar se mi poljubi. — Kakor je bil naklepal, tako je malovrednež tudi res začel ravnati, berž ko je gospodarstvo kmetije sprijel. Lenušenja in sirovega razsajanja po kerčmah že od nekdaj navajen, se je skerbno anal, svojih rok s težkimi deli kmetijstva žuliti. K temu tudi kmetiških opravil prav znal ni, in je jo toraj, namesti doma svojo družino turjati in ji zaukazovati, raji v kerčmo med veselo tovaršijo potegoval, pri polni kupici in kvartah si kratkega časa iskat. Tukaj se je druhal grajšinskih lovcov, strežajev in drugih nemarnežev po navadi vsak večer snidala, svoj šunder vganjat. Odkar se je bil prekanjeni konjuh v bogato pristavo vgnezdil, so ga ti ljudje, se ve da, v zvezde kovali, in mu prilizovali se, kar je bilo moč, ker so se zravno njega mastnih dnevov zanašali. Čeravno je za herbtom marsikteri tih lizunov zavidljivo na njega poprekoval, so vendar posestniku premožne kmetije, kolikorkrat je v kerčmo zajšel, od vsih strani prijazni pozdravi in napitki nasproti doneli; vsakteri mu je prijatelsko že od daleč roko molil in vedil kaj mičnega povedati, ali pa se priljudno poleg klopi pomikal, povoljnemu gostu prostora storiti. Ta pa se je že od nekdaj znal verlo košatiti, in zdaj se je imel tudi še za kaj. Tedaj ga ni bilo treba dolgo časa hvaliti in povzdigovati, dokler ne ukaže, čašo za čašoj na mizo nositi, in kar vso druhal na svoj žep gostuje. Temvred pa mečlejo kvarte, da se oslepljenemu in goljufanemu babaču dnarji kupoma iz aržeta sipljejo. In tako se vganja pogosto, če ne vsaki večer. Se ve, da po

toliki zapravljivosti gospodarja je moglo blagostanje kmetije pešati in mu to samemu ni vtegnilo dolgo časa skrito ostati.

Nesrečna žena si je dosti prizadevala, svojega razujzdanega moža na boljšo pot pripeljati. V solzah ga je prosila in svarila, naj bi ne ravnal tako nepošteno in brezvestno, ker še lastnik kmetije ni, ampak mu gospodarstvo v nji le do polnoletnosti pastorčeka gre. Ko s prošnjami, solzami in svarjenjem nič ne opravi, mu jame žugati rekoč: „Desiravno ne rada, bom vendar zavoljo tvoje nespokornosti mogla pri gosposki pomoči in pravice poiskati, preden bo nam treba, za beraško palico prijeti. Ako ne bo kmalo drugače, te hočem kot zapravljivca gosposki naznaniti, naj ti zastran hišovanja nadglednika postavi. Ni scer lepo, če se zakonski tožujejo; pa je vélika potreba in zadni čas, preteči nesreči v okom priti; k tem me vest in materna ljubezen terdo vežete, svojemu detetu očinstvo ohraniti in ugotoviti.“ S tim žuganjem je bíla verla žena malopridnega očuha scer nekoliko vplašila, pa si ga je ob enem tudi zavsem odklonila, in prirotila vse černe duhove serditosti, hamičije in maščovavnosti iz dna njegovega spridenega serca.

Pavlek je bil očuhu že, odkar je pri hiši bil, tern v peti in ne bi se mu bilo moglo prijetnejšega naključiti, kakor če bi bil fant zamerl, ker bi potem kmetijo lahko zavsem dobil v svojo last. Toda dečko je dan za dnevom čversteji prihajal, in se pri svojih ovčicah v gojzdu kaj zdrav in vesel počutil. Zatoraj se zavidljivi očem hudo togoti, kadarkoli mu na misel pride, da bo moral ferkulinu enkrat iz pristave odjenjati. Morebiti mu je zločinska misel, Pavleka po enem ali drugem načinu iz poti strebiti, že večkrat bila po glavi rojila; znabiti se je bil ž njoj sčasoma že celo poprijaznil. Bodi si temu, kakor rado, razkačen očuh zdaj hipoma sklene, svojega pastorčeka vmoriti, samo pot, po kteri se ima to zgoditi, si poprej še hoče prav zvijačno namisliti.

II. Zločinstvo.

Nekih sto korakov od cerkve sv. Heme proti večeru najdeš na prostem mesticu med mladim smerčjem globok

predor, ki se po podobi lijaka čudno v skalo vdira. Bil je ta prepad o času nazočega dogodka 29 sežnjev globok, kakor napis omenjene zaobljubne table sporoča. Zdajci se ti bo glava vertela, če v dno pogledaš, in semtertje ti merzli vetrovi tako strahovito iz njega tulijo, da človeka groza nahaja. Uzrok tega pa je, ker ima predor spodej širok izvod po skalnati votlini, v kteri se veter vjema, in potem stisnjen skoz ozek predor siloma kviško izpuhti. Sleherni nesreči v okom priti, je gnjača dan danešen z visokem plotom ograjena. Krog in krog pa so lepi pašniki za drobnico, in v ti okolici se je pastirček Pavlek s svojimi ovčicami naj raji pomujal.

Bilo je nek poletni večer, ko se je Pavlek nekoliko dalje kot sicer s svojo čredo na paši zamudil. Kajti drobnica se je jela še le prav veselo pasti, ko je bilo pekoče sonce v božji gnadi zajšlo, in so hladne večerne sapice nad hribci in doli igrale. Iz Junske doline zdaj milo zvon zadoni. Pavlek sname svojo kapico, ter s sklenjenima rokama prav pobožno svojo večernico opravi. Temvred se je začel mrak čedalje bolj nad gojzdom razgrinjati, in tudi Pavlek se jame s svojimi ovčicami domu spravljati. Ravno jo misli poleg omenjenega prepada odskakljati, kar se njegov očem iz bližnje goščave pritepe in se mu nekako jaderno bliža. Nedolžen fant ne sumi nič hudega, temveč se terdno nadja, da k manjšem ga bodo oče pohvalili, in mati, ko domu priženе, večerjo dokaj obilnejši zabelili, ker je bil danes tako priden in je tako dolgo pasel. Pa joj zločinstva! Preden Pavlek memo strašnega prepada odide, ga zlobni očuh zgrabi in brez usmilenja v globočino pahne. Ko zamolkjeno ihtenje nesrečnega fanta v globu potihne, je bil ravno mesenc pomenljivo izza daljne planine polukal, kakor v znamnje, da Bog toliko hudobijo kmalo hoče na svetlo spraviti in po čudni poti pred ljudmi razodeti.

Tamnih misel odžene zločinski očuh zapuščeno čredo zdol homca, ter se povsem nadja, da njegovo zločinstvo ne bo prišlo na dan. Namišljuje si gredé, doma sporočiti, „da gotovo je fant na paši zaspal, ker ga ni bilo nikjer najti, kolikor ga je tudi bil iskal in klical. Zategadel pa si ni biti v

skerbi, ker mu je vsa okrajna dobro znana, in ko se zbudi, jo bo kmalo pricepljal.“ Če se dečko drugi dan mertev v prepadu najde — si očuh misli, vendar to še ne bo nikakoršen dokaz svojega zločinstva, ker je lahko misliti, da se je kde prederzno o prepadu razsajal, in po nesreči va-nj blagutnil. Pri vsem tem pa je vest hudodelcu vendar le jela pregrebo očitati, in ga mučiti, da so se mu debele srage merzlega pota po čelu vtrinjale. Toda tolaži se, da bo vse skrito ostalo, in je lepa kmetija zdaj zavsem njegova. Pa kako malopridni očuh ostermi, ko domu pridši v izbo stopi, kjer Pavlek, ki se je bil med tem že nekoliko oddahnil, materi v pričo vse družine čudni dogodek pripoveduje, po kterem bi bil imel strašno smert storiti! Z zobmi škripaje, in brez da bi besedico zinil, se zasuče in si za petama dveri v zapah treši, da vse ropoče, ter odide v tamni gojzd.

III. Čudovita rešitva.

Ravno jo bila družina klopi zasedla, in mati večerjo na mizo postavila, ko je Pavlek od groze stiskan in ves poten bil v izbo prisopel in se trepetaje matere okleuil. Vsi nazoči se močno vstrašijo, zlasti pa skerbna mati ne vé, kako dosti hitro izpraševati ga, kaj hudega da se mu je prigodilo. Toda fant začetno strahu ne more ne besedice izustiti, samo to jokaje jeclja: „Oh, mati, oh! kako strašni so oče!“ Ko ga mati nekoliko potolaži in mu nar hujša groza odjenja, Pavlek takole začne pripovedovati: „Ravno sem bil ovčice sklical, jih domu gnati, in pridem poleg une jame, pred ktero ste me že mnogokrat svarili, kar se mi oče iz bližnje goščave bližajo. Mislil sim, da me pridejo domu k večerji klicat; pa se mi zdajci ni dozdevalo nič prav, kajti tako hudo so se deržali, da me je bilo prec strah pred njimi. Ker pa se nisem spomnil, da bi jih bil danes razžalil ali sicer kaj hudega učinil, se šibe nisem bal, in jih celo miren dočakujem. Tedaj me jezni oče kar zgrabijo in, kolikor jih tudi prosim, v strašno jamo veržejo. „Mati, ljuba mati, pomajte mi!“ — sem še zakričal — kajti vedil sem, da se bom v dnu luknje v male kosce raz-

letel. Namešti tega pa naenkrat občutim, kakor bi me bil v dnu prepada kdo prav rahlo v svoje naročje pristregel. Padel sem tako mehko kot na postlano postljico. Ko oči odprem, je bilo krog in krog mene vse razsvetljeno, in ležal sem v krilu prelepe žene v beli obleki, z cvetličnem vencom na glavi. Bila me je res ta dobra žena v svoj predpertek vlovila, da se nisem na skali razletel, in me zdaj zvunaj votline na tla posadi. Še preden se ogledam, mi je bila zopet izpred oči zginila. Jaz pa sem jo po bližnji stezdi pod pečovjem domu napel, da bi ne prišel spet razkačenemu očetu v pest.“

Ne dolgo časa potem je zločestega očuha zaslužena šiba pravice došla. Bil je od beričev ondašnje sodnije v nekem skrovišču zajet, in po ojstri postavi tedajnih časov v svarilo vsim zločincom poleg ceste na vešale obešen.

Kmetija pod homcom sv. Heme je po pridnem hišovanji marljive vdove polagano zopet okrevala, in verli Pavlek je jo malo let potem v nar boljšem stanu sprejel. Srečneje se je oženil, kakor se je nekdaj njegova mati omožila, in do svoje smerti prav spešno hišoval. Po nekem njegovih vnukov je prišla pristava v ptuje roke. Pavlekov rod živí še dan danešen v tamošni okolici.

IV. Jama sv. Rozalije.

Govorica o čudovitem dogodku v poklini homca sv. Heme se je bila kmalo po vsi Junski dolini raznesla. Od vsih strani vre verno ljudstvo skupej, pomenito mesto gledat, kjer je Bog po čudni poti ohranil življenje nedolžnega pastirčeka, in tako razodel grozovitne naklepe in hudobijo brezbožnega in zaverženega človeka. Za svetnico, ki je bila nesrečnega dečeka v svojo krilo pristregla, se je spoznala sv. Rozalija, ki je bila svoje dni, zapustivši vse posvetne sladnosti in slepotije, v enaki skalnati votlini živela, in tudi svoje deviško življenje sklenila. To mnenje je tudi podpiralo sporočilo fantovo, da je ženska prikazen, ki ga je bila smerti ovarovala, imela lep venec iz cvetlic na glavi. Odsihdob se je omenjena poklina v obče imenovala „jama sv. Rozalije.“ Priskerbel

se je kamenit kip, ki ga še dan danešen ondi najdeš. Cerkvi sv. Heme na homcu pa se je prizidala čedna kapelica, kar je mnogo prizadjalo, pobožnost ljudstva spodbuditi. Zmiraj še prebivavci Junske doline sv. Rozalijo kot mogočno zavetnico v dušnih in telesnih nezgodah visoko čašté, in se ji, potovaje na hrib sv. Heme, po molitvah in darovanji sv. maše goreče priporočujejo. Zlasti pa ob času kuge se shaja tukaj toliko procesij, da se zna kapelica sv. Rozalije res pribežališče bolnikov in stiskanih ljudi imenovati. — Kdor enkrat na homec sv. Heme dojde, bo gotovo tudi obiskal jamo sv. Rozalije pod skaloj, le toliko da je krepkih nog. Toraj jo hočem sklepaje nekoliko popisati.

Če se od cerkve sv. Heme po zeleni trati proti večeru podaš, boš po mahoviti stezdi med mladim smrečjem kmalo prišel do razkričanega prepada. Poglej črez plot va-nj, in vidil boš v dnu kamenito podobo sv. Rozalije. Scer predor sedaj ni več tako globok, kakor je bil o času povedanega dogodka, pa je ničmanj globočina. To viditi, si ne boš vtegnil odmisliti, po ozki težavni stezdi dalje poleg stermine navzdol potovati, zanimivno votlino natanjčno ogledovat. Prelep divoten kraj te pod pečovnato steno homca sprejme, kakoršnega prijatel narave gotovo ne nahaja povsod. Kajti nenadoma stopiš v prijazen griček košatih gabrov, ki ti s svojimi gostimi vejami hladen krov nad glavo pletejo, da ga ne prerine nobeden žark pekočega sonca. Podoben je ta samotni prostorček veličastni lopi; vse je tiho in mirno kot v svetišču razun rahlo šepetečega berstja, ki ti zbuja rahle čutstva v nadušenih persih. Nekoliko korakov še, in stojiš pred velikansko poklino, ki jo ob ozadji velik v razcepu priškrinjen kamen, ravno kot navlaš zabit klin, razparja. Zdaj odideš po stopnicah navgor h kipu sv. Rozalije, ki ravno pod predorom leži. Kajti jama se je po prodji sčasoma že nekoliko zasula, ker se skalovje neprenehoma razdroblja in posipa. Na nekem podstavku vidiš podobo svetnice kot na mertvaškem odru; zravno so stopnice za pokleknuti. O posebnih priložnostih verno ljudstvo vso jamo z zelenim berstjem potrosi in podobo s cvetlicami prav lepo okinča. Po stenah najdeš imena potnikov zapisane, ki so to jamo kedaj

obiskali. Ugledaš pa tudi marsikako smešno sliko, s kterimi norci ali slaboverni kopači zakladov to mesto oskrunujajo, in tukaj svojo neumnost za smeh prodajajo. Ko po stopnicah doli nazaj prideš, se boš gotovo rad vsedel zravno hladnega studenčeka, ki te je znabiti že dohajočega bil vabil, in se pokrepčal s čversto vodico, ki čista ko srebro in merzla ko led izpod skale prišumlja. V kameniti vodnjak pod žlebom se ti je kmalo nateče, kolikor hočeš, ako luknjo v dnu s čepom zatekneš, in lahko je zajemaš, kolikor se ti je poljubi. Ž njoj se boš do dobrega pokrepčal, zlasti, ako si kos kruha ali celó kos gnjati iz doma seboj prinesel, in ves vesel zapustil to ljubo pustinjico, ker se ti je storjena pot gotovo dostojno splačala.

Blaž Hermetter.

III.

Kako in kadaj se je začel

PRAZNIK SV. REŠNEGA TELESA

ali Telovega?

Kakor navadno, se je Bog tudi pri vpeljanji praznika sv. rešnega Telesa poslužil le slabega sredstva, namreč neke pobožne device. In ta devica je bila Juliana, rojena 1193 v Belgijski vasi Retine, hči pobožnih starišev, ktere pa je že zgubila še le pet let stara. Zdaj je rodbina dala Julianko v Mont-Cornilonski samostan, kterega prebivavke so se pobožnega življenja vadile in bolnim stregle. Tú je bila izročena varstvu redovniške nadstojnice, ktera jo je skerbno v vseh za življenje potrebnih rečeh vadila, posebno pa k bogaboječnosti napeljavala. In Julianka, imaje vse nar lepše lastnosti otročjih let, je bila tako dobre glave, da si je lahko zapomnila vse, kar se ji je povedalo ali pokazalo. Svete pesme ali psalme se je na pamet učila, in ako so ji pripovedali ktero krepostno delo ali lep izgled pobožnosti, je zmiraj na to mislila in si na vso moč prizadevala, ob priložnosti nasledovati uno krepost ali to pobožnost. Sleherni se je čudil, da se Julianka celo nič ni vêdla po otročje. Navadnih otročjih iger ona nikdar ni ljubila, temuč, pazljiva pri svojih govorih, resnobna v svojem obnašanju in vsa krepka v zvunajnem, je živela le za samoto in tihoto.

Že v svoji nježni mladosti je Julianka tako ojstro nad seboj čula, da je vsakdo lahko naprej vidil, kaj enkrat iz nje bode. Enkrat je slišala, da se je sv. Miklavž v svoji pervi mladosti že dvakrat v tednu postil, in hitro je sklenila tudi enako ravnati. Al vse to je — al iz

sramožljivosti al iz straha, da bi kregana ne bila, na tihem storila in nikomur nič ni povedala. Nekega dne, ko so vsi poseben praznik veseli obhajali, je ona mislila, da se mora postiti; vendar tako modro je vse to storila, da nikdo ni opazil, da celi dan ničesar ni vžila. Pozdneje vendar se je to zvedlo in njena učitelica ji je s resnobno besedo rekla: „Tako tedaj si ti pokorna; ti nisem že več stokrat povedala, da po svoji volji nič storiti ne smeš, temoč pri vsem imaš predpostavljene vprašati in po njih volji se ravnati?“

Te besede so Julianko grozno vstrašile; trepetaje in vsa s rudečico polita, je padla učitelici k nogam in jo je ponižno za odpušanje prosila, kajti mislila je, da se je neizmerno veliko pregrešila. Učitelica se je zelo razkačena kazala, in da bi Juliankino ponižnost, poterpežljivost, pokoršino skusila, ji je zapovedala na dvorišču (bilo je pozimi) v snegu klečati in ji še na videž ojstro rekla: „Ker moje zapovedi tako malo čislaš, pa zato tú kleči in za svoje grehe pokoro delaj.“ Julianka je to kazen vsa povoljna preterpela.

Da bi zmiraj bolj enaka bila svojemu Zveličarju, kteri se je ponižal do smerti na križu, je Julianka želela nar prostejše dela opravljati; zategavoljo je prosila za dopušćenje, da bi smela živino pasti in hleve snažiti. In celo se je veselila, ko so ji to po dolgih in gorečih prošnjah vendar dopustili; vesela in rada je te dela opravljala.

Ko je Julianka odrasla, so jo vzeli v samostan za nuno in jo leta 1207 oblekli. Zdaj da bi verske resnice še bolj temeljito spoznala, se je učila latinskega jezika in je z njegovo pomočjo s čudno marljivostjo prebirala sv. pismo, življenje svetnikov božjih in bukve sv. očakov ob času, ko so prestavljanja sv. pisma in druzih pobožnih del v razne jezike še zelo redke bile. Posebno se je pečala s pismi sv. Auguština in sv. Bernarda, kterega dvajsti govorov se je na pamet naučila.

S posebno pobožnostjo je bila vdana presv. rešnemu Telesu; vsakši dan je želela ga zavživati; da bi pa zavoljo tega ne vlekla oči vseh na se, je svoje iskrene želje premagovala in zadovoljna bila s duhovnim obhajilom. — Pri vsem

tem, da je iz vsega serca želela Maria biti in pri Jezusovih nogah besede večnega življenja poslušati, tudi opravil skerbne Marte nikdar ni zanemarjala. Sebi naročene opravila je vsikdar opravila marljivo in zvesto. Ako je pri postrežbi bolnikov ali pri miloserdnih opravilih njenih sester njene pomoči treba bilo, je bila ona vsikdar hitro pripravljena, čeravno je pomoč še toliko težavna in težka bila; ako je ktera sestra kje kaj opustila, je ona zanemarjeno, ko nikdo ni vidil, hitro in verlo dostavila, ako je delo za ktero sestro pretežko bilo, je ona hitro bila pri rokah da bi pomagala.

V kratkem je podelil Bog svoji služabnici posebne milosti. Komaj 16 let stara, je že z raznimi prikazni imela opravila, kterih pomena si sama raztolmačiti ni znala. Kakor pobožen in priden otrok je povedala vse svojim predpostavljenim, posebno je mnogo zaupala svoji odgojitelici in drugi materi, redovniški predstojnici samostana. Na vso moč so si prizadevale nune, in posebno predstojnica, Juliano prepričati, da te prikazni niso od Boga, da so le sanje brez pomena. In Juliana to slišati, je bila berž pripravljena, une prikazni za to deržati, kar so ji predpostavljeni povedali; in ko je še, le zmiraj s takšimi rečmi opravila imela, je goreče k Bogu molila in ga prosila, da bi jo nadalje takših skušnjav rešil, tudi sosestre samostanske je prosila, da bi ji od Boga to milost sprositi pomagale.

Pri vseh svojih izverstnih krepostih Juliana drugega ni želela zadobiti, kakor pravo ponižnost; pri vseh svojih delih drugega ni iskala, kakor da bi vse na skrivnem in neznano ostalo. Ako ji je kdo kakšno čast izkazati hotel, jo je vroča rudečica obletela. Posebno so ji merzele obiskovanja imenitnih oseb; iskala je takšnim kolikor mogoče se ogniti: mnogokrat se je skrila, ko je mislila, da bo jo kdo imenitnih obiskal. Jo je kdo prosil, naj bi od božjih reči govorila, je Juliana vsikdar odgovorila: Jaz nevedno, pri čredi izraslo, le poljskih opravil navajeno sirotle, brez vsake znanosti, kako zamorem od božjih reči govoriti?

Kakor smo že slišali, je Juliana s posebno iskrenostjo častila presv. rešno Telo. Da bi pa to svojo pobožnost lahko čisto mirno opravljala, so ji pripravili posebno klečalo. Tú se muditi, je bilo za našo Juliano neizrečeno veliko veselje. Tú je bila večkrat tako v molitvo utopljena, da so jo sestre le z móčnim tresenjem k zavesti spraviti zamogle. Tú je ji tudi On, ki ponižne duše ljubi, dal vediti, da hoče na čast zakramenta svoje ljubezni imeti poseben praznik. — Mnogokrat se je Juliani tú prikazal jasno blišoben mesec, na eni strani vendar nekoliko mračen. Dolgo si Juliana ni znala pomena te prikazni raztolmačiti. Še le za dve leti se ji je to razodelo. V ravno tej zadevi je nekega dne iskreno k Bogu molila, ko jo je med molitvo spanje prevzelo. Precej vendar jo je nek skriven glas zbudil in ji oznanil, da mesec pomeni cerkvo, ki se še tù na zemlji vojskuje, mračni deli meseca pa kažejo, da cerkvi še velik praznik na čast sv. rešnega Telesa manjka; njo si je pa Bog izvolil, da bi ta praznik vpeljala. Zelo se je razveselila Juliana čez to razodenje, iz kterega je spoznala, da še manjka praznik, kteri bi naj množil čast božjo; pa da bi ona morala vzrokovati in vpeljati ta praznik, to ji je veliko žalosti zavdalo. Mislila se je preslabo in preprosto, toliko veličastno naročenje izpeljati. Molila je tedaj kaj iskreno k Bogu, da bi to delo ne izročil njej. „Moj Bog, je nekterokrat zdihovala, moj Bog, zakaj ne pustiš, da bi jaz ostala svetu neznana? Zakaj ne izročiš vpeljanje toliko veličastnega praznika imenitnim, učenim in modrim ljudem, kterih Tvoji sv. cerkvi ne manjka? Ona ima možev, kteri naj važniše reči dognati zamorejo. Kdo pa sem jaz slabo ženstvo brez uma in pameti? Kako naj začnem? — Gospod, Ti poznaš mojo nevednost: odvzami mi to breme in izroči ga komu drugemu.“ —

Juliana ni bila uslišana in vendar si skoz več let ni upala se naročenega dela poprijeti; kajti kakor 18 letno dekle leta 1210 je vidila uno prikazen, in tudi 1222, ko je že redovniška predstojnica bila, se še nič ni zgodilo za vpeljanje praznika na čast sv. rešnega Telesa. Še le za 20 let po serčnih molitvah in mnogih solzah je Juliana razodela svoje prikazni. Narpred je to razodela pobožnemu in učenemu

Janezu Luzanskemu, kanoniku pri sv. Martinu. Ta se je čez to pogavarjal z drugimi učenimi moži, kakor sta bila: Jakob Pantaleon, arhidiakon Litihški, in Hugo, provincial dominikanarski; kakor sta bila tadašnji škof Kambraiski in pečatnik Pariškega vseučilišča. In vsi ti učeni in pobožni možje so za dobro in potrebno spoznali vpeljanje praznika, skoz katerega bi se vera na narsvetejšo skrivnost svete vére prav živo obujala.

Precej je bila ta reč obče znana, in kakor vsemu dobremu, tako so se tudi temu blagemu predvzetju mnogi zoperstavljali. Ves svet je govoril zdaj le od Juliane; razglasili so jo za sanjarico, in kteri je niso bližje poznali, so le zaničljivo od nje govorili; vsakši dan so izhajale satire na njo, ena žaljivejša mem druge. Skoro polovica sveta je bila zoper našo samotnico; pa ona, pri sercu dobro prepričana, da Bog ji bo pomagal, se je k njemu vtekla in namesto, da bi se od tolikih protivnikov oplašiti dala, je še le zmiraj bolj skerbela in si prizadevala, početo delo skoraj dokončati. In to njeno prizadevanje ni ostalo brez sadu; tudi tadašnji Litihški škof Robert Torotški je to reč presodil in Julianino predvzetje pohvalil. Nalaš je pozval škof Robert svoje naj pobožnejše in naj učenejše duhovnike k duhovnemu zboru, pri kterem so se čez to reč posvetovali. In ko so vsi vpeljanje praznika na čast sv reśnega Telesa za dobro in hasnovito spoznali, je škof leta 1246 na vse opate, redovniške glavare, tehante in ostale duhovnike Litihške škofije sledečo pismo razposlal; „Med vsemi čudeži, ktere je Gospod naš Bog storil, je najčastitejši sakrament sv. rešnega Telesa naj veči, in je posebno vsega našega občudovanja vreden. V tem sakramentu On sam sebe nam za hrano daje: ta sakrament je nam On v spomin svojega terpljenja in svoje neskončne ljubezni do nas zapustil. Preroški kralj, ki je naj veče skrivnosti božje spoznal, nam je že davno, nas srečne imenovaje, prerokoval: „„Miloserden Bog je tako občudljive čudeže storil, da sam Sebe tistim za hrano daje, kteri se ga bojijo.““ Ako je tedaj Bog ta čudež, predenj ga je storil, nam že napovedati dal, in pri njega izpeljanju, nas na to opominjaje, rekel: „„Kolikorkrat bote to storili: storite k mojemu spominu!““ — bi še bil potem kje kdo, kteri bi kaj zoper

imel, ako bi mi, zraven vsakdanjega spomina pri sv. maši, vsakega leta še en dan odločili, kteri bi verne posebno na ta nar veči čudež spominjal; ako bi mi za to poseben praznik ustanovili in zapovedali? Mislimo, da ta zapoved je pravična, modra in koristna; vsaj tudi vsak svetnik božji ima poseben svoj praznik, ki ga v litanijah, sv. mašah in posebnih molitvah častimo. Zakaj bi tedaj pravica ne bila, tudi nar Svetejšemu vseh svetih poseben dan odločiti, ko bi imeli vsi verni Bogu iskreno zahvaliti za neštevilne milosti, ktere vsakši dan iz naših oltarov na nas revne lije? — Da bi tedaj vsak Boga spodobno zahvalil za velike gnade, ki nam jih neprenehama daje, zapovemo: Vi vsi morate vsakšo leto peti dan tedna po sv. Trojici praznik presv. rešnega Telesa svečano obhajati po postavah, ktere Vam tú dajemo. Ta praznik se mora obhajati brez vsega iznimka na za to odločeni dan v vseh cerkvah naše Litihške škofije, tudi vsega dela se imate zderžavati, ravno kakor ob nedeljah. Nadalje imate tudi vsem Vaši duhovni skerbi izročenim vernim naznaniti, da se naj predvečer tega praznika postijo, in za odpušenje svojih grehov prosijo; tudi njih opominjajte, da se naj k vrednemu prejemanju sv. rešnega Telesa pripravljajo skoz molitvo, milodare in druge dobre dela.“

Pobožni škof Robert je v kratkem potem umerl, in to je tudi berž ko ne vzrok bil, da jih je med duhovniki le malo bilo, kteri so na škofovo zapoved gledali; cerkva sv. Martina v Litihu je bila edina, ktera je leta 1247 po velenju svojega škofa praznik sv. rešnega Telesa obhajala. Ko se je nekdo pri Juliani potožil čez to lahkomišljenost v takšni sv. reči, jo ona odgovorila: Nič se ne boj in ne naj se čez to žaliti, zapovedi božje so več, kakor une človekov, in kar je On odločil, je preterdno, in ljudi nemorejo zabraniti. Prišel bo čas, ko ta praznik ne bo samo ena Litihška cerkva obhajala, temoč vesvoljna zemlja.“ Skušba nas uči, da se Juliana ni motila.

Kakor smo že zgoraj slišali, se je Janez Luzanski v zadevi vpeljanja praznika na čast sv. rečnega Telesa pogovarjal tudi s Hugetom. Ta je med tem postal kardinal, in papež so ga odločili za poslanika Litihškega. Komaj v Litih

pridši, si je kardinal že s vso močjo prizadeval, vse verne Litihškega okrožja za praznik sv. rešnega Telesa uneti. Pridiga, ki jo je kardinal v ta namen v Litihu govoril, je toliko premogla, da je hitro potem nek duhoven v svoji oporoki cerkvi sv. Martina nekoliko penez za vsako leto obljubil, da bi ona ta praznik s tim večo svečanostjo obhajati zamogla. Pa kardinal še ni bil zadovoljen viditi, da se ta praznik le v Litihu obhaja, temoč on je vpeljal to slovesnost tudi v vseh cerkvah svojega poslanstva.

Naša Juliana, ktero cerkev kakor svetnico časti, je med tem, ko je marsiktero nesrečo in mnogo krivičnega preganjanja voljno preterpela, 5. aprila leta 1258 umerla, skoro ravno takrat, ko je Jakob Pantaleon, prejšnji arkidiakon Litihški, ves za vpeljanje praznika na čast sv. rešnega Telesa, z imenom Urban IV. 29. avgusta 1261 papežki prestol nastopil in zajedno praznovanje sv. rešnega Telesa (Telovo) povsod zapovedal. In leta 1264 so sv. oče papež v zadevi te zapovedi vsem patriarhom, nadškofam, škofom in ostalim prelatom pismo razposlali, v kterem se bere: „Dolžni smo vedno se spominjati dnu, ko je Jezus Kristus sakrament sv. rešnega Telesa vpostavil. Vedno moramo pred očmi imeti Tistega, ki nam neprecenljive dobrote zmiraj skazuje; kajti bolj ko premišljavamo dare, bolj cenimo tistega, ki nam jih je dal. Pa čeravno spomin Tistega vsakši dan pri sv. maši obhajamo, je vendar tudi pravica, ako vsakše leto najmanj enkrat še poseben in svečan praznik v ta namen svetkujemo. Uni dan, ko je Kristus ta sakrament ustanovil, ima cerkev mnogo opravila s pomirenjem grešnikov, s pripravljanjem sv. krizme, s vmivanjem nog in s drugimi skrivnostmi, ta dan, bi ji tedaj za spodobno praznovanje nar svetejšega sakramenta potrebnega časa manjkalo; treba je tedaj, da za to drugi dan leta odločimo. Zadnjič je še tudi glede svetnikov božjih navada cerkve, da jim še posebne dneve posvečuje, čeravno jih vsakši dan skoz molitve, litanije, skoz sv. mašo i. t. d. časti. In ker se še vendar, le dogodi, da se tudi ob takših dnevih svetnikom dolžne in pristojne opravila opustijo, — bodi si iz nemarnosti, zavolj domačih opravil, ali iz človeške slabosti, — je sv. mati kat. cerkev še poseben praznik vseh

svetnikov odločila, da bi se v tem prazniku vse zamujeno in zanemarjeno popravilo. Če pa je že to navada v naši cerkvi, koliko bolj smo še potem to dolžni storiti v spomin živega sakramenta sv. Telesa in Kervi Jezusa Kristusa, ki je slava in krona vseh svetnikov? Pri tem praznovanju bo za nas še tudi ta dobiček, da bomo s pobožno marlivostjo vse lahko nadomestili in popravili, kar smo skoz leto pri svetih mašah opustili ali zamudili. Verni bodo pri bližanju tega praznika se svojih storjenih grehov spomnili in ponižnega serca Boga za odpušenje prosili za vse une nepristojnosti in zanikernosti, kterih so se pri daritvi svetih maš dolžne storili. — Popred ko smo še manjšo službo opravljali, smo slišali, da je Bog nekterim vernim razodel, da praznik sv. rešnega Telesa bi se naj v celi katoliški cerkvi obhajal. Mi smo tedaj, da bi pravo vero potverdili, pravično spoznali zapoved: da zraven vsakdanjega spomina pri sv. maši, se še ima vsakšo leto peti dan tedna po binkoštni osmini praznovati. Ta dan naj množina pobožnega ljudstva v naše cerkve hiti in tam polno sv. veselja s duhovniki hvalne pesmi speva. Tega spomina vrednega dnu se naj naša vera radostvuje, se naj upanje oživljuje, se naj miloserdnost sveti, se naj pobožnost veseli, se naj v naših cerkvah vesele pesme glasijo, ta den naj čiste duše veselja trepečejo. Tudi mi čemo Boga prositi, da bi verne s toliko sv. marljivostjo napolnil, da bi skoz svojo pobožnost si zasluženje množili pri Tistem, ki jih je skoz svojo smert odkupil, in da bi v tem življenju jim sam Sebe za hrano dal. Za tega voljo Vam oznanimo, in v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa Vas opominjamo in Vam zapovemo, da vsakšo leto na zgoraj imenovani dan tedna v vseh cerkvah in krajih svojih škofij s vso svečanostjo praznujete ta praznik. Nadalje Vam zapovemo, da svoje podložne sami in skoz druge opominjate, naj se prejšnjo nedeljo na ta praznik vredno pripravljajo skoz sv. spoved, milodare, molitve in druge dobre dela. Da bi verne k vrednemu praznovanju in spoštovanju tega velikega praz-

nika bolj spobudili, darujemo na 100 dni odpustek vsem, kteri se tega dne resnično in zgrevano spovejo in so tudi pri sv. maši ali večernicah pobožno pričujoči; na 40 dni tistim, kteri so s zbranim duhom pri molitvah za pervo, tretjo, šesto in deveto uro; kteri so pa skoz celo osmino tega praznika pri rani službi božji, pri sv. maši in večernicah, darujemo, se opiraje na miloserdnost vsemogočnega Boga in z zaupanjem na veljavo svetih apostolov Petra in Pavla, vsakši dan na 100 dni odpustek.“ —

Tudi zdaj še tega dneva niso povsodi praznovali, posebno na Laškem ne. Berž ko ne je glavni vzrok temu bilo, ker so sv. oče papež Urban IV. že za mesec dni po tem umerli, ko so to pismo razposlali bili, in ker so ravno takrat Gvelfi in Gibelini na Laškem toliko nemira delali, da so tudi sv. oče papež morali Rim zapustiti in bežati. Leta 1311 so papež Klemen V. pozvali v Vieno k cerkvenemu zboru. Na to papeževo pozvanje so prišli v Vieno: Dva patriarha, 300 škofov in velika množina opatov in dohtarov. Vsi tú zbrani so bili za vpeljanje praznika na čast sv. rešnega Telesa; in papež so vnovič potverdili papežko pismo Urbana IV. in so ojstro zavkazali se po tistem ravnati, rekši: „Če smo žc dolžni, Boga v svetnikih častiti, gotovo je tudi vredno, dobro in pravično Njega hvaliti, da nam je spomin zapustil, ko je ustanovil praznik svojega Telesa, v kterim nas vsaki dan duhovno hrani. Na to se obziraje tedaj zapovemo: da se mora zvesto deržati zapoved, ktero je naš rajni prednik Urban IV. v tej zadevi dal.“ Ker pa so tudi Klemen V. v kratkem potem umerli, so njihov naslednik Janez XXII. znovič potverdili ta dekret in zapovedali, da se mora sv. rešno Telo v procesiji skoz ulice mesta nositi. — In od leta 1318 se praznik sv. rešnega Telesa povsodi, v vseh katoliških cerkvah obhaja.

Nekteri sledečih papežev so še v tej zadevi nektere nove zapovedi predpisali in Martin V. so zapovedali: da se ima ta praznik s vsemi mogočnimi sve-

čanóstmi obhajati tudi v tistih deželah, čez ktere je prokletstvo izrečeno, in so vse od Urbana IV. obečane odpustke podvostručili. Sv. oče Evgen V. so še nove odpustke obečali. In precej potem so se tudi bratovšine na čast sv. rešnega Telesa osnovale, ktere so Pavl III. leta 1539 potverdili.

Sv. Tridentinski zbor zapové ta praznik z veličastno procesjo povsod obhajati.

Pavalec.

IV.

NJIM, KI JIH PO PLESIH MIKA.

Ples, ako bi še tudi sam na sebi grešen ne bil, je vendar, posebno kakor se dan denašen na njem godi, vsakokrat nevaren in rodovit žalostnih časnih kakor večnih nasledkov. Zato je sveta cerkov od nekdaj svoje verne pred plesam svarila, ter jim velike nevarnosti pred oči postavljala, ktere ples duši pa tudi telesnimu zdravju prinese. Sv. Krizostom od plesa takole piše: „Ko bi černo noč toliko zvezd razsvetilo, kolikor se na plesu smertnih grehov zgodi, gotovo bi naj temniši noč svetlejši od beliga dnu postala.“

Sledeči resnični prigodbi dveh plesavk naj nam to bolj razjasnite.

I. Neža, hči pošteniga vojaka, je ples čez vse ljubila; kderkoli so godce imeli, že je Neža morala zraven biti, brez plesa se ji je zdelo da ne more živeti. Krog in krog je za naj gorši plesavko slula, kar se je nespametni deklini močno dopadlo in jo do plesa tolikajn bolj vnelo.

Pobožen duhovnik v taistem kraju službo nastopijo, ter hitro od Neže in njeniga plesa slišijo. Deklino velike nevarnosti odteti in slabiga nagnenja odvaditi skerbni pastir sklenejo, ter prav goreče za zgubleno ovčico molijo in Jezusa, božjiga pastirja naših duš prosijo, naj jim pot odloči in prave besede na jezik položi, to keršenco k čredi njegovih zvestih ovčic nazaj pripeljati.

V kratkim priložnost najdejo, z Nežoj govoriti, in na ravnost ji veliko nevarnost odkrijejo, v kteri se zavolj svojiga nagnenja do plesa znajde. „Ko bi se tebi“,

svoje besede sklenejo, „na voljo dalo, eden dan brez vsiga veselja biti, po tem za celo leto veseljvanja brez mere vživljati, al pa se eno leto plesa popolno zderžati, po tem pa skozi celo življenje veselja in dobrot na cente imeti, — kaj bi si izvolila?“ — Neža hitro odgovori: „Edno leto bi že hotla brez plesa biti, ako bi le potem zmiram po volji rajati smela.“ Duhovnik jo pa dalej prašajo: „Ali bi ti ne bilo mogoče, kratek čas svojiga življenja ples pustiti, de bi se potem skozi celo dolgo večnost v nebesih z Jezusam, Marioj, angeli in svetniki veselila in v nebeškem dvoru rajala?“ Na te besede Neža nekoliko obmolkne, in posledníč odgovori: „Plesa ne morem pustiti, ko bi se mi tudi blago celiga sveta ponudilo; ako bi pa za gotovo vedila, de bom vekoma v nebesih rajala, bi se plesa že hotla tukaj tvegati. Ali, duhovni oče! to me morate prepričati, de tudi v nebesih rajajo.“ — „To ti dokazati ni težko; saj nas vera uči, de izvoleni v nebesih izveličanje vživajo, ki vse njihove želje nasiti. Se ti bo tedaj v nebesih plesa poljubilo, gotovo ti bodo tudi te želje se spolnile, ker bi drugač popolno izveličana ne bila. Saj tudi kat. cerkov v svojih duhovskih molitvah svetih devic veselje, ki je rajanju enako, popisuje rekoč: „Kamor ti o Gospod! greš, te device spremlajo, in v hvalnih pesmih za teboj hitijo.“

Te besede serce plesavke spreobernejo. Resno duhovniku obljubi, de dokler bo živela, nikdar več plesala ne bo. — Svojo dosihmalno življenje zdaj popolno spremeni, svetu odmerje, Bogu lepo služi, dom svojih starišev ljubi in jim je pokorna, z vsimi drugimi pa prav prijazna in pohlevna.

Ko šterto leto njeniga spreobernenja nastopi, hudo zboli in hitro spozna, de ji bo vmreti. Pobožno prejme svete zakramente, in po svetem obhajilu kakor zamaknena dolgo v nebesa gleda. Čisto prijazna se potem k spovedniku, imenovanimu duhovniku oberne in reče: „Pri mojim spreobernenji ste mi obljubili, de bom nekdaj tudi v nebesih lehko plesala. Te obljube vas odvežem, zakaj poznam čistejši veselje tega kakor je

nečimern ples, clo vse minljivo veselje sveta; — *nebeško, večno veselije je Bog tim pripravil, ki ga ljube. Neskončno vsmilenje mojiga Boga mi zaupanje daja, skoraj v veselje Gospodovo priti.*“ — Posledne besede njene so bile polne serčne žalosti nad nekdajno nečimurnostjo in slepoto, pa polne gorečih želj, skoraj k Bogu priti, ki sam le naše serca vpokojiti in s čistim veseljam napolniti zamore.

II. Živel je v neki planinski vesi školnik (šolmašter), ki je že veliko let ravno tako zvesto kakor spešno svojo težavno službo opravlal. Od šest otrók mu je sama hči Sabinka ostala, ki deklica čedne postave in lepih lastnost je za drugo vsa ljubezniva bila, le na ples jo je toliko vleklo. Modri oče jo je pogosto zavolj tega svaril, alj vsakokrat se je predobra mati za njo poskusila in očeta potolažila. Fajmošter bližniga Kamnopolja so pri podružnici, ki je v tej vesi stala, večkrat keršanski nauk imeli, in se skorej vsakokrat školniku oglasili.

Perva nedela po binkuštih je bila, ko skozi Kamnopolje ptuji godci pridejo na potu v bližne toplice, in s kterimi se Kamnopolci hitro pogodijo, de čez noč pri njih ostanejo, češ de se bodo enkrat prav po volji naplesali. Kamnopoljskiga mlinarja edini sin, razvajen mladenč, je pri vsaki dobri volji eden pervih bil, cele noči pijančeval, za debele dnarje igral, pa nespametne dekliče noril. Sabinka se je z njim na plesu soznanila, in ker je včasi še terdo noč z njoj plesal, je nespametna deklina menila, de si ga bo moža perplesala; alj mlinar je svojimu sinu bogato nevesto zbral, in ravno to nedelo je Jero, hčer bogate vdove za svojiga sina snubil. Pogovorijo se zvečer v gostivnici, kjer bodo plesali, zaroke piti, ter tudi Sabino, ki je s Jeroj nekoliko v žlahti bila, na ples povabijo.

Ravno fajmošter pri školniku sedijo, ko Sabinko povabilo na ples dojde. Fajmošter resni postanejo in Sabini doma ostati svetvajo. Alj hitro se mati za njo poskusi, ter ples zagovarja, da bi nikakor nevarn ne bil. „Le glejte, ljuba mati, kako na plesu divjajo, koliko nečast pa nedelam in svetim praznikom delajo! Preštejte nesrečneže, ki na plesu zdravje, dnar, nedolžnost, časno srečo in večno izveličanje

zapravijo. Le povejte mi, kde je več priložnost v greh, kakor ravno pri tem kratkočasi, in že celó, ako je po noči! Jokal bi se, če premislim, kaj se vse od plesa in njegovih nasledkov sliši, od kterih keršanski jezik rajši molči; — vidil sim objokane očete in matere, kterih ljubo dete si je smert alj pa sramoto in neizreklivo nesrečo priplesalo. Vsakdan molimo: Ne vpeli nas v skušnjavo! — in vendar se pri vsaki priložnosti v njo podamo. — Ravno ples je med vsimi kratkočasi naj nevarniši, zakaj vse skušnjave so tako rekoč v njem združene, pa tudi vse strasti v človeku močno zbudi. Ples, posebno že pa, kakor je dan denašen navaden, samo eno bart več zdravja pokvari, nedolžnih serc zamori in dobriga zaduši, kakor si le misliti moremo. Posebno so pa Kamnopoljci pri svojih dobrih voljah bolj razpušeni od drugih. Skoraj vsakokrat so še pri takšnih priložnostih boj in tepež začeli, in žalostne nasledke smo vidili. Tako se tudi za nicojšno noč močno bojim in torej svetvam, de naj Sabinka le doma ostane." — Mati se za toliko modre besede toliko zmeni, kakor bi jih slišala ne bila ter ošabno in nekako režoče odverne: „Dekletam, ki nikamor ne pridejo in zmiram doma čepijo, kruh spi." „Motite se, dobra mati, fajmošter rečejo. „Znanje na plesu storjeno, je redko alj pa nikolj v srečo. Fantje, ki dekleta na plesu naj bolj sučejo, se drugi dan med seboj pogovarjajo: Ta alj una je zala plesavka; verteti se vé ko škratelj, pa oženiti bi se notel ž njo. — To je gotovo, pošten mož si ženo rajši v cerkvi kakor pa na plesu izbere, in modrimu mladenču se keršenca dopade, ki je sramožliva, pohlevna, in se v hiši svojih starišev marlivo obnaša. Naj torej Sabinka dones doma ostane, zakaj mlinarjev Jernej, ki je denašen ples vredil in po Sabino poslal, je človek razberzdan in se mi nikar ne dopade."

Fajmošter te poslednе besede še prav ne izgovorijo, ko h keršanskemu nauku pozvoni; torej se poslovijo in v cerkov podajo. Tudi školnikovi za njim v cerkov hitijo; ko pa od keršanskiga nauka domu pridejo, mati in Sabinka stariga očeta tako dolgo nagovarjata, de poslednič privolji, in v kratkim je Sabina gizdasto oblečena na poti v Kamnopolje.

Kakor so se gospod fajmošter bali, se je tudi zgodilo. V terdo noč so na plesu razsajali, vino in ples sta goste zdivjala. Jernej je večdel le s Sabinoj plesal, kar je Jeri, njegovi zaročeni, močno merzelo; fantje, ki so bogato Jero snubili, jo začnejo pikati in od zvestobe prihodniga moža prerokvati, Jera pa Sabini žerke besede dajati; več in več jih ostopi, ples neha in boj se začne. Sabini med njimi ni višej ostati, togote in strahu se joče, ter se po noči ne vé kam djati. Gostivnico skrivej zapusti in domu zbeži, — Jernej jo sprêmi. Sama s samim gré v terdi noči! — Oh uboga nesrečna Sabinka! da vendar nisi svojega, toliko skerbnega pastirja ubogala! — ne bil bi te tvoj desni angel nicoj zapustil! — Ko nesramnež v Kamnopolje nazaj pride, je v gostivnici že strašen tepež; eden za drugim iz nje s kervavoj glavoj prihruje, in komaj eden pajdašev Jerneja zagleda mu zavpije: „Za božjo voljo Jernejc, kaj pa tukaj delaš? pojdi k očetu noter, če jih hočeš še živih videti.“ Jernej v hišo stopi, in očeta blediga ko smert na tleh zagleda; kri mu iz ust in nosa teče. Hoče še govoriti, pa ne more več, in v kratkim je po njem. — Gosposka zdaj dobrovoljce ojstro sodi, več jih pozapre, alj tajstiga vendar ne zvejo, ki je mlinarja vsmertil.

Komaj mlinarja pokoplejo, od vsih krajev tirjavci pridejo, kterim je rajni dolžen bil, in Jernej se v kratkim prepriča, de, če hoče vse dolge poplačati, bo mlin in druge posestva zapustiti moral. Jezi se sam nad seboj, de je Jero na plesu razžalil, ker le z njenim premoženjem mlin rešiti zamore, in hitro sklene naj velja kar rado, se z njoj spraviti. Prekanjen kakor je bil vkratkim ženske potolaži, se z Jeroj spravi, in novič zaroke imeti se pogovorijo.

O tem času Sabina smertne bridkosti preživi. Nesreče, ktero ji je Jernej pripravil, si več prikrivati ne more, in ko zvé, de jo bo zdaj zapelivec žapustil, ker sopet Jero snubi, si ne vé več pomagati. Cele noči v solzah prejoka, list za listam Jerneju piše,

v kterih ga njegovih sladkih obljub opominja in ga prosi, naj se nje vsmili in jo tolike sramote otme. Alj hudobnež se za siroto ne zmeni več, še listov ne bere, in nje še ne pogleda. Posledno pismo mu pošle, ktero vendar nevoljno prebere, in v kterim ga prosi in zaroti, de še hoče enkrat s njim govoriti in če ji tega ne dovolji, bode svojo nesrečo, od ktere še stariši nič ne vedo, njim odkrila, njega pa pri duhovski in deželski gosposki tožila. Kaj takošniga nesramnež pričakal ni, in zadušena vest se mu močno glasiti začne; alj Jere premoženje mora njegovo biti, torej sklene, Sabino vmiriti, de se mu zaroki z bogatoj nevestoj ne razderejo.

Na ravno tistem potu se zvečer s Sabinoj znideta, po kterem sta hodila uno nesrečno noč! Sabina ga spomni njegovih poprejnih obljub in ga s solznimi očmi prosi, naj jo tolike sramote reši. Alj Jernej od ženitve nič slišati noče in ji le dnarjev obeta, ako bo molčala in ga ne izdala, de Jera ne zve. Nevoljno Sabina golufa zapusti ter mu žuga, še ta večer Jeri vse njegove hudobije odkriti. „Le njena smert me še reši!“ ta peklenska misel zdaj njegovo černo serce ko blisk prešine; za njoj hiti in jo ravno na voski bervi, ki je čez strašno globočino peljala, dojde. Nagloma jo zgrabi in v brezen pahniti hoče. Sabina se brani, njegoviga vrata oklene, ali hudodelnik jo s vso močjoj od sebe odterga in v globočino zaluča.

Kakor bi ga peklenske pošasti gnale, zdaj domu dere, se nekoliko prebleče, in nepokojno vest zadušiti na ravnost v gostivnico gre, kder celo noč pije in divja.

Drugi dan je ravno pri nevesti sedel in se od bližne ženitve z njoj pogovarjal, ko dva sodniška služevna z grašinskim lovcam (jagram) v hišo stopita, ter Jerneja zgrabita in vkleneta. Jernej obledi in besedice ne more izustiti; on, ki se je zdaj nadjal de je Sabina za vselej vmolknila, je izdan. Lovec je namreč po svojih potih ravno tik brezdna prišel, kder je Sabina obležala, in jo milo zdihovati sliši. Na pol živa še toliko govoriti zamore, de mu Jerneja za morivca

izda ter mu še kos zavratnika pokaže, ki mu ga je odtergala in v roki obderžala. Kmalo po tem svojo žalostno živlenje sklene. Jernej kos zavratnika videti, vse obstoji in pred sodbo gre.

Tako je končala mlada, obžalovanja vredna Sabinka, in svojo nespametno ljubezen do plesa s strašnoj smertjo plačala. Res je scer, de vsakimu ples takšniga sadu ne obrodi, alj lehko ga vendar prinese, in nevarnost do takšniga konca vsakokrat seboj pripelja. — Sabinjini stariši nesrečne smerti svoje hčere niso dolgo preživeli; oče, kratko, za njim pa tudi mati žalosti vmerjeta.

Besede sv. Ambroža se nam torej preojstre zdele ne bodo, ki od plesa takole govori: „Jas tirjam od keršanskih devic, de se plesa skerbno varjejo, in to moje tirjanje se morebiti le taistim ne bo dopadlo, ki so posvetniga duha polni. Že ajdovski modriani so terdili, de nobeden ne pleše, razun če je pijan alj pa ob pamet; kaj hočemo torej mi kristiani od plesa reči, ker so ajdi tako od njega sodili? mi, kterim sveta věra njegove nevarnosti tako očitno popisuje; mi, ki iz sv. pisma vemo, de je plesavke plačilo smert Janeza kerstnika bila.“ Kaj za en žalosten sad plesa; kolika strašna hudobija, iz ktere tolkajn drugih pregreh izvira!“

P i k l.

V.

TO JE BILO ZA MENE.

V nekterih večih mestih Talijanskega in semtertje tudi v Nemčiji se nahajajo pobožne miloserčne družbe, kterih namen je: očitno milodare prositi, bolne in resnično revne po hišah iskati, njim z nabranimi darovi pomagati in tako revščino kolikor je mogoče, tolažiti. Res hvale vredne so take poduzetja; toliko veči ceno pa še imajo, ker velikokrat clo plemenitega in visokega stanu osebe moškega in ženskega spola v take družbe ali rede stopajo, se tako vsemu posvetnemu veselju in prijetnostim odpovedo, in le za blagor terpijočega človeštva živé. — Da milovšno prositi tudi za priprostega človeka, če ima le kolčkaj sramožljivo občutje, ni ravno prijetna reč, je stara resnica, zakaj mnogokrat se nad prosijočega namesti malega daru velika ploha neprijetnih besed razliva in marskako grenkobo mora požreti. Poslušajte kakšna se je bila enkrat tudi enemu ravno omenjenih redovnikov zgodila. —

Ko je namreč po glavnem mestu B —. milovšno pobiral, stopi med drugim nekega dne tudi v slovito kavano, v kteri je krog lepe mize več bogatih in imenitnih mož sedelo. — Priprosta samostanska hala ni ravno kazala, da je naš redovnik tudi nekdaj po imenitnih družbah posedal, pa pokazal je bil kmalo visoko stopnjo telesne in dušne omike, in ako je, kakor se je pripovedovalo, nekdaj res imenitni vojaški časnik vikšega reda bil, je pokazal, da ni bil le izurjen v dopolnovanji vojaških zapoved, ampak bil tudi vbogati vajen poveljni glas Božji, ki veli: premagaj sam sebe. — Ponižno se približa redovnik pervemu krog mize sedijočih gospodov, poklepeta enkolko s svojo malo plehnato

denarnico in pohlevno spregovori nekoliko besed, ktere bi bile gotovo v sercu marskaterega sočutje in miloserčnost obudile. Pa ta se za redovnika ne peča, kakor tudi drugi in tretji ne, pred ktere je naš milostinčar po versti stopal. Ko pa četvertega poprosi, in ves nevoljen zavpije: „Ali si slep in ne vidiš, da smo ravno pri delu? – Delali so res možje, in scer za toliki denar, da jim je bilo pozornosti treba — kvartali so namreč. Šlo jim je pa ravno zdaj za velik kupec zlata, ki je na mizi nakopičen ležal. — Milostinčar enkolko počaka, zakaj ako se tudi trije na-nj zerli niso, mu je četverti vsaj odgovoril in pri tem je hotel še enkrat srečo poskusiti. Ko je igra skončana, poklepeta zopet s svojo denarničico, prosijoč kaj milodara za uboge bolnike in siromake, al ravno omenjeni igravec, nevoljen ker ga ni dobiček doletel, serdito vstane, ter mu z besedami: „tu imaš, nesramnež“ prav gorko klofuto prek ušes založi. —

Kaj je pač storil naš milostinčar? Al mu v zavedi njegovega bogoljubnega truda ni kri po vsih žilah zavrela — al se ni vnel v njemu ogenj maševanja za toliko očitno osramotenje in sirovost? — Pač se mu je za ene trenutke potamnil obraz, rudečica mu zalije lica in roka se nehotoma skerči v terdo pest, pa — vajen nekdaj ostrih vojaških povelj, zasliši tudi zdaj vikše povelje v svojem sercu: premagaj se! — Vihar notrajni se mu vtolaži, mirno stoji pred razžalnikom svojim ter pravi s toliko resnobnim glasom, da so vsi nazoči ostermeli: *To je bilo za mene*, zdaj pa, moj gospod, Vas tudi prosim še kaj za moje bolne in revne, ki danes še nič zavžili niso. Osupnjen od tolikega zatajevanja in premaganja vstane razžalnik od mize, ponižno prosi milostinčarja za odpušanje, in ga z drugimi vred,, ki so v kavani biti, bogato obdaruje. Mirno se je podal milostinčar od tod; scer mu je igrala svitla solzica v očeh, pa ni je uzrokvalo prestano osramotenje, ampak tisti nepopisljivi čut, ki že tu na zemlji včasih poplačuje človeške dobre dela z rajsko radostjo in povzdiguje dušo v preddvore nebeške. —

J. Levičnik.

VI.

ZLATA TOBAKERA.

Bilo je v moravskem mestu Berno, ko pred nekoliko letmi polkovnik ondotne posadke na dan nekega godú gostil je častnike svojega polka v krasni dvorani svoji. Med obedom in živahnim govorjenjem jim je pokazal dragoceno *zlato tabakero*, ktero je kupil bil nedavno. Gledali so pričujoči gosti krasno tvorino, ter jo občudovali dostojno. Nekoliko trenutkov potem, hoteč poprijeti šnupko, je polkovnik iskal po aržetu, pa je zavzel se neznano, ko tabakere ni najdel več. Obernivši se h gostom, govori:

„Gospodje, blagovoljite pogledati malo, če ni kdo zmed vami nepazljiv vtaknil tobakero v džep.“

Vsi gostje, stermeči, so hipoma vstali ter obernili svoje džepe, vendar — tabakere ni bilo najti. Nek mlad častnik — zastavnik tistega polka — ki je bil viditi posebno prestrašen in v zadregi, je ostal sam sedeč, ter se je branil oberniti svojih aržetov, govoreč:

„Prisegam na svoje častno imé, da jez nimam tobakere; to mora zadostiti.“

Častniki so razšli se, glavo majaje, vsak zmed njih je pa prepričan bil, da mladi zastavnik je tat.

Drugo jutro se je najdla tobakera; ona se je zmuznila bila med podklado polkovnikovega suknika.

Polkovnik, čutivši da je on pred taj dan mladega zastavnika sila osramotil, ter sumnjal nad poštenjem njegovim ga vkaže opoldne poklicati v sobo svojo. Ko je uni prišel, ga bara polkovnik prijazno:

„Tobakera je najdena; pòvejte mi pa zdaj, ljubi moj mladenče, zakaj ste se branili včeraj oberniti svojih aržetov, med tim ko vsi drugi častniki se niso obotavljali to storiti?“

„„Gospod polkovnik! odgovarja zastavnik, to je tajna, ktere bi jez ne odkril ne živi duši; *Vas* moram bogati. Ker so stariši moji revni, jim dajam jaz polovico moje plače, zatorej jaz ne obedujem nikoli kaj gorkega opoldne. Ko ste Vi včeraj me počastili, da ste me povabíli na obéd, sem ravno imel v džepu eno klobaso in kos reženega kruha. Sodite le, gospod polkovnik, kako sramoval bi se bil jaz, ko bi bil, obernivši svoj džep, vun pasti pustil kos kruha in klobaso.““

„Vi ste v resnici verli sin,“ mu zaverne polkovnik, sila ganjen tega obstanja. „Da pa vtegnete ložeje pomagati poródnikom svojim, je za vas vsaki dan miza pokrita pri meni.“

Potem primši mladenča za roko ga pelje polkovnik v jedilnico, v kterej sbrani so bili že vsi častniki.

„Gospodje,“ jih nagovarja polkovnik; „mi smo včeraj veliko krivico storili temu verlemu mladenču, ker smo ga sumili nepoštenega djanja; jaz Vam povém, da temu ni bilo uzroka.“

Spregovorivši letó polkovnik vpričo vsih častnikov mlademu zastavniku podal je v znam posebnega poštovanja *zlato tabakero.*

J. Š.

VII.

ANGEL VARH.

Resnična prigodba zmed ljudstva.

Tamkaj v Rizu stoji neka ves ne deleč od Bavarske meje, in v vesi kaj lična kmečka hišica, ktere lastnika Kolnika imenujejo. Hiša je novo olepšana, vrata zelenobelo pobarvane, okna se lesketajo tako lepo kot valovi v bližnem potočiču, ki rahlo memo šumlja, po lopi in hiši je tako čedno pometeno, miza in stoli po hiši so tak lepo beli, da je veselje pogledati; v štalah ima Kolnik lepe konje, krave in vole, mnogo njivo, mnogi gojzd in travnik je k svojemu posestvu prišteval, kratkoma Kolnik je bil storjen mož, bogat kmet. K temu mu je Bog pridno in bogaboječo ženko dal, kojo je več ko svoje blago obrajtal. Bila pa je Kolnikovka v svojem hiševanji kaj skerbna; povsodi je perva, svojih nikoli spred oči ne pusti, in kot poštena kmetica poprime za vsako delo sama. Tudi dobrega in vsmilenega serca je, in potrebe ubogega bližnega ji k sercu grejo, rada mu pomaga. Kolnik pa je v milodelnosti ne zaderžuje, velikoveč ga veseli, če vidi, da žena rada deli od njegove obilnosti tistim, ki malo imajo. Od Kolnikove hiše pač nobeden sromak ne gre brez daru in o času jestve je bilo zmeram kaj tudi za nepovabljene goste; mnogi piskerček juhe se je vunkaj v hiše ubogih in bolnikov zanesel, marskateri ubogi rokodelni učęnec je pri Kolniku kak krajcar za živež, pa še tudi jesti in piti dobil. Dasiravno kateri tega vreden ni, kar se mu dobrega stori, si Kolnik misli, saj tudi Bog vse sorte ljudi po širokem svetu redi, med kterimi jih je tudi veliko, ki „Bog lonaj“ ne rečejo, ko bi na dan tudi sedem skled pojedli, Bog

jim vendarle da. Ker je Kolnik časne dobrote tako lepo obračal, mu je Bog njegovo biševanje tudi očitno blagoslovil, dal mu je pridnih, zdravih otrok, eno lepše od drugega. Čeravno pa je Kolnika čedno poslopje veselilo in lepo polje, sosebno kedar je obilno žetvo obetalo, vendar so mu žena in otroci nar ljubši na svetu, in kot keršanski oče moli vsakdan pri svetej maši za ženo in otroke. Tudi žena se skaže kot keršanska mati — to mora vsak spoznati — ki vě svoje otroke v Božjem strahu deržati in moli ž njimi vsako jutro, ko vstanejo, vsak večer, preden spat grejo. Med vsimi otroci pa ji je eno tako rekoč na serce prirašeno, bil je namreč Tonče njeni stareji sin, čeden, čerstev fant, zdaj že v osemnajstem letu svoje starosti. Že od perve mladosti je s posebno materno ljubeznijo nanj gledala, zakaj bil je njeni pervorojenec, zlasti pa je nauke svete vere globoko v njegovo mlado serce zasadila, vsak dan ga je v enej posebnej molitvi njegovemu svetemu angelu varhu priporočala, tudi ga je kratko molitvico k angelu varhu naučila, s ktero se je vsako jutro in vsak večer svojemu angelu varhu priporočal, namreč:

Preljubi angel varih moj
Oh, vedno mi na strani stoj,
Pred hudim danes (nicoj) brani me,
V nebesa srečno vodi me!

Tudi večerno molitev, ktero je ta pridna in skerbna mati svoje otroke učila, hočem kot spomin iz dobrega starega časa tu sem postaviti, ki se tako glasi:

Zdaj leč, o Jezus, se podam,
Tvoj terdi križ v mislih 'mam,
V Tvoje svete rane se zakrijem.
Da bez greha v Tebi si počijem.
Izročim se Teb,' Marija,
Mati svete milosti,
Da m' ne škodje pekla zmija
Stoj na strani vedno mi!
Hvala bod' čez vse částita
Trikrat sveta Teb' Trojica,
Bog oče, Sin in sveti Duh!

S sveto Devico Marijo
Z vso nebeško tovaršijo
In z vernim' dušam' počivam
Naj po milost' Božji v miru. Amen.

Keršanska izreja, katero je Tonče od svoje bogaboječe matere prejel, ni bila nad njim zgublena. Bil je namreč nar pridneji in pohlevneji med vsimi veškimi fanti, in vsaki ga je rad imel. K velikemu veselju svoje matere je svojega angela varha zmerom v posebnej ljubezni ohranil, in ko je bil že čeden mladenč prirastel, ni nikoli pozabil tiste molitvice njemu v čast moliti, ktere ga je bila mati naučila.

Tako so Kolnikovi lepo in srečno skupaj živeli, kar jih neki dogodik doleti, ki jih je v nar veči žalost spravil in celej vesi veliko govoriti dal.

Bil je križev teden. Na križevo sredo ali tisti dan pred Jezusovim vnebohodom je šla procesja iz tiste okolice, iz ktere je naš Kolnik bil, okoli ene ure hoda v sosedno faro. Tudi Kolnik in njegov Tonče gresta s procesjo, mati pa doma pri otrocih ostane. Oče in sin sta v procesji v vidnej pobožnosti zbrana, mati moli pa doma in prosi goreče Boga, da bi ljudem svoje milosti ne odtegnil, da bi kugo, lakoto in vojsko odvernul, polje in gorice blagoslovil in z obilnimi pridelki napolnil. Po skončanem opravilu grejo nekteri, preden se domu povernejo, v lituš ali kerčmo, si to, kar telo potrebuje, oskerbeti. To bi ne bilo ravno za grajati, ko bi se vse spodobno in po keršansko godilo, zakaj tudi telo ima svoje pravice in tirja, kar mu gre. Ali graje vredno je bilo, da se je več mladih fantinov vkup pripletlo, ki so se za igravno mizo vsedli in s sosednimi fantini kvartati začeli. Tudi Kolnikovega Tončeta vabijo pri njih ostati. Tonče jim naravnost pově, da noče ž njimi deržati, ker je greh ob takšnem dnevu za kvartami obsedeti. Ti neobtesanci se mu pa zavolj njegove pobožnosti prav debelo smejijo. Tonče se pa nič ne meni za njih smeh in gre mirno s svojim očetom domu, prime za delo in dela do pozne noči na njivi svojega očeta, kjer je kamenje poberal, med tim da so drugi fantini v lituži zaostali, cel Božji dan igrali, pijančvali in razsajali. Večer

tistega dne se je nekaj žalostnega zgodilo ne deleč proč, kjer je procesja šla. Neki hudoben fantin je sedemnajst let staro deklico zgrabil in ji silo storil. Bel klobuk, siv jopič in rujave hlače so bile obleka tega hudobneža, po kterej ga je deklica poznala. Pervi dan po velikem križevem grejo zavolj deklici storjene krivice v grad tožit in popišejo hudodelnika po ravno imenovanej obleki, kakor je dekle terdilo. Popis te obleke se je pa z obleko Kolnikovega Tončeta na tenko vjemal, kteri je tudi takšino obleko nosil. Ljudje so vedli, da je Tonče pri procesji bil, vedili so pa tudi, da je z očetom lepo domu prišel, pa ni pri unih fantinih v lituži ostal; vendar je popoldne spet od doma šel in še le pozno na večer nazaj prišel. Kje je bil? — To je bilo za sodnijo sumnje zadosti, da so Tončeta prijeli in zaperli. Ravno petek je bilo in zvon v turnu je glasno oznanoval spomin Jezusove smerti na križu. Vsi Kolnikovi so doma in vsi združeni lepo molijo staro katolško molitvo: „Tema je postala, ko so bili Judje Gospoda Jezusa križali, in ob dvesetih je Gospod Jezus zaupil na glas: Moj Bog, moj Bog zakaj si me zapustil in je z nagnjeno glavo umerl. Zategadel, o Gosod Jezus Kristus! Te molimo in hvalimo, ker si s svojim svetim križem, s svojim britkim terplenjem in s svojo nedolžno smertjo mene in cel svet odrešil. O Gospod Jezus Kristus, po grenkosti Tvojega presvetega terplenja, ki si ga zavolj nas na svetem križu prestal, sosebno pa takrat, ko se je Tvoja presveta duša Tvojega blagoslovlenega Telesa ločila, Te prosim, vsmili se moje uboge, grešne duše, preden se loči od telesa, da Tvoj križ in Tvoje terplenje nad meno in vsimi drugimi grešniki zgubleno ne' bo. Amen. O Jezus, Tebi živim, o Jezus, Tebi umerjem, o Jezus, Tvoj sem živ in mertev. Amen.“

Ravno so bili zadnje besede te lepe molitve odmolili, kar v hišo stopijo sodnjiski hlapci in po Tončetu poprašujejo. Lahko si strah in grozo vsih Kolnikovih misliš zdaj, ko se Tonče beričem oglasi in ti naravnost povejo, da je Tonče njih jetnik in more ž

njimi v sodnijsko ječo. Za Božjo voljo kaj je pa storil?" je Kolnikovka roke kviško sklepaje vpila.

„To bo sam nar bolj vedil," odgovorita beriča, „in če še Vi ne veste, bote skoraj zadosti zvedili."

„Jaz stojim za svojega Tončeta, da ni nič hudega storil," reče Kolnik, „in jaz grem ž njim v sodnijo, da slišim, česar ga dolžijo.

„To se še zna zgoditi," rečeta beriča, „bo tudi morebiti spušen, če se Vi poroka zanj postavite."

Tega, oče, Vam ne bo potreba, pravi Tonče, saj nisem nič hudega storil, in zavolj tega mi tudi nič ne morejo. Morebiti je kaka zmota. Pojdimo v Božjem imenu v mesto, da čujemo, kaj mi gospodje hočejo. Vi, oče, pojdite pa z meno.

Kolnik obleče svojo nedelsko suknjo, dene svoj trivoglati klobuk na glavo, potolaži svojo plakajočo ženo in gre s Tončetom in beričema iz hiše.

„Bog Vas obvari, mama!" reče Tonče čez prag stopivši, „gotovo bom skoraj spet pri Vas doma. Gospodje me vendar ne morejo zapreti, ker nisem nič hudega storil."

Mati pa mu rečejo: „Jaz bom pa molila za tebe, Tonče, da tvoja nedolžnost toliko prej na dan pride."

Ko beriča s Tončetom in nja očetom v mesto prideta, zaprejo Tončeta brez milosti v ječo, oča pa se mora od njega ločiti. Kakor hitro je bila sodnišnica odperta, gre Kolnik pred sodnika, pozvedit, zakaj da so mu sina tako netegoma zaperli. „Pred včerajnim," začne sodnik, „je neki mladi fantin siloma eno dekle napadel in kakor ga je to dekle popisalo, ne more nobeden drugi biti kakor ravno vaš Tonče." „Oj ljubi gospod sodnik," pravi Kolnik," upam si svojo dušo staviti, da moj Tonče ni nikoli kaj takega storil, saj je cel popoldan kamenje na mojej njivi poberal."

„Pri tej reči pride le vse na oko," mu sodnik odgovori, „dekleta bom poklical in ga vašemu sinu nasproti postavil. Če reče: „ta ni tisti," zna spet z Vami domu —; če pa reče, da je on in na to pri-

seže, ga moram tako dolgo zapertega deržati, dokler da mi spričate, da tisti popoldan ni nikjer drugej bil, kakor na Vašej njivi.“ Komaj je bil sodnik to izgovoril, ko pozvoni in ukaže dekleta in Tončeta v sodnišnico pred se pripeljati. Tonče se je bil na te težek pot oblekel, kakor navadno, kedar je od doma šel.

Ko ga dekle vgleda, reče brez premislika: Je že, ta je tisti, in ravno tako je bil tudi oblečen.

Premisli dobro, preden kaj takega za gotovo terdiš, kar morebiti vendar le ni res, ji reče sodnik, in pomisli, da boš na to, kar tukaj govoriš, priseči morala.

Da, gospod sodnik, na to lahko prisežem, odgovori dekle, on je in nobeden drugi. Saj tudi njegov bel klobuk poznam.

Ko Tonče sliši, česar ga dolžijo, mu žareča rudečica obraz zalije in on terdi, da kaj takega bi nikdar ne mogel storiti, in da je cel tisti popoldan na njivi svojega očeta kamenje poberal, pa vse zastonj so bile njegove besede. Zastonj je zarotil Kolnik dekleta, da naj se nikar ne prederzne njegovega gotovo nedolžnega sina z lehkomiselnim obdolževanjem v nesrečo spraviti, ker je lahko to pomota zravno, da je kdo drugi bil, pa v ravno takšnej obleki; dekle pa je le svojo terdilo, da Tonče je bil in nobeden drugi, ki ji je silo storil.

Sodnik da dekleta in Tončeta spet proč peljati in potem pravi z ramama zmajaje Kolniku: Žal mi je za Vas, pa vam ne morem pomagati. Vašega sina ne morem z Vami domu pustiti, ker ga je dekle tako za gotovo krivega spoznalo. Le pojdite zdaj v Božjem imenu domu. Morebit zamorete vendar spričati, da Vaš sin tačas ni bil ondi, ko se je bilo to zgodilo. Samo to upanje še imate. Drugače bo pač huda za njega. Če Vašega fanta pogledam, ne morem sam verjeti, da bi bil vstanu kaj takega storiti, kar se le od čisto popačenega človeka pričakati zamore. Pa kakor sem rekel, jaz ga ne morem in ne smem spustiti, — moram svojo dolžnost storiti.

Pobitega serca se Kolnik zdaj domu napoti. Misli si gredoč, kako težko ju že doma pričakujejo, in zdaj — pride brez Tončeta, kterega je zapertega popustiti moral, oh, kolika žalost za celo hišo! Žena jame na glas jokati, kakšine hudobije njenega Tončeta dolžijo.

Naka, naka, o ljubi Bog, saj Ti veš, da moj Tonče gotovo ni tega storil, za kaj takega ga jaz nisem izredila. Gotovo ga tudi njegov angel varh ni pustil tako globoko pasti; saj se mu je vsak dan priporočal. Oh, moj ubogi Tonče, kako te zamorejo takšne hudobije dolžiti! tuguje njegova mati.

No, žena, le mirna bodi, ji reče Kolnik in zaupaj v Boga. Kakor ti vem tudi jaz dobro, da je naš Tonče nedolžen, zato tud gotovo upam, da bo njegova nedolžnost na dan prišla.

Med tim, da se je doma to godilo, je bil Tonče spet v sodnišnico poklican. Sodnik ga je na tanko po vsih okolšinah izpraševal, kje je kaj čez dan bil, kaj je delal, kje da njiva leži, kjer je popoldan bil, in če ga je kdo na njivi vidil. Tonče je na vsako sodnikovo vprašanje po resnici odgovoril. K nesreči pa Tonče nobenega človeka imenovati ne ve, da bi ga bil tačas, ko je bila ta hudobija dopernešena, na njivi vidil. In vendar je bil v Tončetovej domačii takšen človek. Te je bil Palečnik. Palečnik ni bil ravno slab mož, ali imel je svoje muhe in zastopnost ni bila njegova močna stran. Kolnika, s kterim sta mejaša bila, že zdavnaj ni mogel zavolj mejnih prepirov prav viditi, in reči se je zamoglo, da je Palečnik prav za prav Kolnikov sovražnik bil. Ta je tedaj ravno tisti dan in ob tistej uri, ko se je ta hudobija dopernesla, memo Kolnikove njive šel in je Toneta vidil, kako pridno da je tam kamenje poberal. Ali on ni mislil na to in še dosihmal tudi ni vedil, da ta okolšina bi znala sina njegovega sovražnika rešiti, drugače bi bil — bodi mu v čast rečeno — to sodnii hitro razodel. Vedil je scer, da je Kolnikov Tonče zapert, in tudi zakaj. Pa nobeden ni vedil, kdaj se je to zgodilo, zavolj česa so ga bili

obdolžili in zaperli in Palečnik je clo mislil, da se je že kake mesce poprej zgodilo. Tonče tedaj, ki ni bil vidil Palečnika memo iti, ni mogel nikakor spričati, da je tisto uro res na njivi svojega očeta bil, in tako je njegova sodnijska preiskava svoj tek naprej šla. Ko je bila sklenjena, jo da sodnik deržavnemu zagovorniku, kteri je iz nje lepo tožbo izkoval. Tonče je med tim žalostne dni v ječi preživel. Le vest, da je nedolžen, ga je podperala. Molitev je bila njegova edina tolažba. Vsak dan je klical Boga in svojega angela varha na pomoč, da bi ga rešila te velike sile in na dan spravila njegovo nedolžnost. Bil je enega večera svojo molitvico k angelu varhu, kakor tudi večerno molitvo, ktero ga je bila mati naučila, prav pobožno opravil, potem se pa uleže in hitro zaspi. Zdaj se mu je senjalo, da je angel varh k njemu prišel, kateri mu je lepo mesto z več turni pokazal. Po tem mestu ga pelja angel na nek prostor, kjer je lepa velika cerkev s tremi turni stala. Poleg velike cerkve je stala manjši z dvema turnoma, kterej je prizidano bilo dolgo poslopje. V to poslopje ga je peljal angel varh. Tukaj prideta v veliko lepo dvorano, kjer je veliko sedežev bilo. Angel varh mu pokaže nek prostor rekoč: Tukaj boš sojen, jaz te bom tu sem spremil in tu v tej dvorani bo tvoja nedolžnost očitna. Tonče se tih lepih sanj prebudi in celo noč ne more veselja več zaspati, zakaj bil je zdaj terdno prepričan, da bo njegova nedolžnost na dan prišla.

Kolnikovi doma, ki so med tim od sodnika vse pozvedli, kako da s Tonetom stoji, so skoraj že vse upanje zgubili. Ko je bil deržavni zagovornik svojo tožbo dodelal, so jo bili Tonetu v roke dali. Sodnik mu svetje, da si zna zagovornika sam izvoliti, ako ne, mu bo pa od višji sodnije jeden izvolen. Ali pridem pred rotno (priséžno) sodbo? praša Tone ves vesel. Gotovo da, odgovori sodnik. O, moje sanje! si misli Tonče, pa sodniku nič ne pove, le prosi ga, da bi njegovemu očetu povedal, da bi mu zagovornika izvolili, kar je sodnik tudi sporo-

čil. Kolnik je izvolil svojemu sinu v celej okolici nar bolj znajdenega zagovornika, kteri pa ni imel veliko upanja Toneta rešiti. Čez štir tedne bi imela rotna sodba biti, ktere so pa Kolnikovi strahoma pričakovali.

Ali preden se je rotne sodbe začela, je Bog pote pripravljal, po kterih bi bila imela Tonetova nedolžnost na dan priti. Tri tedne popred je bil v Kolnikovej okolici sv. misjon, kterega so se Kolnikovi priduo vdeleževali. Tudi Palečnik, njih mejaš, ni nobene pridge zamudil. Bila je o tem misjonu tudi pridiga od sprave sovražnikov in pridgar je o tej priložnosti tako giuljivo govoril, da bi se bilo moralo tudi kamenito serce omečiti. Palečnik, ki ni bil tako terdega serca, se hitro spomni, kako da je dosihmal s Kolnikom brez vsiga pravega vzroka v sovražtvu živel, ker mu vendar Kolnik prav za prav nikoli ni kaj žalega storil, in sklene berž po pridgi k njemu iti in ga odpušanja prositi. Palečnik pa nikakor ni bil mož, da bi se bil tega, kar je hitro poprej sklenil, kesal, toraj se tudi hitro po večerji še tistega dne h Kolniku poda, kteri je koli deleč proč stanoval. Na potu h Kolniku si misli, „ko bi mu pač zdaj kaj velikega storiti zamogel, mu pokazati, da je moja sprava ż njim resnična.“ In znotrajni glas mu pravi, da se mu bo ta želja v kratkem dopolnila. V tih mislih prisope Palečnik h Kolniku, poterka na vrata in stopi s pozdravom: „Hvalen bodi Jezus Kristus“ v hišo. „Na večne čase, Amen,“ mu odgovorijo, Kolnik se pa ves začudi, njega tako pozno na večer, kar ni bilo njegova navada, v svojej hiši viditi, rekoč: „Kaj Vas nicoj še tako pozno k nam pripelja?“ „Pridiga od sprave, pri kterej sem danes tudi jaz bil, odgovori Palečnik.“ „Jaz sem Vas bil dosihmal sovražil, Kolnik! ali bodiva si zopet dobra, — od dans zanaprej le prijatla. Odpustite mi, ako sem Vas razżalil.“ Ves prijazen mu pošten Kolnik odgovori: „Jaz Vam nimam kaj odpustiti; če ste mi kedaj v naglosti kako gorko povedali, ali se kako malo nad menoj znosili, je że zdavnaj pozableno. Le usedite se, da se po dolgem času, kar nisva več skupej bila, spet enkrat kaj malega

govoriva.“ Palečnik se usede in v kratkem govorita oba tako zaupljivo med seboj in prijazno, kakor da bi stara prijatla bila, med kterima ni nikoli kakega prepira bilo; ničesar pretečenega si ne sponašata, vse ojstro je oglajeno, vse hudo pozabljeno. In to je prava keršanska pa tudi poterjena resnica, da serc ničesar bolj eno drugemu ne odpre, ničesar jih bolj skupaj ne veže, kakor prava, resnična sprava. — Nju pogovor se je tisti večer se ve da hitro na Tončeta obernil. Palečnik je po vsih okolšinah sodeležno popraševal. Ko od Kolnika pervokrat čuje, kteri dan in o kterem času je bilo hudodelstvo dopernešeno, kterega Tončeta dolžijo; in da Tonče nikjer drugej ni bil takrat, ko na njivi pri delu, pa pred sodnikom tega spričati ne more, ker se ne ve spomniti, da bi ga bil kdo na njivi vidil; mu hitro nekaj v glavo pade. Zdaj mu ne da več še pri Kolniku ostati in se na dalje z njim pogovarjati, urno vstane, voši lahko noč ter otide s hitrimi koraki domu. Začuden in z glavo skimaje gleda Kolnik za njim.

Čuden mož je Palečnik, godernja Kolnik, nar berž da ga je že spet kaj zbodlo, da tako men' nič teb' nič proč leti, kakor da bi za njim gorelo.

Domu pridši vzame Palečnik hitro pratko v roke in skerbno nekaj iše, kmalo najde in se zveseli rekoč: Res je tako, Tonetu bo pomagano! Kaj pa je v pratki bilo? Ne veliko, vendar toliko, da mu je v spomin zaklicalo, kje da je tisti dan bil. Dan pred Kristusovim vnebohodom je bil v pratki s timi kratkimi besedami zaznamovan: Danes ob šterih popoldne se je moja žena ulegla. — Kaj bo pa to Tonetu pomagalo? me vprašaš. Poslušaj: dan pred Kristusovim vnebohodom, o kterem se je opomnjeno hudodelstvo zgodilo, je bil Palečnik popoldne okoli šterih na polji, ne deleč od njive, na kterej je Kolnikov Tonče kamenje poberal. Ko je te dan Palečnikovki slabo prišlo, prihiti dekla po Palečnika na polje. Domu grede vidi Palečnik Tončeta na njivi, in tudi njegova dekla ga je vidila. To bo pomagalo Kolnikovega Toneta rešiti,

si Palečnik misli, dene pratko na stran, pokliče deklo in jo vpraša ali je tisti dan, ko je zavolj bolehnosti njegove žene po njega na polje prišla, kaj Kolnikovega Tončeta na njivi vidila. Dekla se k njegovemu vevelikemu veselju hitro spomni in še pristavi: kar ozerl se ni, tako pridno je kamenje poberal. Precej drugi dan se poda Palečnik, brez da bi bil komu kaj razodel k Tonetovemu zagovorniku in mu vse na tanko dopove, kar smo bili ravno slišali. Da je to zagovorniku voda na mlin bila, se da lahko misliti.

Če je temu tako, kakor Vi Palečnik pravite, potem se nam ni treba več za Toneta bati. Vaša spričba o tej reči toliko več velja, ker ste Kolnikov sovražnik. Ker ste bili njegov sovražnik, morajo reči, odgovori Palečnik. Pa od tega prosim, da nikomur kaj poprej ne povejo, tudi Kolniku samemu ne. Če nam Bog pomaga, bo Tonče oprosten, jaz bi pa rad Kolnikovo veselje vidil, če bo njegovemu sinu po mojej spričbi k prostosti pomagano. Zategadel mu naj popred ničesar ne povejo. Zagovornik obljubi molčati, kar tudi stori. Samo sodnii sta bila Palečnik in njegova dekla kot priče poglavitne okolšine brez odloga naznanjene.

Mesca maja so bili Tončeta zaperli in še le septembra so prišle rotne sodbe na versto. Tonetov oče za pričo povablen se čudi, ko tudi Palečnika in njegove deklo med pričami zagleda. Rad bi ga bil ogovoril in vprašal, zakaj da je tukaj, ali boji se, ko se tistega večera spomni, o kterem jo je bil tako na naglem od njega pobrisal, da bi mu ali celo nič ali pa hudo odgovoril, ker spet od tistega večera nista več skupej bila, in če sta se nenadoma kje srečala, se ga je kakor nalaš zognil, in tako si Kolnik ni drugega misliti mogel kakor to, da je Palečnika sprava grevati začela in da je zopet jezen na njega.

Tončeta pa so že prej v ječo kantonskega mesta spravili, kjer je sedež rotnih sodb bil. Eno uro preden so se te sodbe začele, ki so Tončetu veljale, ga čez somniše v rotnišnico peljajo. Ali on, kako stermi, ko tukaj

ravno tisti prostor, ravno tisto poslopje zagleda, kterega mu je angel varh v sanjih pokazal. Pač da! to je bila tista cerkev s tremi turni in poleg veči cerkve manjši z dvema turncoma in na njo pozidano dolgo pohišje, v ktero so ga bili zdaj v resnici pripeljali. Tonče, kateri v svojem živlenju nikoli ni bil v kantonskem mestu, kateri tega prostora in poslopja nikoli vidil ni; je bil za toliko bolj vesel, ker je vse to iz svojih sanj spet spoznal, in njegovo zaupanje, da še danes bode njegova nedolžnost na dan prišla, je za njega vesela gotovost postalo, ko je v ravno tisto prostorno in prijetno dvorano stopil, v kterej je poprej v sanjah s svojim angelom varhom bil. Veselja žarečim obrazom se vsede na stol, ki je bil obtožencem pripravlen, in kdor je tega mladenča vidil, kteremu je nedolžnost iz obraza sijala, je stermé vprašal: kako je vendar ta na stol hudodelnikov prišel? Takšnega toženca še nikoli niso tukaj vidili! Pametno, pa s terdnim glasom in s tisto zaupljivostjo, ktero le nedolžnost da, odgovori Tonče na vse, kar ga predsednik vpraša. Ko ga je bil o vsih rečeh zaslišal, v kterih je bil tožen, pridejo tudi priče na versto. Kakor v domačej sodnii je bila tudi tukaj poglavitna priča zgoraj imenovano dekle ktero je tudi pri tej očitnej preiskavi stanovitno terdilo, da nobeden drugi kakor Tone je to storil in poterdi svoje pričevanje s prisego.

Prič ni bilo veliko povabljenih. Tonetov oče je bil vprašan, kako je njegov sin cel tisti dan doprinesel. Bil je on zadni med pričami, ki so bile od deržavnega zagovornika imenovane. Zdaj pové predsednik, da se morajo še dve drugi priči zaslišati, ktere je Tonetov zagovornik imenoval. Kolnik odpera ušesa, ko sliši Palečnika imenovati, in toliko bolj tanko posluša zdaj, ko Palečnik priseže in kot priča pristopi. Ubogi Kolnik si strahu komaj dihati upa, zakaj bal se je iz pervega, da Palečnik bo gotovo zoper njegovega sina pričal; na to, da ga je Tonetov zagovornik kot priča imenoval, v svojej žalosti še mislil ni.

Ko je pa Palečnika in njegovo deklo ne zoper, ampak za Toneta pričati slišal, ga naenkrat ves strah popusti in ni veliko manjkalo, da bi ne bil vstal in oba objel, ko bi se ne bil še o pravem času spomnil, da se to v sodnijskej dvorani ne spodobi. Ko Palečnik izgovori, kar je imel pričati, se mirno usede zravno Kolnika na stol, ki je bil za priče pripravlen. Kolnik pa hvaležnega serca ne ve, kaj bi bil Palečniku za to delo ljubezni storil; vse ljubeznjivo ga toraj za roko prime ter ga prijazno poljubi. Po sklenjenej preiskavi spoznajo zarotniki Tončeta *„nedolžnega“* in vsaki si lahko misli, s kakšnim sercom so Tonče, njegov oče in Palečnik toliko zaželeno oprostenje iz predsednikovih ust zaslišali. Ko je Tonče s svojim očetom zarotno dvorano popustil, reče Palečnik h Kolniku: Zdaj Vam moram vendar tudi povedati, zakaj da sem se tako čudno proti Vam zaderžal. Hotel sem Vas toliko bolj prehiteti in razveseliti, da bi Vas očitno svoje resnične sprave z Vami prepričal.

Ko sem bil tisti večer po misjonskej pridgi od sprave k Vam šel, sem si gredoč mislil, da bi jaz le v kratkem kako priložnost najdel, Kolniku kaj velikega storiti in mu pokazati, da ga več ne sovražim. In bilo mi je takrat kakor da bi mi bil kdo rekel, ta priložnost bo hitro prišla, tega pa, da bom Vašega sina rešil, bi sam ne bil mislil. Tonče je bil ravno tisto večer pred angelsko nedelo rešen. Drugi dan gre s svojim očetom in Palečnikom v bližno faro, kjer so v ondotnej podružnici godovanje angelov varhov praznično obhajali. Vsim trem pobožnim molcom so se solze hvaležnosti in veselja v očeh lesketale, posebno pa Tonetu, kateri je tako očitno prepričan bil, da angel varh, kateremu se je vselej zvesto priporočal, je bil, kateri je njega v tolikej britkosti tolažil in zadnič tudi njegovo nedolžnost rešil; vse to zdaj z ginjenim sercom spozna ter ga hvali za toliko milost!

Po opravilu se podajo vsi trije v svojo domačijo, kjer so jih v Kolnikovej hiši vsi z velikim veseljem pričakovali in sprejeli. — Od tiste dobe sta Kolnik in Palečnik nar boljši prijatla. P. Cizcj.

VIII.

PERVI ZVON.

V petim stoljetji je bila huda stiska po Italianskem. Iz Afrike kralj Genserih na verle planjave italianske s divjimi Vandali pridere, kakor huda ujima rodovite polja in vinograde zatira in mesta požiga. Ravno je mestice Nolo na Neapolitanskem požgal, ter ostale mladenče in možje saboj v sužnost odpeljal. Med tim za sužnost odločenimi je bil tudi mladenč Paul, edini sin nesrečne matere, koje mož, znajden kovač, je v tej vojski smert storil. Mladenč po smerti očeta materi lepo obeta, kako hoče zdaj zanjo skerbeti, njena podpora biti in jo s rokodelstvam rediti — naučil se je namreč od očeta iz železa in brona posebno vmetno orodje kovati. — Ali človek obrača, Bog pa oberne. — Vandali mesto ropaje mater in sina, ki sta v nekem kotici svoje hiše skrita bila, najdejo ter mladenča sužnika odpeljajo. Mati mora zdaj gledati, kako se njeni sin v teško sužnost prodaja, plaka in prosi zanj, pa vse zastoju; poslednjič poglavar veli, da ji hoče sina pustiti, ako ga odkupi.

Kde pa hoče reva dnar za rešitvo svojiga sina vzeti? Vandali so njo kakor njeno žlahto čisto oropali. Prosi znance in druge, pa nobeden ji pomagati ne more. V tej bridkosti se podá k sv. škofu Paulinu, ki, oče vbogih, je od hiše do hiše za revne in zapušene darov pobiral in jih tolažil. Rad bi ji bil svet mož pomagal, alj vse te svoje je že potrošil in, sam vbog, nesrečni materi svetvati ne vě. Ker pa njeno veliko žalost vidi, ji roko podá rekoč: „Bodi potolažena moja hči! Ne gleštam ti scer kaj dati, pa vzemi mene samiga: reci da sim tvoj sužen, in da svojiga Paula sužnosti rešiš, daj mene mesto njega v sužnost·“ — Žena to slišati ostermi

ter meni, de svet škof še šalo s njoj ima; ali sv. Paulin ji odverne, da mu je resnica. Čedo, kojo zdaj zapusti, s tim tolaži, da je svojim ljubim v sužnost odpeljanim ovcam potrebnej kakor njim, ker je prosta in ji lehko drugiga duhovnika za svojiga namestnika zapusti.

Tako se poda svet pastir iz ljubezni do svojih ovčic v sužnost, kder je mnogo hudiga zaničvanja, clo tepenja prestál, sina zapušene vdove oprosti, in skrivaj nesrečne sužne tolaži, podučeva in njim njihov težek stan v svoji pastirski ljubezni mnogoverstno polajša.

Oprosten mladenč zdaj po potu domu premišluje kako bi se rokodelstva svojega očeta še umetniši lotil, da bi tako svojo mater ložej preživil, pa tudi vsmilenimu Bogu svojo hvaležnost skazal.

Vmisli si veliko posodo bronasto narediti, kelihu podobno, znotraj železno kladvo vterditi in celo posodo tako obesiti, da kakor hitro se bo majati jela in kladvo stran keliha zadelo, se bo daleč krog glasilo in vernim znanje k službi božji dajalo.

Domu pridši te svoje misli namestniku sv. Paulina razodene, ki ga v njegovim naprejvzetji poterdi in mu še toliko vloži, da mladenč delo začne in prav ličen zvon naredi. Mašnik zvon posvetijo ter ga verh novo zidane cerkve obesijo. Takšen začetek perviga zvona si věrno ljudstvo pripoveduje.

Zdaj še pa slišati hočemo, kedaj se je pervokrat z njim zvonilo.

Sv. Pavlin se v sužnosti s svojim svetim živlenjem, s tihoj poterpežlivostjo in keršansko modrostjo nasledniku kralja Genserika tolko prikupi, da kralj ni samo njemu in drugim keršanskim sužnim prostost podelil, ampak tudi vse na svoje potroške domu na Italiansko poslal. Tako sveti pastir ni samo mladenča Paula, ampak vse svoje vjete ovce sužnosti rešil, pa tudi doma sprijet bil, kakor se toliko ljubeznivimu škofu spodobi. Ko namreč vsi srečno v Neapolitansko pridejo in iz barke stopijo, svetiga pastirja sprejme dvanajst čestitih starčikov iz Nole mu na sprot poslanih, ki ga veselo in prav serčno pozdravijo. Spremijo ga proti do-

mačemu mesticu, iz kojega mu cele trume ljudstva z dušnim pastirjem vred daleč naproti pridejo. V imenu vsih mestjanov duhovnik svetiga škofa s ganljivimi besedami pozdravi, in komaj govoriti neha, stopi mladenč Paul naprej, poklekne pred svetiga pastirja, ga s solznimi očmi hvali in vsmilenje, kojo mu je skazal, povzdiguje. Pri tej dobi, ko vsi ganjeni krog svojiga višiga pastirja stojijo, se dosihmal neznano petje zvona oglasi. Pavlin in cela čeda se nad lepim glasom novega zvona začudijo. Potem svetimu škofu povedo, kako je mladenč Paul zvon izmislil, da bi se z njim věrni k službi božji vabili. „Moj sin“ mladenču škof prerokvaje reče, „ti zapopasti ne zamoreš, koliko si s tim delom v povikšanje časti božje storil!“

Tenko, kakor je nam vsim znano, se je to prerokvanje svetiga škofa spolnilo. Zvonovi so tako rekoč trobente svete cerkve na zemlji, s kojimi svoje věrne k službi božji, k daritvi svete maše, k poslušanju besede božje, k pogosti molitvi budi in opominja, ter njihove serca v nebesa povzdiguje. Žegnanih zvonov glas hude duhove prežene, vojskine trume sovražnikov s strahom napolni, in hudo uro odverne. — Trikrat na dan nas zvonov glas naj večiga čudeža ljubezni in vsmilenja božiga opominja — da je *Beseda božja meso* postala in med nami prebivala, ter nas vabi moliti in hvaliti Boga toliko vsmileniga, čestiti pa tudi Marijo, po kateri nam je toliko vsmilenje došlo.

Lepe so o tem besede sv. Auguština: „Trikrat na dan imamo moliti, zjutraj, zvečer in opoldne. Zvečer najdemo Gospoda, kako na križu za nas vmira; zjutraj ga vidimo čestito iz groba vstajati, in opoldne ga vidimo v nebesa se podati. Premišlujmo zvečer poterpežlivost na križu vmirajočiga; zjutraj novo življenje, k kterimu je iz groba vstal, in prosimo opoldne, naj On, ki na desnici Očeta nebeškiga sedi, naše molitve in prošnje milostivo vsliši!“

M. P.

D.

PRILIKE IN BASNI

a l i

zlate jagode v srebernih posodah.

Dasi ravno z basnijo ničesar ne dokažemo, vendar, kakor sv. Evzebi pravi, z njo veliko temnega razjasnimo.

Ludovik Granaški.

I.

DEC SEDMERO.

Zaranega jutra, ko se mrak dviguje, vstane pobožen oče s svojo ženko iz postelje ponočne, in hvalita Boga za novi dan in za spanje pokrepčavno.

Zarja juterna jima sobico zlati, in sedmero dec po svojih posteljcah leži, ki vsi prav sladko spijo.

Na otročiče so obernjene zdaj nju oči, ktere po versti zdaj enega zdaj drugega pogledujeta, kar mati spregovori: „Sedmero jih je na številu! Oh, težko nama bo stalo, jih preživiti!“ Tako zdihuje mati. Zakaj dragota bila je v deželi. —

Oče pa se nasmehlja in reče: „Glej, ali ne leži in ne spi vsih sedmero? In k temu imajo še rudeče ličica, in tudi zarja juterna se iz novega po njih razliva, da so še lepši viditi, da so kakor sedem cvetečih vertnic . . . Mati to nam pač gotovo priča, da je Tajisti, kateri juterno zarjo vstvari in spanje pošilja, zvest v svojih obljubah in brez spremenenja.

In ko vunkaj stopita iz spavnice, vidita pred vratmi štirnajst šolnicov v verstenih zmirom manjši in manjši, za vsako dete po dvoje. Mati vidi, da jih je toliko bilo, in solze jo posilijo.

Oče pa spregovori in reče: „Kaj se jokaš mati? Saj je vendar vsih sedmero okrogle in jaderne nogice prejelo, kako bi po tem zavolj obutelje bila v skerbeh! Glej, otroci imajo zaupanje do naji, kako bi ga midva do Tistega ne imela, kateri več premore, kakor prosimo in zastopimo.

Glej, Njegovo solnce pride! kako prijazno in veselo! Pojdiva tudi midva z veselim sercom na svoje delo.

Tako govorita in delata, in Bog blagoslovlja nju delo, da z otroci vred zadosti imata. Zakaj věra povzdiguje serce, ljubezen pa moč deli.

II.

BEDAK.

Na bregu reke, ki se je, polna rumenkastokalne vode, po široki planjavi vila, stal je svoje dni neki mladenč. — Ondi, kjer je mladenč stal, bilo je prijetno dišečih cvetlic vse pisano; pa med njimi so kače in modrasi lazili in se zvijali, kterih strup je slehernega, ki se jih zogibal ni, gotovo vmoril. —

Med dišečimi cvetlicami in blizo gadjega gnezda se je pa mladenč prav rad sprehajal; rožice si je naberal, ž njih vence na glavo spletal in si tako čas kratil in tratil. Kako rad bi se bil v reki ogledoval, kako rad svojo ovenčano glavo v vodnem zerkalu zagledal; pa ostudna voda mu nja podobe ne pokaže! —

Na nasprotnem bregu reke sicer ni bilo toliko pisanih cvetlic; pa drevje je nar žlahnejega sadja tamkaj rumenelo. Kdor kolj je tega sadja jedel, se je jako poživil in okrepčal; tudi je od ondot zagledalo oko prelepo deželo, kamor je deržala vglajena steza, od kodar so se glasile soglasne rajske melodije in kjer so bivali dobri srečni ljudje.

Na ovem bregu stal je neki mož s sivo glavoj, pa priljudnega in dobrovoljnega obraza. Ta je mladenča vedno nagovarjal in opominjal rekoč: „Beži, moj sin! beži; nikar te naj ne mikajo pisane rožice, zapusti kraj, ki je kač in modrasov poln in nikar se ne opoveraj; nevarniši tovaršije ni, kakor so kače in modrasi; urno reko preplavaj, nahrani se in poživi s sadjem, ki nama ga tukaj drevje ponuja, in potem hajdiva 'proti ne več daljni deželi; od kodar že angelsko petje v mojih ušesih doni!

Mladenč pa termasto zastavi: „Je že še čas, voda je še prekalna in globoka; bodem počakal, da odteče, da potem po suhem na uni kraj pridem. —

Nekega dne mladenč v zeleni travi zadremlje, cvetlice puhteče ga v sladke sanje zazibljejo. Ko bi trenil, se zakadi modras v mladenča, ga pikne in nja smerten strup teče s kervjo vred mladenču po žilah do serca. Strašna bolečina mladenča zdrami, on po konci skoči, pa — se zopet zgrudi in ne vstane več. — „Oj de ga, neumneža!“ bodeš morda, bravec, sam pri sebi djal, in ako sosebno blagega serca nisi, si bož mislil: „prav se mu je zgodilo, kar je iskal, je staknil, kdor poslušati noče, mora občutiti;“ pa le po časi, nikar prenaglo ne sodi, da sam sebe ne obsodiš; zakaj tvoja neumnost je neumnosti mladenčevi enaka, ako za stariše, učenike in prijatele, ki te opominjajo in prosijo, strupnega gnezda pregrehe zogibati se, le gluhe ušesa imaš, ako žlahnega sadu čednosti in božje milenosti, ki na košatem drevesu sv. katolške cerkve tako lepo zori, in kojega ti tvoj ljubi prijatel Jezus Kristus tako ljubeznivo nadležno ponuja, malo ali clo nič ne obrajtaš; ako na vprašanje, zakaj tako dolgo, po pameti živeti, odlagaš, bedasto odgovoriš, da hočeš počakati, dokler divji valovi hudih skušnjav ne odtečejo, grešne strasti v tvojem serci ne potihnejo; — ako nočeš šė danes pota čednosti serčno nastopiti, ker se bojiš, da bi se kje ostudno lužo pregrehe preplavaje preveč vtrudil, ali pa svojim pajdašem, kojih po blatu hudobije dalje gaziti veseli, več tako ljubeznjiv ne dozdeval. — Glej samico, ki se razujzdano vede in, kakor veša za lučjoj, za posvetnim blišam in trušam ferfoli; stariši jo prosijo s solznimi očmi, spovedniki jo svarijo in ji žugajo, sosedje že s perstom za njoj kažejo; ona pa lahkomišleno pravi: hm, saj nisim sama taka, drugi ravno tako znajo; bo pa polej drugače, kadar bom sive lase imela. Glej ga, sleparja, grešen dobiček mu mošno redi in trebuh mu kipi kakor vodeničnemu. Opominjaj ga, da nikar tako, kar je po pravici, nar dalje terpi; eden krivičen penez sto pravičnih požre; Bog ne bo gluh in slep za solze vbogih sirot, ki jih odira itd. Al on smeje zakrohota: „Ha! ha! prazne kvante! kdo mi more kaj reči, ves svet živi kakor

jas; kdor dan denašni živeti hoče, mora lagati, se mora znati prilizovati, mora, kadar se da, tudi koga ociganiti; brez zvijače zdaj živeti ni môči; poštenost, od ktere neslanci toliko sanjajo, je ljudem neznana reč; naj bodo drugi pošteni, bom jas tudi.“ — Krivičen sodnik si roke vmije ter smeje sam pri sebi šepta: „Ves svet je poln zmote, in sam ne vem, kteri ima prav; hočem počakati, da bo konec laži in goljfije in potem se bo ložej ločil pravičen od krivičnega. — Tako hočejo ljudje v svojih zmotah čakati, da valovi pregrehe odtečejo in potem še le brez vsiga truda, tako rekoč po suhem dospeti kraj čednosti in od ondot srečno deželo veselja večnega. Al dokler človeški rod stoji, voda pregrehe vsahnila ne bo in ne boš se vkanil, ako brez zamude vodo pregrehe do brega čednosti serčno preplavaš; ako se pa obotavljaš, te vtegne modras raniti, in gotova večna smert bo zasluženo plačilo za odlaganje tvoje.

Š e h e l.

III.

V I N O.

Na lepem otoku Kios je živel nekdaj blagoserčni mož, ki je bil iz Azie tu sem prijadral, in si tukaj prebivališe postavil, ne dalječ od morskega brega. Tudi si je bil tukaj na sončnatih gričih vinskih tert zasadil, žlahni sad svoje domovine. K njegovemu veselju so se prav dobro obnesle, bolj kakor si je mislil, ter so mu imenitno „Kiosko vino“ rodile, ki je nar boljše zmed vsih, ki se v Greški in na okoljnih otokih pridelujejo.

Mož pak — Filon po imenu — je bil pobožen in ljudomil človek. Zategadel si je mislil sam pri sebi, kako bi se nevidnemu Bogu, ki zemljo rodovitno stori in ljudi preživi, hvaležnega skazal za ljubi dar vina in za sladki blagor svojih tert.

Rekel je toraj sam pri sebi: Bog mi je dobro storil in mi je serce razveselil; tudi jaz hočem drugim ljudem dobro storiti, ter jim serce razveseljevati. To bo nar boljši zahvala, ki jo Bogu, ki ničesar ne potrebuje, dati zamorem.

Tako govori in tudi stori, in razveseljuje in oživlja bolnike in žalostne okoli in ptujce, ki so k njemu prišli.

In bolniki in žalostni so hvalili moč vina, in so rekli: „Dar Božji je to!“ Še bolj pa so hvalili dobrotljivost in miloserčnost tega moža. Zakaj rekli so: Mož „Božji je ta!“

Nekega dne je bil velik vihar na morji, in morje se je visoko vzdigovalo in je silno šumelo. Na širokem morji zagledajo barko, ki se od dalječ omahuje, in brodnarji se tresejo in serce jim vpada o boju s silnim viharjem. Filon pa stoji na bregu poln strahu in pomilovanja. Že je vihar premagal in tiral barko proti otoku Kios-u. Krog okoli pa je bilo polno klisur – skritih skal v morju. V hipu verže barko na klisure, o kterih se čez sredo razdrobi, in valovi jo požrejo. K sreči se ljudje, ki so na barki bili, rešijo in plavajo na deskah in valovi jih veržejo na suho. Samo lastnik barke in barkovodja sta zlo razranjena in kervava po glavi in udih, zakaj valovi so ju bili na skale vergli.

Filon pa ju ukaže v svojo hišo zanesti in izmiva rane z vinom in vliva olja v nje in ju z naj starejim in naj žlahtnejim sokom svojih tert okrepčava. In jelo se jima je boljšati in sladko sta zaspala. Zakaj moč vina jima je krepkost in življenje v ude vlila.

Vsim drugim rešencom pa je rekel: „Pojdite tudi vi zdaj v mojo hišo, da se tudi vi okrepčate.“ In zapove svojim slugom, jim kruha in vina prinesti. In zgodilo se je.

Zdaj zbere Filon žlahtneje izmed njih popotvajoče učence modrega Pitagora, jih pelja vunkaj v vert v prijazno senco citronovih in palmovih dreves, ter jih s svojim krepčavnim vinom razveseljuje. In ko se jim serce ogreje, odprejo svoje usta in govorijo prijazno in lepo od Boga, od namena in konca človekovega, — zakaj da je vstvarjen, — od neumerjočnosti njegove duše, in zapojejo hvalnice v čast večnemu Bogu; zakaj njih duše so se zedinile kot jagodni

sok v žlahtno zdravo pitje. Tako sedijo vsi ene duše veseli pri ozaljšanih kupicah, dokler da se jim večerna zvezda nad glavami povzdigne.

Zdaj zabuči nagloma velik truš sem od hiše in strašno vpitje veliko glasov. V hipu je Filon na nogah in modri ž njim, hitijo v hišo, pa — o groza! vsi se prestrašijo. Močno vino je bilo srove ljudi vžgalo in v strašen boj pripravilo. Vse drobno je po hiši tega dobrotlivega moža, ni bilo najti orodja celega, celo mirne vinske kupice so se v orožje spremenile. Po tleh stojijo mlake kervi od pobitih in ranjenih in poštena hiša je — jama divjih razbojnikov.

Filon se razserdi v svojem duhu in pravi: „Oj, vas hudôbe, je to zahvala za mojo dobroto, da sem vam z dobrim vinom postregel, vi ste ga pa tako gerdo oskrunili in v toliko hudobijo obernili. Poberite se nazaj k divjim morskim valovom, kterim ste podobni, in kateri so vas malovredne izbljuvali! Vi niste vredni pod mojo streho prebivati, in žlahtnega daru Božjega vživati! —

Tako je govoril, in vergel jih je vunkaj v temno noč. Modre pa je peljal seboj v hišo in jih je drago pogostil in z vsim oskerbel. Povzdignil je pri večerji kupico rekoč: „Bog ne daj, da bi te žlahtni dar Božji po navadi spridenih ljudi kedaj napčno v prekletstvo obračali!“

Tudi sonce, ki tersje redi in se iz grozdja prijazno žari, — strupne sopare izvali, če na gnilobo sije.

Tako tudi ljudje obračajo nebeški dar vina, ki jim je v tolažbo in veselje dan, v žalost in prelivanje kervi. Le modrim in tihim v deželi ostane drevo življenja. —

IV.

POT GREHA.

Imel je oče sinčeta prav berzne glave in terdokornega serca. Dopustil je dečku vse početje po njegovi volji. Nobeden, kdorkoli je k hiši prišel ali memo šel, ni bil prost pred njegovo derznostjo. Skrivaj jim je bodeče lapuhove glavice zdaj v obleko zdaj v lasi metal; k vsimu temu pa se je nespametni oče le smejal. Pride pa nek resnoben mož k hiši, s katerim je mladi dergnež po svoji hudi navadi ravno tako ravnal, oče pa se smejal. Viditi to, se mož oberne in pravi ves resnoben: „Nehajte od takšnega početja in branite dečku, dokler da je mlad; drugače se bo vaš smeh v jok spreobernul!“

Na to se jamejo še bolj smejati, in zmirom derzneji postaja dečko in zmirom dalje uganja svojo hudobijo. Ko veči priraste, meče na memogredoče vse sorte nesnago in kamenje. Zdaj mu je začel oče braniti, ga ustavljati, — ali prepozno; mladi hudobnež se očetu le posmehuje.

In kaj je bilo iz njega? —

Na Orlovniku stojijo visoke visle, in ondi se belijo kosti tega nesrečnega sina pred očmi njegovega očeta.

Ali oče več ne vidi. Zakaj njegove oči so na vselaj ugasnile — v solzah! —

V.

GOBE.

Ne dvomim, da si že bral ali slišal, kako huda in strašna de je bolezen kužnih gob v toplih krajih juternih, kjer je naš Zveličar živel. Sam Jezus je bil več

takih gobovih sromakov čudno ozdravil, kakor ti je iz svetega Evangelja znano. Ali je ta čudna bolezen pa tudi med nami? O da bi še čudneje ne bilo! Poslušaj.

Prišel je enega dne Juda, prerok gospodov, Eli ta, višnika in sodnika v Izraelu, obiskat, in hoče nektere dni pri njem ostati.

Pa že drugi dan stopi prerok s palico v roki pred Eli-ta, in je bil silno žalosten, in je rekel Eli-tu, svojemu prijatlju: „Ne morem več pri tebi ostati, te moram blagosloviti in popustiti.“

Ta beseda preroka Gospodovega je Elita v serce vžalila in rekel je k njemu: „Oh, nikar mi mojega veselja ne trati, in ne zapusti me v žalosti. Kaj vendar te podi tako od mene?“

Zdaj odpre Juda svoje usta in globoko izdihne: „Oh, Eli! skerbi me nesreča tvoje hiše in gobe tvojih sinov.

Ves prestrašen zaupije Eli: „Kako moji sinovi so gobovi in to bi mi bilo skrito ostalo?“

Zdaj mu Juda odgovori in pravi: „Ne zvunanje gobe telesne, ampak hujši še so se jih lotile! Oni zasramujejo očeta, zaničujejo svojo mater; spoštovanje in pokoršina do starišev ste jim ptuje. Tako mora vse, kar je svetega, v njih pomreti; po svojem poželjenju bodo živeli, in smert in pogubo sami sebi in tebi in celi tvoji hiši navlekli. Glej, to so gobe, ki me od tebe podijo.“ Pri tih besedah se Eli še bolj prestraši; ali zgodilo se je, kakor je bil Juda prerokoval.

VI.

PREMIŠLJEVANJE VESTI.

Nek pobožen oče je imel zelo neporednega sina, kateremu ni bilo mar ne za prošnje, ne za opominovanje in svarjenje, kateri je svoje dni le v tovaršijah slabih pajdašev preživel in vsakemu poželjenju svoje

pohotljivosti je stregel. Tako se je njegovo serce zmirom bolj spridilo in vsimu dobremu je odmerlo. Oče pa obžaluje na tihem spačenosti svojega sina.

Ne dolgo po tem zboli oče nevarno, in ko čuti, da mu je umreti, pokliče pred se svojega sina. Ko pristopi sin k posteli svojega očeta, mu oče prav priserčno pravi: „Ne boj se, moj sin, da bi ti jaz očital tvoje zaderžanje. Glej, umerl bom in postavim tebe dediča svojega premoženja. Zategadel izpolni tudi ti mojo zadno voljo, kar te prosil bom. Ne bo težko storiti, toraj zaupam, da mi boš izpolnenje tega rad obljubil in tudi dopolnil,

Sin odgovori, da bo prav rad storil, če bo le zamogel.

Na to mu pravi umirajoči oče: „Obljubi mi tedaj, moj sin, skoz dva mesca vsak dan na večer v samoti tukaj saj pol ure sam pri sebi premišljevati.“

Sin obljubi to popolnoma dopolniti, in seže očetu v roko.

Zdaj ga oče blagoslovi in umerje in bil je pokopan. Sin pa gre po navadi za svojimi slabimi tovarši in živi, kakor popred, razpušen in v veselji.

Ko pa večer pride, se spomni svoje obljube, in podoba njegovega umirajočega očeta ga opominja, njo spolnovati. Težko mu je, ločiti se od svojih prijatlov, nadležno mu je sosebno v začetku, samemu biti, tako tiho in samotno se mu zdi in strah ga spreletuje. Vendar se premaga zavolj storjene obljube in misli si, dva mesca bota hitro pretekla.

In glej, zdaj se mu oči odprejo; on vidi napčno življenje svoje; njegova vest ga tožuje; strah Gospodov mu dušo prešine; on svoj nevarni stan spozna in zdihuje in joče in čisto nov človek postane.

VII.

VEVERCA IN BOŠTJANEK.

Mlada veverca je po smrečji veselo skakala, in smrekovo storžje drobila. Boštjanek veverco od daleč vgleda; dopade mu, in hoče jo vjeti. Veverca mu naglo na visoko smreko derkne, pa tudi Boštjanče za vevercoj napne, in pleže po smreki kar more rekoč: „Moja boš, če mi ravno na verh drevesa vjideš.“

Boštjanče pleže in dersa po smreki, kolikor le more; pa višej ko dojde, še višej mu veverca uide. Zdaj blizo verha za živincoj prisopiha rekoč: „Zdaj te pa imam; nimaš mi kamo vbežati.“ Še na eno vejo stopi, se z levico verha oklene, z desnico po veverci plane, ki je pod verhom čepela, se bistro oziraje. Hop! se verh pomaji, veverca skok naredi in daleč na drugo smreko smukne, debelo mermra in groli, kakor bi se Boštjanu smejala rekoč: „Ne bodeš me dobil, ne!“

Žalostno se Boštjanče iz visoke smreke potegne, in pod drevesam otepa, ves spehan in osmolen. Vsa sreča njegova je preč; ne misli več veverce vjeti, doma ga pa prav pridno okregajo, rekoč: „Lehko bi bil iz visoke smreke zglobotal in si vrat vlomil, za malovredne veverce del!“

Tako posvetni človek časno srečo lovi in po senci teka, se trudi in puti; kedar misli, de jo ima, se goljfá. Blagor mu, kdor svojega serca na minljivo blago ne veže.

VIII.

BASNI.

(Po latinskem spisal J. Varl.)

1. Lov.

Koder, Čuvaj in Bela, trijé psi, so s lévom na lovu bili. Vjeli so velikega starega jelena, in ga, da bi vsakteri njih eno četert dobil, razdelili v štiri dele. Pervo četert vzame, kakor je prav, lev, ker pravi, da mu gre zató, ker je lev, torej njih kralj. Vender tudi druge se polasti misleč, da se mu ova spodobi ko velikanu junakov, in ko pride do trétje, tudi to zgrabi ter pravi, da mu ona sliši zató, ker je močnejši od njih, in gorje mu! zarujove zdaj, kdor se četerti dotakne; in vse štiri četerti lepó pospravi in gre, med tem ko družeti prazni ostanejo, in si v posebno srečo štejejo, da jih ljuti krivičnik še živeti pusti.

Bog pomagaj! bi bilo povsod, kjer bi gosposke ne bilo, in bi le sirova moč gospodovala.

2. Vrabec in zajc.

Postojna vjeme zajca, ga kluje in terga, zajc pa v smertnem strahu vpije, da je joj! To vpitje sliši vrabec, perferfra, in, viditi zajca pojemati, mu očituje njegovo vnemarnost, da se da vjeti, ker je vender toliko hiter, in tako urnih nog. Ali pri tej priči, ko zajcu vnemarnost očituje, ga ravno ona pogubi. Menil je sebe vsega varnega, kakor blisk pa jastrob iz pod neba nanjga šine, ter brezskerbneža umori.

Slab je svetnik ta, kdor drugim svetvať vé, nesreče samega sebe pa varvati ne zna.

3. Volk in žerjav.

Požrešin volk vlovi žival, in se z njo prav dobro masti. Ali ko žre in žre, se mu kost v goltancu zatakne, in požrešnež jame tuliti, v preveliki bolečini obljube delati in plačila obilo obetavati temu, ki mu pomaga in zaderto kost iz gerla potegne. Ne upa si nobena žival te nevarne operacije lotiti se, le eden žerjavov se je podstopi po tem, ko mu je volk prisegel, da se njegovemu dolgemu in zdaj toliko dobrotnemu vratu clo nič žalega zgodilo ne bo. Žerjav seže volku v žrelo, zaderto kost s kljunom zgrabi, in srečno iz goltanca prinese, pa zdaj tudi po dani obljubi od volka plačilo terja. Poglejte nehvaležneža! mu zaverne volk, zdravo in srečno si ti svojo glavo v moje zobato žrelo potisnil, in zopet iz njega potegnil, in zdaj še plačila hočeš!

Gerda in krivična je nehvaležnost.

4. Strašilo.

Lev se poda v drušini s oslom na lov. Pridši v gojzd skrije lev boječega tovarša v gosti germ, mu pa ob enem zapove, da ima na vso moč rigati in s nenavadnim riganjem strašiti in begati zveri. Osel v germu povzdigne svoj glas in začne tako strašno rigati, da je vsa zver splašena, kakor je bila, kraju, od kodar je grozovito riganje slišati bilo, na vso moč se v hitrem begu oddaljiti trudila. Lev, kteri je na pripravnem kraju na divjačino pazil, je kar zaporedama begajoče napadal in moril, dokler da se ne utrudi. Zdaj pa pokliče osla iz germa in mu utihniti veli. Osel utihne, pride iz germa in stopivši pred leva ga bahaje vpraša: Kaj se ti zdi, ti nisem morde s svojim glasom veliko k bogatemu lovu pripomogel: Pač, pravi lev, tvoj glas je takšin, da bi bil jaz sam mogel straha pobegniti, ko bi tebe in tvoj rod strahobebneža ne poznal.

Neumna, nespametna je prevzetnost vsaka, posebno pa sromaka.

5. Jelen.

Jelen pije pri potoku in ugleda v vodi svojo podobo. Zelo mu dopadete vejnate njegove rogovili, ne more se ju nagledati in ne sterpeti, da bi ju čez mero ne hvalil med tem, ko se mu noge prešibke zde, in se le zaničljivo na-nje ozira. Pa glej, ko tako samega sebe gleda in prevdarja, zasliši v grozo in strah mu znani pa strašni glas človeški in pasje cvilenje. Bili so lovci na lovu. Brez da bi se dalj mudil, jo popihne ko veter čez polje in blisku enako so ga odnesle njegove drobne in lahke nožice v gojzd ter odtegnile trumi psov, ki so jo lili sovražno za njim. Ali pridšemu v gošavo se zapletata rogova med drevjem in šibovjem, in ga zaderžujeta zdaj tu, zdaj tam, da kar, kakor bi rad, in je silna potreba, ne more naprej. Psi pridervé za jelenom, ter ga vjamejo, popadajo in tergajo, de je joj! Oh, zakliče pojemaje jelen, kako nespameten sim bil, da sim zaničeval šibke svoje nogé, ki so me smertne nevarnosti rešile, in hvalil nesrečne rogovile, ki so krive moje smerti!

Človek pri svoji kratki pameti pogosto ravno to rad zaničuje, kar mu njegovo pravo srečo nar bolji zgotovluje.

6. Pes čuvaj.

Pri neki hiši so imeli psa čuvaja. Po noči se prikrade tat in meče psu kruha in mesa, ga potolažiti. Ali zvesti pes mu zaverne in pravi, da se zelo goljufa, ako misli, ga z jedjo podkupiti, da bi ne lajal in mutec gospodarja okrasti pustil! temveč hoče le še toliko zvestejše čuti, da s svojot vnemarnostjo gerde tatvine podperal ne bo.

Podkupovavcu ne upaj.

7. Moder odgovor.

V Egiptu teče mogočna réka Nilj, pravi blagoslov tamošnih krajev, zakaj gnoji ta voda ob času povodnje sledno leto Egiptovsko zemljo s svojim blatom tako, da tista pri manjem trudu obilo rodi. V tej reki žive krokodili, silno nevarne in požrešne zveri, ki vse, kar živega zasačiti morejo, naj bode si človek ali žival, zgrabijo in požro. Pravijo, da so kdej zato le memogredé in nekako v begu psi iz Nila pili. Ko enega dne spet neki kužej terdo ob Nilu jo dervivši pije in žejo gasi, mu krokodilov eden prijazno kliče in pravi, da naj se nikar tako ne trudi, in v begu ne pije, ampak raj postoji, in si prav z zložnostjo žejo ogasuje. Pač bi rad to storil, mu zaverne kužej, ko bi te ne vedil toliko željnega po mojem mesu.

Bodi previdin in ne zaupaj vsakemu sladkanu; marsikteri nesreči boš odšel.

8. Gostija.

Lesica povabi štorkljo na kosilo. Ko povabljena pride, ji postavi na mizo prav plitev plošec mlečne kave, in komaj toliko, da se je dno pokrilo. Lačna štorklja bi se rada kave napila, pa nikakor ji ni mogoče do pičle pijače priti in jo povžiti. Kakoršina je torej reva prišla, takošna je spet odšla. Pri odidu se vender lesici zahvali za postrežbo, in jo ob enem na kosilo k sebi povabi. Lesica pride in štorklja ji da na mizo sklenico polno dobro dišeče jedi. Štorklja sega s svojim kljunom skoz vrat v sklenico in se prav dobro gosti; lesica pa sklenico liže in liže, pa zastonj, vanjo le ne more, in lačna, kakoršina je prišla, mermraje odide.

Kdor bližnega zasmehuje, se mu rado povračuje.

E.

OGLEDALO ZA ŠOLO

in

domačo rejo otrók.

Ves blagor otrók izhaja iz dobre izreje. Zoper to se pregrešé očetje, ki vse spregledajo, in celo, ako otrokom za baharijo, prevzetno obleko, za gostarije denar dajajo, ali da jih po svoji oblasti ne kaznujejo, kadar vidijo, da grešijo. Zavoljo tega je bil Heli, drugače pravičen mož, ojstro od Boga kaznovan in s svojima sinoma Ofnejem in Finejem vred z naglo smertjo vdarjen. Grešijo ubožni, ki v veliko škodo človeški družini ne dajo otrok ne v šolo, ne se potrebnega rokodelstva naučiti. Med vsimi narhuje pa grešijo matere, ki svojim hčeram pustijo brez dela pohajati, in jih po poti gizdosti in nečimurnosti — kakor po stopnicah na to napeljajo, da ob poštenje pridejo.

Sv. Franciš k Zalesijan
(v govoru II. ned. po ss. 3. kraljih.)

I.

A — B — C

pridnim šolarjam h koncu šolskega leta v slovo.*)

M.

Mir — je nar dražji in nar slajši dar pozemljski. Kar je dobrobtljiva luč zlatega solnca zemlji, kar je rahli, topli dež izsušenemu polju, to je predragi mir ljudem. Kjer je mir, tam je Bog, ker Bog je Bog miru, pravi sv. Pavel. Toraj je pa tudi nebeški Odrešenik tolikokrat in tako prijazno svoje pozdravljal z besedami: mir vam bodi. — In, ko je nekdaj blizo jezera Genezaret velika množica Jezusa obsula, željna iz njegovih ust nauk zveličanja zaslišati, so je Gospod, da bi ga bili ložeje razumeli, na bližno goro podal, od kodar je učil pazljive poslušavce. In tukaj je med drugim tudi rekel: „Blagor mirnim, ker bodo otroci božji imenovani.“ — In ta mir, kterega cerkveni učeniki nar boljši in nar dražji dar pozemljski imenujejo, je prav za prav trojin.

Mi moramo živeti v miru z Bogom, sami s seboj in s svojim bližnim. Mir z Bogam bomo imeli, kadar smo se naučili in navadili svoje nagibe, misli in strasti krotiti, zoper hudobo in pregrehe serčno se vojskovati, in v vsem živeti in ravnati po božjih zapovedih. To je pravi mir, govori sv. Leo, kadar človek v

*) Sostavka v lanskem tečaju str. 267—289 druga polovica.

nobeni reči ni od Boga ločen, in se le na tem, kar je božje, razveseljuje. In srečen ta, ki z Bogom, svojim nebeškim Očetom, v miru živi, zakaj on je tudi sam seboj v miru; njegova vest mu nič ne očituje, svoje dela, akoravno so mnogokrat težavne, zvesto in veselo opravlja, ter jih Bogu daruje. V sreči se ne prevzame ter je hvaležen dobremu Očetu nebeškemu za dobrote in veselje ki jih prijema iz neskončno dobrotljivih rok; v žalosti ne obupa, ker ve, da mu je tudi to k dušnemu pridu; v križih in v terplenji je poterpežljiv in še celo vesel, ker v tem vsaj nekoliko Gospodu Jezusu Kristusu podoben postaja.

Kdor pa z Bogom in sam s seboj v miru živi, bo gotovo tudi s svojim bližnim v miru živel. To vidimo v sv. pismu. Stari očak Abraham je bil mož po božji volji, zvesto in na tajnko je svoje dolžnosti do Boga opravljal, pošteno in pobožno živel; živel je, da v kratkim rečem, v srečnem miru z Bogom in s saboj. Bil je pa, kakor vam je znano, pastir in je s svojim stričnikom, ki je tudi od pastirstva živel, delil obširne bogate pašnike. Ker je pa kreg in prepir postal med njegovimi hlapci in med hlapci Lotovimi, je močno žalilo miroljubno serce Abrahama. Ljubi moj! pravi zatorej, prosim te, nikar naj ne bo kreg ne med menoj in teboj, ne med mojimi in tvojimi pastirji, saj sva brata. Glej! vsa dežela ti je odperta, prosim te, loči se od mene. Ako greš ti na levo, ostanem jaz na desni; ako si pa desno zvoliš, grem jaz na levo.

Akoravno stareji in mogočneji, je vender Abraham prepustil bolji kraj Lotu; ni bil skerben za časen dobiček, temuč le zato, *kako lepo, dobro in Bogu dopadljivo je, ako bratje v miru in zastopnosti med seboj živé.*

Ta trojni mir, ljubi moji, je pa človeku silno potreben, tako, da je sv. Auguštin (de civ. Dei) rekel: „Mir je pač nar dražje blago, tako, da na celem svetu ne moremo nič prijetnišega slišati, nič veselšega želeti nič koristnišega posesti. . . . .

In kako si, ljubi moji, zamorete pač ta tako rekoč nebeški dar osvojiti? — Z Bogam in s seboj, to je s svojo vestjo bote v miru živeli, ako bote dobri, pobožni kristjani. Dokler se bote zvesto deržali njegovih zapoved, se prizadevali njegovi zvesti prijatli ostati in v vsim le ravnati po njegovi sveti volji, bote gotovo nebeški mir in z mirom tudi pravo veselje v svojim serci občutili. Kakor hitro pa človek kaj napčnega ali grešnega misli, želi ali stori, je precej nepokojen v svojim sercu. Zato prevzetni in lakomni nikoli miru nimajo, ubogi v duhu, pa ponižni imajo miru dovolj, govori pobožni Tomaž Kempenzar. Z bližnim pa v miru živeti, zamorete pa le, ako z Bogom in s seboj v miru živite, in po tem bote tudi lahko ravnali po izgledu stariga očaka Abrahama. — Pred vsim bodite pokorni in podložni svojim predpostavljenim, ktere že zavoljo njih starosti in njih obilnih skušenj morate spoštovati; s svojimi verstniki morate pa prizanesljivi živeti, ter večkrat pomisliti: bolje je, krivico terpeti, kakor pa krivico storiti; z mlajšimi od vas morate pa poterpežljivi biti, ker mnogokrat, kar tudi sami po sebi veste, v naglosti in nepremišljeno ravnajo.

In tako bote tudi z bližnim lahko mir ohranili. K sklepu vam samo še rečem z aposteljnom Paulom (2 Tim. 2. 22.) Derži se pravice, vere, ljubezni in miru s temi, ki Gospoda kličejo iz čistega serca.

N.

Nebesa — so srečno prebivališe svetnikov, kraj nepopisljivega, večnega veselja, kjer se Bog svojim zvestim služabnikom od obličja do obličja razodeva in vživati daje. To veselje nebeško bolj natajnko popisati, mogoče ni. Ni besedi, s kterimi bi se le nekoliko zamoglo naznaniti veselje, ki ga vživajo izvoljeni Gospodovi. — To veselje nebeško preseže, kakor govori sv. Auguštin, vse naše misli, občutleje in besede. To nebeško zveličanje se zamore sicer zaslužiti in prido-

biti, ali popisati se ne more. — In že dolgo poprej je sv. Pavel pisal (I. Cor. 2. 9.) „Nobeno oko ni vidilo, nobeno uho ni slišalo, in v nobenega človeka serce ni prišlo, kar je Bog tem pripravil, ki ga ljubijo.„ Tako se bere od sv. Katarine Sienske, da ji je, ko je bila enkrat zamaknjena, Bog pripustil pokusiti nekoliko nebeškega veselja. Ko je svetnica zopet k sebi prišla in se zavedla, je glasno klicala: Čuda sim vidila, čuda sim vidila!“ Njeni spovednik ji je naročil, da naj natanjko popiše, kar ji je Bog pokazal. Ona pa je odgovorila: „Zelo bi se pregrešila, ako bi se prederzila, kaj takega storiti; ker človeške besede ne morejo vrednosti in lepote nebeških darov popisati.“

In to nepopisljivo veselje nebeško je pripravljeno tudi vam, ako bote, kakor dobri kristjani vedno zvesto ravnali po zapovedih Gospodovih. Pa saj ste že mnogokrat slišali ali v šoli, ali v cerkvi, kaj je storiti, kako živeti, da se bote mogli enkrat tega veselja, te velike sreče vdeležiti. Tukaj samo opomnim, kar sta sv. Bernard in sv. Bonaventura govorila: „Nebesa se dobivajo po čveterim potu. Nekteri se jih z veliko silo polastujejo, drugi jih kupujejo, zopet eni jih prikradejo, nekteri pa so tako rekoč prisiljeni. — S silo se nebes polastijo, ki se tukaj na zemlji hrabro vojskujejo zoper zapeljivosti sveta in hudiča in zoper svoje lastno poželenje. Nebeško kraljestvo silo terpi. To je bilo dobro znano svetnikam in izvoljenim Gospodovim. Toraj so se tudi svetu in posvetnimu veselju popolnama odpovedali, svoje meso in svoje poželenje krotili, z eno besedo — vedni in stanovitni sovražniki svojiga mesa so bili do konca, vedni in hrabri bojevavci do zadnega zdihleja. Ako hočete tudi vi po tem potu v nebesa priti, ne smete biti nemarni, temuč nevtrudljivo morate delati za nebesa, tudi ne neskerbni, temuč vedno morate čuvati nad svojim sovražnikom, ki kakor rujoveč lev vedno okoli hodi, ter iše, kje bi koga požerl.

Drugi si nebesa kupujejo in sicer z dobrimi deli usmiljenja, s telesnimi ali z dušnimi. Delajte si prijatle s krivičnim mamonom, govori Kristus, da vas, kadar obnemagate, vzamejo v večne prebivališa. Dobre dela so prijatli, ki nam v nebesa pomagajo. Gospod bo tiste, ki so lačne nasitovali,

žejne napojevali in nesrečo ubogih zmanjševali, na desno stran postavil. Lepo sv. Krizostom govori, ter pravi: „Nebeško kraljestvo je tako rekoč kupčija; daj kos kruha, požerk vode, in vzemi zato nebesa; daj malo, in prejmi veliko; daj posvetno in minljivo, in prejmi nebeško in večno!“ — Pa po ti poti, bote morebiti, ljubi moji, rekli je vam zdaj še nemogoče nebesa pridobiti, ker ste še revni, in nimate s čem nebes kupiti. Pa, ljubi moji, če vsako delo, ktero storite, *le iz ljubezni do Boga* storite, bo tudi vsako delo, vsako terplenje, vsaka molitev, vsaki zdihlej in sleherna solza polna zasluženja za nebesa. Imejte torej, pravi sv. Bernard pri vsih svojih delih dober namen, in to bo vam za večnost koristilo, in vas popelja v nebeško domovino.

Ki pa nebesa prikradejo, so pa tisti, ki tukaj na zemlji nepoznani, tiho, skrito, ponižno in pobožno žive; tisti, ki ne iščejo časti in veselja, temuč le v tihim Bogu služijo, kakor vijolica, ki v skritim cveti. Taki sami sebe imajo za nič, pa tudi od sveta, od drugih ljudi niso nič obrajtani; tode toliko več veljajo pred Bogom. Znana je vam, predragi, prigodba iz sv. pisma od bogatega mehkužnika in ubogega Lazarja. Zaničvani Lazar je bil sprejet po svoji smerti v Abrahamovo naročje, bogatin pahnjen v peklenski ogenj.

Bodite toraj, ljubi moji, v svojim prihodnim življenji skoz in skoz le ponižni, nikar ne hrepenite po posvetni časti in imenitnosti, ki je človeku mnogokrat v dušno pogubo. Če vam je pa Bog venderle srečo in čast na zemlji odločil, in če vas bo morebiti k veliki imenitnosti povzdignil, o nikar se ne prevzemite, ker *prevzetnost nebesa zapira.* — Kdor se povikšuje, bo ponižan, in le kdor se sam poniža, bo povikšan.

Veliko jih je pa poslednič, ki so k nebesom prisiljeni — in to se godi s terplenjem in z boleznijo. Dokler je človek zdrav in srečen, dokler brez skerbi in veselo živi, pač lahko in hitro pozabi dobrega Očeta nebeškiga; pridejo pa križi čez njega in ga je morebiti bolezen okovala na posteljo bolečin, potem se posvetni človek tako rekoč zdrami iz svojega dušnega spanja, svoje oči in misli povzdigne gori k nebesom, in začne s kesanim sercom klicati v božjo milost.

Kako je zgublen sin živel, dokler je bil srečen in je vsega v obilnosti imel in kdaj je začel na svojega dobrega očeta misliti?

Temu smo pač mi ljudje zeló zeló podobni. Toraj pa tudi, predragi, ne godernajte in ne tožujte, ako Vam Bog križe in nadloge pošilja in z boleznijo tepe, zakaj to so pripomočki, toliko ložje nebesa pridobiti, to so znamnja, da vas Bog hoče zveličati. Kterega Bog ljubi, tega s križi obiskuje.

Bodite toraj v sreči hvaležni, pa tudi v nesreči in v križih bodite poterpežljivi, pa tudi hvaležni. Govorite vselej s sv. Terezijo: „Gospod, terpeti ali umreti!“ in potem bote gotovo po tem četertem potu dospeli v sréčne nebesa. — Ljubi moji, čvetera je torej pot, ki pelje v nebesa. Tedaj le serčni bodimo, in ne dajmo se prestrašiti, ampak nastopimo po svojih okolšinah eno ali drugo pot, in stanovitni do konca po nji hodimo. Ker je pa ravno ta stanovitnost nezaslužena gnada in milost božja, toraj se morate, ljubi moji, se moramo vsi prav pogosto in serčno Bogu za-njo priporočevati in ga prositi, ki pa gotovo prošnje ponižnega zavergel ne bo.

O.

Oko — je tisti ud našega telesa, s kterim vse reči, ki nas obdajajo, vidimo in eno od druge razločimo. Po dvoje jih ima vsak človek, ki sta spred v gornim delu glave pod čelom in ki človeškimu obličju pravo lepoto in tako rekoč živost podelita. — Velika dobrota ste pač zdrave oči slehernemu, in slepec je zeló zeló usmiljenja vreden. Beli dan je vbožčeku černa noč, solnčno lepoto ne more razumeti, prijetne doline, obrašeni griči in zelene ledine so njemu neprijazna dolgočasna puščava. Lepi travniki z neštevilmini cvetlicami, sadunosniki s težo svojega bogastva, in šibka terta z zlatimi grojzdi, ki serce človekovo razveselujejo in ga s hvaležnostjo napolnujejo v ubogem slepcu nobenih občutkov ne obudujejo. Gotovo! usmiljenja vreden je on, ki se ne more razveselovati nad božjim stvarjenjem.

In temu nasproti kako srečni ste, ljubi moji! ali ste pač kedaj to dobroto premišljivali? Vse, kar je Bog vstvaril, je odperto pred vašimi očmi; jasno nebo z nèštevilnimi zvezdami zamorete ogledovati in občudovati in se ozirati tudi po bogastvu in lepoti pozemeljski; tode našim očem so vender le meje postavljene, kterih predreti ni mogoče. Gledamo in vidimo le, kar je blizo nas.

Smo v dolini, nas obdajajo hribje, gore, skoz ktere oči človekove ne prederejo; smo na kaki višavi, se naše oko pač široko po gorah in dolinah razgleduje, vender pa tudi najde mejo, čez ktero nič ne vidi, nič ne vgleda. Si morebiti v svoji stanici, kjer te štiri stene obdajajo, tudi tukaj vidiš samo, kaj je in kaj se godi; zunaj nje ti je pa zdaj neznan svet. — Akoravno je tvoje oko kaj prečudno in umetno vstvarjeno, je vender le še nepopolnoma.

Le eno je, ki ni omejeno, le eno, ktero vse pregleda, eno, ktero vidi vse, kar se godi pri belim dnevu, pa tudi, kar zakriva černa noč, eno, ktero vidi, kar se gible na zemlji, pa tudi kar je pogreznjeno v dno morja

In to je *oko nar vikšega Očeta* nebeškiga; pred kterim se ne more nobeden skriti, nobeden ne zbežati, kakor je že govoril kralj David (ps. 138.) „Kam hočem iti pred Tvojim duhom in kam pred Tvojim obličjem bežati? Ako bi šel gori v nebesa, si Ti tamkaj, in ako bi se doli v pekel podal, si tudi tamkaj. Ako bi vzel perute juterne zarje, in bi na kraji morja prebival, me bo tudi tjekaj Tvoja roka peljala in me deržala Tvoja desnica."

Če nas pa božje oko povsod spremlja in povsod vidi, ali zamoremo kterikrat kaj storiti, kar bi Bogu neznano bilo? Nič, nič ne moremo pred božjim očesom zakriti, vse naše dela, še celó vse naše misli in želje so mu znane, zakaj njegovo oko predere tudi naše serce, in vidi, kar je skritiga v njem. Če je pa temu taka, kakor je vam vsim dobro znano, potem pa gorje temu, ki kaj slabega stori, ki greši. Tat gre po noči,

kader vsi spijo, kader ga gosta noč obdaja, svoje hudodetstvo dopernašat, pa eden ga vidi. Hudobni razujzdani se pozno po noči, ko je že vse pri pokoji, da bi nobeden ne vedil, poda na slabe pota; pa eden vender ve, Bog ga vidi in šteje njegove stopinje. Nesramno dekle si poiše posamesnega počivališa, ker je, kakor pravi, v hiši pretesno in soparno, pa prav za prav, da bi nobeden ne vedil za njeno ponočevanje in ne vidil, pred čem se sama sramuje; pa nespametna! eden jo vidi, eden jo gleda. Bog je, ki je priča njenega skritega razujzdanega ravnanja.

Bog toraj vse na tanjko vidi. Ni kraja, da bi se mogel človek skriti, pa tudi še ni bilo človeka na svetu, ki bi se bil pred Bogom skril.

Toraj, predragi, nikoli ne pozabite besed, ki ste jih v šoli brali: „Bog vidi te, vari greha se.“ — Dobro je te besede v spominu ohranila pridna Jerica, Andrejčekova sestra.

Bila sta ta dva otroka enkrat prav sama doma, in Andrejček Jerci reče: „Pojdiva, Jerica, kaj dobrega jesti si poišiva! — Da bi naju le nobeden ne vidil, odgovori boječa deklica. No, pojdi, pojdi! govori dalje Andrejček, glej, mama so kluč v hramu pustili in tam je pogača, ki so jo včeraj botra prinesli. —

O nikar, bi naju sosed vidil, ki na dvoriši derva kolje. — No pojdiva pa v vežo, tam v omari je sladka sterd, saj sim vidil, da so danes memogredé jo oče noter postavili. Kaj misliš! odgovori zopet deklica; tukaj naju lahko sosednja vidi, ki ravno veži nasprot pred svojim hlevom steljo drobi. — I, pravi na tó Andrejček, pojdiva pa doli v klet smetano lizat, tam nas nobeden ne vidi. — O, ljubi moj Andrejček, reče Jerica, ali res misliš, da naju tam nobeden ne vidi? ali ne veš, da naju božje oko vidi tudi skozi zidovje in povsod?

Andrejček se prestraši rekoč: Ti imaš prav, ljuba sestra, božje oko nas vidi. Nikjer tedaj ne smemo in nočemo kaj hudega storiti.

O, da bi túdi vi, ljubí moji, pri vsaki priliki spomnili se očesa Gospodovega, ki vse vidi! O, da bi se pač vselej v nevarnosti spomnili, da ni stene, da bi vas pred Bogam zakrila, posebno ve ljubi dekleta. — Resnično! prav težko mi je pri sercu, ako pomislim neštevilne zapeljivosti in nevarnosti sedanjega spačenega sveta, in da tudi ve, ki bote zdaj še poštene in nepokvarjene iz šole stopile, zamorete morebiti v kratkim hudobnim rabeljnam v roke priti. — O, spomnite se vselej o taki priliki Boga, ki vas vidi, kakor je storila pobožna Suzana, ki je rekla dvema že sivima nečistnikama, ki sta jo hotla v greh posiliti: „Bolje je, brez pregrehe v vajne roke pasti, kakor grešiti pred obličjem Gospodovim.“

In vi mladenči storiti to, kar je storil egiptovski Jožef, ki je odgovoril svoji zapeljivki gospodinji: „Kako bi pač mogel to pregreho storiti, in grešiti zoper svojiga Boga?“

P.

Prijatel — Ko je pobožni pastirček David v zaupanji na Bogu prevzetnega velikana Goljata premagal, od česar sim vam tako že pripovedoval, je kralj Savel mladenča k sebi vzel in mu ni pripustil se damú verniti. In zdaj se je zgodilo, kakor sv. pismo (1 kralj. 18. 1) pripoveduje, da se je duša Jonata, sina Savlovega, z dušo Davidovo sklenila, in Jonata ga je ljubil, kakor svojo dušo. In David in Jonata sta si zavezo storila. Pa kakor je ljubezen kraljevega sina do Davida vedno večji bila, tako je kralj Savel vedno bolj merzel jel priprihajati do Davida, potem ga sovražiti in vedno bolj in bolj čertiti, in to sicer, ker so vesele in srečne žene Izraeslke po pridobljeni premagi Filistejcov vpile rekoč: „Savel jih je tisuč pobil, David pa deset tisučev.“

Nevošljivost je razžaljenega kralja tako deleč zaslepila, da je sklenil Davida umoriti, in je že poslal svoje hlapce s tem kervavim nečloveškim naročilom.

Zdaj pristopi Jonata k svojimu očetu in prosi za Davida. Ker pa ni mogel razkačeno serce svojega očeta stanovitno vpokojiti, je potem Davidu nevarnost razodel in svetoval, kaj mu je storiti, in je tako Davida smerti rešil ter mu njegovo življenje otel.

Jonata je toraj prijatel Davidov in sicer nar zvestejši prijatel. Srečen David, ki je imel takega prijatla, srečen pa tudi slehern človek, ki ima zvestega prijatla! — Zvesti prijatel je mogočno zavetje, in kdor je takega najdel, je zaklad najdel. Z zvestim prijatlom se ne da nič meriti, to so besede sv. pisma (Ecc. 22. 14). Slehernimu iz med vas želim tudi takega prijatla, zakaj pot, ki nas skoz življenje pelje, je mnogokrat kaj pusta in dolgočasna, mnogokrat pa tudi zelo nevarna. Včasih bodo vas žalosti obdajale in skerbi stiskale; kako srečni bote, če bo zvest prijatel vas tolažil, temno žalost odpodil in težke skerbi polajšal. Gostokrat ne bote vedili, kaj početi, kam se oberniti, kaj v roko vzeti; stopite takrat k svojemu prijatlu, ako ga imate, posvetvajte se ž njim, in to, kar se je vam poprej tako zmešano zdelo, je vam morebiti zdaj s pripomočjo dobrega sveta svojiga prijatla vse jasno, in vi več ne dvomite, kam se oberniti, kaj storiti.

Ako bo vas morebiti huda nesreča zadela, in bote pomoči potrebovali; vernite se k zvestemu prijatlu, on bo vas tudi v nesreči poznal, vam ne bo herbta obernil, ampak vam pomagal.

Toraj je gotovo velika sreča slehernemu dober, zvest prijatel. Pa, ljubi moji, redka je zvezdica, kadar je ponočno nebo z gostimi oblaki zakrito; kje in sem ktera primigla: ravno tako in še bolj redek je zvest prijatel. Ne upajte slehernemu, ako se vašega prijatla imenuje, da se ne bote golfali; morebiti je vam nar večji sovražnik, ki pač morebiti po izgledu krivega preroka prav prijazno in ljubeznjivo se vam približuje, ki pa v resnici druziga ne želi, kot vas zapeljati, vam časno in večno nesrečo storiti.

Varujte se takih prijatlov še bolj, kakor svojih očitnih sovražnikov, ker vam zamorejo, ako vas v svoje mreže do-

bijo, večji nesrečo nakloniti, kot vaši sovražniki. Zadeli bote pa tudi na take prijatle, ki vam nič hudega ne bodo želeli, velikoveč vse dobro, tode le zavoljo lastnega dobička, ki vas bodo lepo pozdravljali, se gosto pri vas znajdli, vas s sladkimi besedami hvalili in povzdigovali, vam tudi v eni ali drugi reči pomagali. Tode njih prijaznost tudi ni prav čista in nikar se preveč ne zanašajte na njih in njih prijaznost.

To so večjidel hinavski prijatli, ki pomoči druziga potrebujejo, toraj se slinijo in prilizujejo, kakor mačka toliko časa, dokler od te prijaznosti kaj dobička za-se pričakujejo. Če se je pa kolo sreče obernilo, in če vidijo tega, kterega prijatli so se imenovali, v nepričakovano nesrečo se pogrezniti, če ga vidijo v siromaštvu in revšini; — o kako hitro drugačni postanejo, se spremenijo, kakor spomladansko vreme. Da taki prijatli nič ne veljajo, bote pač hitro in lahko spoznali. Toraj pravi Jezus Sirah (6. 7.) „Ako imaš prijatla, skusi ga v potrebi in mu ne verjemi prelahko; zakaj on je le prijatel, dokler se mu čas k temu zdi in ne bo ostal v dnevu britkosti. Nekter prijatel se spreoberne v sovražnika, in nekter jezo, kreg in prepir raznaša. Nekter prijatel je tovarš pri mizi in ne ostane več ob dnevu potrebe. Zdaj vidite predragi, da je težavno, zeló težavno dobrega, zvestega prijatla dobiti, posebno v svoji mladosti ne zaupajte hitro in naglo vsakemu, da ne bote v svojo lastno škodo ogoljfani.

Če si pa zvestega prijatla dobil, na dalej Jez. Sirah (37. 6.) govori, nikar ne pozabi njega v svojim sercu in spomni se njega v svojim premoženji.“ —

Ohranite pa tudi še dobro v spominu svet, ki ga nam daje sv. Auguštin: Iz med vsih prijatlov, govori on, izvoli si tega za svojega prijatla, ki ti bo edin zvest ostal ob dnevu smerti. On (Jezus) te ne bo zapustil, če bodo vsi tvoji prijatli od tebe bežali.“

R.

Resničnost — je tista kristjanska čednost, ki stori, de človek zmeraj in povsod brez strahu le resnico govori, in tako vsaj nekoliko posnema svojega Gospoda in učenika Je-

zusa Kristusa, ki je sam resnico imenoval, ker je rekel: „Jaz sim pot, resnica in življenje.“

Če je tudi vsaka druga kristjanska čednost Bogu ljuba in dopadljiva, je gotovo tudi, da ima Bog posebno dopadajenje nad resničnostjo. Tega nas prepričuje kralj David v svojih psalmih (14. 1.) ker pravi: Gospod! kdo bo prebival v tvojim šotorji, ali kdo bo počival na tvoji sveti gori? In na to odgovori: „Ta, ki nedolžno živi in pravično dela, kteri pravico govori v svojim sercu, ki s svojim jezikam goljufno ne ravna.“ — Iz tega vidite, ljubi moji, da je slehernemu, kteremu je pravica ljuba in draga, prebivališe v Gospodovim šotoru, to je v nebesih obljubljeno. To so dobro vedli vsi zvesti služabniki Gospodovi, ki so tudi resnico tako ljubili, da so bili pripravljeni rajo umreti, kakor od resnice le za en las odstopiti. — Tukaj vam hočem v kratkim le eno prigodbo povedati, ki se je pripetila v času, ko je cesar Sever kristjane preganjal.

Bila je namreč zavoljo svete vere mlada divica Perpetua v tamni ječi. Njeni oče, še malikovavec, jo je priserčno ljubil; torej je šel k njej v ječo, jo goreče prosit naj bi pred sodbo tajila, da je kristjana, da bi si s to malo lažjo svoje mlado življenje rešila. Perpetua pa samo pokaže na neko posodo ter vpraša: „Kako, dobri oče, to posodo imenujete? — To je verč za vodo, je bil očetovi odgovor. Pa kaj to vprašaš, ne morem tega drugače imenovati, kakor tako, kar je. — Ravno tako tudi jaz, odgovori svetnica, se ne morem drugače imenovati, kakor kar sim — kristjana. In brez strahu je šla v nar strašnejši smert raje kakor da bi se bila zlagala in resnici nezvesta postala.

Ker tedaj dobro vemo, kako ljubo in drago je nebeškimu Očetu, ako se zvesto resnice deržimo, in ker tudi dobro vemo, da je njemu vsegavednimu natanjko znano, kakor hitro se človek zoper resnico pregreši: ali torej ne bomo tudi mi prijatli resničnosti, pri vsaki priložnosti resnicoljubni? Ako že hočete, da bodo vas enkrat odraščeni drugi ljudje spoštovali in kaj obrajtali, morate skerbeti za lepo čednost resničnosti. Resničnega človeka imajo povsod radi, se povsod ž njim pomenkvajo in mu vse zaupajo, med tem, ko vsaki po-

šten človek se temu, ki nima resničnosti, ogibuje in mu nič ne zaupa. Že malikovavci, ki še niso prave resnice spoznali, mógočni Rimljani in učeni Greki so resničnost zeló čislali, nič pa ne tako sovražili, kot gerdo laž.

Tako sim bral v neki knigi, da je star mož iz nekega gerškega otoka prišel v Lacedemon. Mož je bil star in je imel že sive lase. Rad bi bil svojo starost pred svetam malo tajil, in je toraj svoje bele in sive lase temno pobarval, kar se tudi dan današni pogosto najde, večjidel pa pri takih, ki so sami krivi, da že v zdravih moških letih starati začnejo. Ta stari mož je pa očitno pred ljudstvom govoril in tukaj razkladal in priporočeval nektere reči, zavoljo kterih je od svojega doma sem v Lacedemonio prišel. Med govorom stopi pa neki zeló spoštovan mož Arkidam med ljudstvo rekoč: „Kaj bo pač ta dobrega povedati zamogel, ki laž ne samo v svojim sercu, ampak tudi na glavi po svetu nosi.“

Če so malikovavci že senco laži tako sovražili, koliko bolj moramo pač mi, ki smo od večne resnice Jezusa Kristusa visoko čez malikovavce povzdignjeni, tudi sovražiti gerdo laž!

Toraj, ljubi moji, terdno mi zdaj obljubite, v svojim prihodnim živlenji vselej se zvesto deržati tega, kar nam zapoveduje osma božja zapoved; varujte se vsake laži, tudi nar manji, tudi v šali ali v norčii, ker je vsaka razžalenje večne Resnice. Jezik pa, ljubi moji, nismo dobili da bi ž njim svojega Gospoda, neskončno resničnega Boga žalili, temuč le v njegovo slavo in čast.

Dalje pa še to opomnim, da se malo ktera pregreha, ako se je človek privadi, tako težko opusti, kakor gerda laž, posebno če se je kdo v mladosti privadi. Še bolj se je pa te pregrehe varovati, ker ona tako hitro človeka še v druge dosti večje pregrehe in hudobije napelje, tako da je pregovor resničen, ki pravi: „Kdor rad laže, rad krade.“ In tako vam še priporočim, kar je apostel Pavel Efežanom pisal (4. 25): „Popustite laž, in vsak naj s svojim bližnjim resnico govori; zakaj mi smo udje med seboj.“

S.

Slavček — Mislim, da ga ni med vami, ki bi ljube ptičke sovražil, te ljubeznjive stvari božje, ki nam pozemeljskim prebivavcom toliko lepega veselja napravljajo. — Ako se kako spomladansko jasno jutro po polji ali po zelenem logu sprehajamo, je, kakor da bi bili angeljski kori nebesa zapustili in se nam pozemeljskim prebivavcom približali; tako mično in ganljivo je mnogoverstno petje, ki iz neštevilnih gerlov nedolžnih prebivavcev podnebja doni na naše ušesa. Še tako lepo vbrano petje iz človeških gerlov, akoravno kej umetno, vendar mnogokrat serce človekovo ne more tako ganiti, kakor veselo — milo pa natorsko petje majhnih ptičkov.

Med vsimi pevci je pa pervi in nar imenitneji slavček, majhen ptiček vrabčeve velikosti, je po verhu temno — rujavkaste barve, pod trebuhom malo bolj belkast. —

Pride mesca malega travna ali aprila v naše kraje, ktere zapusti mesca augusta ali velkiga serpana. Prebiva nar raje v bukovji in ima svoje gnjezda po germovji bolj pri tleh. Poje malo časa, kje dva mesca in njegovo čisto milo in soglasno petje se posebno lepo razlega v tihi noči.

In če na večer v vertu sam pod že staro jablano na klopi sedim in se oziram v dolino, ki se pod menoj razprostira, in po kteri se že tamen mrak, kakor lahko zagrinjalo razpenja; in če zdaj od desne strani iz bližnega loga zaslišim čisto, milo petje nedolžnega slavčeka: zdi se mi takrat, kakor da bi me mili, nebeški zvon k molitvi vabil, in čutleji hvaležnosti in prava pobožnost napolnujejo moje serce.

Gotovo! k hvaležnosti nas opominja ljubeznjivi slavček z mnogoverstnimi svojimi tovarši, drugimi ptički. Kako se one male stvarice lepo zahvalujejo za to malo, kar imajo od nebeškega Očeta; in človek je mnogokrat nehvaležen, ter popolnoma pozabi obilnih njemu podeljenih dobrot. Slavček s svojimi malimi tovarši nam pa tudi kaže, kako bi mogli tudi mi mogočnega in veličastnega Boga vredno častiti in moliti. Svoje majhne jezičke majhni ptički v čast božjo obračujejo; človek je pa mnogokrat tako len in mlačen za božjo

čast in slavo, in ravno s svojim jezikom Bogu nar večji nečast dela.

Kako strašna je toraj hudobija, ki se semtertje po kmetih najde, da otroci na paši po germovji in po drevji za kratek čas tičje gnjezda išejo, potem jajčica iz njih poberajo in pomečejo, še celo mlade ki še letati ne morejo in ne zbežati, z nekako peklensko brezserčnostjo morijo. — Mislim, da med vami, ljubi moji, ni take pošasti in za gotovo se nadjam, da ste si dobro k sercu vzeli in si v spominu ohranili, ker sim vas pogosto v šoli svaril pred tem nečloveškim ravnanjem, pred to peklensko igračo.

Da bote toliko bolj hudobijo tega ravnanja spoznali, hočem samo nekoliko povedati, kaj stori, kdor ptiče mori in ž njimi nevsmiljeno ravna. Kdor ptička pokonča, pokonča to, kar je Bog sam vstvaril, je toraj prevzeten, hudoben puntar zoper Boga. On pokonča in umori drugič svojega prijatla, ki njega, kakor slehernega človeka opominja k hvaležnosti in pobožni molitvi. Pokonča tretjič svojega dobrotnika in pridnega sodelavca, ki nam pridno in marljivo pomaga svoje sadno drevje snažiti požrešnih gosenc in drugih merčesov, tako da smemo reči: za Bogam smo nar bolj majhnim pevčicam hvalo dolžni, kader naše drevje obrodi obilno dobrega sadja. Tudi slavček je priden sodelavec v sadunosnikih, tudi on živi le od gosenc in enakih merčesov, ki si jih poiše po drevji. — In da bote še bolje spoznali hudobijo tega nečloveškega ravnanja, končaje še opomnim, da Bog gostokrat take hudodelnike že tukaj strašno in ojstro kaznuje.

Pravičen skerbi tudi za svojo živino, serce pa brezbožnega je grozovitno, je že govoril modri Salomon v svojih pregovorih. (12. 10).

Š.

Šola. — Drevesček, ki v hosti ali na pašniku divjo zraste, vedno divjak ostane, ki le slabega sadu rodi in človeku le malo koristi daje. Le potem, ko je divjak požlahtnen, smemo od njega pričakovati dobrega, pa tudi obilnega sadu. Ravno tako tudi človek, ki brez izreje, brez potrebnih naukov odrase, vedno neotesan, neroden in nepriljuden ostane,

s kterim se bolj omikani ljudje razun velike sile, nič kaj radi ne pečajo. To potrebno omikanje ali požlahtenje se pa godi v šoli, ki je kraj, kjer se mladi človek podučuje v vsih za življenje potrebnih vednostih, kjer se napeljuje modro, lepo in priljudno se na svetu obnašati, in kar je še nar več vredno, kjer se nauči tukaj tako živeti, da si zamore s tem kratkim časnim življenjem kupiti večno življenje nebeško. Šola tedaj človeku pomaga dvojno srečo doseči: časno in večno. Zavoljo tega je šola velike vrednosti, in blagor slehernemu, ki ima priložnost, v mladih letih v šolo hoditi, ker ona zamore človeka bolj osrečiti, kot premoženje in bogastvo, kar je minljivo. Kolikokrat je bilo bogastvo v roki nevednega, neotesanega in zaroblenega človeka, kar je ojster nož v roki malega otročiča, v tim času, ko se je že večkrat reven človek z vednostmi v šoli pridobljenimi na visoko stopnjo sreče povzdignil.

Več let ste, ljubi moji, šolo obiskovali in veliko dobrot v šoli prijeli. Ena vaših pervih in nar imenitnejih dolžnost, ktere vas zdaj k slovesu opomnim, je hvaležnost za vse to, kar vam je šola dala, za kar vas je šola storila.

To hvaležnost pa zamorete dvojno skazovati, in sicer pervič, ako se prizadevate, v vsim svojim prihodnim življenji tako živeti in ravnati, kakor ste mnogokrat v šoli slišali; in drugič, ako bote svoje učenike kakor svoje velike dobrotnike vedno spoštovali in jih ljubili. Kdor pa po tem, ko je šolo zapustil, misleč, da je zdaj prost, brez postave živi, kakor mu dopade, in ravna po svoji glavi, ta je prevzeten zaničevavec šole; in kdor svoje učenike zaničuje, očitno pokaže, da je njegovo serce popačeno in da gerda nehvaležnost v njem prebiva. — Res, neštevilne so dobrote, ki jih otrok od svojih staršev prejema, vendar pa tudi smem reči, ravno tako so nezmerne tudi dobrote, ki jih učenci od svojega učenika prejemajo.

Dobro je to spoznal nek mlad perzijansk kralj Hermovez, ki je svojega učenika tako, alj še bolj spoštoval, kakor svojega očeta. In ko so ga nekteri plemenitniki vprašali, kako da svojemu nekdanjemu učeniku še večji spoštovanje skazuje kakor svojemu lastnemu očetu, je mladi kralj odgo-

voril: „Od svojega očeta sim kraljestvo dobil, koje bom le nekaj časa svoje imenoval: čednosti in kreposti pa, za ktere se moram svojemu učeniku zahvaliti, ostanejo vedno moje premoženje in me bodo spremljale kje v večnost.“

Ravno tako je tudi Macedonski kralj Aleksander veliki zelo svojega učenika spoštoval. Njemu, je rekel Aleksander, sim ravno toliko dolžan, kakor svojemu očetu Filipu; temu namreč se moram zahvaliti, da živim, unemu pa, da znam modro živeti.

Predragi! učite se od tih dveh imenitno dolžnost, spoštovati in ljubiti svoje učenike, duhovne dobrotnike, in tudi v spolnovanji te dolžnosti bodite toliko bolj zvesti, ker četerta zapoved, ki zapoveduje starše ljubiti, tudi veleva ljubiti in spoštovati svoje učenike.

T.

Tolažba — je hladivno olje, ki se vlije v serce bližnega, ki je zavoljo žalosti in britkosti ranjeno. Ta je človeku zelo potrebna, posebno, ker je življenje vsakega obilno terplenja. Žalostnega tolažiti je zasluživno delo usmiljenja, ki je velike vrednosti pred Bogam, je unanje razodevanje kristjanske ljubezni, ki v sercu človekovim prebiva. – Kakor posebno telesno delo usmiljenja stori, kdor bolnega in hromovega obiše, ravno tako stori delo ljubezni, kdor žalostnega tolaži, pravi sv. Gregor. Jezus sam je tolažil, pa tudi v žalosti tolažbo potreboval. Ko se je Gospod Jezus Kristus približal mesticu Najmu, so merliča nesli pokopat, edinega sina uboge vdove, ktero vso žalostno je velika množica mestnjanska spremljala. — Ko jo je Gospod zagledal, se mu je v serce usmilila in je pristopil k nji ter jo tolažil rekoč: „Ne jokaj se.“ Pa ne samo z besedo jo je tolažil, temuč tudi z djanjem, ker se je par doteknil, ko so jih bili doli postavili, in rekel: „Mladeneč, rečem ti, vstani!“ In mertvi se je vzdignil, začel govoriti, in tako ga je vesela mati zopet živega nazaj dobila. Kakor smo tukaj vidli Jezusa tolažiti, tako ga najdemo v nekem drugim kraji vsega v žalost pogreznenega in tolažbe potrebnega. — Malo ur

pred svojim grozovitnim terplenjem namreč se je Jezus podal na oljsko goro v vert Getsemani molit. Ker je pa previdil, da je ura prišla, v kteri bo moral kelih terplenja piti, ga je velika žalost obšla. In zdaj mu pošlje Oče nebeški angela, ki ga je tolažil, pokrepčal in v terplenji serčnega storil. Tudi vam, ljubi moji, je pripravljen kelih do verha z žalostjo in z grenkostjo napolnjen. O, kako bote pač želeli tolažnika, da bi njegove prijazne besede hladile vaše serčne bolečine. Dež, govori sv. Krizostom, je vselej dober, posebno koristen je pa ob času velike suše; ravno tako je tolažba prijatlov zmerej prijetna, posebno zaželjena pa ob času britkosti in žalosti. Kakor je pa Jezus na vertu Getzemani v žalosti molil, serčno in goreče molil, tako tudi vi ravnajte po njegovim zgledu, kader vas bodo žalosti obdajale; ker nar boljši tolažba je ponižna in zaupljiva molitev, v kteri svoje potrebe in težave samemu Bogu razodevamo in potožimo, kakor je storil tudi kralj Jozafat rekoč: „Ker ne vemo, kaj nam je početi, nam samo to ostane, da oči svoje k Tebi povzdignemo.“

Vzdignite tedaj v žalosti in britkostih svojo dušo k Bogu in govorite, kakor kralj David: Jaz povzdignem svoje oči k Bogu, ki stanuješ v nebesih. Glej! kako gledajo oči hlapcov na roke svojih gospodinj, tako gledajo naše oči k Tebi, Gospod, dokler se ne usmiliš. Usmili se mene o Gospod! usmili se! Kakor bote pa v žalosti enaki jelenu po hladni vodi hrepenečemu po tolažbi hrepeneli, tako morate tudi, kakor smo zgoraj vidili, po Jezusovem izgledu žalostne tolažiti. Vsaka solza, ktero bote z svojo ljubeznjivo tolažbo žalostnemu zbrisali, bo hranjena v nebesih. In ako bo vaše serce napolnjeno s pravo kristjansko ljubeznijo, bote tudi vedili v vsaki priložnosti in pri slehernih okoljšinah, kako naj bi bližnega tolažili, ker ljubezen je znajdena. In ljubezen nam veli; kar sam želiš, tudi ti drugim stôri. Toraj ponovim še enkrat: Tolažite žalostne in tudi drugi bodo vas žalostne tolažili.

U.

Urnost — Ako bi, ljubi moji, gledali polža, kadar čez prelaz lazi, in ako bi hotli tam počakati, da bi polž svoje težavno popotvanje dokončal in čez prelaz se spravil; gotovo, vem, da bi vaša še tako velika poterpežljivost vam vender le poprej čez prelaz všla, ker bi vam polž prepočasen bil; zakaj revežu je urnost neznana reč. Ako bote pa zdaj v šolskih praznikih šli zjutraj zarano memo njive, kjer turšica lepo, visoko raste, se lahko primeri, da kaki mlad zajic prestrašen iz turšice skoči. Tode njegove čvetere noge ga bodo tako hitro dalje nesle, da je človeku že spred oči, ki se pripogne in kamen pobere, de bi ga za njim vergel. Iz tega nasprotja bote lahko spoznali, kaj je urnost, in je ne morem bolje popisati, kakor da je vam po zgledih pokažem. Kakor se tukaj omenjena zajična lastnost, urnost namreč, pogosto med ljudmi nahaja, ravno tako se pa tudi med njimi najde malo čislana lastnost polža — počasnost. Sploh je pa uren človek bolj ljubljen, kakor počasen in bodi, kjer koli hočeš, vzemi v roke kakoršino delo hočeš: povsod se boš z urnostjo bolj priporočil. Počasen kmetovavec dela ves ljubi dan na polji ali pa doma; pa kader se večer približa, ni ne spredej, ne zadej kej storjenega. — Počasna dekla semtertje leta, ima vedno dosti dela; pa nazadnje ves dan komaj toliko stori, kakor njená urna tovaršica pol dneva. — Ker rokodelec dobro ve, da le od dela živi, se tudi zvesto s svojim delam peča, pa se mu le nič ne speši, drugemu gre pa spod rok, de ga je le veselje gledati. In tako je v slehernem stanu.

Vi bote zdaj šolo dokončali in jo zapustili. Nekteri zmed vas se bodo kmetijstva poprijeli, drugi se bodo šli rokodelstva učit, eni se bodo celó napotili v mesta, se tam v višjih šolah za bolj imenitne službe izurit. — Dekleta pa bodo mogle večjidel svojim materam pomagati. Vsim skupaj toraj priporočujem prav goreče urnost pri delu, pri spolnovanji svojih dolžnost. Vsim svojim predpostavljenim se bote zelo pri-

poročili, če vam bo delo spod rok šlo. In če ste enkrat sami svoji, bo vam urnost pri delu in pri drugih opravkih še bolj potrebna; pervič, da bo vsaj kaj storjenega; drugič, da druge svoje domače s svojim zgledam k urnosti spodbadate. To čednost vam pa zdaj v mladosti toliko bolj priporočujem, ker tudi od nje to velja, česar od drugih čednost; namreč da, ako se zdaj ne bote privadili urni pri svojih opravilih biti, tudi pozneje ne bote nikoli urni, temuč po polževo počasni; zakaj kar se Janezek ni privadil, tudi Janez ne bo znal. Posebno v sedanjih časih je urnost slehernemu pač zeló potrebna; in počasen človek, kakor polž, ne pride dalje, si ne more pomagati, povsod zastane. — Toraj, ljubi moji, ozrimo se preč od dolgočasnega polža, in urni gibčni zajic naj nas uči in spodbada, pri svojih delih in opravilih tudi urnim biti, da se bomo z urnostjo drugim priporočevali, pa tudi sami sebi koristili.

V.

Veselje — Kdo bolje ve, kaj je veselje, kakor ravno mladost; toraj bi bilo tudi popolnama od več, ko bi vam razlagati hotel, kaj je veselje. Mlado serce še ni popačeno in oskrunjeno od obilnih pregreh in zapeljivosti sveta, in vest modrega mladenča, mlade deklice še ni obtežana z butaro človeških slabost; toraj so njune persi še polne veselja. Skerbi, žalosti in terplenja so mlademu človeku še neznane; toraj je vedno le vesel. In to je tudi prav, to mora tudi biti. Kakor mlado jagnje veselo okoli svoje stare skače, tako naj se tudi mlad človek veseli in naj v poštenim veselji razodeva svojo hvaležnost do Stvarnika. In kakor je tudi človeku lepa cvetlica takrat le ljuba in prijetna, kader je lepo, veselo racvetela, ne pa potem več, kader svojo glavico obesi in je vela; ravno tako tudi mladega človeka le z jasnim obrazom in veselim sercom radi vidimo, ga radi pri sebi imamo. Od mladenča pa poobešeno glavo in s temnim obrazom le preradi mislimo, da njegova vest ni prav čista, temuč obložena z eno ali drugo slabostjo. Akoravno zamorejo tudi drugi

vzroki žalosti biti, se vender velikokrat ne motimo, ako tako sodimo.

Toraj, ljubi moji, bodite veseli, tega vam ne bo nobeden moder za zlo vzel. Veselijo se ptički pod milim nebam, veselijo se druge živali svojega stvarjenja, veselijo se lepe cvetlice na polji, veseli se zelen, hladen gaj svojega stvarjenja; in človek, umna stvar, bi se ne veselil? V sv. pismu beremo: Veseli se mladeneč in dobre volje naj bo tvoje serce v dnevih tvoje mladosti. Pa pristavljene so tudi besede: „Vedi pa, da te bo Bog zavoljo vsiga tega pred sodbo peljal." Toraj veselite se v Gospodu! Veselite se, ako vam je Bog zdravje dodelil in vam dal močne, terdne ude, in ako vas je preskerbel z vsim za časno potrebnim, posebno pa veselite se, ker vas je vstvaril po svoji božji podobi, vas poklical k pravi veri in vzel pod svoje mogočno varstvo.

Veselje se ne more kar v serce zakleniti, temuč, kar človek v svojim notranjem čuti, tudi rad očitno razodeva. Veselo serce pa se po mnogih potih razodeva; posebno pa človek v lepim petji to razodeva, kar v svojim notranjem občuti. Že sv. Jakob je govoril (5, 13). „Je kdo med vami žalosten, naj moli, je pa dobre volje, naj poje". Kralj David je pogosto pel in z lepim petjem Boga častil in slavil. Po njegovim zgledu je bilo mnogo svetnikov in svetnic, ki so lepo, pošteno petje zelo ljubili. Tako tudi vi smete peti, tode le poštene, pobožne pesmi. Obilno imamo Slovenci lepih, poštenih pesem; lepo število takih pesem ste se v šoli naučili. Te prepevajte, in varujte se slabih, omazanih pesem, ktere ravno tako serce človekovo popačijo in žalostno narede, kakor nesramni, pohujšlivi pogovori, pred kterimi sim vas velikokrat svaril. Ako ste pri delu, veselo zapojte, in delo je polajšano, na potu pa bo dolga pot prikrajšana, pri počitku pa si kratek čas napravite. Pesem serca razveseluje, sovražtvo odganja in gerdega obrekovanja ne pripusti. Pesmi le tam slišati ni, kjer ni poštenih ljudi. Tedaj pojte hvalo Bogu in kličite v njegovo ime, oznanujte narodam njegove dela (psal. 104). In sv. Pavel pravi: (Filp. 4, 4.) „Veselite se vsaki čas v Gospodu, še enkrat rečem, veselite se."

Z.

Zvon. — Gori visoko v cerkvenem stolpu ali turnu visi zvon, ki velikokrat, desiravno brez življenja prav razumno govori k prebivavcem tistega kraja. Gotovo je že slehern izmed vas zvon vidil in ga prav blizo ogledoval ali pri farni cerkvi ali pri podružnicah. Znana je vam tedaj podoba zvona, kterega je zvonar vlil iz neke mešance, ki obstoji iz kotlovine in kositarja. Zvon je silno stara znajdba. Pavliu, škof v Noli na Laškem je že v petim stoletji po Kristusovem rojstvu zvonove imel, da je z njimi verne k službi božji vabil. Kmalo po tim so drugi tudi v drugih krajih zvonove imeli, v osmim stoletji so se že nahajali po vesolnem kristjanskem svetu, in zdaj je ni cerkvice, naj si bo še tako majhna, da bi ne imela svojih zvonov, posebno po Slovenskim. In tako smo se tudi privadili prijaznega glasa zvonov, tako da, ako jih dalj časa peti ne slišimo, naše serca nekako otožne postanejo, česar se posebno lahko prepričamo zadne dni velikega tedna.

Gori sim opomnil, da zvonovi, akoravno brez življenja, velikokrat kaj razumno k nam govoré.

Komaj se tamkej v izhodu malo svetiti začne, ko se še v domači dolini temna megla razprostira in prebivavci semtertje še morebiti v sladkem spanji počivajo, se zasliši lepo zvonjenje, ki se široko po dolini razlega, kteremu se od bližnih gričev in gor prijazno odgovarja. — To zvonjenje, predragi, vas budi in kliče k delu, za ktero je človek vstvarjen kakor ptica za letanje. Hitro in z veseljem naj slehern zmed vas vboga prijazno vabljenje in naj brez pomude se poprime svojega dela, ktero naj se pa s pobožno molitvijo prične, da bo Bogu posvečeno. — Perva misel, kader vas juterni zvon iz spanja prebudi, naj bo k Bogu obernjena ki vam je v sladkim spanji novo moč podelil za delo sedanjega dnu. Druga misel naj bo: kaj bote delali, kako delo pričeli, in kako ga opravljali, da vam ne bo samo časnega dobička naklonilo, temuč da bo duši v prid. In tako bote tudi mirni in zadovoljni delo iz rok

položili, ako na večer, kader se je solnce že za goro skrilo, vas zopet prijàzni, znani glas domačih zvonov še enkrat pozdravi, ter vas opomni, s pobožnim in hvaležnim sercom počastiti nebeško kraljico z nje ljubim sinom Jezusom Kristusom. — Večerno zvonjenje ti glasno kliče ter pravi: „Kristjan! ako se delo v Gospodovim imenu s pobožno molitevjo prične, naj se tudi z molitevjo končá.“ — Zahvali se zdaj za obilne dobrote, ki ti jih je nebeški Oče od zgodnega jutra do pozne noči podajal.

Lepši pa, kakor sicer, pojejo zvonovi, kader v nedeljah in zapovedanih praznikih verne k službi božji kličejo. Njih glasovi kličejo takrat s kraljem Davidom (psalm 148): „Kralji in vse ljudstva, poglavarji in sodniki sveta, mladenči in device, stari in mladi naj hvalijo ime Gospodovo.“ — O da bi vas nikoli zastonj ne klicali, da bi tudi pozneje vedno tako radi prihiteli v hišo Gospodovo, kakor zdaj v svoji mladosti, počastit Narsvetejšega, ki je vse časti in hvale vreden, in kteremu angeli in svetniki vedno: „sveto, sveto“ prepevajo.

Pa ne samo vesel, temuč tudi žalosten je glas zvonov. Kako milo, žalostno kličejo zvonovi na pomoč, kader ljuti ogenj čez strehe šviga, ali kader silni valovi čez bregovè se razlivajo, ter tergajo in poderajo, kar jim je nasprotnega. Milo, žalostno zvonjenje ljubi moji, vas tačas opominja na dela usmiljenja. Imejte, govorijo zdaj zvonovi, človeško, kristjansko serce, vsmilite se ubogih, ki včeraj še premožni, danes revni, vaše pomoči potrebujejo. Hitite ognju ali vodi otet, kolikor zamorete, in odprite potem unim, ki so zdaj brez pohištva, bratovske duri svoje hiše, dajte nagim potrebne obleke, in lačne nasitite. Bodite vsmiljeni in pomagajte nesrečnim po svoji moči, ki so vaši bratje. Tako se glasi žalostni glas žalostnih zvonov.

Zopét zapojejo v drugim času zvonovi, lepo pojejo, vender je pa njih glas le bolj tužen in žalosten. Eden izmed naše srede je časnost z večnostjo zame-

njal. Na njegovi zadni poti na pokopališče ga tako rekoč še enkrat spremljajo, pa tudi glasno govoré pogrebcom: „Kakor bote tega danes položili v hladno naročje matere zemlje, tako bo tudi vas morebiti kmalo mati černa zemlja v svoje naročje sprejela; toraj čujte in bodite pripravljeni, ker ne veste ne ure, ne dneva. Zvonovi pa še tudi pogrebcom pravijo: „Če je tudi grob mertvega vam spred oči vzel, ne pozabite njega, temuč molite za njegovo dušo.“ Tako, ljubi moji, zvonovi, akoravno brez življenja, vender le razumno govoré. Poslušajte toraj zvesto njih vesel, pa tudi njih milo-žalosten glas.

Ž.

Življenje. — „Moji dnevi so hitreje memo šli, kakor se tekavcu nit razterga, in so pretekli brez upanja,“ je govoril pobožni Job (6, 7) ter s tim naznanil, da je le kratko življenje človekovo. Poprašajmo sivega starčeka, ki se na klopi pred hišo na solncu ogreva, ali staro babico za pečjo, ki oba z eno nogo v grobu stojita, ali je pač dolgo nju življenje? — Gotovo, če tudi bota rekla, da veliko let štejeta, bota tudi poterdila, ko svoje mladosti pomislita, da je njuno življenje hitro preteklo kakor čas nekterih mescov. Ta misel pa, življenje človeško je kratko, zamore nar bolj kristjana spodbósti, v časnim življenji delati za drugo življenje, ki se bo po smerti pričelo in bo večno terpelo. Stvarnik, ki nam je življenje dal, je ravno to želel od nas, kar želi vertnar od drevesa, ki ga posadi v svoj vert. Ni namreč zadovoljen, de lepo raste in zeleni, temuč on hoče kaj več, da mu cveti in sad rodi.

Toraj, ljubi moji, končaje še enkrat ponovim, kar sim že večkrat opomnil: Delajte pridno in marljivo, da, kader se bo večer vašega življenja približal, bote obogateni z bogastvom, ki ima tam v večnim življenji svojo vrednost. Pomnite dobro vse, kar sim vam za slovo do zdaj govoril, in ravnajte zvesto, kar sim

vam priporočeval, da ne bo Gospod z vami storil, kar stori vertnar z drevesom, ki sadu ne obrodi; poseka ga in verže v ogenj. — Gospod bo tudi malovrednega, ki je svoje dni preživel ne delaje za večnost, v ogenj vergel, kteri bo po smerti večno terpel. O, ne za ta ogenj, ki gori in nikdar ne pogori, ki peče in nikoli ne jenja, temuč za večno življenje tam gori v nebesih smo vstvarjeni. — Toraj podajmo si danes za slovo eden drugemu roke v sveto obljubo, da hočemo vedno svoje kratko časno življenje tako obračati, da bomo po smerti deležni večnega življenja. Obljubimo si terdno, tako vedno živeti, da bomo vsi, ki se tukaj zdaj vidimo, se tudi enkrat vidili tam v veselih nebesih in se tam v ljubezni za vedno objeli in sklenili: Hvaljen bodi Jezus Kristus!

Leopold Gestrin.

II.

Da je
OTROKE DOBRO REDITI
potrebno.

§. 1.

Otroke dobro rediti, je k njihovemu zveličanju potrebno.

Večno izveličanje otrok pride sploh od njihovega izrejenja. Človek ne prinese nič dobrega s sebo na svet. Slepota uma, hudobnost volje, nesrečno nagnjenje k hudemu, to so žalostni ostanki izvirnega greha, ki nam še tudi po sv. kerstu ostanejo. Počutek in misli človeškega serca so k hudemu od mladosti nagnjene (1. Mojz. 8, 21). To nam pove sv. pismo, to nam poterdi žalostna skušnja. Otrok, še le štiri, pet let staro, ne da bi se vklonilo, že vse po svoji volji imeti hoče. Ne, da bi se premagalo, le hoče, da bi vse imelo, kar je lehko, prijetno, kar truplu dobro de. Ne, da bi tiste, ki njegovo razberzdano nagnjenje vstavljajo, ljubilo; le nevoljo in jezo do njih razodeva. Ne, da bi vsako reč po njeni vrednosti cenilo, le hudo za dobro, in dobro za hudo ima. In kakor na letih raste, tudi na hudobnosti, lastni termi in razvujzdanju raste. Um se mu po hudobnih naukih spači, volja po hudobnih izgledih in hudobni priložnosti skazi.

Reja mora torej, kar je izvirni greh popačil, popraviti; reja mora podlogo k dobremu keršanstvu za pozneje leta podeliti; reja mora um s dobrim znanjem preskerbeti; reja mora po dobrih izgledih starišev, s kazanjem večnega plačila voljo k čednosti, k premaganju hudih strast, k izpolnovanju dobrih del nagniti.

Zastonj pričakuje vertnar, da mu bo drevo v jeseni dober sad prineslo, ako ga za časom ne oskerbi in od divjih izrastkov ne očedi. Zastonj pričakuje kmet dobro žetuv, ako ne spravi o pravem časi zeli iz njiv, jo dobro ne pognoji, in z dobrim semenom ne obseje. Zastonj se zanaša zidar, da se bo njegovo zidanje narhujšemu viharju branilo, in dolgo stalo, ako mu ni močne podlage dal. Ravno tako se zastonj veseliš, moj oče! da bo tvoje otrok sčasoma dober kristjan, in enkrat v številu izvoljenih, ako ga za časom z naukom in zgledom k dobremu ne priganjaš. Že od pervih let moraš svojega otroka vaditi, da bo greh sovražilo, čednost in poštenost pa ljubilo; že od pervih let moraš svojega otroka učiti, da se bo Boga balo, že od pervih let moraš svojega otroka napelovati, da bo svoje strasti in napčne nagnjenja v sebi krotilo, ako hočeš, da v poznejih letih sad dobrih del prinese. Drevo, ki v spomladi nima cvetja, tudi v jeseni sadja imelo ne bo. Že od pervih let se mora v otroku z naukom in dobrim zgledom starišev začetek k dobremu keršanstvu storiti.

Se to ne zgodi, ne dočakaj drugega, ko hudobijo, kadar odraste, in poslednič nesrečno smert. Sv. pismo nam od tega priča. Človek, pravi sv. Duh, bo tak v svoji starosti, kakoršin je izrasel; pota, kterega je v mladih letih nastopil, ne bo zapustil (Prig. 22, 6.) Je po dobrem nauku starišev, in po njihovih dobrih zgledih na pot čednosti napeljan bil, bo tudi svoje drugo življenje po njem hodil. Ako je pa po zanikernosti svojih starišev, po njihovih slabih zgledih na široko cesto razvujzdanja zašel, tudi za njegovo drugo življenje nič boljega upati ni. Skušnja nam je tega priča. Znano je, (da se od jezer drugih zgledov molči), znano je življenje Pemskih princov in bratov Venceslaja in Boleslaja. Venceslaj je bil ves svet, bogaboječ, krotek in pravičen; Boleslaj ves razvujzdan, neusmilen in kervožejen. In od kod ta razloček? Venceslaja je izredila njegova teta Ljudmila, vsa bogaboječa in sveta gospa; Boleslaja pa njegova mati Dragomira, ki je bila vsa spačena in hudobna. Venceslaju so bili dani dobri nauki, Boleslaju pa hudi; in od tod je prišlo, da si je bilo življenje tih dveh bratov čisto navskriž.

O Bog, ti oče luči! razsveti stariše, da bodo svojo visoko dolžnost spoznali, da bodo svoje otroke s besedo in zgledom k vsemu dobremu napelovali. Vodi njihove serca, da bodo od nevarnosti večnega pogublenja svojih otrok ganjeni. Jaz spoznam: večno izveličanje otrok pride sploh od njihovega izrejenja: dobro izrejenje otrok je k njihovi večni sreči potrebno.

§. 2.

Otroke dobro rediti, je tudi k njihovi časni sreči potrebno.

Nar boljši dota je dobro keršanstvo, čedno, pametno obnašanje, kterega se je človek že od otročjih nog navadil, čednost in poštenost. To je blago, od kterega sv. Duh govori, da je višje ceniti, ko vse visokosti sveta; da bogastvo proti njej primerjeno, nič ni; da zlato in srebro in žlahtno kamnje proti njej ni drugega, ko blato, ko golo nič (Modr. 7, 9). Starišem ni prepovedano, ampak jim je veliko več po naturnih, božjih, duhovskih in deželskih postavah zapovedano, da jim gre skerbeti za potrebno doto svojim otrokom (2. Kor. 12, 14). Le toliko rečem, da je narboljši dota keršansko izrejenje, lepo keršansko zaderžanje, kterega se je človek od otročjih nog navadil, čednost in poštenost.

V resnici, kaj pomaga temu ali unemu človeku, da je od svojih starišev lep dnar za doto sprejel, ako pa ni dobro izrejen; ako je od svoje mladosti svojevoljno živel; ako je od svoje mladosti slab prijatel božje besede, pogostnega prejemanja svetih Zakramentov bil; ako je bil v svojem zaderžanji z bližnim zvijačen, ali celo pijanec, igravec, neusmilen, pohujšljiv? Ni treba dolgo prašati; to, kar se po svetu tolikokrat prigodi, nam izpričuje, da se je nar veči dota sčasoma, ko dim, razgubila; da ni nobenega žegna in sreče v premnogih opravilih; da je blago in premoženje, čast in dobro ime, in poslednič vse konec vzelo.

Kaj pomaga tej ali uni hčeri, da je veliko blaga, lepo doto od svojih starišev dobila, pa se od njih keršansko živeti in pametno gospodiniti naučila ni? Ako se je navadila

le nečimernosti, dobro jesti in piti, okolj postopati; ako je čednost in bogaboječnost, skerb za dušo in izveličanje njena zadna skerb? Žalostna skušnja nam premnogokrat pokaže, da se pri takih nesrečen zakon, vedni boj in prepir, nesreča pri hiševanji, bolezni in zopernosti vselijo. Vidiš, moj oče! ne le kar večna, tudi časna sreča tvojih otrok izhaja od dobrega izrejenja.

Še to bolj pokazati, vprašam: Kaj ne, da je nar veči križ za stariše in žlahto, ako eno njihovih otrok življenje zapade, in rabeljnu v roke pride? Oh, pravijo, to je sramota, da ni za prenesti! Oče od bridkosti koj konec jemle, mati bi koj sama sebe končala; to je križ, da hujega ni. Pa odkod izhaja taka strašna prigodba, h kteri pol dežele gledat leti, in pri kteri marsikomu lasje po konci stojijo? Ako se vprašajo cesarski služavniki, ki so sodniške opravila s hudobnikom imeli, ako se pogleda v sodniške pisma; se večidel najde, da taki, k meču, vislicam obsojeni ljudje niso bili dobro izrejeni. Najde se, da kakor otroci niso v nobeno šolo prišli, ali če so v šolo hodili, je pa vse dobro slab zgled v domači hiši poderl, in so torej brez vsega podučenja v keršanskih resnicah ostali. Najde se, da so v nevednosti in neumnosti kakor živina naprej rasli, in se od čednosti in poštenosti, od spodobnosti, zmernosti in pravičnosti in od drugih dolžnosti kristjana nič učili niso. Oj ga zanemarjenje otroške izreje! kolo, vislice, meč, očitna sramôta, to je grenko sadje, ki iz tebe dorase!

Jokajte se po tem takem nesrečni stariši, jokajte se nad sebo in svojimi otroci. Bog vam je otroke dal, da bi jih za časno in večno srečo izredili; in vi ste jih skoz vašo neskerbnost, skoz vaše slabe zglede, skoz vašo nepremišljeno govorjenje časno in večno nesrečne storili. Kak strašno vam bodo na unim sveti vašo lenobo in hudobijo očitali! Kako grozovitno vas bodo celo večnost preklinjali! Boljše bi bilo za nje, da bi ne bili nikdar rojeni. Nesrečni stariši! boljše bi bilo za vas, da bi se vam bili psi vlegli, kakor, da so se vam otroci rodili!

Kristus Jezus! ti si svojo kri za moje otroke prelil, ti si za nje na križu vmerl; oh ne pripusti, da bi takšno strašno

očitanje tudi mene zadelo. Spoznam, da sim se dosihmal zlo in veliko v rejenju svojih otrok pregrešil; zlo in veliko s slabimi zgledi; zlo in veliko s pohujšlivimi in nepremišlcnimi besedami; zlo in veliko s pregledanjem; zlo in veliko z opušenjem dolžnosti očeta; zlo in veliko s slepo ljubeznijo otrok.

Sramota bi imela moj obraz pokriti, bridka žalost bi mi imela serce presuniti, če premislim, kaj si hotel za duše mojih otrok prestati, za ktire sim jaz dozdaj tako malo skerbel. Za vse drugo sim bil ves v skerbeh, le za izrejenje svojih otrok se skoraj nič nisim zmenil. Da bi jih bil k čednosti in poštenosti, da bi jih bil k ljubezni in strahu božjimu, da bi jih bil k ljubezni do bližnega, da bi jih bil k premaganju in zatajevanju njihovega napčnega nagnjenja navajal, — za vse to mi je bilo malo mar. Pervo in narvečo dolžnost očeta sim zanemaril. — O Gospod! jaz spoznam svoj dolg — svoj veliki dolg — svoj neizmerno veliki dolg.

Za naprej je sklenjeno, sosebno nasledne pripomočke keršanske reje otrok večkrat prebrati, dobro oberniti, da se več ne pregrešim. Da bom to zamogel, te prosim za tvojo močno gnado, brez ktere ničesar ne zamorem, in sicer te prosim skoz tvoje človeško postajenje itd.

Vsigamogočni, večni Bog! pošli svojega božjega Duha, razsveti zastopnost starišev, in vladaj njihove serca, da zastopijo, kako da otroke rediti morajo, in da to, kar spoznajo tudi v djanji izpolnijo, in jih tako s besedo in zgledom k vsemu dobremu napelavajo, skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našega. Amen.

III.

Od pripomočkov dobrega

OTROŠKEGA IZREJENJA.

§. 1.

Pervi pripomočik je podučenje in dobri nauki starišev.

Vsi stariši bi mogli se vstrašiti nad pripovedjo, ki se od nekega fantiča pove, vsaj bi jih morla bolj varne v govorjenji storiti. Tega je nekdaj mašnik na polji najšel, in ga vprašal, kak mu je ime. On je odgovoril: hudičevi pob. Mašnik vpraša dalej, kak se pa očetu, kak materi pravi. Očetu se pravi, odgovori fante, hudičevi ded; in materi hudičeva baba. Mašnik vpraša poslednič, kje je doma; in dobi odgovor: v hudičevi vesi. Mašnik se zavzame, in gre s fantejom, se prepričati, kaj ima vse to v sebi. Pa komaj prideta blizo hiše, že vpije mati: Hudičevi pob, kodi si se tako dolgo okolj klatil? Mašnik ni vprašal dalej, kmalo mu je bilo znano, kje se je otrok tako govoriti naučil.

Kakor so leti stariši zmeraj hudega na jeziku imeli, in otroka ravno tako govoriti navadili: tako slišijo drugi otroci svoje stariše pogosto kleti, izmerjati, zakramentirati in še Boga preklinjati. Pa, ljubi stariši! to ni govorjenje božjih otrok, to niso besede izvoljenih, to je marn pogublenih. V pekli se ne sliši drugega, ko kleti, rotiti se, Boga preklinjati. Drugačjih besed naj bodejo kristjani, drugačjih besed naj bodo stariši, ako nočejo s svojimi otroci vred vekomaj pogubleni biti. Učite svoje otroke v zapovedih božjih,

pravite jim svete dela božje; od teh govorite s svojimi otroci, ne pa od prazne časti in visokosti sveta, ne od bogastva. Imaš otroke, pravi sv. pismo, uči in vklanjaj jih od njihovih otročjih nog (Prid. 7. 25.). Nauk starišev gre sosebno v serca otrok. Saj se sliši po mnogih letih, ko so že kosti starišev strohnele, otroke reči: To sim od svojega očeta, od svoje matere slišal. Tako so me oče učili.

Po tem takim naj 1.) matere svojim otrokom, kakor hitro govoriti začnejo, zjutraj in zvečer iz kakih dobrih bukev navadne molitve naprej berejo, očetje jih pa naj poglavitnih resnic svete vere, vsaj ob nedelah in praznikih učijo.

2.) Stariši naj otroke učijo, de bodo vedili in pravi zapopadek imeli od nečimernosti sveta, od teže smertnega greha, od nevarnost bogatih, od sreče tistih, ki zavoljo Boga vbožtvo, preganjenje poterpežlivo prenesejo, od dolžne pokoršine do duhovske in deželske gosposke, od zatajevanja samega sebe, od ponižnosti v noši, od zmernosti v jedi in pijači, od ljubezni bližnega, od potrebnosti molitve in dela i. t. d. Otročje serce je kakor vosek, v ktere se dobro in hudo vtisniti da.

3.) Naj stariši te ali enake večne resnice v ustah imajo: Eno samo je potrebno (Luk. 10. 42.) namreč služiti Bogu in se izveličati. Išite narpoprej božje kraljestvo (Mat. 6. 33). Kaj pomaga človeku, ako bi cel svet zadobil, na svoji duši pa škodo terpel (Mat. 16, 26). Dajte cesarju, kar je cesarjovega, in Bogu, kar je božjega (Mat, 22, 21). Vsakemu svoje. Bodite svojim vikšim pokorni, in boditi jim podložni; zakaj oni čujejo, kakor taki, ki bodo odgovor dajali za vaše duše (Hebr. 13, 17). Kdor vas posluša, posluša mene, kdor vas zaničuje, zaničuje mene (Luk. 10. 16). Hodimo pošteno, ne v požrešnosti in pijančovanji, ne v spavnicah in nečistosti, ampak oblecite Gospoda Jezusa Kristusa (Rim, 13, 13). Kraljestvo božje ni jed in pijača, ampak pravičnost, mir in veselje v svetim duhu (Rim. 14, 17). Vbožtva in bogastva mi ne daj, o Gospod! daj mi le, kar potrebujem, se preživiti (Prip. 30, 8). Prazna je lepota ženska, ki se Boga boji, bo hvalena. (Prip. 31, 30).

To je govorjenje poštenih starišov, to govorjenje izvoljenih, to govorjenje otrok božjih. O ko bi pri vsaki hiši tako govorjenje v navado prišlo, čisto boljši rod bi se po sveti zagledal. Sv. Duh! ki si v ognjenih jezikih binkoštni dan se nad glavami apostolnov prikazal, vodi vendar jezike današnih starišev in stori, da bodo le to, kar je čedno, kar je k zveličanju otrok govorili in tudi storili.

§. 2.

Drugi pripomočik je dober zgled starišev.

Po vsih krajih je dan današen tožba slišati, da lepega zaderžanja skorej več ni, da poštenje vmira, da je pravica zaspala, da so čistost, spodobnost, zmernost, pokoršina pomerle. Prekanjenost, zvijačnost, golufija, samopašnost, nečistost, nezmernost se že povsod brez strahu sme prikazati. Pregreho vstaviti in podreti, in sveto čednost spet na tron spraviti, so duhovske in deželske gosposke marsikaj dobrega vpelovati začele. Narboljši bo, so mislile, ako se boljšanje z mladostjo začne. V ta namen so se povsod šole stavile, učeniki oskerbeli, ki bi mladosti boljše zapopadke vtisnili, in jo na boljši pot vodili. To mora pomagati, so mislili. Pa, vse to je zastonj. Spačeno zaderžanje ni poderto. Ljudje so še tako hudobni, kakor poprej. In od kodi to? Od kod, da je po tolikih pripomočkih, po tolikim podučenji, po tolikim prizadevanju duhovske in deželske gosposke še mladost zmeraj tako spačena? Slabi zgledi starišev so vsega tega krivi. Naj duhovni pastir in šolski učenik rečeta, kar hočeta, naj dajata otrokam nauke, kakor dobre hočeta, naj jim sveto čednost še tako lepo, pregreho še tako nemarno popisujeta; če stariši doma s svojim zgledom ne poterdijo, kar so otroci v cerkvi in šoli slišali; ako doma vse drugače vidijo: tak vse prizadevanje duhovnega in šolskega učenika pomaga malo ali celo nič.

Kar s v cerkvi in šoli zezida, se doma po slabem zgledu starišev spet podere.

In ko bi sami stariši otrokom nar lepše nauke dajali, ko bi jim le to pravili, kar je čedno in sveto; ako svojega govorjenja s svojim zgledom ne podpirajo, je vse zastonj. Dela gredo vse globokeje v serce, ko besede. Besede, pravi prigovor, ganejo, zgledi vlečejo. Od ljubega Izveličarja pravi sv. Lukež, da je popre storil, kar je po tem učil. (Djanj. ap. 1, 1,) Stariši torej morajo

1.) to storiti, kar duhoven, kar šolski učenik, in kar sami otroke učijo, po tem bodo otroci za njimi storili. Otrokom je že od nature prirojeno, da svoje stariše posnemajo, govori učenik. Aristotelj. Stariši morajo dolžnosti proti Bogu, proti bližnemu in proti samim sebi zvesto izpolnovati, po tem bodo otroci ravno tako storili. Stariši naj torej do Boga in božjih reči vselaj nar globokejši čast in sveti strah na znanje dajo, svoje dela in skerbi na Boga kakor naš zadni cil in konec obračajo, vsaki dan zjutrajno in večerno molituv s sveto pobožnostjo opravijo; naj bodo, kolikor je le mogoče, vsako nedelo in zapovedani praznik dopoldne in popoldne v svoji domači cerkvi z veliko pobožnostjo pri božji službi; naj vsako nedelo in praznik kaj svetega premišlujejo, kake svete bukve berejo, vsaj vsake štiri tedne enkrat k sv. spovedi pristopijo, naj od duhovnih in duhovskih reči nikdar zaničljivo ne govorijo, se kletve preklinjanja in vsih grehov skerbno izderžijo.

2.) Stariši morajo sploh od svojega bližnega dobro misliti, mu vse dobro privošiti, od njega dobro govoriti, mu dobro storiti. Sosebno morajo stariši duhovskim in deželskim naprejpostavlenim pokoršino in čast v besedi in djanji, ubogim ljubezen in vsmilenje skazati, pregreho čertiti, čednost ljubiti in visoko ceniti.

3.) Stariši morajo sami proti sebi keršansko zatajevanje kazati; se prevzetne noše, nečimernih kratkočasov, nezmernih pojedinj, postopanja, nezmernega spanja i. t. d. pridno varovati; ubožtvo pa v duhu pokore po-

terpežljvo prenašati in se s besedami Tobijata tolažiti: Mi imamo sicer ubožno življenje, pa bomo velike zaklade imeli, ako se Boga bojimo, greha varujemo, in dobro storimo. (Tob. 4, 23).

O naj bi se vsi stariši tako proti Bogu, proti bližnemu in proti samim sebi zaderžali, naj bi svojim otrokom s lepimi zgledi svetili, in kmalo bi mi boljši mladost in po tem takem tudi boljši svet zagledali sosebno, ako k dobrim zgledom še modra ojstrost pride.

§. 3.

Tretji pripomočik je modra ojstrost.

V vsaki deželi, v vsakim mesti, v vsaki soseski se mora hudobija svoje kazni bati. Gorje deželi, gorje mestu, gorje kraju, kjer vse pregrehe in hudobije brez pokorjenja ostanejo. Pri vsih ljudstvih, tudi celo pri ajdih je bilo za gotovo resnico spoznano, da mora za obderžanje miru in občinske sreče hudobija kaznovana biti in modra ojstrost vladati, in to je naredba dobrotljivega Boga, kteri je deželski gosposki za strah in pokorjenje hudodelnikov meč dal, kakor sv. apostel Pavel piše (Rim. 13. 4.).

Ravno to se mora v vsaki hiši, kot majhini soseski goditi. V vsaki hiši mora modra ojstrost vladati. Otrok mora vediti, da bo pokorjeno, ako kaj hudega počne. Ničesar ne škoduje otrokom toliko, kakor slepa ljubezen starišev, ki vse spregleda. Taka ljubezen ni nobena ljubezen, ampak narveče sovraštvo. Kolikokrat kolj sv. pismo od izrejenja otrok govori, opominja k modri ojstrosti. Kdor za šibo ne prijema, sovraži svojega otroka. (Prip. 13, 24). Kdor svojega sina ljubi, ga ima vedno pod šibo, da poslednič veselje nad njim doživi. Vkloni njegov zatilnik v mladosti in gladi njegovo ledje, dokler je mlad, da ne oterpne (Prid. 30, 1. 12). V hiši, kjer se otroci dobro izrejajo, ne bo brez šibe.

Modra ojstrost ti je potrebna, moj oče! da svojega otroka o pravem času iz postele spraviš, ga k jutrajni

in večerni molitvi, k sveti maši, k šoli, k delu priganjaš. Nobeden izgovor, ampak sramota je za tebe, ako rečeš: „Jaz nemorem otroka v cerkuv, k uku spraviti i. t. d.“ Za božjo voljo, oče! mati! kdo je Gospod v tvoji hiši, — ti, ali tvoj otrok? — Modra ojstrost ti je potrebna, da svojemu otroku ravno to odrečeš, k čimur napčno nagnjenje kaže; da ga od svojeglavnega in praznega postopanja zaderžavaš; da ga, če je bilo nepokorno, za kosilo ali večerjo — brez sklede, samo s koscom kruha in kozarcom vôde na gole tla posadiš. Pobič, ki se mu njegova volja pusti, naredi sramoto svoji materi. (Prip. 29.) Modra ojstrost ti je potrebna, ako zapaziš, da tvoji otroci znanja delajo, po koteh, po noči vkup stojijo; ali da nevarno obiskovanje, če ravno v pričo tebe, dobijo. Tu se moraš z vso reznostjo nasprot vstaviti. Če tega ne storiš, si nakopaš na glavo ptujih grehov brez števila. Ravno za voljo tega moraš po noči pridno gledat hoditi, ali je vse pod streho, kar pod streho sliši, ali če ni kdo noter, kdor noter ne sliši. Modra ojstrost ti je potrebna, da tudi sam svoje otroke štrafaš, kadar zveš, da so bili od duhovnega pastirja, od šolskega učenika, ali od koga drugega kaznovani. Hudo se pregrešijo, in hud odgovor si nakladajo tisti stariši na glavo, ki pravijo: „Ker svojim otrokam nič dati ne morem, pa tudi ne pustim, da bi jim kdo kaj storil.“ In tako spregledajo vsako razvujzdanje svojim otrokom namesti da bi rekli: „Ker ne morem svojim otrokom, nič dati, jih hočem vsaj dobro izrediti.“ Modra ojstrost ti je potrebna, kadar že otroci bolj odrasejo, in te vbogati nočejo; pusti jih v slabi obleki hoditi, vzemi v pomoč palico, žugaj jim z manjši doto: zakaj, to stoji v tvoji oblasti. Če vse to nič ne stori, iši pomoči pri gosposki.

O moj Bog! to so res gotovi pripomočki, otroke dobro izrediti; pa koliko starišev je; ki se za nje kaj več zmenijo? Kje so stariši, ki bi z besedo in zgledom svojim otrokom svetili? Niso stariši veči del

prisilení spoznati, da se stokrat, celo tavženkrat zoper izrejenje svojih otrok pregrešijo? pregrešijo s pohujšlivim govorjenjem, pregrešijo s kregom in prepirom, pregrešijo s kletvo in zmerjanjem, pregrešijo z besedovanjem in opravljanjem zoper bližnega, zoper duhovske in deželske naprejpostavljene; pregrešijo s hudobnim zgledom, s pijančevanjem, z igro, s napuhom v noši; pregrešijo z opušenjem dobrega zgleda, farne službe božje, pogostnega prejemanja svetih Zakramentov; pregrešijo z opušenjem potrebnega kaznovanja svojih otrok? Ali se ne znajdejo stariši, ki bolj za svoje svinje, pripustite tako reči, kakor za svoje otroke skerbijo; ki bolj skerbijo, da svinje na špehu, kakor otroci na gnadi in vsim dobrem rasejo?

In izmed takih nesrečnih jaz hudoben oče nisim narzadnji. Namesti da bi bil svojim otrokom od ljubezni božje in strahu božjega, od lepote čednosti, od hudobije in škode smertnega greha vsaj ob nedelah in praznikih dober nauk dojal, je bilo moje govorjenje le od nečimernih, ali celo grešnih reči. Namesti da bi bil svoje otroke k ljubezni bližnega, k usmilenju do ubogih in stiskanih, k pokoršini do gosposk in naprejpostavljenih bil opominjal in priganjal, sim jih veliko več s slabim govorjenjem in djanjam od vsega tega zaderžaval. Namesti da bi se bil ob nedelah in praznikih pridno pri božji službi v farni cerkvi znašel, pred poldnom premišlovanje iz kakih svetih bukv storil, po poldne kaj dobrega bral, sim veliko več s pijančevanjem, s kregom in prepirom, z igro in nespodobnim kramljanjem in djanjem mnogokrat svoje otroke pohujšal. Na mesti, da bi bil s svojimi otroci po modrosti ojstro ravnal, in se njihovimu napčnimu nagnjenju vstavljal, sim jim vse po njihovi neumni glavi pripustil, in še poverh nar boljše opominanje dobrih ljudi s razžalenjem in terdimi besedami povračal.

O Gospod! jaz spoznam svoj dolg, svoj veliki dolg, svoj čez vse veliki dolg. — Tak je, da želim, da bi moji otroci časno in večno srečni bili. Pa, kaj pomaga želeti, ako tudi ne storim, kar bi zamoglo otrokom časno in večno srečo prinesti? Za naprej je sklenjeno s tvojo gnado, te in vse druge pripomočke k

izrejenju svojih otrok pridno obračati, večkrat to premišljevanje ob nedelah in praznikih ponoviti, in vsaki dan za gnado dobrega otroškega izrejenja Boga prositi.

Zbudi, o Gospod! svojo moč, pridi in pomagaj vsim starišem s svojo vsigamogočnostjo, da skoz pomoč tvoje gnade svojim otrokom z besedami in djanjem svetijo, in jim k časni in večni sreči pripomorejo, skoz Jezusa Kristusa, Gospoda našega. Amen.

IV.

Ali ne veste,

DA STE TEMPEL BOŽJI?

I Kor. 3 16.

(Poleg Albana Štolca.)

Kup sirovega sena na škedni, bi marsikdo mislil, je čisto nedolžna reč; pa le malo počakajte, bote vidili kaj bo. Čres dva, tri dni se začne pariti, kaditi, ogenj se vname in včini strašansko nesrečo. Taka je tudi z neko pregrehoj, s'kteroj se v zdravih, mladih dneh veliko smeha in norčije vganja. Kadar pa poznej bolehna starost prikima, in noroglavcu serborit herbet sključi, kadar mu v dolgi, tihi noči bleda smert na misel hodi in mu spati ne da, kadar se spomin večnega povračila kakor neznana pošast pred nja dušo vstopi, s svojim votlim očesom v njega zre in mu žuga s svojim dolgim, medlim perstom, da se mu že po glavi verti: oh! takrat se njegove duše groza poloti, da tudi po njej vre in kipi. In kadar mu sestra košena že za vratom sedi in mu koso nastavi, takrat se ogenj, ki je dosihmal le znotraj tlel, popolnoma vname in vunkaj prišviga plamen peklenski, ki žre in žge in se več vgasiti na da. Alj pa tudi veš, kaj tvojo dušo v tako gnjilo seno spremeni, v kterem se ogenj peklenski vname? To je tista pregreha, ki je pod števílko „šest“ prepovedana. Če si se s sodergoj kaj pajdašil in z razujzdanci okoli klatil, si berž ko ne že slišal, da ljubovanje in nečisto djanje ni greh, temuč k večemu le kaka sramota, ako kaj na svitlo pride. Sv. apostol pravi: „Presodite

vse, in kar je dobrega, tega se deržite.“ Presodimo toraj ali imajo res prav taki verli dušni pastirji, taki evangelisti Antikristovi, ki tako govorijo; javaljne bodemo kaj prida zasledili v njih govorjenju.

Poterkajmo le na eno tako puhlo glavo in poprašajmo, iz kterega evangelja da ve, da nečisto djanje greh ni? Čujte, čujte! tako le nam dopove tak potepuh: „hm, ta in uni mi je to djal, in bi pač nòrc bil, kdor bi kaj takega verjel; jas pač né verjamem kratko nikar.“ Mislimo si hudodelca, v smert obsojenega; že je nad njim sodnik palico prelomil in mu jo pod noge vergel, že rabelj meč brusi, s kojim mu glavo odsekal bode; že ga vunkaj peljajo, kjer ob glavo djan bode; al on pa le noče verjeti, da mu zares za glavo gre, temuč še zmeraj misli in se nadja, da ga s tem le plašijo in da mu bodo če ne poprej, gotovo na morišču še prizanesli (ga pardonirali); in glejte rabelj meč zasuče in mu glavo z misljo vred, ki je v njej (da namreč še pardoniran bode), iz vrata pobriše. Ravno taka je tudi v veliko rečeh, sosebno v tej, če kdo misli in se sto misljo tolaži: da nečistost nobeden greh ni. Kar je gola resnica, je in bo gola resnica, jo veruj, ali ne; in kar je greh, je greh, daj mu grešnik veljati ali ne; in kadar umerješ, bodeš za njega do zadnjega peneza plačilo prejel, ako ravno si jezero in jezerokrat rekal, ali rekati slišal, ali si domišljeval, da to nobeden greh ni.

Zdaj naj ti pa povem, od kodi jas vem, da je nečistost zares greh, velik greh, gerda gnusoba vpričo vsevednega, trikrat svetega Boga. Prišel je namreč svoje dni nekdo iz nebes in se je skazal ljudstvu, duhovski kakor deželskej oblasti, da je zares od zgóraj poslan; pa je tudi imel pri sebi domovnico od kralja nebes in zemlje lastnoročno podpisano in z obilnimi znamnji in čudeži na vsih straneh zapečateno. In ta je tako le djal; „Jas pa vam povem, kdor kolj ženo (osebo drugega spola) poželjivo pogleda, je že prešestval v svojem sercu.“ Ta resnica stoji terdno in se omajati ne da, naj si ravno se jezero in miljon potepuhov v njo zaletava; ta resnica

stoji kot skala, in ki se zoper njo poganjajo, bodo le sami sebi svoje butice razbili in sami sebe vgonobili.

Romarji, ki iz jutrovega nazaj priromajo, pripovedujejo od neke vode, ki se ji Jordan pravi (saj si jo slišal v šoli in pri kerš. nauki pogoje imenovati), in če se za toj vodoj gre, se pride do nekega precej velikega jezera, kamor se izteka. To jezero leži tiho in samotežno vsred golega, in kot saja, černega pečovja. Okolj in okolj jezera, po dolgem in širokem ni viditi, ne travice, ne zeli, ne žive živalice. Tudi nobene trapaste ribice ni viditi da bi plavala v tej vodi, dasi ravno bi imela prostora dovolj. Voda je tako strašansko gorjupa in grenka, da bi menda vsak raji žeje poginil, kakor jo pil. Pravijo tudi, da je hlap, ki iz vode puhti, tako strupen, da tica, ki si prek jezera zaleti, od njega omamlena, mertva pade v — „mertvo morje.“ Pripovedujejo tudi nekteri, da so že na dnu morja, kadar ni valovno bilo, v jasnem vremeni neko zidovje zagledali. Tukaj je ovi kraj, kjer stalo je svoje dni mesto Sodoma in še nekoliko drugih enake baže mest. Tukaj je vsegamogočni perst božji s skalovjam, vodo, soljo in ognjem eno resnico zapisal, dvajset ur dolgo, ktera se iz zemlje, dokler stala bo, več zbrisati ne da in ktera se tako le glasi: „Ne vganjaj nečistosti“! In prav berleve oči bi moral imeti, kdor bi te resnice brati ne znal, da bi si tudi sicer nobene čerke ne poznal. In da si ravno tukaj nobene rastline najti ni, rase vender, cveti in zori nekko jabelko, Sodamsko jabelko imenovano, na videz rudečo, lepo in želčno da nič bolj; al kako zlo se goljfa, komur se poljubi, okusiti ga; ravno kakor bi vgriznil v smradljivo gnjilad, polno červov in trohnobe; in če ravno nisi jako prebrisane glave, boš vendar lehko razumil, da pomeni ovi sad tisto pregreho, ki je tudi na videz lepa in prijetna, al njemu, ki se z njoj zoznani, pa jezero in jezerokrat gorjé porodi. Bog je pa tudi človeku z ognjenimi pismenkami v nja vest vžgal to zapoved: „Ne prešestuj!“ In zakaj neki nečistnik, kadar svojej strasti služiti hoče, le temo in samoto iše, kakor škorpjon ali stenica? Zakaj neki vest po pervokrat storjeni nesramnosti tako strašansko skli in vpije, in duša v per-

sih tako otožna medli in plaka, ker je nedolžnost zgubljena, kakor mati na grobu svojega edinega deteta?

Kadar se je o smerti Jezusovi zagrinjalo v tempelnu raztergalo, se je zaslišalo po vsem tempelnu mnogoglasno šumenje: Pojdimo od tod! Tedaj so angélji božji, ki so dosihmal v svetej veži božji okolj škrinje miru in sprave bivali, za vselej odšli; in od te dobe, ko se je zagrinjalo pretergalo, bil je krasen Jeruzalemski tempel oskrunjen, ni bil več tempel božji, temuč je groblja kamenja v božjih očeh. Taka je tudi potem, ko je sramožljivost rastergana, nedolžnost zamorjena skuzi gnjusobo razdjanja, nečistost. Le povej, ali ni bila tudi s tvojoj dušoj taka? ali se niso tudi v tvojem oserčju začuli grozepolni glasovi: Pojdimo od tod! In od tvoje duše so vzeli slovo nedolžnost, nebeški mir, veselje za molitev, zaupanje v Boga in vsi ljubeznivi angeli božji. Ti si bil tempel božji visoko posvečen pri sv. kersti, si postal v zakramentu altarja svetiše božje, prebivališe Narvikšega; in to svetiše si zdaj oskrunil, ognjusil, gerje oskrunil, kakor je bila kedaj ktera keršanska cerkva oskrunjena. Zatoraj zdaj tvoje telo drugega ni, kakor gruča iz kosti in mesa sostavlena, v kteri smradljiva duša tiči. Glej da ti to kedaj presedalo ne bo!

Za tega del pa tudi umirajočemu nobena pregreha več strahu in groze ne prizadene, kakor pregreha nečistosti, tako da je pri nekterem vsaka, še tako tolažljiva beseda zastonj, ker po Kajnovo reka: moja pregreha je veča, kakor da bi se smel odpušanja nadjati; ter obupno pogine. — Oj da! kako strupna je ta pregreha, strupneji kakor vsaka druga, se tudi iz tega lehko vidi, ker se nobene tako težko ne znebi, kakor tote. Pri drugih bi se še skoraj smelo reči: enkrat ni nobenkrat; pri tej pa: enkrat je stokrat, in desetkrat je vseljkrat. To pač vé povedati vsaktir revež, kdor se iz krempljov nečistosti iztergati želi, ter spozna, da je ta pregreha duši vžgan madež, ki se tudi z nar bolj osolenim kropam spokornih solz izprati ne da.

Kaj je tedaj storiti o tem, kar tó pregreho zadeva? Prejden odgovorim, prašam tebe, ki to bereš, v kterò versto ti spadaš? Kajti v tej zadevi so trojnega reda ljudje na sveti: 1. taki, ki se še s to pregreho nikdar soznanili, ali saj vedoma v njo privolili niso; 2. taki, ki so nekdaj prešestvali, pa zdaj ne prešestujejo več; 3. taki ki so prešestvali, prešestujejo in prešestvali bodo, dokler jih konec bo.

Spadaš ti zares v pervo versto, oj tedaj, ljuba duša, blagor, tríkrat blagor ti; kajti nedolžnost tvoja z nebeško lepetoj ogernjena pred Bogom lepše bliši, kot nar dražji svila, srebro in zlato. Bodi sicer tudi bolehna, hroma, revna, obraza od sonca vžganega; imej si ravno roke od dela in mraza ožuljene in razpokane in v glavi clo malo razuma, tako da te noroglavci v časih za zijaka imajo; bodi si tvoja praznična obleka tudi ogulena in okerpana, tako da se gizdači in gizdače v cerkvi poleg tebe sedeti sramujejo: si vender le pred Bogom in ljubeznivimi angelčki imenitneji, bogateji in ljubeznivši, kakor kralj na svitlem prestolu, ali kraljeva hči v vsih svojih blišavah, ako je pa svojo nedolžnost in čistost serca pozapravila. Kakor na ponočnem obnebju nebrojne zvezde in zvezdice tiho in jasno migljajo ter svetijo kot večne lučice pred tronom veličanstva božjega: tako svetijo nedolžne dušice čistih mladenčev in devic iz te mračne grešne zemlje gori proti visokim nebesom in z neizreklivem dopadenjam se ozira na nje božje vsevidno oko; in če tako ostanejo, se bodo tudi v nebesih enkrat v lepšej krasnoti svetile, kakor drugi izvoljeni. Od njih prerokuje ljubej Jezusov v svojem skrivnem razodenju tako le: „Jagnje je stalo na gori Sion, in z njim sto in štir in štirdeset jezer (144,000), ki so imeli njegovo in njegovega očeta imena na svojih čelih zapisane. Iz nebes doli sim slišal glas doneti, kakor šumenje veliko vod, in kakor gromenje silnega groma. Tudi sim slišal donenje, kakor bi igravci na svojih harpih igrali. Prepevali so novo pesem pred tronom; in nihčer te pesmi ni razumiti zamogel, kakor ovi 144,000 od zemlje

odkupljeni. Ovi so, ki se z ženstvami niso omadežvali; device so, ki hodijo za jagnjetom, kamor kolj gre. Izmed ljudi so kakor pervine Bogu in Jagnjetu odkupljeni. V njihovih ustih ni bilo najti zvijače; brez madeža so pred prestolom božjim.“

Draga duša, ali ne poželjuje tudi tvoje serčice prišteto biti tisti sveti družini? Oh, ostani le zvesta: ne letaj za posvetnim blišam in trušam, zogibaj se ljudi, pri kterih malo kaj prida vidiš ali slišiš; ne hodi v pozimskih večerih vesvat tje, kjer se pozno v noč prede, in se dostikrat dolga verv obrekovanja, opravljanja, praznih, pohujšljivih marnov naprede; varuj se ljubovanja in ne delaj znanja, ki nikamor ne kaže, kakor v greh; berzdaj skerbno svoje oči; kajti prešerni pogledi obudijo prešerno poželenje; kakor iskro ali vgadno žival, ki jo na svojej obleki zapaziš, hitro otrešeš tako stori tudi z vsako nečedno misljoj, ktera se tvoje duše poloti. Za prečisto devico Marijo tvoje serce sosebno naj plameni, njeno brezmadežno nedolžnost posebno v časti imej in kadarkolj te kaka znotrajna ali zvunajna skušnjava nadleguje, jo vselej vsaj na tihem z angeljevim pozdravljenjem počasti, da naj ti od Boga čisto serce izprosi, in da naj nje blaženi spomin, njena čista podoba v tvoji duši zasveti in černe pošasti ostudnih misli in želj razpodi. Bodi zvesta Kristusova nevesta, za božjo voljo, bodi zvesta! glej življenje je kratko in še krajši je grešna slada; ne odjenjaj tudi za en sam las ne od nedolžnosti, čistosti serca, od poštenega poželenja in djanja, in ob koncu življenja svojega položi svoje neomadežvano telo v krilo matere zemlje, čisto dušo pa izroči v roke svojega nebeškega očeta. Amen.

Kaka je pa z vami, ki v drugo versto spadate? Morda ste se poženili ali pomožili; morda te je ljubej zapustil in si drugo poiskal drugi pa noben ne mara več za te; ali pa si se postaral postarala, in tvojemu velemu vsahnelemu truplu se ne poljubi ali pa priložnosti primanjkuje ongaviti, kakor v mladih dneh. Morda mislite, da zdaj je pa že vse prav, temu pa kar ste v svojih mladih letih vganjali, bodi si kakor rado. Pa le počasi, meni se zlo dozdeva, da od greha odjenjati in pa spokoriti se še ni vse eno; ako bi s tem, da se greh

opusti, greh tudi že odpušen bil, po tem takem bi na sveti ne bilo boljšega patra ali spovednika kakor je smert, ki bi tako hitro, tako gotovo, tudi nar groznejih pregreh odvezati zamogli; zakaj, kdor umerje ne pijančuje več, ne krade več, ne prešestuje več, ne preklinja več, nikogar več ne odira, se, da ob enem povem, na pokopališi tako pohlevno vede, da je kaj, naj bi si bil v svojem živlenji tudi nar hujši rogovilež. Al Judež nikdar ne bo Peter., t. j. kdor le greh opusti, se še ne spokori, ogorki še ostanejo, dasi je ravno ogenj že davno pogašen; in če tudi se posihmal ne zadolžiš več, s tem stari dolgovi še niso poplačani. Kadar se iz tega sveta na unega napotil bodeš, glej takrat bode tvoja popotna knjižica (vanderbuh) na mostu, črez kterega se v večnost stopi, prav na tenko preiskvana, od pervega do zadnjega lista. In če pervi listi te knjižice kažejo, da si v Sodomi ali v Gomori, ali v kakem drugem, enake baže mesti ali tergu dela iskal; in da bi si ravno potem kar pozneji listi svedočijo, le pri poštenih mojstrih v deli bil; pervih listov le nisi v stani, iz svoje vesti iztergati, marveč se bode na tiste ravno toliko porajtalo, kakor na posledne. Ali da ti brez ovinkov povem, od tvojega pervega do zadnjega leta bo rajtenga na pravični sodbi božji enako ojstra. Ako tedaj ob koncu svojega življenja zadel grehov svoje mladosti nobene druge tolažbe nimaš, kakor to, da si na stare dni grešiti nehal, javaljne bi komu svetval, da bi se ti pri tvojemu vnebohodu za pete obesil.

Kaj je tedaj storiti? Kar je storjenega, ne morem nestorjenega narediti; vsi grehi še vtegnejo najti milosti in odpušenja, ali samo toti ne? — Ne, vbogi grešnik, grešnica, obupati, tega Bog ne daj, pa svojo pregreho spoznati moraš in jo obžalovati s tako živo in skelečo žalostjo, da že le malo stopinj do totaj imaš, da bi obupal; obžalovati pa ne le samo dones ali juter, ali kadar ravno k spovedi greš ali kadar se ti ravno pergodi, da si ginjenega serca, ne; ampak

vse svoje žive dni, kolikorkrat koli ti tvoje napake na misel pridejo. Ali pri tem ihtiš, solze takaš in svoj obraz na kislo obračaš, na tem ni ravno veliko; kajti nekteri ljudje sosebno ženstva in pa moštva, ki so si svoje perve leta mnogo, pa malo kaj prida poskusili, imajo navadno poln verč vode za obervmi pripravlen, in le malo je potreba poterkati na njih omehkužene serca, in zdajci se jim potok solz po lici vdere, da bi marsikdo sam pri sebi djal: ti so sami Petri, same Magdalene, ker tako debele solze takajo; toda take solze dostikrat niso istinite, so le steklenim biserjem podobne, in na tehtnici božje pravice nič več ne veljajo, kakor vedrice vode, v kteri si vmazane noge skoplješ. Tvoj kes, tvoja žalost mora biti žalost v duhu in v resnici; in če je zares taka, jo bodeš po sledečih znamnjih spoznal. Glej, ako se v resnici kesaš, ne boš zjutraj, kakor hitro spregledaš, svojih pervih misli pošiljal za svojim rokodelstvom ali pohištvom, ne boš v mislih oberal, kako te je snoči tvoj sosed razžalil ali kako se ti bode prilegla tvoja kava ali kakoršen že bodi tvoj zajterk; marveč bo nekaj drugega te pogosto dramilo, da ne boš mogel spati, in pred svitam že boš bedé v svoji postelji sedel, in v tvojem oserčju ti bo vertalo in te skelelo tako strašansko, da bi ti, ako bi ti Bog na volitvo dal, koj pripravlen bil, si ud za udom koscoma odsekati dati, ako bi le s tem to, kar si včinil, bilo, kakor bi se ne bilo nikdar zgodilo. Ako je tvoje serce v resnici skesano ti za posvetno veseljvanje ne bo veliko, marveč če gosli zagosti slišiš, ti kar nič ne bodo pet navzdigovale, ampak se žalovavno v tvojem sercu oglašale, spominvaje te, da so morda ravno one kedaj nedolžnosti tvoji mertvašnico zagodle. Ali če pride bela nedelja in ti vidiš nedolžno otročle belo oblečeno in venec belih cvetlic na glavi memo tvojega okna v cerkvo hiteti; in ti greš za njim v cerkvo, in tukaj vidiš celo rajdo tako napravlenih otrok, ki ravno k prevemu sv. obhajilu gredo, in tukaj slišiš, kako jih gospod duhov-

nik ljubeznivo nagovarjajo, ohraniti svoje serčice vsikdar čisto in nedolžno, kako z njimi kerstne obljube ponavljajo; čuješ otroka, ki drugim predmoli, kako njegov glasek nekoliko trepeče od svetega straha; miloglasno pesem zapeti, ki si jo tudi ti o tvojem pervem obhajilu prepeval; vidiš plameneče jezike na belih vošenih svečah, ki jih otroci v rokah deržijo, kako kviško igrajo, kakor bi se z angelci nebeškimi v trikrat „sveto!“ zedinili radi; vidiš angelske ličica otrok v živo pobožnost zamaknjene in njih nedolžne ročice pred obrazam, nekoliko pripognenem, sklenjene, kadar od mize božje gredo; in se spomniš, da si tudi ti enkrat enako nedolžen, enako pobožen v cerkvi klečal in molil, enake opombe slišal, se odpovedal, enako obljubo storil: „oh, milene leta otroške nedolžnosti!“ porečeš tedaj, „za me ste minule, nikdar več vas nazaj ne bo; bila je tudi moja duša kedaj lepa bela, zdaj pa je omadeževana, povaljana v blato gerde nesnage, imela je perute angelske, po kterih se je v nedolžnej molitvi lehko dvigala góri do nebes, zdaj pa je okorna, v verige satanove zakovana, teža grešnih navad jo potiska zmeraj na dol, in vsiga tega drugi nihčer kriv ni, kakor jas sam oh, zakaj vender nisim tako ostal!“ Glej, bela nedelja, ki je za nedolžno mladino den veselja rajskega, bo za te den samosvojega obdolženja, tužne žalosti in ojstrega pokorjenja.

Pa tudi to še ni vse. Je tvoje kesanje istinito, je ono v tvojem serci že zdrave korenine pognalo, ne bo slišati iz tvojih ust godernjanja, kadar pravičen Bog za šibo strahvavko prijel, in te s sramoto, revšino, betežnostjo, s križami in nadlogami, kterih se v izreji otrok in v zakoni na cente najde, vdaril bode; marveč bodeš tisto roko, ki te tukaj tepe, še poljubil in rekel: „vsiga tega, in še kaj hujega sim vreden; Gospod, le tukaj tepi, tukaj sekaj, tukaj žgi, pa v večnosti mi prizanesi!“ Ako vidiš, da drugi ravno tako ongavijo in Boga žalijo, kakor je bila tvoja navada kedaj, se tega ne boš skrivaj veselil, se s tem

izgovarjal, ali njihove pregrehe za kratek čas drugim pripovedoval in jih ojstro sodil in rekal: „taki in taki le so;“ marveč zdihovaje sam pri sebi djal: „oh, saj jas kar trohice boljši nisim; Bog bodi meni in njim milostljiv!“ Če si drugi nad teboj po krivem jezike brusijo, porečeš: „nisim zdaj tega zaslužil, sim pa že poprej tolikokrat zaslužil, da se mi zdaj le obresti tega, kar sim vreden, plačujejo,“ in bodeš razžalnikom svojim iz serca rad prizanesel, spominjaje se, da si ti Boga pogoje in še huje razžalil. Sicer ni ravno potreba po svetohlinsko glave povešati, potreba pa je, ponižnega serca biti, se ne razšopirjeno nositi in se vsakoverstne oholosti varovati.

Oj ti vboga reva! ako ti je zares pri serci tako, po tem se ne smem od tebe posloviti, prejden dveh kaplic hladilnega balzama na tvojo skelečo rano ne spustim; namreč: „résnična pokora je druga nedolžnost,“ in pa: „bodi si tvoja pregreha še tolika, Jezus Kristus je na križi za tvoje grehe silno veliko prebavil; v njem in po njem zadobiš odpušenje, ako se iz celega serca k njemu oberneš in za svojega Zveličarja živiš.“ — — Toda nesramnih grešnikov je povsodi na cente, malo malo pa pravih spokornikov. *Pokora* pa le po verhi opravljena, oh! je le slab porok za večno življenje. Moli tedaj in prosi vsak den, ako ti k istinitemu kesanju še kaj primanjkuje, Zveličarja svojega, naj se tudi na tebe, kakor na sv. Petra, milo ozre, in z žarom svoje božje ljubezni tvoje ledenato serce ogreje; si pa tudi sam prav k sercu vzemi, kdo je Bog kdo si ti, in kaj si njemu storil, morda te potem nekoliko zgrozilo bo. Vi pa, ki ste še nedolžni, skerbite bolj ko morete, da se angel, vaše nedolžnosti varh, nad vami nikdar razjokal, vas nikdar zapustil ne bo; kajti vernitva na pravo stezo nazaj je težavna in britka, in le redki so, ki jo še najdejo.

S tistimi pa, ki so že tako daleč zabredli, (zakaj tako globoko se človek lehko vgrezne) da se že ničesar ne sramujejo, ničesar ne obžalujejo več, marveč

se v tem, kar človeka poživini, nar bolje počutijo, kakor kebri v blati, take da jim, kakor mislijo brez tega že za živeti ni — s tako sodergo se clo ne menim ne.

Zakaj 1) če ta knjiga takej živini v človeškej podobi (bodi visokega ali porednega stanu, vse eno) v roke naleti, jo bode že berš ko ne, še prejden do tukaj pričita, od sebe zapodil; kajti pes zatuli, kadar zvon zapoje, in strast zakolne ali jo potegne, kadar se beseda božja oglasi.

2) Če bi bile pa vender kakega zastaranega zarjovelega grešnika ušesa serbele, da je do sem poslušal, se vender le zavoljo njega zastonj trudil, in prazne slame mlatil ne bom, marveč se tega deržim kar je Gospod svojim apostolom veleval: „*Ne metajte biserjev svinjam, in ne dajajte svetega psom!*“ Naj le po svojem radujejo in po svinsko ongavijo, kolikor in kakor dolgo se jim da; kaj prida iz tega bo, se bode tukaj, če pa tukaj ne, pa gotovo tam vidilo. Svinja bode ob svojem časi zaklana, in tudi posvinjen človek bo moral, kadar se v svojih hudobijah zredi in dozori, v mesnico; kjer je satan mesar; kajti „*kdor v mesu seje, bode od mesa pogubljenje žel.*“ Naj bi le drugi, sosebno nedolžna mladina njihovim besedam in zgledam se zbloditi ne dala, temuč v serci ohranila besedo Gospoda, ki pravi: „*Bodite sveti, ker sim tudi jas, vaš Gospod in Bog svet.*“ Amen.

Š e h e l.

V.

POKORA NA SMERTNI POSTELJI.

Urša bila je tiha in pobožna deklica. Kaj rada je poslušala, pa tudi spolnovala nauke svojih starišev, in kako čedno je roke v cerkvi sklepala ter povzdigovala jih s sercom vred k Dobrotniku, Delivcu vsih dobrih darov. Kodar je šla in kjer je bila, je je gola nedolžnost, sramožljivost in poblevnost; nikdar ni bilo slišati besedice zoper njo. Tudi v šolo je vsa rada hodila, in bila tam zgled pazljivosti in pridnosti, in kaj veliko krat so jo pohvalili učeniki za njo pridnosti del. Ko se je pa keršanski nauk razlagal, in ko se je mladini kazalo, kako po njem živeti, ni z očesom trenila, sama pazljivost je je bilo. Božjo besedo — vse zvesto jo je ohranila, in vprašana vselej vse po versti odgovorila. — O pač kaj prijeten tempel je bila svetega Duha; — in ko je tako na letih rasla, rasla je tudi na modrosti, in lepo se v vertu Božjem razcvetala. Bilo je je gola nedolžnost. Koliko veselje je bila deklinica svojim starišem; pa bili so tudi oni vredni take hčeri. Upanje jih je v starosti mladilo, kakošno veselje da jim bo še naklanjala.

Tako je doveršila starosti svoje petnajsto leto, al — zdaj je zgubila svojih dobrih oćé. Ko je starčeku že glas zastajal, še reče svoji hčerki: „Bodi, oh bodi vendar zmerej pridna in dobra; vbogaj mater, ne zapusti pota nedolžnosti vendar nikdar, da boš na zemlji srečna, po smerti pa vekomaj zveličana!“

Urša je obljubila vsa solzna, da na te poslednje besede očetove pozabila nikdar ne bo; in bila je res zvesta, dokler je bila materi pred očmi.

Al kaj je čednost, ako ni skušana? Zlato se še le prav sveti, ko ogenj prestoji.

Materi ni bilo več mogoče, dekliča pri sebi imeti: Urša si je morla z iglo kruh služiti, in prišla je uboga šivila večkrat v hiše, kjer strahu Božjega bilo ni. Oh, marsikaj ji je naletelo na ušesa, kar ni bilo dobro za nje nedolžno serce: rudečica jo je večkrat preletela, take reči je vidila in slišala. Verstnice so se večkrat slabo vpričo nje obnašale. Ko je bila vsa resnična, priprosta in ljubeznjivo otroška — prav kakoršin človek po besedah Zveličarjevih biti mora, če zveličan biti želi — so jo večkrat vkarjali in gerd smeh z njo imeli. — O vboga Urša! môli, môli — sovražnik iše gerdó zel zasjati v tvoje lepo serce: — glej, glej, da svetel tempel svetega Duha se ne otemni! — Je sicer tako storila, dolgo tako storila ob času skušnjave, o da bi vendar zmerej bila! Alj vojska je bila čedalje huji, hudi zgledi zmerej bolj mikavni. Slišala je še glas vesti — ljubega angela varha — pa zmerej slabeje in slabeje, in — poslednjič ga ni več slišala; oh tudi poslednjih besed očetovih — tudi teh ni več slišala, na vse je pozabila: za solze materne se ni več menila, nauki in pridige nekdajnega spovednika — več niso padli na dobro zemljo. Oh Urša! kaj bo iz tebe? —

In res sirota je jela, s tem veseljem za svetom tekati, kakoršnega je poprej nad svojim Bogom imela. Za čedne, sramožljive dekleta ji več ni, le pri nečimernih, posvetnih in popačenih je rada. Te so jo hitro vso spridile, — in vleklo jo je za njim v posveten hruš in truš; v plesi je menila, da bo vsa srečna. Koliko krat so jo svarili dobri učeniki, plesa se varovati; pa kaj, da poslušati ni hotla! izogibala se je od daleč vsemu zveličanemu podukovanju, in nje sirove in prederzne besede so ljubezni polno serce dobre matere le pregloboko ranile.

Ni terpelo dolgo, in deklica, poprej toliko dobra in nedolžna, se je čisto zapletila v zanjke pregrehe. Preveliko znanje z razvujzdanim mladenčem je neslo

pokapat njeno nedolžnost. Pregreha ji je podkopala njeno moč; nje cveteče zdravje je jelo veniti, in po mnogem, hudem terplenji je zagledala sad svoje pregreho. Zdaj je ležala uboga, zapušena in vsa oslabljena na svoji posteli. Zdaj je spet jela spoznovati, da na tem sveti je vse nečimerno, minljivo; vest, že zdavnej gluha, je spet preslišala, pa strašno. Uboga Urša vidi pred sebo brezin, v kterega se je brez premislika vergla. Skleče bolečine ji dajo spoznati, da nje časno življenje h kraju gré, in da večnost je že vse blizo. Obupanje se je poloti, misli se že pogubljeno.

Pa zdaj se ji tolikokrat zaničevana gnada še enkrat ponudi. Podoba križanega Zveličarja na steni nje borne sobice spet obudi žarek upanja v njenem toliko ubogem sercu. Misel, da je Jezus za grehe človeške na križi umerl, in da je prišel *iskat in zveličat*, *kar je bilo zgubljenega*, ji začne vlivati hladivni palzam v zapušeno dušo. Sklene, zavetje iskati in bežati k studencu neskončne milosti Božje. Podati si dá podobo Odrešenika, jo pogleda vsa objokana, jo pritiska vsa zgrevana k svojim ustam in kliče potertega serca: „Ti, Odrešenik moj! si toliko terpel za mene, in jaz sim bila toliko hudobna, da sim te tako strašno žalila!“

Prosila je, ji po nje dušnega pastirja poslati, za kterega zveličavne nauke je poprej tako malo marala. Prosi svojega duhovnega očeta, odvzeti ji grozne breme pregreh ter krepčati jo s tolažili svete vere Jezusove in pripravljati jo za boljše življenje. —

Častiti dušni pastir so globoko ganjeni najti spet zgubljeno ovčico. Vzamejo jo vsi veseli na svoje rame in nesó med zveste ovčice Jezusove nazaj. In spet najdena ovčica prejme iz rok svojega pastirja z vse vdanim sercem in gorečo pobožnostjo kruh življenja ter vname vse pričujoče za Bogu vdano življenje in jih gane do solz.

Nad vse potolažena je pa nje uboga mati, kteri je grešno življenje zgubljene hčeri toliko bridkóst nadjalo. Urša je svojo hudo bolezin še nektere tedne v veliki poterpežljivosti terpela, je sklenila svoje serce popolnoma s svojim

Zveličarjem, je skerbno opominovala svoje poprejšne tovaršice k poboljšanju, in je sklenila polna zaupanja v Božje usmilenje svoje mlado živlenje, potem ko je Bog malo dni pred njeno smertjo sad njenega greha k sebi vzel bil.

Starìši, ki to resnično pergodbo berete, ali ne spoznate še, od kod da izvira današna poguba ljube mladine? Ali ne vidite, da hrupeče razveseljevanje, posebno pa ples narveč grešnega znanja napelja, in nespametne mladenče in deklice v časno in večno nesrečo zavodi? — Vi sami svoje otroke nevarnosti prepušate; vas veseli, ako vaši otroci dobro plesati znajo; ne branite jim, ako znanje delajo — saj še terpite, ko razvuzdanje zapazite; in glejte, med tem, da ljudje spijo, pride sovražnik, in zaseje lulike med pšenico. So vam zavoljo vaše neskerbnosti otroci čez glavo zrasli, se spridili v hudobije pogreznili: nikar ne tožujte, temuč terkajte na svoje persa: vi sami ste nesreče svojih otrok krivi. Zakaj Bog vam je otroke izročil, da čujete nad njih nedolžnostjo, da jih nesreče varujete in jih za nebesa odredite. Glejte, da enkrat vaši otroci ne bojo vaši sodniki. Čujte, hodite pred svojimi otroci zmerej z lepim zgledom; zasadite čednost in Božji strah zarano v njih mlade serca, zaderžujte jih od razvujzdanega veseljevanja, in oteli jim bote duše. Verh tega pa še prosite Boga, delivca vsih dobrot, da vašim otrokom svojega dobrega Duha da, jih varuje po njih svetih angelih, in jih ohrani v sveti nedolžnosti.

Le ko nad svojimi otroci čujete, in jih vedno v keršanskem živlenji vadite, jih bote na poti čednosti si ohranili, tako pa svoje in njih duše časne in večne pogube oteli.

S t o j a n.

VI.

ŽIVLENJA-RED
za bogoljubne duše
priporočen od sv. Karola Baromeja.

I. Vsak dan:

1. Kakor se prebudiš, Bogu svoje serce zročuj, vstani spodobno in ob uri vgodni, opravi brez pomude svojo juterno molitev in daruj Bogu vse, kar ti bo čez dan storiti in terpeti.

2. Ako vtegneš, beri potlej nekaj iz dobrih bukev in premišluj resnobno, kar si bral, nekaj časa, potem si terden sklep izsnuj, (kateremu grehu ali grešnemu nagnenju se hočeš posebno vstavljati in v kteri čednosti se vaditi) in izpeluj ta sklep čez dan; ako ne znaš brati ne premišlovati (ali ne vtegneš), spomni se kakega navka od zadne pridge ali zadne spovedi ali izgleda svetnika ali svetnice tega dneva, ali kakega drugega navka svete vere in skleni, ga čez dan spolnovati.

3. Bodi sleden dan pri sveti maši, in obhajaj na duhovne vižo ako h obhajilu ne greš; če to ne zamoreš, skleni, ko slišiš k maši zvoniti, svojo dušo in serce z Jezusom Kristusom, z mašnikom, svetimi angeli in z verniki, ki so pri sveti maši pričijoči v cerkvi.

4. V začetku imenitnih opravkov se pokrižaj, obudi dober namen (delati namreč v čast božjo in svoje zveličanje) in delaj pridno po svojem stanu.

5. Spomni se večkrat pričujočnosti božje, bodi si v samoti ali v družini; v tem obstoji velika skrivnost, keršansko popolnost doseči.

5. Spomni se večkrat pričujočnosti božje, bodi si v samoti ali v druščini; v tem obstoji velika skrivnost, kéršansko popolnost doseči.

6. Bodi trezen, večkrat tudi si v jedi in pijači nekaj pritergaj, bodi zderžen v govorjenju in gledanju, naj te radoglednost ne premoti.

7. Opravi slehern dan molitvice h presveti Devici, h svojemu angelu varhu, h svetemu Jožefu in h svojemu patronu.

8. Ne zamudi, vsak dan v duhovnih bukvah brati; če se vsak dan ne more zgoditi, saj tri ali štirkrat v tednu nekaj beri; vender ob nedeljah in praznikih se naj duhovno branje ne opusti.

9. Bodi sleden dan pri občni večerni molitvi. Večerna molitev združenih v hiši veliko premore pred Bogom in kako podbudliva je za druge! Hiše, v katerih se vsak dan domači h molitvi zberajo, bo Bog oblagodaril. Hišni oče ali eden otrok, (ki je za to že zadosti podučen) naj drugim naprej moli. Z večerno molitvijo se sklene sprašuvanje vesti (tudi grevenga) in potem se še nekaj lepega bere, da vsi v dobrih mislih zaspijo in se v takih prebudijo.

10. Vari se obrekovanja, nespodobnih besed in šal, pohujšlivih pesm, kletve in rotenja, zapoj pa rad kako lepo pesem.

11. Ne terpi v svoji hiši slabih poslov, najemnikov ali drugih slabih ljudi, da prekletstvo božje ne potegnejo na tvojo hišo.

II. Vsak teden:

1. Obiši Jezusa v rešnem telesu, če vsak dan ne vtegneš.

2. O petkih in sabotah po svojem stanu in potrebah si kako pokorno delo naloži.

3. Ob sabotah ali nedeljah svojo vest sprašuj čez grehe celega tedna; zapaziš grehe in slabosti nad seboj, prosi Boga za odpušanje in skleni, se spovedati in nastopen teden se poboljšati.

III. Vsak mesec:

1. Pridi h spovedi in obhajilu, ako ti spovednik nasvetvajo ali pripustijo, še bolj pogosto svete zakramente prijemaj.

2. Prizadevaj se vsaki mesec eno slabost opustiti in eno čednost si vsaditi.

IV. Vsako leto:

1. Spoved od celega leta opravi, da se posebno spodbudiš v čednosti rasti in k smerti se pripraviti (katera bi znala čez leto te zadeti).

2. Rojsten dan, o veliki noči in binkoštih ponovi kerstno obljubo.

Oživi tudi kristjan svoje serce večkrat v letu z raznimi pobožnostmi ali andohtmi, katire katolška cerkev s odpustki obdaruje, jih razširiti po svetu. Takšne so *devet dnevne andohti pred praznikom Device Marije*, čistega spočetja, oznanenja, vnebovzetja in rojstva, za ktere andohti so sveti oče Piuz VII. odpustek 300 dni in o tih praznikih po vredni sprejembi sv. zakramentov pokore in rešnega telesa in opravlenih odpustnih molitvah popolnama odpustek razglasili, in sedajni papež Piji IX. zadoblenje popolnama odpustka tudi v osmini teh praznikov dovolili.

Kaj prijetna je rožna andoht, to je obhajanje mesca maja v čast Device Marije, Rože duhovne, za katiro pobožnost dobijo verni vsaki dan tega mesca odpustek 300 dni in enkrat v mescu popolnama odpustek, ako znane pogoje popolnama odpustka dopolnijo. Piuz VII.

Zlasti je tud mladenčom in dekletom priporočiti pobožnost v čast sv. Alojzija, katira v tem obstoji, da se 6 nedelj pred godom sv. Alojzia ali kaki drugi čas 6 nedelj zaporedama, sv. gakramenti pokore in rešniga telesa prijemajo, in se v čast sv. Alojziu moli. Vsako teh nedelj se dobi popolnama odpustek. Klemenz XII.

Da se svetih odpustkov večkrat vdeležiš, ti dajo bratovšine priložnosti, kakor sv. Živega roženkranca, serca Jezusovega in Marijnega, škapulirska, sv. Leopolda, Bonifacija, sv. Cirila in Metodia itd. Stopi v eno ali drugo, moli in delaj skerbno za zveličanje svoje duše.

P a a r.

VII.

OGLEDALO V ŽIVLENJE.

Želí mati svojo dolžnost spolniti, naj bo perva učenica svojega otroka, in naj dobro omika njega mlado dušico. Kdo zamore rahlo cimico otročje pameti bolj odgojiti in srečneje ožlahniti, kot skerbna mati? Kdo ima več priložnosti, več pripomočkov, otroka prav lahko podučiti in mu razkladati, kot mati, ki je otroku vse, in vse biti zamore? — Pa ne le omika uma je njena dolžnost, veliko več omika mladega mehkega serca. Kaj je zbrisana glava brez čednosti? Kaj hasnijo naj boljši sklepi, obširne vednosti, ako se pa ne spolnijo in ne rabijo? Alj kaj velja samo vediti resnice, ako se v živlenju in djanju ne razodevajo? — Zato naj vsaka mati svojega otroka že v mladih letih k čednosti in pravej pobožnosti napeljuje. Naj ga uči pokoršine, pridnosti, delavnosti, ljubezni do bližniga, spravljivosti, mirnosti, ponižnosti, krotkosti, zmernosti, zaupanja v Boga, ne le z besedo, velikoveč z zgledom.

Blaga mati, ktera svojega otroka resnično in serčno ljubi, ne gleda na grajanje in zaničevanje posvetnežev zavolj njene odgoje in omike otrok, ker je prepričana, da žlahne misli, h kterim otroke napeljuje, čisti in lepi nagibi nepokvarjenega serca več dobička prineso, kakor prebrisana glava polna vednosti, ako pa serce merzlo in neganljivo za vse dobro ostane. —

Sejavec.

Glejte pridnega kmeta, kako skerbno s svojo roko seme v rodovitno zemljo seje, zravno si pa tudi več-

krat z dvomečim sercom misli; bo li to seme zrastlo in obilno žetev mi prineslo? — Poln zaupanja v Boga oberne svoje oči k nebesam in moli: „Oče, daj vsjanemu zernju, kar jaz slabi človek dati ne zamorem, rast in blagoslov!“

Zvesti učenik! koljkokrat imaš ti enake želje in upanje na obilno žetev, kadar med učenci stojiš? Pa ne obupaj, ako po tvoji volji ne gre; le sej nevtrudljivo dobro in lepo seme v serca svojih rejencov. Ta, kteri pozemeljsko seme blagoslovi, bo tudi to blagoslovil, kar si ti za čas in večnost v serca tvojih učencov sjal. —

Vertnar.

Tudi rodovitnemu, lepo vredenemu vertu je šola podobna, in učenik vertnarju. Ali oba, učenik in vertnar, moreta modro ravnati, če želita koristne zeliša, dobre ljudi pridobiti.

Ali bi vertnarja bedastega ne imenovali, ako bi dobro seme v terdo, nepripravljeno zemljo sjal? Bi zamogel tedaj veliko in dobrega sadu pričakovati? In ni tudi dosti učenikov takemu vertnarju enakih?! —

Kakor pa modri vertnar zemljo poznati želi, v kojo sjati in saditi hoče, njo z veliko pridnostjo obdeluje in popravlja, kjer še kaj pomanjkuje, in še le potlej sjati in saditi začne: tako naj tudi skerbni učenik dušo in serce zročenih otrok pripravlja, preden da sjati do saditi začne. Preden pa ko vertnar v pripravljeno zemljo seje, si pred vsim dobro seme oskerbi; zakaj, kar bo sjal, bo tudi žel. Skerbno ga vredi in modro v pripravne grede razdeli, potem ga pridno zaliva in pleve. Scer so med gredami za razločbo semen in sadežev riže in jamice napravljene, alj pri pogledu verta se vidi, kakor da bi ena sama greda bila, kar vsakega v serce veseli.

Tako bo tudi zvesti učenik skerbel za dobro seme, ga lepo vredil, modro razdelil, in žlahne cimice

z ljubeznijo in poterpežljivostjo redil. Dobro vredeno in razdeleno seme je njegov nauk in vse vednosti njegovih učencov, alj lepo se vse v eno zedini.

Tudi redi vertnar zraven potrebnih in koristnih sadežev še nektere lepe, dišeče cvetlice, ktere njegov vert lepšajo; tako naj skerbni učenik zraven potrebnih reči tudi še nektero dišečo cvetlico vsadi in naj jo redi, kar je mogoče.

Delati in sjati znata scer oba, učenik in vertnar, alj rast in blagoslov pride le od Boga.

Da bi pa svoje sadeže pred vunajno škodo obvarvala, ktera dostikrat silno proti, naj oba dobro gradita in škodo branita; za vert močen plot, za otroke nedolžnost, sramožljivost in omiko. — Bog daj za ljubo mladino veliko umnih in zvestih vertnarjev! Tedaj bo obilno dobriga sadu. –

Agrež.

VIII.

Za vse, ki imajo
PRI CERKVAH OPRAVITI.

Po obljubi v lanskem tečaju „Drobtinc" dani, hočem še letos od cerkvenega perila, oblačila in posode kaj opomniti.

Naj začnem od perila. 15. Maja leta 1819 so sveti Oče Rimski papež prepovedali cerkveno perilo, ktero je iz pavole in so ukazali: da ruta čez rame, (amikt ali humeral), dolge srajce (alba), rute čez altar, za roke otirati, naj bodo prihodnjič samo iz platna, ktero je laneno ali konopljeno, zlas ti vglajena ruta pod kelih (korporal), mala vglajena ruta čez kelih (pala), mala rutica čez kelih, za perste otirati (purifikatorium) ne smejo nikakor pavolnate, ampak morajo lanene ali konopljene biti.

Pametno je, da so pavolnate perila za cerkev prepovèdane; večkrat ko se taka reč pere, bolj je rujava, sčasoma je viditi, kakor da bi bila okajena, in le malo časa terpi, ker posebno v mokrih cerkvah kmalo strohni. Lanena platnina pa je čedalje bolj bela; večkrat ko se pere in starji ko je, lepši je, in tudi dolgo časa terpi. Vidil sim v Konjicih iz sicer debelega domačega platna blizo 200 let staro ruto za altar, pa ker je bila že večkrat prana, je bila bela kot sneg in še nikjer ne raztergana. Ako premisliš, da lanenina veliko dalej terpi, kot pavolina, je že boljši lanenino kupiti, akoravno je moraš vatel (prač) po deset grošev plačati; pavolino (modripolan, perkal, mušlin) pa vatel po dva groša dobiš. Žalibože! da se le težko pravo platno dobi. Lanenina se tudi veliko lepši nosi, kakor pa pavolina. Če se duhovnik hudo putijo, še srajco (albo ali korok) težko slečejo, ker se mokra pavolina druziga oblačila zlasti volnatega hudo prime.

Pa ne le platno, ampak tudi pletenke (špice) naj bodo iz lanene ali konopljene preje spletene. Ali Bogu naj bo potoženo, da se dandanašen že težko tudi za dragi denar dobijo lanene, ampak vse sploh pavolnate, ker so veliko ceneje v mašinah narejene in za oko veliko lepše, ktere so pa kakor pajčina in če ž njimi kolikanj v kaj ojstrega zadeneš, jih tudi gotovo pretergaš. Ako s platnom v pranje pridejo, zlasti v lug že niso po pervem pranji za nobeno rabo več. Poslušaj toraj, kako se prati morajo.

Špice se morajo najpoprej na vozek (¼ Zol) platneni beli trak peršivati, in le ta trak se potem na albo, korok, altartuh ali kamorkoli z redkimi prebodi (štihi) perpne; kader hočeš te reči v pranje dati, moraš pred špice preč vzeti, kar se lahko zgodi, ako le nit ven potegneš, na ktero so špice na rob perpete bile, špice pa se smejo le v merzli vodi militi (žajfati) in prati. Naj boljše bi bilo, da bi nikolj nihče pavolnate špice za cerkveno rabo ne kupil več, berž ko ne bi zopet začeli platnene delati. Naročati moram tudi, da se mokra platnina ne sme shranovati, ampak se mora poprej dobro posušiti, sicer dobi platno maroge, ktere nikoli več ne zgubi. Kader so korporali vmazani, jih kmalo izperi, da šterko vun spraviš, in oprane pa dobro suhe še le shranuj, dokler vse k ponovlenju pošlješ. Nar lepši take reči nune delajo. Za perilo si, ako je le mogoče, poiši v tej reči dobro izurjeno žensko, zakaj ktera ne zna s perilom dobro ravnati, cerkvi močno škodje, ker vse tako popere, da je belo platno kmal rujavo. Per žehtanji razterga bolj rahle reči, in pri pladenji (peglanji) vse osmodi ali clo prežge. Rudeči perkal ali druge pisane reči pod špice našiti ni lepo in tudi ne varno. Ako bedasta peruna za vsako pranje tiste cunje ne odpara preč, bo vse perilo rujavo, kader pa preč para, večidel ko hiti, kaj razterga. Vse tiste reči tudi kmalo obledijo, hočeš pa za vsako pranje nove rudečine jemati, te bo veliko koštalo in je boljše, da si zlasti za podružnice močnejše pa bolj voske špice omisliš, ktere z obutjem kmalo ne raztergaš, akoravno nisi v talarji.

Smešno je včasih viditi z čim vsim nevedni ljudje cerkvene špice podlagajo, in nespodobno je altarje kriti s tako

robo, ktera je za postelje ali clo za šanke namenjena. Vse cerkveno olepšanje morajo duhovniki vredovati, sami pa tudi se učiti, kaj se v cerkvi spodobi, kaj pa ne. Platnina se naj tudi pametno shranuje, v en predal same dolge (albe), v drugi same kratke srajce (korok), vmazane posebej, in oprane posebej. Rute za altar deni na svoje mesto, druge rute pa zopet na drugo jim namenjeno mesto, da kader kaj potrebuješ, naglo najdeš, da ti ni treba vse premetati. Male rutice za kelh naj bodo v malih predalkih shranjene. Kdor ima vse reči v lepem redu, kaže da je tudi v glavi tako, kdor pa vse križem meče, naznanuje slabo pamet.

Od duhovske obleke v cerkvi. Zopet se oživlja neki boljši duh za cerkve sploh, in v zadnjih desetih letih je za olepšanje v cerkvah se neizrečeno veliko storilo. Verne veseli, duhovnike v lepih oblačilih viditi; k službi božji pred altar stopiti, in farmani radi svoj darčik vlagajo k novi cerkveni obleki in tudi sami včasih kaj kupijo. Ali žaliborže! za dragi denar večidel take reči kupijo, ktere le malo časa terpe ali za cerkveno rabo niso. V Lionu na Francoskem so naj poprej, potem tudi v Benedkah začeli robo za cerkvene reči pačiti, namest srebra, le cin in namest zlata le tampak ali kufer rabiti. Izdelujejo tam se in tudi že v drugih mestih po celej Europi take porte, da se ti zdijo sreberne ali zlate, pa so cinaste ali kufraste in tkajo v mašinah robo, ktero lahko za židano kupiš, pa je pavolnata. Tako dalječ je že prišlo, da za noben denar čisto sviljnate, prav sreberne ali zlate reči več ne kupiš, vse je ponarejeno, vse popačeno, za oko je spervega prijetno viditi ali čez leto, včasih že poprej ni več za pogledati, zlasti če se take reči v mokrih cerkvah shranujejo. Ker prosti človek take reči ne more poznati, je mašnikova dolžnost, da se uči pravo reč od spačene ali ponarejene ločiti, in da sam cin za srebro, kufer za zlato, pavolo za svilo ne kupi, kar se dandanašen le pogosto vrajma. Vidil sem kazulo (mašni plajš) ki je bil za 60 goldinarjev kupljen pa še 20 fl. vreden ni bil, vidil sem dalmatike za Levite, ki so 120 gold. veljale, vredne pa niso bile še 40 fl. Vidil en Velum za 36 fl. ki ni bil 5 gold. vreden in tako naprej. Veliko zapeljivega je v tem, ker širokoustni židovi

(Judje) pa tudi judovski kristjani take cerkvene reči na ponudo po sveti vozijo in jih z veliko pohvalo priporočujejo, da se le slabega blaga znebijo in denar dobijo, koliko časa ti pa ta reč terpi, jim ni nič mar, samo da se blago v denar spravi.

Jaz druzega svêta ne morem dati, kakor take reči le pri dobro znanih poštenih barantavcih kupiti alj saj take za svêt vprašati, ki tako blago dobro poznajo. Pravil mi je neki mož, ki je v blagu vsake baže dobro znajden, da ni sukna brez pavole, ne platna brez pavole, ne svile brez pavole, ne porte brez kufra ali cina več, v nekterih več, v nekterih manj, čisto zlatih port nikoli ni, ampak sreberna nit je pozlačena. Pri nekterih cerkvah se še najdejo duhovske oblačila, starega dela, zaveržene v kakim kotu plesnujejo. Te naj se na solncu dobro posušé, razparajo in če niso preveč raztergane, naj se jim nova podlaga da in namest Lionskih port se naj svilnate našijejo in lep plajš bo zopet, pa tudi več vreden kakor deset novih iz Judovskih fabrik. Iz pet starih že zaverženih plajšev sim jaz tri sostavil, ki so prav prilični in lepi. Priporočiti moram tudi cerkovnikom, da naj imajo omare, v kterih so cerkvene oblačila shranjene, večidel odperte, zlasti v suhem vremenu, da zdrav zrak do njih pride in da ne plesnejo. Tudi je dobro, da se po leti včasih zunaj cerkve na solnce denejo, da se lahko posuše, če so kaj mokre, saj večidel imamo le mokrotne cerkve, v kterih duhovske oblačila ob kratkem barvo zgubijo, plesnejo in naglo strohnijo, ako se večkrat ne obešajo na zdravi suhi zrak.

Svetovati moram še, da mašni plajši naj se raji obešajo kakor pa vlagajo, kader se shranujejo, ker pri vlaganji, se preveč zmučkajo in potem gerdo nosijo. Nekteri duhovniki ne kupujejo že storjnih oblačil, ampak jih dajo doma narediti. O naj bi se varovali, za mašne oblačila robo kupiti, ktera je za drugo reč namenjena in ako jo sami ne poznajo, nikar se ne smejo sramovati take poprašati, kteri to reč umejo, da ne bodo za mašni plajš robe kupili, ktera je za ženske janke naj bolj pripravna. Ni še dolgo tega, kar sem na nekem popotvanji mašni plajš vidil, kteri je imel v sredi ravno tisto robo, ktero sem po maši na janki pri županovi ženi vidil. Ne-

ki prav priden duhoven mi je pokazal, kako lepo robo da je njegova kuharca za nov plajš zelene farbe kupila, kteriga misli sama narediti. Smeh se mi je skoraj posilil, ker je duša ravno tisto robo kupila, s ktero imajo po mestih stole, (zeselne) preoblečene in tako se včasih denar po nedolžnem zaverže in marsiktera reč kupi, ktera ni za cerkveno rabo.

Od cerkvene posode. Ni vse zlato, kar se sveti, pravi star pregovor in je posebno važen za tiste, kteri cerkveno posodo kupujejo, zakaj nikjer ni tolike golufije, kakor pri tej reči, posebno zdaj, odkar se je tako imenovano merzlo pozlačenje (galvaniš) iznajdlo, s kterim dandanašen po mestih skoraj vse reči, ktere so bile poprej v ognji pozlačene, zdaj le merzlo pozlačujejo. Povedal mi je neki pošten mož, ki cerkveno orodje izdeluje, da je iz Dunaja dva pomočnika dobil v vsih delih prav urna in umna, ali od pozlačenja v ognji ne vesta nič, ker se vse le merzlo pozlačuje; pervič zato ker delavcu na zdravju ne škodje, pri ognji pozlatiti je pa silno nevarno, da živo srebro lahko na pljuča udari; drugič je merzlo pozlačenje veliko hitreje storjeno, kakor pri ognji; tretjič je s perviga lepši kakor ognjeno in torej ljudem bolj dopade ali terpi vender le malo časa; četertič je merzlo pozlačenje (galvansko) desetkrat ceneji, kakor pa ognjeno, ker se z enim zlatom ali cekinom pri ognji komaj en kelh pozlati, z galvanškim pa deset lahko. Ako zlatar pri ognji zlati, ni v stanu kelha spod 20 gold. pozlatiti, za galvansko pozlačenje mu pa plačaš le kakih pet goldinarjev in ima še več dobička, kakor pri ognjenim za 20 goldinarjev. V Beču se galvansko pozlačeni kelhi za 20 fl. dobijo, pa niso še 5 fl. vredni, ker ti še pol leta ne terpijo. Pri kelhih, ne sme nihčer skop biti in kelh kakor tudi monstranca, ciborium in vse druge posode in orodja za cerkveno rabo naj se le pri takih možeh kupujejo, kteri so znani pa tudi pošteni delavci in naj se tudi vse pri ognji da pozlatiti. Ako je kelh bil pri ognji pozlačen, terpi naj manj kakih 20 let, galvanski pa komaj eno leto; zatoraj poglej in prevdari, kaj je boljše. Resničen je tedaj tudi pregovor: da „kdor silno dober kup skupuje, večidel drago plačuje.“

Kar zadene golufijo pri srebernini, glej, ako je od c. k. gosposke poterjena ali ne (puncirana). Po novih cesarskih postavah ne sme nobena srebernina poterjena biti in prodajati se, ktera bi pri 16 delih več kot 3 dele druge rude imela. Imeti mora naj manj 13 lotov čistega srebra pa 3 lote druge rude (13 lotig).

Kelh bi imel saj torilo (kupico) sreberno imeti, ako pa cerkev nima toliko premoženja, si takega omisliti, naj bo saj pri ognji pozlačen, sicer se zelen volk kmalo naredi, kteri je močno strupen; posebno se rad naredi, če se kislo vino vanj vliva.

Svečniki bi bili boljše vliti, kakor pa kositarski, ali žalibože! so cerkve večidel tako ubožne, da si ne morejo dragih reči pripraviti. Ako so posrebernene reči umazane, naj se nar poprej z mlačno, ne vročo vodo rahlo umijejo, potem pa s čistim sajem obrišejo in se bo zopet svetilo. Bog ne daj s peskom ali s tolčenim ceglom dergati, še krajda je preojstra, tudi pulfer, ki je kis ali apno, ni dobro, ker srebernino sne.

Pri lampi naj cerkovnik varje, da jo z oljem ne vmaže, ker po olji se naj berž zeleni volk naredi in srebernino sne, ko bi tedaj kapljica olja na lampo padla, naj jo urno z debelo pa suho platneno cunjo obriše. Tudi z mokrimi rokami pozlačene ali posrebernjene reči nikar ne prijemlji, tudi če se putiš, ne prijemaj take reči z golimi rokami, ampak belo ruto v roke vzemi in le tako prenašaj pozlačene ali posrebernjene reči.

V kadilnici ne sme žerjavca predolgo biti, sicer se srebernina spusti, ker se preveč ogreje. Od pervega do zadnjega žegna vzemi žerjavco ven, ravno tako tudi pri procesijah, ako je en stacion od drugega precej dalječ, in tako ti bo žerjavca tudi živa ostala.

Kangelce (glažke) za vino in vodo k sveti maši vsaki dan čisto vmij, da se na dnu in za ročnicah prah ne zalega.

Opomniti moram še, da kader monstranco, kelh ali ciborium daš vnovič pozlatiti, poglej ali ni steržen, na kterem je stalo (piedestal) prišraufan, srebern, ker zlatarji radi sreberuega vzamejo in ga z železnim nadome-

stijo. Ravno tako je treba tudi paziti, da se žlahni kamni s steklinimi (glažovimi, böhmische Steine) ne zamenijo. Premisli, da cerkev je hiša Božja, je prebivališe Božje, in karkoli k olepšanji narediš, vse k časti Božji storiš in glej da zamoreš tudi ti reči, kakor David (Ps. 83). „Kako prijetne so tvoje prebivališa, o Gospod. Moja duša omaguje samega poželjenja do tvojega stanovališa.“ Nikar se ti naj preveč ne zdi po cerkvi večkrat pogledati, ali je vse v njej, kakor se spodobi ali ne, da te ne zadene, kar brumen kralj prerokuje. (Ps. 100.) „Ne bo stanoval v sredi moje hiše on, ki prevzetnost kaže.“ Duhovniki imajo skerbeti, da je vse poprej po cerkvenem redu blagoslovljeno, preden se kaj za službo božjo rabi. — Za naprej od bander, od ure, od orgel, od zvonov itd.

Jožef Hašnik.

IX.

Prijazno pismo

MINISTRANTOM,

kako gre pri daritvi sv. maše se jim pobožno obnašati in spodbudljivo pozvanjati.

Ljubi fantiči! kteri ste od svojih dušnih pastirjev v to odločeni, de smete pri daritvi sv. maše streči, ste pač dolžni Bogu hvaležni biti za to lepo visoko in angeljsko službo; jo pa morate ravno zato vselej z velikim svetim véseljem, pa tudi s posebnim strahom božjim opravljati.

I. *Pervič* sim rekel, *de morte z velikim svetim veseljem svojo službo opravlati.* Vediti namreč imate, de vaša služba je nebeška, angeljska služba. Kar namreč vi per altarju opravlate na vidljivo vižo, ravno to opravlajo tudi vaši angeli varhi in vsi drugi nebeški duhovi na nevidno vižo. Kadar vi mašnika k altarju spremljate, ali ga spremljate pri altarju od eniga kraja do drugiga, ga spremljajo tudi sveti angeli, kteri se veselé neskončnega svetiga darovanja božjega Sina, kakor stoji pisano: „*Pri vratah je stalo dvanajst angelov.*" (Skr. raz. 21, 12). „*In zapovedal je angelam svojim zastran tebe, de naj te varjejo po vsih tvojih potih; na rokah te bodo nosili.*" (Ps. 90, 11). — Kadar vi mašniku strežete in bukve prenašate, strežejo tudi angelji Jezusu ljubimu, kakor stoji pisano: „*Tavžentkrat tavžent mu jih je streglo, in deset tavžentkrat sto tavžent jih je pred njim stalo in bukve so se odperle.*" (Dan. 7, 10). Kadar se vi priklanjate in poklekujete, se priklanjajo in poklekujejo z vami tudi nebeški duhovi pred obličjem Jezusovim, kakor stoji pisano: „*In kadar so se bukve odperle, so pokleknili štiri in dvajseteri starašini pred Jagnetam.*" (Skr. raz. 5, 8). In

kadar vi vino in vodo v kelih natakate, ali v kadilnici žlahno kadilo žgete, opravlajo duhovi sveti ravno to službo Jezusu, kakor je pisano: *„In vsi so imeli slate kupe polne kadila;“ — in angelj je vzel kadilnico in jo je napolnil z ognjem od oltarja.“* (Skr. raz. 5, 8, — 8, 5). — In kadar vi pri maši odgovarjate in z mašnikam molite, molijo in odgovarjajo z vami tudi angeli: Amen, v nebesih veselo, kakor stoji pisano: *„In vidil in slišal sim glas veliko angelov okoli trona, kteri so rekli z močnim glasom: Vredno je Jagnje, ktero je bilo umorjeno, prejeti čast in slavo in hvalo; — in vsi angeli okoli trona so padli na svoje obličja in so molili Boga in so rekli; Amen! Hvala in slava bodi našimu Bogu od vekomaj. Amen.“* (Skr. raz. 5, 12. — 7, 11 — 12). In kakor vi vse te svete opravila opravlate v posebnim lepim in čistim cerkvenim oblačilu, strežejo tudi angeli Jezusu v svetih oblačilih, kakor stoji pisano: *„In je prišlo iz tempeljna sedem angelov, in so bili oblečeni v čisto in belo platno in prepasani okrog pers z slatimi pasovi.“* (Skr. raz. 15, 7).

Iz vsega tega spoznate, ljubi fantiči! de je vaša služba pri oltarji v resnici angeljska služba, — spoznate tudi, kako hvaležni morte biti svojim dušnim pastirjem, ako vas v to službo pokličejo, — pa tudi spoznate, s kolikim svetim veseljem to službo opravlati morete. O fantiči ljubi! de bi pač nikoli ne pozabili per altarji, de ste okrog in okrog od angelov božjih obdani, de v sredi med njimi strežete, de z njimi vred molite in odgovarjate; gotovo, vse lepši in pobožniši bi bilo potlej vaše zaderžanje. Zdaj se tudi ne bote več čudili, ako vam povem, de so si visoki duhovni, celo mogočni kralje v posebno čast šteli, službo ministrantov pri sveti maši opravlati. Sveti kralj *Venceslav* je z veliko pobožnostjo pri sv. mašah ministriral, in sv. *Vincenci Pavlanski* visoko češen duhoven je vsaki dan pri eni sveti maši stregel, še celo v svoji visoki starosti, ko je zavolj oteklih nog že silno težko hodil in še težiši poklekoval.

Drugič sim pa tudi rekel, *de v posebnim strahu božjim svojo službo opravlati morete.* Slišali ste poprej, de kadar ministrirate, v sredi med božjimi angeli strežete. Veste pa ljubi fantiči! de sveti angeli bukve v rokah deržijo, v ktere

vse naše misli, besede in djanja zapisujejo, ktere na sodni dan Jezusu izročili bodo, de bomo vsi po njih sojeni, kakor lepo mertvaška pesem poje: Bukve bodo naraz djane — Natajnko bodo iz njih brane — Dela očitne in neznane. Oj gorje vam, fantiči dragi! če vam bodo takrat tudi vaše navadne ministrantovske grehe in napake iz njih brali: lahko je, de še pogubleni bi bili; saj veste iz šole, kako se je dvema *Helitovama* sinama godilo, ktera sta se v tempelnu nespodno obnašala. — Veste tudi, de kadar ministrirate, se pred obličjem samiga Gospoda Jezusa Kristusa znajdete. Oj gorje vam, ako bi lepo službo tega Gospoda pa gerdo opravlali, zakaj zapisano je: „*Preklet bodi, kdor službo Gospodovo vnemarno opravla.*“ (Jerem. 48, 10). — Veste tudi, de kadar ministrirate, vsi ljudje v cerkvi na vas gledajo, in v molitvi jih motite in v nevoljo jih spravite, ako se nespodobno pri oltarji obnašate. Oj gorje vam fantiči! ako ste vi krivi, de ljudje v cerkvi slabo in raztrešeno molijo, zakaj njih slaba molitev bo vam v greh zarajtana. Le poslušajte grozne besede, ktere vam govori sv. Duh: „*Hudič naj stoji na njegovi desnici, in njegova* (raztrešena) *molitev naj mu bo v greh zarajtana.*“ (Ps. 108, 6 — 7). — Pa tudi to veste, de zlasti še mali otroci in verstniki vaši na vas gledajo, in se ročno pohujšajo, ako nad vami kaj nespodobniga vidijo. Oj gorje in še enkrat gorje vam, fantiči, ako celo v cerkvi per daritvi sv. maše pohujšanje dajate. Le poslušajte strašne besede, ki jih sam Jezus govori: „*Gorje človeku, kteri pohujšanje daje! Bolje bi mu bilo, de bi se mu mlinsk kamen na vrat obesil in se potopil v globočino morja.* (Mat. 18, 6).

Ako si vse to k sercu vzamete, ljubi fantiči! bote lahko spoznali, zakaj so vsi sveti služabniki božji toliki sveti strah občutili, kadar so v cerkev šli ali v cerkvi molili. Sv. *Alojzi*, patron mladine je v cerkvi vselej tako pobožno klečal in molil, da je bil bolj angelu kakor človeku enak; zato ga tudi *angeljskiga* mladenča imenujemo. Stari pobožni minihi v Egiptu na daljnih in težavnih potah v cerkev še besedice ne pregovoriti, v cerkvi pa še celo ne zakašlati ali glasno zdihniti, si niso upali, de bi drugih v molitvi ne motili. — Pobožna mati sv. Gregorja Nacianskega je toliki sv. strah v

cerkvi v sebi čutila, de si nikdar ni upala, kam plnuiti ali oltarju herbta oberniti. Smert jo je našla v cerkvi molečo. Sv. *Martin* škof se ni nikoli upal, v cerkvi v sesti, temuč je stoje ali pa kleče molil; in kadarkoli se je cerkvenim vratam približal, ga je vselej tolika sveta groza obšla, de se je na vsim životu tresil. Ko so ga enkrat vprašali, od kod mu ta strah pri cerkvenih vratah pride, je rekel: „Kako bi se ne bal, ker se tukaj znajdem pred Bogam, pred kraljem nebes in zemlje in pred Sodnikam svojim?“

O de bi si pač vi, fantiči dragi! vse to bolj k sercu vzeli in take izglede posnemali, gotovo bi potlej ljude tolikokrat čez vas ne toževali in godernjali, gotovo bi se toliko drugih otrok nad vami ne pohujšalo, in gotovo bi duhovnom ne bilo tolikokrat treba, nad vašim slabim zaderžanjem žalovati.

Zlasti pa je eno opravilo, pri kterim se vi večidel tako neporedno obnašate, de ne le kar ljudi, ampak tudi nas duhovne pri sv. maši v molitvi in andohti motite in gotovo Boga dostikrat žalite. In to je: *zvonenje pri sv. maši.* Vidi se vam, de zvonenje obrajtatele za otročjo igračo, s ktero si v cerkvi kratek čas delate; vidi se vam, de pri zvonenji išete le svojo čast in se pred ljudmi skazati hočete, kako dobro de zvoniti umete, vidi se vam tudi, de v zvonenji išete le drugi drugiga prekositi, zato se pa zgodi, de, ako se več maš ob enim sliši, vstane zavolj vašiga ošabniga zvonklanja tak šum in ropotanje v cerkvi, de so vsi ljudje nevoljni in de ni skoraj človeku mogoče, pobožno moliti. Oj fantiči! tako bi pač ne smelo biti. Kaj poreče Jezus na oltarji, ako ravno vi, ki mu angeljsko službo opravlate, nar veči zmešnjavo v cerkvi delate. Gotovo, ljubi fantiči! ne veste, kaj zvonenje pri sv. maši pomeni in kako imenitno in častitljivo delo za vas de je. To vam hočem še tukaj povedati, zato me lepo poslušajte.

II. Per Judih je bila navada, če so koga k smerti obsodili in ga na moriše peljali, de so s trobentami ljudstvu na znanje dali. Tudi takrat so tedaj strašne trobente bučale, kadar so ljubiga Jezusa k smerti obsodili, in kadar so ga na goro Kalvario peljali, de je vse ljudstvo zvedilo, kaj se godi, in skupaj hitelo, gledat gajžlaniga Jezusa s križem na

rami. Kar so pomenile trobente pri smerti Jezusovi, to pomeni tudi, glej fantič moj! zvončik tvoj per sv. maši. Kadar tedaj *pri zakristii* pozvoniš in mašnika k oltarju peljaš, se moreš spomniti, de povabiš vse pričujoče kristjane, de naj bi spremili ljubiga Jezusa na goro Kalvario, kamor gre za nje ponovit daritvo strašne smerti na križu. Oj fantič moj! zdaj vidiš, kako sveto opravilo je to. — Kadar pri *darovanji* zazvoniš, se moreš spomniti, de povabiš verne vse, de bi gledali in molili Jezusa ljubiga, kterimu beriči obleko z života tergajo, ga na steber vežejo, z bičami neusmileno pretepajo, de iz tavžent ran cerli njegova presveta kri v zlati kelh, v kteriga mašnik vino in vodo vlivajo, ki jo iz tvojih rok spremejo. Oj fantič moj! zdaj vidiš, kako sveto opravilo je to. — Kadar pri *sanctusu* zazvoniš, se moraš spomniti, kako so cvetno nedelo nedolžni otroci okoli Jezusa veselo vriskali: Svet, svet, svet si Bog Sabaot; kako so pa na veliki petek hudobni Judje kričali: *križaj ga, križaj ga!* Od strahu in groze se strese zemlja in nebo, kadar vse to na znanje da zvončik tvoj. Ali bi ne bilo žalostno, oj fantič moj! ako bi ne spoznal, kaj pri oltarji se godi? — Kadar pri *pozdigovanji* zazvoniš, se moraš spomniti, de povabiš verne vse, se ponižati globoko pred Jezusam, ki ga na terdi križ perbijajo, na križu kviško vzdigajo, na kterim strašne martre terpi, in iz tavžent ran svojo sveto kri preliva. O kako milo on zdihuje in ves solzen se tudi na te ogleduje; poslušaj ga, kako izročuje Očetu dušo in telo, za nas tako strašno martrano. Oj kako svet je zdaj oltar božji, na kterim se znajde tak žlahten dar! O pomisli tedaj, fantič moj! kako imenitno delo imaš, kadar pri povzdigovanji zacinglaš. Kadar tvoj zvonček zazvoni, vse na kolena pade in milo vse po cerkvi zdihuje, kadar zvonček tvoj smert Jezusa oznanuje. Še kralji in cesarji na zvonček tvoj poslušajo in njegovi glas lepo ubogajo. Kadar jim ti zazvoniš, tudi oni poklekujejo, na persa ponižno terkajo in Jezusa počasté, kakor trikrat zvonček zazvoni. Pa še vse imenitniši je tvoj poklic, kadar pri pozdigovanji zazvoniš; zakaj še celo v nebesih se zasliši tvojiga zvončka glas, in vse, kar na zemlji se godi, se tudi

v nebesih ponavlja. Kadar ti zažvenklaš, si angelci svoje obraze zakrijejo, ponižno okolj oltarja poklekuejo in Jezusa v sveti hostii molijo. Povej mi, oj ljubi fantič moj! ali bi ne bilo grešno in strašno gerdo, ako bi pozabil ti vse le to in si hotel le z zvončkom igrati in nespodno žvenklati, kadar se tolike skrivnosti v nebesih in na zemlji godé? — In kadar k *obhajilu* zazvoniš, moreš pomisliti, de zopet kličeš verne, de bi v procesijo se združili in Jezusa k pogrebu spremlali. Oj le poglej! že ga s križa snemajo, žalostni Marii ga v naročje polagajo, vsi verni na perse terkajo, ga milo milo k sebi vabijo, de bi njih serca obiskal, in jih žegnal in v njih prebival večne čase. Kadar tedaj trikrat zažvenklaš, prosi tudi ti Mario prav lepo, de bi pokopala Jezusa sveto telo tebi v serce tvoje. Oj moli ga, oj ljubi ga, in daruj mu serce svoje!

Glejte, ljubi fantiči! kako visoke skrivnosti ljudem na zemlji in angelom v nebesih oznanujete, kadar pri sv. maši zvončik v rokah imate. Rad verjamem, de vsiga tega še nikoli niste zadosti premislili, sicer bi se ne bili per zvonenji večidelj tako neporedno in pohujšljivo obnašali; zato pa tudi zaupam, de se bote ročno in popolnoma poboljšali, ko bote to moje pismo brali; de ne bote več zvonenja za otročjo igračo obrajtali, temuč vselej z zbranim duham in v svetim strahu božjim pozvanjali. Narbolj pa si morte to zapomniti, de ne smete ne več in ne bolj dolgo zvoniti, kakor kolikor je treba, de ljudem v cerkvi znamnje date od tega, kar se na oltarji godi. Povedati vam tudi moram, de v drugih krajih, kakor postavim na Laškim, kjer službo božjo vse bolj lepo, kakor pri nas obhajajo, veliko manj pri maši zvonijo, kakor ste se vi razvadili. Tudi na Českim je nek goreč duhoven, kteri vas ministrante posebno rad ima celo vodilo zložil, po kterim naj bi ministranti zvončike pri sv. maši rabili, de bi bilo spodbudljivo ljudem v cerkvi, prijetno Bogu in angelam v nebesih. Ker so te pravila mnogim, tudi visokim duhovnam dopadle, jih letašnje Drobtinice tudi vam, slovenskim ministrantam, podajo z vošilam, de bi si jih lepo zapomnili in v prihodnje se po njih ravnali. Ako kaj ne razumite, pa samo cerkovnika ali mežnarja prosite, de vam po-

kaže, in gotovo lahko ga bote posnemali. Veste pa, de na dvojno vižo se zamore zvoniti, ali de žvenkelj polagama na obe strani udarja, kar blezo ta le glas da: tin — tin! ali pa de se zvonček samo potrese, kar blezo tale glas da: trim — trim. Po tem tedaj so pravila za lepo in spodobno zvonenje pri službi božji naslednje:

Per zakristii:
trim — trim.
Per darovanji:
trim — trim.
Per sanctusu:
tin — tin tin — tin tin — tin.
Pred povzdigovanjem:
trim — trim — trim
Per povzdigovanji:
trim — trim
tin — tin tin — tin tin — tin
trim — trim.
Per obhajilu:
1. trim — trim
2. trim — trim
3. trim — trim
Kadar se ljudje obhajajo, pri confiteor:
trim — trim
Kader se s svetim rešnjim telesam sv. žegen da bolj urno in veselo:
tin tin tin tin tin tin tin
in zmeram tako naprej.
Per procesii s svetim rešnjim telesam:
Eni zvonček začne:
tin — tin
in drugi zvončik odgovori:
tin — tin
in tako se dva zvončika vedno verstita.
Kadar se na Obhajilo k bolnikam gre, počasi in rahlo:
tin — tin
in zmiram tako naprej.

Vtisnite si globoko, ljubi fantiči! ves ta nauk v svoje serce in ne pozabite nikdar, kadar pri oltarji strežete, de nebeško, angeljsko božjo službo opravlate. Nebeška je vaša služba, nebeške naj bodo tudi vaše misli pri oltarji; — angeljska je vaša služba, angeljsko naj bo tudi vaše serce pri oltarji; — božja je vaša služba, sveto naj bo tedaj tudi vaše zaderžanje pri oltarji. Bote pa na zemlji lepo pobožno in po angeljsko živeli, bote tudi v nebesih ministrirali z angeli svetimi pred tronam Jezusovim; in kadar bodo vsi zveličani vzdignili večno pesem: „Vredno je Jagnje, ktero je bilo umorjeno, prejeti čast in slavo in hvalo“ bote smeli tudi vi z angeli božjimi odgovoriti: „Amen. Hvala in slava bodi našimu Bogu od vekomaj do vekomaj. Amen.“

Fr. Kosar.

X.

SOSTAVEK.

(Naj se iz malega Berila stran 31. Bog naš ljubi oče itd. z obzirom na slovnične pravila z otroci praktično čita.)

Berilo, ki se ima razlagati.

Bóg naš ljubi oče.

Otroci! Dobre stariše imate. Lepo vas rede in za vas skerbe. Mati vam dajo hrane, oče vam kupijo obleko, de v šolo morete. Kdo pa očetu in materi da? Bog jima da. Bog stori, de zernje iz zemlje izraste, de drevje zeleni, lepo cvete in sadje rodi. Bog ukaže, de solnce sije in zemljo greje. Bog pošilja tihi dež, de suho zemljo napoji. Vstvaril je ljubo živinco, de nam pomaga delati, nam da volno za sukno, meso za jed, kožo za obutel. Ako bi Bog starišem ne dal, oče in mati bi ne imeli otrokam kaj dati. Oh, kako dobrotljiv je Bog.

Učitelj. Tonček! Kaj imam v rokah?

Tonček. Knjižico, ali bukvice.

U. Kako se zove ali imenuje ta knjižica?

T. Malo berilo.

U. Zakaj se tej knjižici pravi málo berilo?

T. Zato, ker se v njej kratke povesti, lepi izgledi in kratki nauki za posnemo najdejo.

U. Kje se pa posebno čitajo alj berejo lete bukvice, ali v cerkvi?

T. V šoli, pa tudi doma jih imamo skerbno in pazljivo prebirati.

U. No! Tonče! tak beri na 31. strani XVIII berilo.

T. Bog, naš ljubi oče!
U. Tonče! kaj si bral?
T. Da je Bog naš ljubi oče.
U. Zakaj pa imenujemo mi Boga našega očeta?
T. Zato, ker on za nas ljudi, pa tudi za vse druge stvari tako skerbi, kakor oče za svoje otroke, ga imenujemo svojega očeta in mi smo njegovi otroci.
U. Prav si povedal. Beri naprej.
T. Deca dobre stariši imate.
U. Tonče! kaki so vaši stariši?
T. Dobri.
U. Kaj pa storijo stariši dobriga svojim otrokom? Beri le naprej.
T. Lepo vas redijo in za vas skerbijo.
U. Kdo skerbi za tvoje zdravje in če zboliš ti, alj tvoj brat, sestra, kdo skerbi za vašo zdravje?
T. Moji stariši.
U. Kaj dobrega še dobiš od matere in očeta? Beri.
T. Mati vam dajo hrane, oče vam kupijo obleko, de v šolo morete.
U. Kaj potrebuješ, kadar si lačen ali žejen?
T. Jesti in piti.
U. Kako se še jed drugači imenuje?
T. Hrana.
U. Ali je že dosti, ako otroci le jesti in piti imajo ali še morebiti kaj drugega potrebujejo, in kdo jim oskerbi?
T. Tudi obleko potrebujejo, in to oče kupijo.
U. Kdaj pa oče svojim otrokom radi oblačila kupijo? Kaj ne, da tedaj, kadar se otroci doma kujejo, — po vesi letajo, in namesto, da bi v šolo šli, po zimi derkajo, po letu pa ptičje gnezda po germovju iščejo?
T. O ne, tedaj ne kupijo radi, ampak le tedaj, kader jih doma lepo vbogamo, pridno v šolo hodimo, se tamkaj lepo učimo, in se povsod lepo vedemo.
Janezek. Še ti beri naprej.
J. Kdo pa očetu in materi da? Bog jima da.
U. Odkod pa tvoji starejši vse to dobivajo, kar imajo in tebi dajo?

J. Bog stori, da zernje iz zemlje zraste, da drevje zeleni, lepo cvete in sadje rodi.
U. Kaj pa morajo oče storiti, ako hočejo, da jim zernje iz zemlje zraste?
J. Oče ga morajo poprej vsjati.
U. Ali v vsaki zemlji žito lehko in lepo raste?
J. Ne v vsaki, zemlja se ima poprej pognojiti, izorati, povleči.
U. Kako pa imenujemo tisto zemljo, kjer žito raste?
J. Njive.
U. Kaj še stori Bog?
J. Da drevje zeleni, lepo cvete, in sadje rodi.
U. Kdaj pa zeleni drevje? ali v jeseni alj po zimi?
J. V spomladi zeleni in cveti.
U. Kdaj pa sadje rodi? alj v spomladi?
J. Nektero drevo po leti, druge drevesa pa v jeseni.
U. Imenuj mi nekaj sadnih dreves.
J. Hruška, jabelko, slive, orehi, breskve, in več drugih.
U. Ali vse sadno drevje enako dober sad rodi?
J. Ne. Le tisto dober sad rodi, ktero je na dobri zemlji, in je cepleno.
U. Kaj je pa potreba, da zemlja sad rodi? Beri naprej.
J. Bog ukaže! da solnce sije in zemljo greje.
U. Ali bi zemlja mogla kaj roditi, ko bi solnca ne bilo? ko bi solnce ne sijalo?
J. Nič bi ne mogla roditi. Vse bi zmerznilo.
U. Kako bi pa tedaj bilo, ko bi solnce zmirej gorko sijalo?
J. Bi tudi ne mogla roditi. Vse bi vsahnilo in se posušilo.
U. Koga zemlja potrebuje, kader je suha?
J. Tihega dežeka, kterega nam dobri Bog da.
U. Ali zamorejo oče in mati sama polje obdelovati?
J. Ne moreta. Potrebna jima je živinca.
U. Odkod pa imajo tvoji starişi živinico.
J. Bog jo je vstvaril.
U. Zakaj je Bog živinco stvaril? Štefanek beri naprej.
St. Da nam pomaga delati.
U. Ktera živina nam pomaga delati?
St. Voli, konji, osli, včasi tudi krave.

U. Ali je Bog živino le zato stvaril, da nam pomaga délati alj morebiti še za kaj drugega?
Št. Tudi zato, da nam da volno za sukno, meso za jed, kožo za obutel.
U. Kako se pa razdeli živina, ktero je Bog v naš prid vstvaril?
St. Jaz mislim, na dvoje, v domačo alj hišno žival, in v divjo alj hostno, ki v lesu prebiva.
U. Naštej mi živino, ktero doma imate?
St. Konje, vole, teleta, krave, ovce, mačke, pse, kure, race, gosi i. t. d.
U. Povej tudi nekej divjih zverin.
St. Medved, lev, ris, volk, jelen, košuta, jazbec, lesica, dihur, zajc, jež, i. t. d.
U. No je že dobro. Povej mi ti Jože, odkod pa imajo, odkod dobijo stariši vse, to kar vam dajo?
J. Od Boga. Ako Bog starišem ne bi dal, oče in mati ne bi imeli deci kaj dati.
U. Glej! ker vam Bog vse da, kako ga mi zatega delj imenujemo?
J. Dobrotljivega Boga.
U. Kako stoji v bukvicah na zadnje?
J. Oh! kako dobrotljiv je Bog!
U. Jože! kaj čejo tvoji stariši za vse dobro imeti, kar tebi storijo?
J. Da to storim, kar mi rečejo, kar mi zapovejo.
U. Kaj hoče pa dober Bog za vse to imeti, kar nam da?
J. On hoče, da vse to storimo, kar nam je on zapovedal. On hoče, da bi ga spoznali, ljubili, čestili, molili; kratko, da bi vse njegove zapovedi zvesto in na tanjko dopolnili.
U. Ako bomo vse to storili, kar si ti zdaj povedal, kaj imamo za to pričakovati?
J. Na tem svetu časno, na unim svetu pa večno srečo alj veselje v nebesih.

V Št. Kocjanu 23. oktobra 1856.

Mihalj Posnik, učitelj.

XI.

JEDRO

naukov keršanske modrosti.

1.

Vse k veči časti božji.

Celega življenja sreča obstoji v tem, da sleden trenutek časa in svojega djanja le v božjo čast obračamo. To tirja Bog, ker je naš nar viši Gospod, mi pa njegovi služabniki. Kdor svojo in ne božjo čast jiše, je tat in ropar; zakaj Bogu samemu gre čast, nam pa očitanje in osramotenje. Nobeden za se slabej ne skerbi, kakor taisti, kateri svojo čast više ceni ko božjo; on zgubi časno in večno čast; je vbog zmiraj, vbog tukaj, ker prave časti nima, vbog tamkaj, ker vso čast zgubi. To bodo takšni sami, pa prepozno spoznali, in bodo mogli reči: *celo noč smo lovili, pa nič vlovili.* To nič je človeška čast; ona ko cvetlica v travi svojo glavo vzdigne, al v kratkem se potere, ko dim kviško kipi in zgine. Obrajtaš časti, pravo jiši.

2.

Nič se ne more goditi, Bogu dopadlivega, da bi se svet ali hudič mu ne vstavljal.

Luči je tema nasproti in med dobrim in hudim ni prave prijaznosti. Kakor červ bolj zrelo sadje ogloda, tako tudi hudobni nad bolje nar raj planejo. Gotovo znamnje, da si dober je, če hudobnim ne dopadeš. Ako bi te taki ljubili ali hvalili, bi bil zaničliv. Naj te ne skerbi, če od tebe slabo

govorijo, kateri sami nič dobrega ne delajo. Za težavo ne smemo se zmeniti, skoz katero bolji postanemo. Skoz terplenje se čednost zbrusi. Če hudobni brumne preganjajo, jim dajo priložnosti h poterplenju in jim povikšajo zasluženje. Kaj se bojiš? ne svet hudobni, ne pekel zoper te ne more zmagati! Kjer je veliko zaderžkov, tam je gnada božja toliko obilniši. Toliko serčnejši stopaj naprej, in posluži se priložnosti, da zmago veselo obhajaš.

3.

Dobrotlivosti božji je lastno, to, kar hudič nar hujši zalezuje, nar bolj (braniti) varvati.

Kakor vojskovodja na tisto mesto nar več vojšakov pošilja, kjer se sovražnik nar močnej zoperstavlja, tako tudi Bog stori. Srečen je boj, v kterem se znamo na pomoč (božjo) zanesti, v katerem ne orodja, ne živeža, ne drugih pomočkov manjka. Kako bi znali maloserčni biti, če vsegamogočnega pomočnika imamo? Bog svojo reč ne zapusti. K njemu perbežimo, če hudič nas stiska; Bog hitro pomoč za našo brambo pošilja, le je se poslužiti naj ne zamudimo. Sovražnik, ki te zalezuje, je pogumen in znajde jezero zvijač; varji se, sam z njim se bojevati! Ako se sam na se zaneseš, si že premagan; kličeš pa Boga v pomoč, gotovo vsim zanjkam sovražnikovim vjideš.

4.

Tesnej ko se z Bogom skleneš in bólj si radodaren proti nar višimu veličastvu, toliko bolj bo Bog radodaren proti tebi.

Ni zgubleno, kar se Bogu da (ali h časti božji). Kolikor obilnejši zemlja megle proti nebu pošilja, toliko obilnejši deža bo dobila, da rodovitna postane; ja če dobra zemlja že stoteren sad poverne za to, kar je v setvi prejela, ali ne bo stvarnik bolj radodaren in tedaj več dal, kakor njegova stvar, zemlja? Ta radodarnost (namreč proti Bogu) nar več sadu rodi; več damo, več imamo. Bog če le malo prejme,

pa neizreklivo veliko daja; za minlivo da večno, za stvarjeno da božjo. Zakaj se mudimo, sebe in svojega Bogu dati, ker je prav za prav vse Božje. Kako bi s ptujim blagom ne bli radodarni?

5.

Pravde (prepira) se zderžati, ni le keršansko, temuč tudi v dobiček.

Če si iz ljubezni do čednosti kako škodo na svojim časnim premoženjem imel, Bog ti tisto obilno poverne. Bolji je, eno pest v miru, kakor velik zaklad v prepiru. Kaj pomaga, si skrinjo napolniti, in v ljubezni (keršanski) škodo terpeti? Težko je, pravdo začeti in speljati, zravno pa v ljubezni ostati. Nočem ravno reči, da bi krivico drugih ljubili; le toliko rečem, da krivico nikdar ne smemo tako sovražiti, da bi tudi sovražili tistiga, ki krivico dela. Nar manjša škoda v ljubezni je hujši, ko vsaka zguba v časnem premoženju; ta namreč prejde, una pa ostane. To škodo (v ljubezni) ovarvati, bi imeli raj zgubo celega sveta preterpeti. Ako išemo dobička, jišimo večnega. Kaj se potegujemo toliko za reči, ki le na videz, ne pa v resnici kaj veljajo?

Čas svojega življenja dobro obračaj.

En dan se putiti (za Boga), pogosto več velja, ko celo življenje v merzloti prebiti. Zastonj živi, ki dobro ne živi, prazno je življenje, če ni sklenjeno s skerbjo, dobro živeti. Takšni, ko bojo svoje spanje skončali, nič v rokah ne bodo najdli. Nekaj svetega je čas; toliko velja ko večnost. Da življenje v srečni večnosti začne, življenje tega časa ne sme brez sadu dobrih del miniti. Od drevesa dočakaš sadje, od njive snopje, zakaj pa zanemariš, sam obroditi sadu? Bodi sam dobro drevo, sam lepa njiva in prinesi dobrega sadu za večnost, da boš imel kaj dobrega vživati.

Poslovenjeno po prigovorih
sv. Ignacia.

Paar.

XII.

TABLICA,

ktera kaže, kdaj solnce vzhaja in zahaja.

Sonce												dolgost dneva					
vzhaja						zahaja											
		ob						ob									
dan	mesca	uri	minuti	mesca	dan	dan	mesca	uri	minuti	mesca	dan	dan	mesca	ur	minut	mesca	dan
1	Jan.	7	50		28	14	Dec.	4	7		10	23	Dec.	8	23		22
5		7	49		27	20		4	10	Dec.	2	24		8	24		21
10		7	48		25	24		4	12		28	29		8	25		18
16		7	45		19	1	Jan.	4	18		20	1	Jan.	8	28		11
22		7	40		12	6		4	24		13	6		8	35	Dec.	6
27		7	36		8	12		4	30	Nov.	9	14		8	48		28
31		7	30	Dec.	3	22		4	45		30	21		9	2		22
4	Feb.	7	25		29	1	Feb.	5	—		21	4	Febr.	9	40	Nov.	7
11		7	15		22	10		5	15		13	13		10	8		29
17		7	5		15	17		5	25		8	19		10	28		22
23		6	55		8	28		5	42	Okt.	1	27		10	53		15
1	Marc.	6	44	Nov.	1	1	Marc.	5	43		29	7	Marc.	11	21	Okt.	7
8		6	30		22	7		5	53		24	15		11	48		29
16		6	15		12	11		5	59		21	19		12	2		25
23		6	—	Okt.	2	16		6	6		18	20		12	18		20
25		5	56		29	26		6	20		11	25		12	22		19
1	Apr.	5	42		19	1	Apr.	6	28		7	4	Apr.	12	58		8
6		5	30	Sept.	10	9		6	40	Sept.	1	11		13	22	Sept.	1
13		5	17		31	15		6	49		27	17		13	42		26
23		4	59		18	23		7	—		22	23		14	1		20
1	Maj	4	45	Aug.	7	2	Maj	7	12		15	4	Maj	14	36		8
8		4	33		29	8		7	20		10	11		14	57	Aug.	1
15		4	23		20	15		7	30	Aug.	4	15		15	7		28
22		4	16		14	19		7	35		31	22		15	21		22
29		4	9		5	26		7	43		25	31		15	40		12
1	Juni	4	7	Juli	2	2	Juni	7	50		19	3	Juni	15	46		8
4		4	5		30	9		7	55		12	6		15	49		6
6		4	4		27	11		7	57		10	9		15	53		2
7		4	3		24	13		7	58		7	10		15	54	Juli	1
9		4	2		23	15		7	59		6	13		15	57		27
11		4	2		15	18		8	—	Juli	4	18		15	58		24
13		4	1	Juni	14	20		8	1	Juni	30	20		15	59	Juni	23

Razjasnjenje tablice.

Tablica je za mesto Dunaj izračunjena, vendar tudi za naše kraje velja, ako se od dni, kteri so od 12 ur daljši alj krajši, poleti odverže zjutraj in zvečer kakih 5 minut, pozimi pa dodeva. Da dan na priliko od 19. do 20. marca za 6 minut, od 18. do 20. junija le za minuto rase, pride od tod, ker se o pervi dobi zemlja nagleje, o drugi dobi počasneje krog sonca pomika. Zakaj pa s krogotekom zemlje krog sonca dan rase ali se krajša, bom v sledečem po domače povedal.

Da si različne dolgosti dni prav razjasniš in dobro zastopiš, zakaj poleti sonce bolj zgodej vzhaja in pozimi naglejše zahaja: zareži kolobarjev krog jabelka, kterih eden gre krog srede jabelka in na potezi, ktera od muhe do reclja pelje, navpik stoji. Leta kolobar pomeni vravnovarja naše zemlje. Potem napravi krog jabelka drugih kolobarjev zgorej nad vravnovarjem in spodej pod vravnovarjem, kteri so z vravnovarjem ravnotekoči. Muho tega jabelka postavi na mizo, da njegov recelj na kviško stoji. Zraven jabelka postavi na mizo lučico, ktera do njegovega vravnovarja seže. Ako zdaj jabelko krog njegove osi, ktera gre od muhe do reclja, vertiš, zapaziš, da je polovica jabelka vedno razsvetljena in da svitloba sega od muhe do reclja. Ako bi ti jabelko tako počasno vertel, da bi ga v 24 urah krog njegove osi zavertel, bi imel sleherni jabelkov kolobar 12 ur svitlobo ali dan in 12 ur dolgo noč. Takšna je na naši zemlji o sv. Jožefu in o sv. Matevžu, kedar sonce stoji v vravnavarji zemlje. Ako pa jabelkovo os proti mizi naguješ, pride recelj v temo in svitloba seže čez muho. Verti zdaj jabelko krog njegove osi in vidil boš, da je polovica vravnavarja vedno razsvetljena in polovica vedno temna, ali vravnavar ima 12 ur dolg dan in 12 ur dolgo noč. Ostali kolobarji nad vravnovarjem imajo toliko krajši

čas svitlobo in toliko daljši čas temo, kolikor bližeje reclju ležijo; kolobarji pod vravnovarjem imajo pa toliko daljši čas svetlobo in toliko krajši čas temo, kolikor bližeji so muhi. Ako ovink, kterega dela jabelkova os z mizo, 66½ stopnje znese, imaš lego zemlje, ktera teče krog sonca in svoj tek v letu dopolnuje. Opomniti še moram, da zemlja ne ostane celo leto na isti ravnini, ampak da je ona samo o sv. Jožefu in o sv. Matevžu v leti ravnini; o Kresu naj nižeje pod ravnino (23½ stopnje) in o Božicu naj višje nad ravnino (tudi 23½ stopnje). Za tega del imamo dva dni po sv. Jožefu in o sv. Matevžu noč in dan enako dolg, ali sonce vzhaja ob 6 zjutrej in zahaja ob 6 zvečer. O pervi dobi se spomlad, o drugi jesen začne. O Kresu je pri nas in na vsih krajih, kteri nad vravnovarjem zemlje ležijo, naj daljši dan in naj krajša noč. Poletje nastopi. O Božicu je pri nas in na vsih krajih, kteri nad vravnovarjem ležijo, naj daljša noč in naj krajši dan in imamo začetek zime. V krajih, kteri pod vravnovarjem ležijo, so letni časi našim nasprotni, in za tega del jim dan rase, kedar se nam krajša in se jim krajša, kedar nam rase, kar se na jabelku očitno vidi. Tedaj imamo mi dva dni po sv. Jožefu dan in noč enako dolg, ker sonce v vravnovarji zemlje stoji. Potem zapazujemo dan na dan sonce v višjem kolobarji nad vravnavarjem in dan rase, noč se krajša. O Kresu stoji sonce v najvišjem kolobarju, dan je naj daljši in noč naj krajša. O Kresu stoji zemlja naj dalje od sonca, torej se ona naj počasneje naprej pomika, in torej tudi dan pred Kresom naj manj rase in po Kresu se naj manj krajša. Neke dni po Kresu stoji sonce v nižjem kolobarji, dan se začne hitreje krajšati in noč daljšati, dokler sta obadva o sv. Matevžu enako dolga. O sv. Matevžu je daljnost zemlje od sonca neka srednja, kakor o sv. Jožefu. Bolj nižje ko nam stoji sonce na nebu, toliko bližeji smo mu. O Božiču stoji zemlja v naj nižjem nebnem

kolobarji in se v tem nekoliko pomudi; potem se ona naglo proti vravnovarji verne, ker je soncu naj bolj blizo in dan naglo raste in noč se naglo krajša. Na to vižo pridemo zopet v vravnovarja o sv. Jožefu. Kar sim tukaj razložil, se lehko vidi na jabelku, ktero se krog luči po imenovanem potu v 365 dneh pelje in v 24 urah enkrat krog svoje osi zasuče.

Robida.

F.

SLOVENSKA GERLICA.

Čujte in molite, da v hudičeve skušnjave ne pridete, in de vas ne premagajo. Če ne moreš vsih psalmov brati, beri vsaj enega, vsaj eno verstico, ali pa kako sveto pěsem od Jezusa, od Marije, ali od kterega Svetnika, da z zdihovanjem in izrekovano molitvijo svoje serce posiloma k Bogu povzdigneš.

Kadar si z drugimi v cerkvi, reci: V prično angelov ti bom pel, bom môlil v tvojem svetem tempelnu, in hvalil tvoje ime.

Kadar z drugimi moliš ali pôješ, moli ali pôj z njimi kakor angeljc pred Bogom. Kar glasno pôješ, občuti tudi v sercu. Dopade ljudém, pa varuj zaměriti se Bogu in angeljcom njegovim. — Bog bolj mara za občutenje serca, kakor za glasno věkanje; zakaj ponižna molitev spravo naredi, nečimurna hvala pa Boga razžali. Solze prave pokore pri Bogu milost zadobé in svetost pomnožijo, pri preglasnem vpitji pa se pobožnost zgublja.

Tomaž Kempčan
(Limbarski dol p. 10. Hiša ubogih p. 19).

PESME POBOŽNOSTI.

I.

Slava Narvikšemu.

(Polek laškega sv. Franca d'Assisi † 1226).

Vekovečni Bog Gospod!
Vsaka stvar Ti naj prepeva
Slavo, hvalo, čast,
Iz mogočne roke Tvoje
Zvirajo nam milosti —
Kdo Te skončal bo?! —
Hvalen bodi Večni, Sveti,
Moj Gospod od vsake stvari,
Naj Te hvali sonca žar,
Tvojih rok je delo, Mili!
Sveti nam po belim dnevi,
Njega žari, blisketaji
Spodobijo Tebe nam.
Naj Te hvali mesec, zvezde,
Kot nebeške oči Tvoje
Miglajo prijazno nam.
Hvalo Tebi, Vsemogočni!
Iskra, ogenj, plamen vsaki
Oznanuje v temnici,
Kda rumeno, čerstvo kaže
Tvojga serda oster meč.
Zrak Ti daja vedno hvalo,
Burja, vihar, vetrovi,
Grom, oblaki, jasno nebo,
Piš in toča, vode vir,
Veličansko ime Tvoje
Oznanuje vsaki hip.
Voda Te, Mogočni, hvali
Reka, potok, bister vrelc,
Romonenje, jih šumenje
Javi Tvoje nam moči.
Hvali Tebe mati zemla,
Trava, cvetje, sadje, vse,
Blagorodno njeno krilo
Vsako božjo stvar redi.
Slavo, hvalo, čast Ti daje,
Kdor sovražnikom želi
Ljubeznivo dobrote,
Kdor težave, bolečine
Dobrovoljno preterpi.
Hvala Tebi Prepravični!
V smerti revnega telá,
Mati zemla truplo sprime,
Mahom v prah se premeni.
Milosti ne krati onim,
Kteri mertir *) vmerjejo,

*) v duhu.

Blagor kterih duša bila
Zdrava v smerti njih tela,
Kterim sveta Tvoja volja
Vsel je tudi sveta bla.
Druge smerti večne kazni
Si hudobnež vžival bo.

Slavo, hvalo, čast Gospodu
Dajajte vi stvari vse,
Služ'te vedno dobrem Bogu,
Kratek čas življenja je.

Razlag.

II.

Božja dobrota.

O Gospod! za koga storil
Si tak modro celi svet?
Komu po dolinah, gorah
Mora vse lepó cvetet'?
Še za koga rase žito,
Ki blagruješ ga lepo?
In za koga po planjavah
Sonce se svetli gorkó?

Komu dal si une črede,
K' po livadah se pasó?
In za koga neizmerno
Obokuje se nebó?
Čije polje, čiji potok?
Čije morje no zemlja?
Komu hladen veter veje?
Čija ta lepota vsa?

To vse daješ človečanstvu,
Da dobrote Tve spozná;
Da za blagodare Tvoje
Čast narvečo Tebi dá;
Da ta radost nas peljala
Bi k ljubezni do Boga;
Kazala da pot bi k Tebi,
Vir življenja našega! —

Oče! glej nas, tú klečimo,
Teb' sercé darujemo;
Za dobrote, ljubav Tvojo
Teb' se zahvaljujemo.
Nis' zapstonj nam v serca vsadil,
O Gospod! presvet' občut:
Da keršansko je življenje
K Tebi v večnost prava pot. —

Pavalec.

III.

Č l o v e k.

Ko si doveršil, Bog, stvarjenje,
In zadnjič vse lepote cvet,
Človeka, zbudil si v življenje,
In v last mu dal vesoljni svet,
In uma luč mu vtisnil v glavo,
Krepost in moč mu v roko dal;
Kaj mislil je, ko je naravo,
Ko Tvojih rok je dela bral?

Neznan občut ga više dviga,
Vir svoje bitnosti spozna,.
In vé, da kar mu v žilah šviga,
V višavi svoj iztok ima;
Spozna namembe glas visoke,
Spozna, kdo oča mu je bil,
In zmišlja misli si globoke,
Kih je v studencu večnim pil.

In kot studenec, ki z oblaka
Napil se je dežja moči,
Veselo čez skalovje skaka
In v morje svojo moč vali,
Da spet dobi, kar je oddalo,
In kar dobi, da spet odda,
In spleta tak verigo zalo
Narave vedno znovega.

Tako se človek spenja više,
Pa kar pod luno ne dobi,
S hrepenjem na višavi iše,
V izviru večnim zadobi;
In sreče skorej nezaveden
Jo vendar dan na dan pijé,
Ker blagodarov miglej sleden
Nebrojno tmo na njega spe.

Da srečnemu tako sijalo
Bilo bi solnce vekomej!
Pa dni je tacih danih malo,
Nestalno ruši čas naprej,
Nesrečna ura že se bliža,
Trenutek tamen prihiti,
In k tlam v prah ga spet poniža,
Nebeški žar skor zaduši.

Prah bivši, kaj da je, spregleda,
Neznana bol mu serce žge,
Oko mu še nakviško gleda,
Ne moč, obup iz njega zre:
In kakor reka v sili ljuti
Razbiti skuša terdni jez;
Zajezo tako človek čuti,
Pa pot zaperta mu je čez.

Iznova zablišeča nada
Nov vez storiti mu veli,
Aldove na altar poklada,
Preliva nežnih jagnet kri.
Zdihuje serce hrepeneče,
Iz neba kliče rajski mir,
Da let nesreče polnih steče
Se več kot sto desetkrat štir.

Po čas odločen se je stekel,
Zasvetil blagodarni žar,
Otožnosti oblak se zlekel
Milóst obs'jala revno stvar:
Sam sin Očetov jo je zbudil,
Ki dvignil 'z praha svet proklet',
Da zid poprejšnji se je zgrudil –
In človek bil je človek spet.

Jenko.

VI.

Pesem pred sv. obhajilom.

1.
Zdaj se zbudi duša moja!
Zvonček bo kar zdaj zapel,
Zdaj bo prišla ura tvoja,
Da te Jezus bo objel.

2.
Angeljci ino svetniki
Že pripravljeni stojé,
Da te spremjo k božji mizi,
Kjer dušice se gosté.

3.
Stópi tjekaj u ljubezni,
Polna serčne grevenge,
Jezusu se vsa prepusti
In izroči mu serce.

4.
O Gospod! tako izdihni,
Nisim vredna te časti,
Pa kar manjka, ti namesti,
Ti ozdravi, kar boli.

5.
Pridi, tudi božja Mati!
Tudi ti pomagaj mi,
Da po vrednem bom med svati,
Pri tej mizi angeljski.

6.
Vse nebesa se čudite,
Zemlja tud zavzemi se,
Da Gospod me tak obiše,
Da še v men' prebivat' če.

7.
Vse stvari ga zdaj častite,
Solnce, zvezde, vse moči,
Na mest' mene ga hvalite
Njega, kralja vse časti.

Arko.

V.

Pesem po sv. obhajilu

1.
Duša moja! kaj še hočeš,
Kar želela si, imaš;
Jezusa zdaj v sebi nosiš,
On sam Bog je tvoj tovarš.

2.
Oh! zdaj ljubi ga Gospoda,
In ga shrani u serce,
Njemu bodi vedno vdana,
Nanj obračaj vse željé.

3.
Zdaj si srečna, bod' vesela,
Zdaj živela boš ložej;
Zdaj boš tud' ložej molila,
Kar že nisi mogla prej.

4.
Oh le vari, var' se duša!
Da Gospoda ne zgubiš;
Če te tud' sovražnik skuša,
Glej, da se ne pregrešiš.

5.

Bodi varna, bod čuječa,
In strahuj počutke vse,
Var' se greha in tud vsega,
Kar priložnost greha je.

6.

Zdaj le hvali duša moja!
Njega, kralja vse časti,
Naj bo vedno želja tvoja
Stopat' k' mizi angeljski.

7.

Duša! hodi le pogosto,
Vživat svojga Jezusa,
Da ga boš vživala večno,
Ga v nebesih gledala.

8.

Oh tam bo še le veselje,
Tam bo petje angeljsko,
Tam solzé ne bojo tekle,
Žalosti tam več ne bo.

Arko.

VI.

Obljuba ljubezni Marii.

1.

Češena si Maria!
Bod moja tovaršija,
Ljubezni moje skit!
Sej zvesto sim obljubil,
Da Te bom večno ljubil, —
Maria! Tvoj čem bit'!

2.

Kak srečno je v mladosti
Mi sonce vse radosti
Zasjalo vsaki dan;
Alj kar sim Tebe zgubil,
Se v grešen svet zaljubil,
Je serce polno ran.

3.

Mladenčov dosti joka,
Deklicam serce poka
In v solzah obstoji:
Da vse veselje sveta
Scer rožice obeta,
Pa ternje le rodi.

4.

Zatorej za Marijo
Počutki vsi gorijo,
Njo Mater čem ljubit';
Ja zvesto sim obljubil,
Da Te bom večno ljubil,
Maria! Tvoj čem bit'!

5.

Oh pusti, ljuba Mati!
Per Tebi počivati,
Otroka vsmili se!
Ti solze mi obriši,
Med svoje me zapiši,
Da večno ljubim Te!

6.

Maria ! Ti me brani,
Stoj vselej mi na strani,
Da Te več ne zgubim;
Ti prošnje k Bogu nosi,
Jezusa za me prosi, —
To mati! jez želim.

7.

O Jezus! o Marija!
Mi bod'ta tovaršija,
Kdar bo življenja kraj;
Da Vaj ne bom več zgubil,
Da Vaj bom večno ljubil,
Me vzemita v sveti raj!

Jožef Virk.

VII.

Sveti Ceno in sveta Justina.

Mučenika Teržaškega mesta.

Prav zarano štir in dvajstega svičana
Let po Kristusu okoli tristo tri
Na pozidji Nikomedie neznana
Vkaza cara Rimskega Dioklecjana
S tem kervavim čerkam pisana stoji:
„Čujte ljudstva naše čislane carije
„Od valov Evfrata [1]) do skalad Luzije [2])
„Od Ponilja [3]) do rodbine Tevtove [4]),
„Kaj gospod in bog [5]) vam danes napové.

„Dolgo tlači že neizrečena tuga
„Nam od žalosti napolneno serce,
„Ker cesarstvi našim tiholazna kuga,
„Če se jez ne vstavi — vso nesrečo žuga.
„O presneto bodi vselej to imé!
„Ki ga jma od križanega Nacarena
„Nek' izmet in gnusna naših ljudstev pena,
„Ki bogovom našim vtaja večni vir, —
„Podkopuje carstva blažni red in mir. [6])

---

[1]) Evfrat, reka v Azii. [2]) Luzija ali Portugalija. [3]) Ponilje ali Egipt. [4]) Rodbina Tevtova ali Nemec. [5]) „Bog in gospod“ se je zvati dal Dioklecjan. [6]) Socar Galeri je to vpihoval Dioklecjanu.

„Al prisegli smo pri svoji carski glavi
„Bogotajne hudodelnike zatret,
„Njih moliša razvalit' po goli travi,
„Strit' enake prebivališa pušavi,
„Spihat' njih iz sveta, kakor prah in smet;
„Tami brezna daruvati vse kristjane,
„Kakor oroslan napajati iz rane
„Njih skelečih serc si kervižejni jad,
„Mili biti jim, ko mil zna biti gad!

„Odžlahtiti hočmo njih plemenite,
„In njih proste vdari sužnosti nečast
„Jih zapovdi moč ne vzem' pod svoje ščite,
„Nego kakor bitja brez soseske kite
„Slobodno jim stavi vsak poguba ·past.
„Prosta občina ostanejo cvetlice
„Slave zvestih žen in čistosti device,
„Brez de kaka kazen se mu pripeti,
„Vselej slehernimu, ki jih poželi."

S strahom in s trepetom, kakor sin doline,
Kadar v grozni svoj' obilnosti mu vis'
Od snežnika moleče v nebo stermine
Snega kora čez planjave domovine,
Proten [1]) ko zvirini kervižel ni ris,
Zmiram pričakuje huje in le huje,
Hip od hipa v vidu zlega omedluje,
In ko v strašnih sanjah zakopan živi —
Tok' zapoved ta kristjane preleti.

Bom pastirja vdaril in se razškropile
Bojo ovce, kakor listja rahli šok,
Kdar vihar potegne, so besede bile,
Ki so Jezusa jih usta govorile,
In uzdignil se bo velki strah in jok
Tada, kdar za volje mojega imena
Bojo oča, sin in mat' in hčerka njena,
Brat in sestra, posli in njih gospodar
Kri prelivali njih — meni vgodni dar!

---

[1]) Proten ali protiven.

Kakor pride blisk od sončnega izhoda
In posveti do zahoda tisti hip,
Ali kakor bistra stermogorska voda,
Ki v jezi kar pečine tud' pregloda
In prederzno plane v penasti posip,
Ravno tako hitro tudi vse dežele
Je zapovd kervava cara preletela,
In po mestih in po tergih se cedi
S curkom pravovernikov nedolžna kri.

Od Ogleja mesta pridervi postava,
Ker tu kraja dalja šteje malo verst,
Tam čez Kras, iz kterega globin Timava
Slavni tok v morje sedmiglav perplava,
Kakor nepričakan tresk v oplašen Terst;
Malikvavec od veselja z rokam' poka,
Slab kristjan zdihuje in pobit ves joka,
Ali v voljo svojega zveličarja
Se pobožna duša z upanjem poda.

Res slovela zmirom Tersta je mladina
Šibkorastna, ko potegnena na lij,
Vender cvet zmed vse le bila je Justina,
Rožnolična, ko vijolica deklina,
Al ko solnca mej ponebja luči sij.
Lepši venec pa še okol senci vije
Ji serce nedolžno, ki ji v persih bije
In ljubezen eno samo le pozna
Ki živi, puhti, gori za Jezusa!

Štirnajst let devica komej le spolnila,
Ji ponuja zviti svet življenja sterd,
Bogatinstva in perliznosti kadila,
Čast veliko, sreče marsikaj darila,
Ali ona moli samo le za — smert.
„Daj Gospod in Bog zaznamnjati tud' mene
„V svojih dekel red, ker serčna volja žene
„Mojo dušo, dat' za tebe svojo kri,
„In tam priti, kjer ti večna čast doni?“

Tolé zvedši mesta poglavar Saprici
In de zraven tudi se ženitve bran',
Ga oblije zdajci divji serd po lici,
On kar zapové, in tisti hip k devici
Bo nevsmilenih beričev trop poslan,
K sodbi jo dognati. Ona kar ne gagne,
Nego ko na traku dečka krotko jagne
Radovoljno ž njim, kamor koli hoče, gré,
Med možaki, za nobeden strah ne vé.

Stopši pred sodnika, kakor mila zarja
Kar zasveti nje deviški se obraz,
In kroteje bije serce poglavarja,
Ki z besedo kaj prijazno nagovarja
Jo in pravi: „Vidim res je slave glas,
„Ki veli, de ti lepote si kraljica,
„Ravno pa za to vprašam te, dušica!
„Kaj le misliš, al popolnama noriš,
„Prostovoljno v pogublenje de hitiš?

„Ne, ne! vzemi rajši v roke mi kadilo,
„Nevmerjočim ga daruj in ti povem,
„De zakona plemenitega vezilo
„In bogastvo bo pokoršine plačilo.“
K tem devica: „Ako govoriti smem,
„Kar odkritoserčno rečem, zaročila
„Sim se ženinu, ki nikdar ga nemila
„Ne zadene smert, k' je zmiram bil in bo
„In vladuje modro zemljo in nebo.

„Reci! komu torej bočem darovati?“
„No! Perunu, Herkuli in Veneri.“
„Tem malikom? ne bogovom, to so škrati,
„Ki sramujem se jih samo imenvati,
„Ne darujem, kakor mili Bog živi!“ —
„Kaj si rekla? Ti posoda hudobije,
„Ti kristjanska sužnja! zdaj sodnik zavpije,
„Rečem ti, in bledi ga sprehaja serd,
„De daruj, al te objame smert.“

„Nikdar ne malikom!“ ponovi svetnica.
„Hoj! beričom zdaj Saprici zagermi,
„Ker storila se bogovom je krivica,
„Tako bijte hududelnico na lica
„S žalno silo, dokler jo poliva kri;
„In po temu tam na klop jo položite
„In z jermenom in pa s šibmi jo tepite,
„De le ena rana bo od zgor do nog,
„Sej pomagal ji bo, Jezus njeni Bog!“

Sliši ona te besede kaj vesela,
Med terpinstvom serčno moli na ves glas:
„Jezus Kristus, moj gospod, daj de terpela
„Voljno bom in rabeljna s sramoto vnela,
„Ki prederzno zaničuje te v obraz.
„Milost skaži, dragi ženin, de bom zvesta
„In pa tvoja nepremagana nevesta
„Kmali ti zročila dušo in serce
„U presvete in preblažene roke.

„Dost je! zagermi Saprici, milost naša
„H koncu gre, se nočemo truditi več,
„Rabeljni zgrabite jo, — je ona vaša,
„In de rana trava njeni grob obraša,
„Zapovemo: Glavo ji odsekaj meč!“
Angelsko devici bilo je to petje,
Ki jo kliče v dolgo željeno zavetje,
In že v duhu se ji biti tamkej zdi,
Kjer nobene muke in terplenja ni,

Peljejo devico smerti zaročeno
Na moriše, kakor jagne h klavšini,
Kar zmej ljudstva se izpukne vradnik Ceno,
Stopi k nji rekoč: „Te prosim, ljuba! eno,
„De ko prideš k ženinu Jezusu — mi ti
„Vender blagovoljiš za spomin poslati
„Tistih jabelk, ki ovija robec zlati
„Jih v svetlim raju tvoj'ga ženina,
„Ki, ker vsemogočen, dosti vsega jma!“

Mu perkima. Dalej gre in na moriše
Perpelana malmu dečku k seb' veli.
„Ti je znan le vradnik, ki se Ceno piše?"
„Dobro znan, overne pob, in bolj ko ti še."
K temu mu svetnica dalej besedi:
„Nà ! to belo ruto z jabkam napolneno,
„Pojdi k vradniku in rec' : Tu pošle, Ceno!
„Ti Justina, Kristusa novico to
„Prav iz raja, kakor si ti prosil jo."

In na to se v hipu verže na kolena,
Moli: „S serca jez zahvalim, Jezus, te,
„De srjavela me ni nikdar greha pena,
„Prosim naj bo zdaj ljubezni moje cena
„Smert in v miru naj dušica k tebi gre !"
Meč zabliska — potoči po tleh se glava —
Serce biti neha — rožnobarvna plava
Po morišu mučenice čista kri,
Ker dušica srečna k ženinu hiti !

„Ceno ! to poslala tebi je Justina,"
Pravi fant, in ruto z jabkam mu podá
„Vredna mislim, de bo tvojega spomina
„Od device darovana ti sedmina —
„Naj ti bodi stokrat blagoslovlena !"
Na to Ceno: „Kristus tak jo ne pozabi,
„Kakor pride meni ruta dobro k'rabi,
„Ker če druga ne koristi, bom le v ċas'
„Vender si obrisal ž njo poten obraz."

Bivši takrat med služabniki Saprica
Vzame v roke Ceno djano rutico,
Vmislih ž njo obriše si potena lica,
Kar napade duha svetega resnica
Njega — in on hvali Jezusa tako :
„Cast ti bodi, Jezus Kristus! ti premili
„Moj gospod, ki nis' zavergel v dušni sili
„In v obupu svojega sovražnika,
„Ampak vmil ga u studencu vsmilenja."

Ostermijo in se čud'jo pričijoči,
Pa molčijo, ker njim Ceno bil je drag;
Samo Belial zdaj iz med njih odskoči
In k Saprici kakor kača se obroči
Ter mu prav': „Čuj! Ceno vradnikov pervak
„Zvunaj pred vsim — mislim pa de se mu blodi
„Vpije, de bogovi naši so le hlodi
„In maliki — in de le kristjanov bog
„Bitje je, ki vse vladuje krog in krog.“

Zdaj Saprici: „De bi te gromeča sila! —
„Al je res to? Hitro ga perpeli sem!
„Kaj je, Ceno! te je pamet zapustila,
„De mi Juda, ki ga Judje na visila
„So perpeli, moliš ti?“ „Al upat' smem,
„De mi bode govoriti pripušeno?“
Vpraša k temu serčno poglavarja Ceno,
„Tak povem, de slabega nič ne storim,
„Ako verno svojega Boga častim.“

„Tistega Boga, ki ga je oznanvala
„Blažena Justina, k' jo so angeli
„Spremili tam, kjer doni mu večna hvala,
„Njega milost tudi mene je pozvala
„Iz tamote rudevidnoste moči:
„Njemu hočem torej zanaprej služiti
„In za-nj tudi, če potreba kri preliti;
„Sej pripraven in rad zdajci vse terpim,
„De le enkrat v raju ž njim se veselim.“

„Proč nam spred oči! Saprici zarejove,
„Proč nevredni! Kaj ne norca me imaš?
„In malike vražje in pa nič bogove,
„Ki jih pravovernik nevmerjoče zove,
„Naše bogoslovje — praznoglavno laž!
„Hoj, beriči! mahoma mi proč peljite
„Terdovratnika in ga s svinčenkam' bite
„Brez nehanja, dokler duh ognuseni
„Iz života v tamni brezin ne zleti.“

Ali med mučenjem bolj in bolj še hvali
Verli Ceno svojega zveličarja;
Iz telesa brazd kervavih so pognali
Boga polne duše nezvenljivi kali,
Věre, upanja, ljubezni trojčina.
Naj tud' bledi rabelj huj' in huje bije,
In korbača mnogoglavna kita vije
Se okol života, ko strupeni gad —
Ceno le Bogu ne neha slavo gnat'.

„Čakaj bebec! bom te storil že molčati."
Žuga poglavar in zdajci zapové
Tamkej na moriše Cenona peljati
In vojšaka božjega — ob glavo djati —
Ki v nebesih blažni se ga veselé!
Meč zabliska — potoči po tleh se glava,
Serce biti neha, — v mnogih curkih plava
Po morišu mučenika sveta kri
In presrečna duša k Jezusu zleti! [1])

Kovačič.

VIII.

Pesem od sv. Jakopa.

1. Kdor svetiga Jakopa romar če biti,
V nebeški deželi se ž njim veseliti,
On mora živeti pošteno, sveto,
Tri bisere vplesti si v serce lepo.

2. Ljubezni svit s perviga bisera sije
Do Jezusa, Jožefa ino Marije;
Kdor z njimi v ljubezni nedolžno živi,
Sladko ko svet Jakob v njih rokah zaspi.

---

[1]) Ta svetnika sta bila mučena 14. malega serpana leta 286.

3. Že v mladih dneh božja ljubezen gorela,
Je svetiga Jakopa serce navzela,
Ki ljubil je bližnega ino Boga
Odpustil sovražnikom z cel'ga serca.

4. Zvestobe cvet z drugega bisera sije
Do Jezusa, Jožefa in Marije;
Svet Jakop nas s svojim izgledom uči,
Da vselej Gospodu živimo zvesti.

5. Ne bojmo, če sonce veselja se skrije
In z černih oblakov nesreča se vlije,
Poskusiti hoče le grešnike Bog
Poboljšane nas bo spet rešil nadlog.

6. Zaupanje z tretjega bisera sije
Do Jezusa, Jožefa ino Marije;
S tim biserom se je po sveti podál,
Svet Jakop učil, in v Gospodu zaspál.

7. Če vse zapusti nas, le up ohranimo
In kakor svet Jakop pobožno živimo,
V življenju in smerti pa solzno okó
Vzdigujmo zaupljivo v sveto nebó.

8. Te bisere mora si v venec zaviti,
Kdor svetiga Jakopa romar če biti;
Se mora vojskvati, križ voljno nosit',
S tim bisermi venčan v nebeški raj prit'.

Jožef Virk.

IX.

S. Florjan.

Od nekdaj so svetga Florjana častili
In ga za pomoč zuper ogenj prosili;
Tud mi izročimo se njemu lepo,
Da varval in branil pred ognjem nas bo.

Prelepa dežela je Austrija mila,
Ki toljko kristjanov jo kri je omila;
Tud sveti Florjan mučenik in vojšak
Je Austrije slavne pobožen rojak.

Ko angelčik živel je v cvetju mladosti
In rastel na čednostih in učenosti,
Pod Dioklecjanam v vojaštvo sprejet,
Slovel je vojšakov nar žlahtnejši cvet.

Alj zdaj je kristjanov preganjanje vstalo,
Nevsmileno ajdovsko ljudstvo divjalo;
Pa serčan oglasi se sveti Florjan:
Tud jaz hočem vmreti, tud jaz sim kristjan.

Strašno so ga ajdje zdaj tepli in žgali,
Z grebenom železnim telo razkopali;
Potem je bil veržen v globoko vodo; —
Nja duša je šla po plačilo v nebo.

Za nas, priprošnik! per Očetu zdaj prosi
In naše molitve pred Jezusa nosi!
Ponižno te prosimo, sveti Florjan!
Pred ognjem obvarvaj nam hiše in stan!

Še več nas pa ognja peklenskiga brani;
Oh lepo te prosimo, stoj nam na strani,
Kder bomo jemali od zemlje slovó,
Oh spremlaj svet Florjan, dušice v nebó!

Jožef Virk.

X.

Pesm od orgel.

1. Slavno obhajal Marii Devici
Se je na Ponikvi letošni maj;
Zdihleji sveti nebeški Kralici,
Farmanov brumnih doneli v svet raj; —

Da bi še lepši se k letu častila
Roža Maria in Jezus nje Sin,
Fara pobožna darvati sklenila,
Orgle sloveče je v večen spomin.

2. Ravno so rože polja odcvetele,
Zvenili venci krog Maternih lic,
Spet pa Marii v god rožne nedele
Venci pleto se duhovskih cvetlic; —
Glejte, že orgle se blagoslovijo
Roži Marii v hvaležen spomin,
Večnimu čast in zahvalo donijo,
Slavo tud tebi, o sveti Martin!

3. Sladko donite nebeški glasovi
Orgel slovečih — do svetih nebes;
Žene in hčere, možje in sinovi
Slavo Marii prepevajte vmes!
Tako Maria se vredno častila,
Vzela pod Materno brambo vas bo,
Angeli Božji nosili čutila
Ginjenih serc bojo v sveto nebo.

4. V svetih napevih vselj orgle milujte,
Kader Bogú se daruje Bog Sin;
Ko na perutih v svet raj povzdigujte
Serca nedolžne iz zemeljskih tmin;
Glasno in strašno pa orgle bučite,
Kader bo grešnik razžalil Bogá,
S trombo gromečo na serce bobnite,
Da se ostrašen k pokori podá.

5. Z nami veselo se orgle radujte,
Kadar nam rože veselja cvetó;
Milo pa tudi ve z nami žalujte,
Kader nam solze britkosti tekó;
Z ginjenim glasam premilo donite,
Kader nam bote zapele slovó;
Dušo k Bogu in Marii spremite,
V pokoj zazibajte trudno teló!

6. Glejte! kje godba je orglam enaka?
Niso te zemlje, le dar so nebes!
Večnimu slavo pišalika vsaka,
Slavo Marii prepeva za res! —
O da bi enkrat v nebesih nam pele
V rajskih soglasih na veke sladkó;
Slavo Bogu in Marii donele
Angelsko pesem spremljaje lepó!

Jožef Virk.

XI.

Deklica

ob dekliških eksercicijah (duhovnih vajah).

1. Kako veselo mi je sonce sjalo
V prekrasni zarji mojih mladih let,
V nedolžnosti je serce radovalo,
Cel svet mi bil je venčan rožencvet;
Maria bila mi je Mati mila
Prijateli pa angelci;
Dokler sim Jezusu zvesto služila
Z deviškim vencam čistosti.

2. Alj hitro je veselje vse minilo
In zginil je mladosti zlati čas;
Britkosti ternje zbada serce milo
In strašno vpije huda vest na glas;
Oh kam nek reva vboga čem bežati
Vtolažiti revno serce?
Saj ti Maria! ljubezniva Mati
Ozri se vsmileno na me!

3. Sirota zapelivcam sim verjela,
Prodala sim jim dušo in telo,
In lilja čistosti je odcvetela,
Nigdar cvetela meni več ne bo!

Goljufen svet nedolžnost si mi vkradil,
Nazaj pa dati je ne znáš,
Bodeče ternje v mojo vest zasadil, —
Alj to mi za plačilo daš?

4. Zato se čem k Očetu poverniti,
Vsim greham pa na večno dat' slovó;
Le Jezusa čem zanaprej ljubiti
Tak dolgo, da vmerje moje telo;
Odpusti, vsmili se me Oče ljubi!
O Jezus, vsmili se črez me!
Nikar sirote vboge ne pogubi
Na velik dan ojstré sodbé!

5. Zdaj pa poklekuem k tvojim svetim nogam
O ljuba Mati mojga Jezusa!
Oh sprosi odpušanje mi pred Bogam
O svetim času izveličanja!
Maria! bodi meni Mati mila,
Oh varuj me v živlenju zdaj,
In kadar bo pa smertna ura bila,
Maria! pelaj me v svet raj!

Jožef Virk.

XII.

Deklicam spokornicam.

(Moja prikazen v sanjah).

Duh je po pušavi vodil mene
In od žalosti mi serce vene;
Ni cvetlice, — trava omedleva, —
Ptičica le tukaj ne prepeva.

Tukaj cerkvica stoji lesena,
S ternjem ino mahom prepletena;
V cerkvi vidim križ leseni stati,
Solzne deklice pred njim klečati.

In na križu truplo prižeblano
Vidim od kervi in ran neznano,
Štejem lehko vse kosti in žile,
Kerv in solze so oči točile.

Zdaj pa čudne bukve se odprejo,
V nje se žarki svet'ga križa vprejo; -
O lepota! kdo te zgovoriti,
Ktero serce zna te občutiti?

Žarki višnjevi so blisketali,
Se z rumeno — bel'mi poročvali, —
Svitli bliši v bukvah so igrali
Od svitlobe mi pogled jemali.

V zlati zarji božje oko sije,
Venc cvetlic rudečih ga ovije —
Vir lepote lepše ne napaja
Zvezd nebeških in ne sonca raja. —

Deklica je v' cerkev pripeljana,
Ko neveste glava nje sčesana,
V sivim venci vtrinjajo cvetlice
Lepše se od juterne danice.

Verže se pred križom na koleno, —
V bukvah pa ime zabliska njeno; —
Oh tak lepa ni cvetlic kraljica,
Ko je v zarji čistosti devica. —

Ko bil trenil — zgine venc in bliši
In s križa mili glas se sliši:
„Oh zakaj si zapustila mene,
„Da za drugim serce tvoje vene!

„Bil sim nekdaj ženin duše tvoje,
„Zdaj pak ti prebadaš serce moje;
„Ti nezvesta! meni rane kuješ,
„Ker moj glas prederzno zametuješ!"

Deklico britkost serca prevzame,
Na tla pade, križa les objame,
V solzah se topi in milo vpije:
„Jezus, naj me tvoja kerv omije!“

Od veselja se mi serce taja —
Glej, nebeška zarja križ obdaja!
Vsmiljen Jezus stegne svoje rame,
Zgrevano nevesto spet objame.

J. Virk.

PESME POŠTENE DOBRE VOLJE.

I.

O rešitvi.

1.

Rešitve glas
Je `združil nas
Prijatle v radosti koló,
Ko iz sercá
Iskreniga
Te J . . ljubimo.
Naj na Tvoj god
Pojo povsod,
Kir Te iz serca ljubijo:
Živjo! Živjo!

2.

Naj venc slavit
V ljubezni vit
Slovenski bratje Ti pletó,
In vertnice
Brez ternja vse
Ti dušo venčajo!
Naj na Tvoj . . . . .

3.

Na vse steze
Naj srečo le
Ti rajske zvezde sejejo,
In blagri vsi
Življenja dni
Razveseljujejo!
Naj na Tvoj . . . .

4.
Še mnogo let
Naj roženevet
Okrasi z vencom Ti glavó;
V nebesih tam
Daj Večni nam
Rešitvo zvoljeno.
Naj na Tvoj ....

5.
Zdaj „Živi Bog!“
Okrog in krog
Na zdravje bratje! pevajmo!
Naj zadoni,
Živ'jo! gromi
Perjatlu svojemu!
Kteri so tu,
Alj niso tu
Ki Te iz serca ljubijo:
Živjo! Živjo!

Jožef Virk.

II.

Zdravička ženitvanska.

Per leti gostiji
Sestré in bratji!
Boga zahvalimo,
Za srečo prosimo,
In kako zdravičko en drug'-
mu napimo!

Nar pervo zdravico
Na zdravje Gospoda,
Ki so poročili,
Svet zakon sklenili
In nam pa veselje letó
naredili.

Na zdravje ženina
In njega neveste!
Deb' dolgo živela,
Bla zmerej vesela
Enkrat pa v nebesih spet
skupej sedela.

Vam: oče in mati!
Čem kupico dati;
Na dno ji 'poglejta,
Svoj žegen nam dajta,
In zakonska pa prav za
ljubo imejta!

Oče starašina
Nalite glaž vina!
Vodili napite
Na zdravje zavžite,
Enkrat pa v nebesih se ž-njo
veselite!

Voditel neveste
In tvoja družica!
Nam zdravje napita,
Prav lepo živita,
In k leti v gostijo nas spet
povabita!

Na zdravje vsih svatov
In sester in bratov
Kupice nalimo,
Po pameti pimo!
De tudi v nebesih se vsi veselimo.

J. Virk.

III.

Neveste slovo.

Nar lepše se vtrinja danica
Med zvezdami, sester kraljica;
Še krasnejši čiste device
Pa sije nedolžnosti lice.

Po stezah vse sreče sprehaja
Nevesta se svetega raja,
In biserna zarja mladosti
Zlati ji življenje radosti.

O krasnost deviškega stana!
S cvetlicami vsa si obdana,
Vsa zemlja ti srečo odmeva
In ptičica vsaka prepeva.

Alj dans se cvetlice solzite,
Ki zadnič devici cvetite;
Devištva je cvetje minulo,
Se s svatovskim vencom osulo. —

Tak srečno, serca tolažnice!
Zdaj venčajte druge device;
Mladosti obraz poljubujte
In venc ženitvanski ji snujte!

Tud' srečno, moj dom ljubeznivi!
Vas pisane trate, Bog živi!
Kjer limbarje bele sim brala
In v šopike krasne vezala.

Zdaj, bratje! se moram ločiti,
Bogu in Marii zročiti;
Naj spremlja črez hribe in reke
Ljubezen me zvesta na veke!

In srečno, sestré! Bog vas živi!
Nas veže naj venc nevenljivi,
In vódi povsod tovaršija:
Svet Jožef in Jezus, Marija!

Še starši! pred vas pokleknila,
Za svet blagoslov bom prosila, —
Naj večno nad menoj počiva, —
Per vas - moj „Bog lonaj!" prebiva!

Zdaj z desno v desnico bom segla,
Pred Bogom ti ženin! prisegla;
Le tebe bom zvesto ljubila,
In dušo Bogu izročila.

Jožef Virk.

IV.

Spomladna.

Stvarnica je spala
Pa zopet je vstala
In prišla je zala
In ljuba spomlad.

Okrog veselice
Nam delajo ptice,
In mlade cvetlice
Olepšajo vse.

Nebó oznanuje
In zemlja pričuje
Bog Oče kraljuje
Z' ljubeznjo čez nas.

Vse k petju me vabi
In v serce me grabi:
Naj duša pozabi,
Kar žalga je blo.

Veselo čem péti
In vsim razodéti
V ljubezni objeti
Veselo ves svet.

Hašnik.

V.

P l e s.

Kaj vedno derdra in se bliska po mesti,
Ko slišal b'se groma hropot?
Spet stene in okna se jamejo tresti, —
Je hudga vremena klopot?
Saj zvezde na nebi tak jasno miglajo
Tud luna med njimi 'ma svojo sprehajo;
Oblaka ni vidit', ne slišat' vetrov,
Pod nebam višave so mirne gotov.

Ne bliža se ure nam hude strahota,
Kar čujem ni groma ropot;
Ne bliža se jezna viharjev togota,
Zdaj vem, — to je podkev topot.
Ha! jaderno dirjajo konji z vozovi,
Da močno bobnijo Ljubljance mostovi,
Življenja veseli se voz'jo na ples,
Da komaj razločim sukanje koles.

Pač mika mladenča marskter'ga plesati,
Pa suha mošnjica ne dá,
Z dekliči se berhkimi tamkaj sukati,
Oh tam je veselje domá!
Pač d'vico, ko sliši okrogle nar'jati,
In pare za param u kroge ferkati
Pač vleče jo tjekaj, ji bije serce,
Pri miru ne mor'jo ji biti nogé.

Veselje si sedež je tamkaj zvolilo,
Miglaje začelo kraljvat',
Karkóli človeku želeti bi bilo,
Bi mislil, vse tamkaj je zbrat'.
Tam žalost resnično ne more stan'vati,
Jo radost presili, in mora bežati;
Tam v glavi umirajo težke skerbí,
Tam vsaka stopinja veselje rodí.

Al kak je zunajna blišoba lažnjiva,
In radost na videz le tam!
Oh ples, kak igrača si ti zapeljiva! —
Gorjé se verti za petam'.
Veseli so sicer godenja glasovi
In urno, ko gnali b' jih lehki vetrovi,
Se pari za param u kroge podé
In kaj se pripleše? oh kàs in gorje!

Glej, komaj da sope, izpehana pade
Od plesa na stole dekle
Pač leta cvetoče prikrajša si mlade,
In rožica veti začne;
Pred zala, prijetna, ko lepa vertnica,
Zdaj veje in hira počasi devica,
Zdaj veje - ni dolgo - povene zares —
Cvetlice vgonobil ni drugi ko ples!

In h drugemu jutru ko sonce zasije
Tud tužno mladenč se derži,
Mošnica u žepi zdaj lačna privpije,
Z njim snočno veselje roti;
Ko drugi ob zarji se zjutraj zbudijo,
Po svojih dolžnostih spočiti hitijo,
Pač zgube ga tare in peče obud,
Plesanja plačilo: nevolja in stud.

Zatorej ak nisi pri plesi pričjoči,
Ni zate nesreča le tó,
Svarivni so vsak'mu izgledi vidjoči,
Nauk ptuja nesreča naj bo.
Zatorej ne mika plesanje naj tebe,
Če nočeš v nevarnosti viditi sebe;
Zatorej ne tare naj tebe zavist,
Ostaneš od plesa, je tvoja korist.

Juri Varl.

VI.

Nevarna pot.

(Poleg nemške).

Prijaznost serčna do ljubezni
Med cvetjem nas lepo pelja,
Se nigdar solnce ne oblači,
Veselja dosti svět ima.
Zi rožcami lepo posjana
V prihodni raj nam kaže pot,
S prijetnim petjem nam polepša
Naš juterni spomladni hod.

Vse kaže srečo in ponuja,
Kamor se kolj ogledamo;
Pozab'mo, da se sreča skuja,
Le bolje si obetamo.
Lepo nas z vencami opleta,
Nas venča z svojmi rožcami,
Nevedama nas pa zapleta
Zi skrivnim' serčnim' željami.

Izželj' pa nagnenje prihaja,
Kot' sad iz cvetja prizori,
Ljubezin skrivaj v serci vstaja,
In prej ko vemo, nas vloví.
Pa jojmeni! poglej pušavo,
V ktero nas zdaj zapelja,
S skerbjo nam beli našo glavo;
Namest' veselja žalost da.

Popotniku od vsak'ga kraja
Se vstavljajo zdaj gore v bran,
Povodnja mu nasprotna vstaja,
In mu podera željni stan.
Zdaj se mu v stezo polno ternja
Zelena trata premeni;
Namesto sladkega veselja
Ga serčna žalost zdaj pekli.

Oj kratkočasna pot, ki vodi
Med rožcami v domišlen raj!
Le po samotnem ternji hodi
Se dolgočasna pot nazaj.
Pač srečen, se ljubezin skrije
In mu modrost roko pada,
Razranjeno serce ovije,
In duši pokoj pripeljá.

Rajni Andrej Urek

VII.

Hladni večer.

Čuj! ura nehat' vdarla je
Kok se je veselim!
Saj zvečer v senco vsedem se
In lepo ohladim.

Kaj mora človek vse terpet'
Vse svoje žive dni!
Lenuh pa ne vě kaj začet'
Od same gnilosti.

Pa vse le kratek čas terpi;
Po tem živlenji tam
Se začne praznik v večnosti
Vsim pridnim delavcám.

V nebesih bomo srečni vsi,
Delavnik tam neha;
In vsaki delavc zadobi
Plačilo tam domá.

Je delo še tako težko,
Ne pusti ga v nemár;
Poklical na plačilo bo
Nas večni Gospodár.

Slomšek.

VIII.

Naj bo božja volja.

Obilno Bog na sveti da
Veselja, de zavživa ga
Človeško si serce;
Pa radost, ki jo mat' ima
Z otrokam svojim milena
Preseže vonder vse.

Alj kaj ko svet z dobrotami
Veselje v žalost spremeni,
Navadno več alj manj.
Tak bo presilno klaverno
Veselo serce materno
K' je dete njeno ranj.

To žalost mnoga mati že
Pregrozno občutila je;
Od ene naj povém:
Imela mat' je sineka;
De je čez vse ljubila ga,
Gotovo rečti smem.

Pa dete njeno ljubleno
Je kmalo b'lo ji zgubleno,
Edina radost preč;
Od serca grozno vtergala
Nemila smert pobrala ga,
Zdaj sinka nima več.

Očesa luč je vgasnila,
Obraza boja bleda vsa,
Ne gane se serce;
Na parah venčan tam leži,
Na smeh nekoljko se derži,
Ker gleda Angele.

In mat' prežalostna sloni
Pri njim in bridko se solzi;
Zapstonj! — Ne oživе
Ne solze ga, ne mili stok,
Ne maternih sklepanje rok
Obvupat' hoče že.

Od tuge vsa objokana
Se v bližno cerkev še poda
K Mariji žalostni;
De Ona bo sprosila ji,
De dete spet nazaj dobi,
Tak reva misli si.

Poklekne upa polno zdaj
Ki Marijini podobi taj,
In prosi jo tako:
„Izprosi skoz žalost svojó
Oh Mati mi, dete mojo!“ –
Vmes joka, jihti zlo.

In kmalo se ji celo zdi,
De ji Marija privoli,
Sprositi ljubčeka.
Na sercu pol ozdravlena,
Od žalosti omamlena,
Zadremle slaba vsa.

In v spanji čudne se reči
Goditi vidi in stermi! —
Per sineku je spet.
Zdaj miló jo ljubček gleda,
K nji rokce nasproti stega,
Prijazno jo objet'.

In mati ljubga kušuje,
Ga k sercu vroče stiskuje,
Veselja se solzí.
Zdaj serce njeno žalostno
Je celo potolaženo,
Ko sinek spet živí.

Alj kdo med nami to ne vě,
Kak čas po senjah naglo gre,
In kraj se spremeni.
Tud' sinku tak minule so
Otroške leta jaderno,
Zdaj v šole ga spusti.

Pozvedet še za ljubejam
Kak v šolah se obnaša tam,
Se k vodju mat' poda.
„Ne vzemite pravi, mi za zlo,
Za dete baram vas svojo
Zvedet kaj lepiga.“

„Skerb hvale vredna matere,
Ji reče vodja, vaša je;
Pa kok mu je imé?“
Alj zlo ga v serce zaboli,
Ko mati ime mu zvusti;
Posiljo ga solze.

„Nesrečna mati!“ reče ji,
Ravn' danes po postavi
Overžen vaš sin je.
Ker napčno zaderžuje se
In sluje slabo slabo le,
Dalj šolar bit' ne sme.

Od sina čuti spačnosti,
Trepeče mati žalosti,
Umira serce ji.
Jokaje jiše sina zdaj
Deb' hotel se poboljšat saj,
Ga prosi z solzami.

In sin obeča ganjen vse,
Ter z materjo zdaj k domu gre,
Poboljšat se želi.
Pa berš obljubo zabil je,
Z tovaršmi slabmi sblodil se
V hudobi ves tiči.

Po kerčmah leta in hruši,
Pokoja nima dni, noči,
Nesramno zlo živi.
Naj mati prosi alj svari,
Za vse to mu že mar več ni,
On solzam se smeji.

Vse kar od matere dobi
Po igrah spravi in zgubi;
Še clo v spomin mu dan
Zajigral je bil križek zlat;
Ne zmore mu že več dajat',
Obožal ji je stan.

Zdaj sam si jiše kaj dobit'
Deb' mogel igrat' in zapit';
Pa delat' mu ni mar.
Za skopa vě bogatiga,
Ki polne škrinje dnarjov 'ma,
Njem sklene striti kvar.

O polnoči, ker vse leži,
Na skopca skerbno on preži,
Ko gre cekine štet.
Odrine komej hrama pah
Skrivaj za njim on šine mah,
Nevtegne prej zapret.

Odperte ima skrinje vse,
Železne, čedno zverstene,
Pokrov terdo podpert,
Kot mamon od svetilnice,
Prav bledo sveti skopcu se,
Ki rije v njem ko kert.

Veselo skopec si igra
Po dnarjih ino šepeta
Prijazno z njim rèkoč:
„Oj dnarji moji blaženi,
Jez ljubim vas ko svojo kri!“
V tem ropar skrit poskoč.

„„Ljubezen tvoja prava ni
Tvoj mamon rešen bit' želi
Iz žalostnih temnic:““
Mu ropar reče in proti
S pistolo, če mu ne pusti
Nabrati si petic.

Kakor bi padel iz meglé,
Od strahu skopec trese se,
Premaga groza ga;
Molči sromak ino stermi,
Prí kupih dnarjev omedli,
In zverne se na tla.

Alj ropar k polnim skrinjam gre
Pogleda kupe zverhane,
Ter marna sam seboj:
Tu najdem dnarjov zdaj dovolj
Vse sorte, h' igri prav po volj;
In meša jih z rokoj.

Zaslišat znane rude glas
Se skopec zdrami čez en čas,
Vso moč pobere vkup;
Se vzdigne, plane odpodit
Neznanga roparja serdit,
Požene čuden hrup.

Od sebe ropar ga tiši,
Pa skopec njega ne spusti,
Se brani kar mogoč;
Hud boj med njima silno je,
V temu pistola sproži se
Za pasam, ino poč.

Ves v kervi skopec zdaj leži,
Prestrašen ropar obledi,
Pa kmal se zbrihta spet.
Po dnarjih grabiti hiti,
Ne plaši ga prelita kri,
Kar jiše, hoče 'met'.

Alj strel je zbudil zdaj ljudi,
Nad nja patrola prileti,
Videt' kaj se godi.
Zavzame se, prestraši vse,
Pokaže jim morivca še
Skopin, in smert stori.

Vse pravi: „Glejte hudobin
Vboge vdove spačen sin," —
Spoznavši dobro ga.
Berž zgrabjo grozovitneža,
In v ječo hudodelnika
Peljajo vklenen'ga.

Naprot' jim pridejo ljudje,
Ki videt roparja želé,
Med njimi mati je,
Zagledat' mati roparja,
Omaga vsa prestrašena,
Nad sina zgrudi se.

Oj kaj sim srota mislila
De sim prosila jaz Boga
Naj dete oživi!
Toljke bridkosti včakali,
Na gavgah sina gledati:
Mi za prestati ni.

V tej žalosti ko plavala
Je vboga, v senjah vsa,
Jo cerkvar izbudi,
„O mati potolaži se,
Saj dete v božjih rokah je:"
Cerkovnik govori.

Ko reva prav izbrihta se,
Mariji se zahvali še
Rekoč: žalvala več ne bom;
„Kar Bog stori, prav naredi,
Naj božja volja se zgodi!"
In mirna gre na dom.

Felician Globočnik.

V CELOVCU.
Natisnil in založil Janez Leon.